

SPORZĄDZAJĄCY STUDIUM

Prezydent Miasta Krakowa
Prof. Jacek Majchrowski

Zastępca Prezydenta Miasta Krakowa
Zbigniew Zuziak

Główny Architekt Miasta
Prof. Andrzej Wyżykowski

ZESPÓŁ PRZYGOTOWUJĄCY STUDIUM

Robert Kuzianik – Kierujący Zespołem przygotowującym Studium
Koordynator Prezydenta ds. Studium nr upr. urb. 1564

Jacek Piórecki	Z-ca Kierownika Zespołu	nr upr. urb. 1346
Agnieszka Mancewicz	Z-ca Kierownika Zespołu	nr upr. urb. 153/87
Małgorzata Owsiany	Z-ca Kierownika Zespołu	

Monika Antoniuk, Leszek Bigaj, Marek Bronicki, Izabella Bruchal, Wojciech Ciepela, Jolanta Czyż, Paweł Dettloff, Maciej Głód, Ewa Gruszczyńska, Ireneusz Jędrychowski, Maria Kaczorowska, Roman Krzyżek, Jadwiga Kurdziel, Robert Kuzianik, Agnieszka Mancewicz, Zbigniew Melanowski, Małgorzata Mrugała, Tomasz Mysiński, Jarosław Nykiel, Małgorzata Owsiany, Beata Piotrkowska, Jacek Piórecki, Janina Pokrywa, Marzena Siemianowska, Ewa Sośnicka, Małgorzata Stępińska, Krystyna Śmiłek, Jadwiga Świerczyńska, Elżbieta Warcholińska, Bogusława Wlazło, Waław Wojciechowski, Genowefa Zań-Ograbek, Zbigniew Zuziak, Tomasz Zwoliński

KONSULTANCI:

Krzysztof Bieda	-	Systemy transportu zbiorowego
Aleksander Böhm	-	Krajobraz miasta
Stanisław Deńko	-	Przestrzenie publiczne
Magdalena Jaśkiewicz	-	Struktura przestrzenna
Andrzej Kadłuczka	-	Środowisko kulturowe
Andrzej Rudnicki	-	Komunikacja
Wacław Seruga	-	Mieszkalnictwo
Krzysztof Słysz	-	Infrastruktura

W opracowaniu studium wykorzystano

- materiały projektu Studium wykonanego na zlecenie UMK przez Zespół Autorski IGPIK Oddział w Krakowie pod kierunkiem prof. Z. Ziobrowskiego w 1999r.
- opracowanie pt. Kontekst regionalny i metropolitalny – uwarunkowania rozwoju Krakowa wykonane w Instytucie Rozwoju Miast w Krakowie w 2003r.
- inne opracowania UMK

**ZMIANA STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO MIASTA KRAKOWA**

**W REJONIE SANKTUARIUM BOŻEGO MIŁOSIERDZIA
W ŁAGIEWNIKACH**

SPORZĄDZIŁ

Prezydent Miasta Krakowa
Prof. Jacek Majchrowski

Zastępca Prezydenta Miasta Krakowa
Kazimierz Bujakowski

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ

Magdalena Jaśkiewicz	- Dyrektor Biura Planowania Przestrzennego	nr upr. urb. KT-136
Elżbieta Szczepińska	- Kierownik Oddziału	nr upr. urb. KT-052/02
Jan Adam Barański	- Kierownik Pracowni Prac Studialnych	
Barbara Swałek		
Leszek Bigaj		
Kazimierz Goras		
Jacek Grabarz		
Paweł Mleczek		
Olga Szczygieł		

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	5
1.1. Rola studium.....	5
1.2. Struktura dokumentu.....	7
2. Cele i Wizja rozwoju przestrzennego Krakowa.....	9
3. Uwarunkowania rozwoju.....	13
3.1. Kontekst regionalny.....	15
3.2. Stan funkcjonowania Miasta.....	23
3.2.1. Demografia.....	23
3.2.2. Zagospodarowanie terenów.....	27
3.2.3. Zasoby i tereny mieszkaniowe oraz infrastruktura społeczna.....	35
3.2.4. Nauka, kultura i inne usługi ponadpodstawowe.....	45
3.2.5. Działalność gospodarcza.....	53
3.2.6. System transportu.....	63
3.2.7. Infrastruktura techniczna i komunalna.....	75
3.3. Stan środowiska przyrodniczego.....	85
3.4. Stan środowiska kulturowego.....	113
4. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Krakowa.....	127
4.1. Rozwój funkcji metropolitalnych.....	127
4.2. Kształtowanie struktury przestrzennej.....	133
4.3. Ochrona i kształtowanie dziedzictwa kulturowego.....	163
4.4. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego.....	171
4.5. Rozwój i modernizacja zasobów mieszkaniowych oraz infrastruktury społecznej.....	189
4.6. Rozwój systemu transportu.....	195
4.7. Rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej.....	213
5. Realizacja polityki przestrzennej.....	225
5.1. Planowanie miejscowe.....	225
5.2. Gospodarowanie mieniem komunalnym.....	239
5.3. Programy operacyjne i projekty miejskie.....	243
5.4. Promocja	247
Aneks	249
Bibliografia	251

Integralną część dokumentu stanowią mapy:

Uwarunkowania – 6 map w skali 1:25 000 oraz 1 mapa w skali 1:50 000 (ozn. U1 – U7)

Kierunki rozwoju – 5 map w skali 1:25 000 (ozn. K1 – K5)

Tytuły map zostały określone w punkcie 1.2. Struktura dokumentu studium.

1. Wprowadzenie

Podstawę sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa stanowi Uchwała Nr LVIII/580/96 Rady Miasta Krakowa z dnia 18 września 1996r. w sprawie przystąpienia do sporządzania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kraków”. Niniejszy projekt Studium jest realizacją tej uchwały.

1.1. Rola Studium

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy określa politykę przestrzenną w odniesieniu do obszaru gminy. Problematyka studium odnosi się więc do najważniejszych problemów rozwoju przestrzennego, których rozwiązywanie należy do zadań samorządu lokalnego.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa jest instrumentem zarządzania rozwojem przestrzennym Miasta dla zapewnienia optymalnych warunków życia mieszkańców, w myśl zasad zrównoważonego rozwoju oraz kształtowania ładu przestrzennego, i wysokiej jakości funkcjonalno-estetycznej otoczenia oraz wypełniania funkcji Miasta „sąsiedzkiego”, regionalnego i europejskiego.

Tak rozumiana ranga studium skłania więc do precyzyjnego określenia roli, jaką powinno spełniać nie tylko jako ustawowo wymagany dokument, ale użyteczne narzędzie w procesie zarządzania.

Przyjmuje się, że rolą studium jest:

- **Określenie wizji rozwoju Miasta**
- **Kształtowanie i wykładnia polityki rozwoju przestrzennego Miasta**
- **Koordinacja i zapewnienie spójności planów miejscowych a także określenie zasad kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu**
- **Zgromadzenie i analiza informacji o Mieście**
- **Kreowanie wizerunku i promocja Miasta**

Studium, w swojej kreacyjnej roli, jest okazją do określenia w jednym, kompleksowym dokumencie wizji Miasta oraz wskazania działań mających doprowadzić do jej realizacji. Takie ujęcie narzuca w trakcie konstruowania wizji potrzebę analizy wszystkich uwarunkowań, w tym także tych, które wnoszą dla realizacji polityki przestrzennej proces integracji z Unią Europejską.

Strategiczny i długofalowy charakter ustaleń Studium, założony dla Krakowa w horyzoncie czasowym roku 2025 sprawia, że skonstruowanie perspektywicznej koncepcji polityki przestrzennej, podbudowane wnikliwą analizą dotychczasowego rozwoju i zachodzących przemian, uwzględniającą długoterminowe prognozy, wymaga ujęć sekwencyjnych oraz rozważenia ewentualnych alternatywnych scenariuszy rozwoju.

Sporządzanie Studium jest jednak również procesem weryfikacji realności założeń polityki władz, obiektywnych potrzeb i wymagań funkcjonalnych oraz oczekiwań mieszkańców, także w zakresie bieżących działań inwestycyjnych, w bliskiej perspektywie.

Studium zawiera ustalenia, które muszą być uwzględnione przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Z mocy ustawy studium nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji administracyjnych.

Jednakże z uwagi na fakt, iż Studium uchwała Rada gminy uzyskuje ono rangę tzw. „aktu kierownictwa wewnętrznego” obligując gminę do realizowania określonej w studium polityki przestrzennej.

W tym rozumieniu zawarte w nim ustalenia są na tyle precyzyjne, aby mogły stanowić merytoryczną podstawę podejmowanych przez władze decyzji w sprawie realizacji inwestycji publicznych, takich jak infrastruktura techniczna, komunikacyjna i społeczno-usługowa, a także spójnego z polityką przestrzenną Miasta określania zasad kształtowania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy może i powinno również formułować postulaty i wnioski do planu zagospodarowania przestrzennego województwa, wynikające z ochrony interesu gminy w skali regionalnej.

Studium musi zawierać także odpowiedni dla swoich rozstrzygnięć materiał o charakterze informacyjnym. Proces przygotowania Studium jest okazją do zinwentaryzowania, zidentyfikowania i analizy posiadanych i dostępnych materiałów. Utworzenie zintegrowanej cyfrowej bazy informacji o mieście, obejmującej materiał wejściowy i końcowy, bieżąco aktualizowany, służy wszelkim późniejszym pracom planistycznym.

Kolejną ważną rolą studium jest szeroko rozumiane kreowanie wizerunku i promocja Miasta, jako przyjaznego, atrakcyjnego dla mieszkańców, turystów i inwestorów. Obejmuje to także propagowanie koncepcji rozwoju przestrzennego dla uzyskania jej społecznej akceptacji.

Uchwalenie Studium początkuje proces intensyfikacji prac nad sporządzaniem planów miejscowych. Z tego względu niezbędne będzie przyjęcie polityki Miasta w zakresie planowania miejscowego i stworzenie warunków organizacyjnych dla kompleksowego, skoordynowanego, sprawnego i wyprzedzającego negatywne zjawiska planowania rozwoju Krakowa.

1.2. Struktura dokumentu Studium

Dokument „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa”, jako załącznik do uchwały Rady Miasta Krakowa, zawiera:

Część tekstowa, obejmująca:

- **Określenie celów i wizji rozwoju przestrzennego Krakowa**
- **Uwarunkowania rozwoju**
- **Kierunki zagospodarowania przestrzennego**
- **Wytyczne do realizacji polityki przestrzennej**

Część tekstowa jest ilustrowana schematami

Część graficzną – mapy w skali 1 : 25 000

stanowiące integralną część załącznika do uchwały Rady Miasta Krakowa

- **Uwarunkowania**
  - U1 - Dotychczasowe przeznaczenie, własność i dysponowanie gruntami**
  - U2 - Stan zagospodarowania i infrastruktura usługowa**
  - U3 - Stan funkcjonowania systemu transportu**
  - U4 - Stan wyposażenia w infrastrukturę techniczną i komunalną**
  - U5 - Stan środowiska naturalnego i przyrodniczego**
  - U6 - Zasoby i stan ochrony wartości kulturowych**
  - U7 - Kontekst ponadlokalny i metropolitalny**
- **Kierunki rozwoju**
  - K1 - Struktura przestrzenna – kierunki i zasady rozwoju**
  - K2 - Środowisko przyrodnicze i kulturowe – kierunki i zasady ochrony i rozwoju**
  - K3 - System transportu – kierunki i zasady rozwoju**
  - K4 - Infrastruktura techniczna i komunalna – kierunki i zasady rozwoju**
  - K5 - Planowanie miejscowe i programy operacyjne**

Przyjęta skala map 1 : 25 000, jako podstawowa (z wyjątkiem mapy U7, dla której podstawową skalą jest 1 : 50 000).

Oprócz dokumentu „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa”, stanowiącego załącznik do uchwały Rady Miasta została przygotowana „Dokumentacja Informacyjna Studium”, będąca zbiorem dokumentów i informacji wykorzystanych i powoływanych w dokumencie. Dokumentacja ta zawiera w szczególności:

- podstawowe dokumenty dotyczące planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz rozwoju gospodarczego,
- dokumenty i akty wynikające z przepisów szczególnych,
- opinie i opracowania specjalistyczne,
- inne informacje i wykazy dokumentów istotnych dla polityki przestrzennej.

2. Cele i wizja rozwoju przestrzennego Krakowa

Biorąc pod uwagę unikatowe walory i potencjalne możliwości rozwoju, występujące problemy i uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Miasta jak również zamierzenia władz Miasta i dążenia społeczności Krakowa, ustala się główne cele rozwoju, którymi są:

- **Wzrost konkurencyjności i atrakcyjności Miasta jako europejskiego ośrodka kultury, nauki i sztuki, turystyki, nowoczesnych technologii, a także stolicy regionu**
- **Poprawa komfortu życia w Mieście**

W oparciu o zakładane cele w studium zaprezentowana jest wizja rozwoju przestrzennego Krakowa zakładająca takie przekształcenia struktury przestrzennej, w efekcie których:

1. Dziedzictwo kulturowe, krajobraz Miasta, jego historyczna sylweta będą skutecznie chronione i stanowić będą główny element kształtowania jego przestrzeni i tożsamości.
2. Miasto zdobędzie silną pozycję pośród miast Unii Europejskiej jako ośrodek nauki, kultury i turystyki.
3. Umocniona zostanie w świecie ranga akademicka Krakowa.
4. Rozwój przestrzenny Miasta będzie zrównoważony i konsekwentnie podporządkowany zasadom ładu przestrzennego i ograniczania niekontrolowanego zainwestowania.
5. System przyrodniczy Miasta będzie konsekwentnie chroniony, kształtowany i utrwalany.
6. Zostanie poprawiona jakość i estetyka przestrzeni publicznej.
7. Zostaną stworzone warunki rozwoju przedsiębiorczości (szczególnie w sektorze wysokich technologii).
8. Zostaną poprawione warunki mieszkaniowe, wyposażenie Miasta i dostępność do infrastruktury społecznej oraz publicznej, a także stan bezpieczeństwa mieszkańców.
9. Podstawowy układ systemu transportu stworzy warunki dla sprawnego i ograniczającego uciążliwość dla środowiska przemieszczania się osób i towarów.
10. Komunikacja zbiorowa zostanie usprawniona i uzupełniona o nowe jakościowo środki transportu.

Perspektywa rozwoju Miasta wiąże się z koniecznością harmonizowania rozwoju społeczno-gospodarczego, przestrzennego i technicznego. Podjęcie działań wynikających z przyjętych celów wymaga nie tylko koordynacji zaangażowania organizacyjnego i finansowego wszystkich środowisk, a w szczególności służb miejskich, ale przede wszystkim uwzględniania na każdym etapie podejmowanych decyzji planistycznych i realizacyjnych zasad zrównoważonego rozwoju.

Rozwój zrównoważony

Trwały i zrównoważony rozwój obejmuje nie tylko przyjazny środowisku rozwój społeczno-gospodarczy, który zachowuje istniejące zasoby dla użytku przyszłych pokoleń, ale również zawiera zasadę zrównoważonego rozwoju przestrzennego. Oznacza to w szczególności pogodzenie interesu publicznego i prywatnego z ekologicznymi i kulturowymi funkcjami obszaru, przyczyniając się do trwałego i zrównoważonego rozwoju przestrzennego w skali regionalnej¹.

W tworzeniu polityki trwałego i zrównoważonego rozwoju Miasta konieczne jest więc pogodzenie celów i wizji rozwoju, zróżnicowania i ochrony w odniesieniu do kwestii:

¹ Zgodnie z definicją ustaloną przez Narody Zjednoczone w Raporcie Brundtland (Nowy York 1987r.)

- właściwego zarządzania systemem miejskim, uwzględniającego oszczędną gospodarkę zasobami²,
- kształtowania i ochrony środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
- kształtowania i dbałości o zapewnienie różnorodności funkcjonalnej obszarów,
- kontrolowania kierunków rozprzestrzeniania się obszaru zainwestowania,
- poprawy dostępności terenów za pomocą różnych środków transportu, efektywnych i przyjaznych dla środowiska,
- kształtowania i rozwoju funkcji mieszkaniowych i infrastruktury społecznej.

Zagadnienia te zostały zawarte w 3-ch podstawowych wytycznych oraz kategoriach działań zapewniających zrównoważony rozwój Miasta, którymi są:

1. Zdecydowana ochrona szczególnych wartości środowiska naturalnego i przyrodniczego Krakowa:
  - dla zachowania zasobów dla przyszłych pokoleń,
  - jako miejsca, przestrzeni i środowiska życia mieszkańców.
2. Aktywne kształtowanie i wzbogacanie wartości środowiska i ładu przestrzennego Miasta, krajobrazu i sylwety:
  - dla zapewnienia konkurencyjności Krakowa,
  - dla podnoszenia atrakcyjności Miasta i utrzymania jego struktury i tożsamości.
3. Konsekwentne przywracanie wartości środowiska i zasobów zdegradowanych (działania systemowe i interwencyjne)
  - poprzez przywracanie środowisku terenów i obszarów zdegradowanych (odtwarzanie, rehabilitacja, rekultywacja).
  - poprzez działania interwencyjne, programy naprawcze, decyzje administracyjne.

W odniesieniu do wizji i kierunków rozwoju Krakowa przedstawionych w Studium zasady zrównoważonego rozwoju zostały zdefiniowane bardziej indywidualnie i szczegółowo niż ujmuje to ustawa Prawo ochrony środowiska.

---

² Oznacza to dążenie do:

- zachowania możliwości odtwarzania się zasobów naturalnych,
- racjonalnego użytkowania zasobów nieodnawialnych i zastępowania ich substytutami,
- ograniczania uciążliwości dla środowiska,
- zachowania różnorodności biologicznej,
- zapewnienia rozwoju społeczno-gospodarczego z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia jak i przyszłych pokoleń.

Ustawa prawo ochrony środowiska

Zasady zrównoważonego rozwoju przestrzennego Krakowa i kształtowania ładu przestrzennego³ określone w kierunkach rozwoju Krakowa:

1. **Nienaruszalność, ochrona i kształtowanie najcenniejszych elementów systemu przyrodniczego** opartego w szczególności na obszarach przyrodniczych zachodniej części Miasta, doliny Wisły wraz z jej dopływami, zieleni fortecznej. Ochrona i kształtowanie założeń parkowych i ogrodowych, a także terenów otwartych w celu zachowania ich wartości i różnorodności biologicznej oraz warunków przewietrzania Miasta. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do terenów rekreacyjnych i podnoszenie jakości przestrzeni publicznych. Uwzględnianie w zagospodarowaniu konieczności ochrony cennych zasobów wód podziemnych i wód mineralnych oraz ochrony terenów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.
2. **Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego**, w tym sylwety Miasta dla zachowania jego tożsamości, a także kreowanie wysokiej jakości zagospodarowania odpowiadającego randze Miasta, dostosowanego do specyfiki miejsc i uwzględniającego lokalne wartości przyrodnicze i kulturowe, umożliwiającego mieszkańcom dogodny dostęp do centrum.
3. **Intensyfikacja istniejącego zainwestowania w strefie miejskiej**, a poza nią zapobieganie rozpraszaniu zabudowy i tworzenie zwartych zespołów zabudowy, a także dążenie do integralności rozwoju zabudowy terenów oraz infrastruktury drogowej i technicznej. Kształtowanie przestrzeni publicznych jako sposobu zagospodarowania krystalizującego i uczyniającego strukturę Miasta oraz zwiększającego jego atrakcyjność jako miejsca zamieszkania, przyjazdu i inwestowania, a także przyczyniającego się do integracji mieszkańców i rehabilitacji dzielnic zaniedbanych.
4. **Kształtowanie zrównoważonej wielofunkcyjnej struktury przestrzennej** uwzględniające radykalną rehabilitację obszarów zdegradowanych (w tym obszaru strefy ochronnej HTS), realizację sprawnego systemu transportowego i równomierny dostęp mieszkańców do podstawowych usług publicznych.
5. **Utrzymanie i podnoszenie walorów Miasta dla tworzenia warunków jego konkurencyjności** w dziedzinie nauki, kultury, turystyki oraz wysokich technologii.

---

³ Przez zachowanie ładu przestrzennego należy rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość, uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, przyrodnicze, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

3. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

SYNTEZA

Rozwojowi Krakowa towarzyszą okoliczności zarówno sprzyjające, jak i ograniczające, a nawet hamujące rozwój. Tworzą je uwarunkowania obejmujące zespół cech, stanów i zjawisk przestrzennych, gospodarczych, społecznych oraz przyrodniczych o istotnym wpływie na zakres, tempo i możliwości rozwoju. Zadaniem Miasta, będzie odpowiednie wykorzystywanie uwarunkowań sprzyjających oraz minimalizowanie lub eliminowanie oddziaływania uwarunkowań ograniczających.

Uwarunkowania sprzyjające rozwojowi

1. Kraków postrzegany jest jako Miasto unikatowe, zarówno w skali krajowej jak i europejskiej. Potwierdzono to wpisem najstarszej części Krakowa na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, uznaniem za pomnik historii „Krakowa – historycznego zespołu miasta” oraz uznaniem w roku 2000 za jedną ze stolic kultury europejskiej. Zasoby dziedzictwa kulturowego i cenne walory stwarzają szansę na wzbogacenie oferty turystycznej, sprzyjają rozwojowi kultury i sztuki.
2. Kraków posiada znaczący potencjał naukowy i akademicki oraz potencjał gospodarczy i związaną z nim wysoko wykwalifikowaną kadrę pracowniczą.
3. Kraków posiada bogate tradycje jako centrum administracji, obejmujące swym zasięgiem obszar Małopolski.
4. Kraków jest korzystnie położony w sieci istniejących i projektowanych powiązań transportowych Europy Środkowej i Wschodniej; posiada port lotniczy dla ruchu międzynarodowego, o korzystnym usytuowaniu w stosunku do centrum Miasta i dogodnie powiązany z autostradą A-4.
5. Kraków jest korzystnie położony i powiązany z krajowym i europejskim systemem przyrodniczym. Bliskie sąsiedztwo Jury Krakowsko-Częstochowskiej i Puszczy Niepołomickiej daje możliwości atrakcyjnego wypoczynku.
6. Poprawiający się stan czystości powietrza i tendencja spadkowa stężeń zanieczyszczeń w Krakowie przyczynia się do wzrostu jakości życia mieszkańców i zwiększenia atrakcyjności turystycznej.
7. W Krakowie funkcjonuje Uzdrowisko Swoszowice i Zakład Przyrodolecznicy „Mateczny”, wykorzystując wody lecznicze o wysokiej wartości i dużej zasobności źródeł, co w połączeniu z możliwością udostępnienia wód mineralnych w Lusinie (gmina Mogilany) stwarza szansę rozszerzenia działalności uzdrowiskowej.
8. Kraków charakteryzuje się bogactwem przestrzeni publicznych o zróżnicowanym charakterze kompozycji, walorach funkcjonalnych oraz różnorodnej randze. Przestrzenie te decydują o wizerunku Miasta i mają istotne znaczenie dla podkreślenia jego tożsamości.
9. Kraków posiada rezerwy terenów predysponowanych do lokalizacji obiektów i urządzeń służących wypełnianiu funkcji metropolitalnych.
10. Istniejąca w Krakowie infrastruktura techniczna zapewnia w skali Miasta korzystne standardy obsługi i możliwości rozwojowe, a programy docelowe zapewniają możliwość zaopatrzenia w media i obsługę całego obszaru Miasta.

Uwarunkowania ograniczające rozwój

1. Brak znaczących obiektów służących realizacji funkcji metropolitalnych. Dotyczy to zwłaszcza obiektów kultury, sztuki i turystyki specjalizowanej oraz siedzib prestiżowych, międzynarodowych zarządów firm.
2. Słabo rozwinięte połączenia transportowe z krajem i Europą, szczególnie w zakresie szybkich powiązań kolejowych i międzynarodowych połączeń lotniczych.
3. Brak wyraźnej hierarchizacji układu drogowego oraz dogodnych tras ruchu tranzytowego, a także międzydzielnicowych połączeń obwodowych.
4. Wzrost zagrożeń środowiska pochodzących ze źródeł mobilnych.
5. Zbyt mały zasób i niewłaściwa struktura gruntów komunalnych.
6. Tendencje do utrwalania się przestrzeni o niskim standardzie i braku powiązań z otoczeniem na części obszarów Krakowa położonych w strefie miejskiej oraz strefie ochronnej HTS.
7. Narażenie na niebezpieczeństwo powodzi części obszaru Miasta.
8. Niewystarczający system odprowadzenia wód opadowych hamujący rozwój w niektórych obszarach.

3.1. Kontekst regionalny

Uwarunkowania rozwoju Krakowa w kontekście krajowym

Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju została przyjęta przez Sejm RP 17 listopada 2000 roku⁴.

System strategicznych celów rozwoju i zagospodarowania przestrzennego kraju zakłada, że otwarty system przestrzenny, dynamizujący przekształcenia polskiej przestrzeni kształtować będą między innymi potencjalne bieguny (ośrodki) rozwoju społeczno-gospodarczego, o znaczeniu europejskim (tzw. europole), które w procesie konkurencji międzynarodowej (europejskiej) tworzyć będą coraz silniejsze węzły przedsiębiorczości i innowacji oddziaływujące na całą polską i europejską przestrzeń. Powstawać one będą w procesie europejskiej konkurencji wartości miejsca dla lokalizacji kapitału i przedsiębiorczości. Przeprowadzone analizy wskazują, że za kształtujące się europole, z najwyższymi szansami na dalszy rozwój można już traktować Warszawę, Trójmiasto, Poznań oraz Kraków.

Liczne przesłanki wskazują, że w najbliższych latach najszybszy rozwój gospodarczy i postęp cywilizacyjny wystąpi w aglomeracjach: warszawskiej, poznańskiej, krakowskiej, szczecińskiej, gdańskiej, wrocławskiej i bielskiej - do grupy tej mogą dołączyć także aglomeracje: bydgosko-toruńska i łódzka.

Z polityki kształtowania europolu – ośrodków o znaczeniu europejskim wynika, że wielofunkcyjna aglomeracja Krakowa jest jednym z głównych, potencjalnych obszarów docelowych migracji oraz akumulacji kapitału a także ośrodkiem, który może w przyszłości awansować w europejskim systemie wielkich miast. Wprawdzie jest ona obciążona nadmierną industrializacją, lecz ma ogromny, częściowo już wykorzystywany potencjał rozwojowy, związany z nauką i kulturą. Kraków jest także jedynym polskim miastem, które ma szansę stać się jedną ze stolic kulturalnych Europy.

Polityka kształtowania pasm przyspieszonego rozwoju zakłada przyspieszenie budowy autostrady A-1 wobec jej komplementarnego znaczenia dla podwyższenia efektywności autostrad A-2 i A-4, mających priorytetowe znaczenie w stymulacji procesów integracyjnych Polski z Unią Europejską.

Narodowy Plan Rozwoju

Narodowy Plan Rozwoju jest kompleksowym dokumentem określającym strategię społeczno-gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej.

Dokument został przygotowany na podstawie wytycznych zawartych w Rozporządzeniu Rady Ministrów Nr 1260 z 21 czerwca 1999 r. (1260/99/WE) wprowadzającym ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych. Celem strategicznym Narodowego Planu Rozwoju jest rozwijanie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym. Wykonując powyższy cel Polska będzie dążyć do zapewnienia wysokiego poziomu ochrony środowiska, zgodnie z zapisami traktatu konstytuującego Unię Europejską oraz zobowiązaniami akcesyjnymi.

W świetle tych założeń przyjętych zostało pięć podstawowych celów cząstkowych Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006:

- wspomaganie osiągnięcia i utrzymania w dłuższym okresie wysokiego wzrostu PKB,

⁴ Monitor Polski Nr 26, poz. 432 z dnia 16 sierpnia 2001 roku.

- zwiększanie poziomu zatrudnienia i wykształcenia,
- włączenie Polski w europejskie sieci infrastruktury transportowej i informacyjnej,
- intensyfikacja procesu zwiększenia w strukturze gospodarki udziału sektorów o wysokiej wartości dodanej; rozwój technologii społeczeństwa informacyjnego,
- wspomaganie udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych wszystkich regionów i grup społecznych w Polsce.

Szczególną uwagę zwraca się na dwa sektory: środowisko i transport. Działania podejmowane w sferze ochrony środowiska w ramach polityki kohezji będą ukierunkowane na cele polityki ekologicznej Wspólnoty Europejskiej i dotyczyć będą:

- poprawy jakości wód powierzchniowych, polepszenia dystrybucji i jakości wody do picia,
- racjonalizacji gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi,
- poprawy jakości powietrza.

W sferze transportu należy przede wszystkim zapewnić połączenie autostradowe Warszawy z krajami Wspólnoty Europejskiej, a ponadto wybudować odcinki autostrad wzdłuż najbardziej obciążonych drogowych korytarzy międzynarodowych tj. A1, A2 oraz A4/A18.

Obecnie najbardziej zaawansowane są prace wzdłuż autostrady A4/A18, poprzez którą do 2005 r. przewiduje się połączenie autostradowe Krakowa z Niemcami. Po roku 2005, w miarę możliwości finansowych, prace przeniosą się na odcinek na wschód od Krakowa (Kraków-Tarnów).

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego jest jednym z programów operacyjnych, które posłużą realizacji Narodowego Planu Rozwoju - Podstawy Wsparcia na lata 2004-2006. Rozwija on cele Narodowego Planu Rozwoju określając priorytety, kierunki i wysokość środków przeznaczonych na realizację polityki regionalnej państwa, które będą uruchamiane z udziałem funduszy strukturalnych w pierwszym okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Przystąpienie do Unii Europejskiej tworzy nowe możliwości dla polityki regionalnej w Polsce. Wśród szans rozwoju polskich regionów wymienia się:

- korzystne uwarunkowania geopolityczne w tym tranzytowe położenie Polski w Europie w relacjach wschód-zachód i północ-południe,
- założenia polskiej polityki rozwojowej dotyczące stymulowania wysokiego tempa wzrostu PKB; ograniczania bezrobocia; umacniania równowagi finansów publicznych; konsekwentnej decentralizacji władzy,
- cechy struktury gospodarczej i przestrzennej związane z policentrycznym charakterem i umiarkowanym stopniem koncentracji sieci osadniczej i aktywności gospodarczej; wyraźnym awansem Warszawy w systemie europolii; decentralizacją modelu szkolnictwa wyższego,
- specyficzne cechy, zasoby i predyspozycje poszczególnych regionów, w tym zróżnicowanie szczególnie cennych w skali europejskiej walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego dla rozwoju turystyki; położenie przygraniczne dające możliwości aktywizacji we wschodniej i południowo-wschodniej części kraju; warunki regionalne i lokalne dla rozwoju turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego.

Celem strategicznym sformułowanym w Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego i adoptowanym do Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006 jest: „Tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską”.

Głównymi kierunkami tworzenia warunków wzrostu konkurencyjności regionów będzie:

- wzmacnianie konkurencyjności regionalnych firm,
- rozwój społeczeństwa informacyjnego oraz wspomaganie systemu edukacji i szkoleń,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury (transportowej, technicznej, ochrony środowiska i społecznej),

- wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej miast i obszarów, na których zlokalizowane są obiekty kultury i dziedzictwa kulturowego,
- wzmacnianie regionalnej bazy ekonomicznej,
- wspieranie rozwoju lokalnego,
- poprawa powiązań pomiędzy ośrodkami regionalnymi i pozostałymi obszarami województw.

Uwarunkowania rozwoju Krakowa w kontekście rozwoju Województwa Małopolskiego

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego przyjęta Uchwałą Nr XXIII/250/2000 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 sierpnia 2000 roku formułuje następującą misję rozwoju województwa: „Małopolska – regionem szans, wszechstronnego rozwoju ludzi i nowoczesnej gospodarki; silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości i zachowującym tożsamość w integrującej się Europie”.

W pierwszym polu strategii mówiącym o zasobach ludzkich, gdzie celem nadrzędnym są „Lepiej wykształceni, aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy”, wśród rozwiązań wymienia się między innymi:

- rozwój szkolnictwa wyższego poza Krakowem w oparciu o środowisko naukowe Krakowa,
- zwiększenie potencjału krakowskiego ośrodka naukowego.

Jako główny priorytet w tym zakresie oprócz utworzenia nowych wyższych szkół na terenie województwa uznaje się budowę III Kampusu Uniwersyteckiego w Pychowicach wraz z parkiem technologicznym oraz kompleksami budynków Polskiej Akademii Nauk i Papieskiej Akademii Teologicznej. Oczekiwane w tym zakresie rezultaty to z jednej strony ukształtowanie poza Krakowem sieci szkół wyższych, natomiast z drugiej strony:

- znaczący wzrost roli krakowskiego ośrodka naukowego w rozwiązywaniu problemów społeczno-gospodarczych regionu i kraju,
- wzrost międzynarodowego znaczenia Krakowa jako ośrodka akademickiego.

Oznacza to zatem dążenie do dywersyfikacji kształcenia zawodowego na poziomie wyższym pozostawiając dla krakowskiego ośrodka naukowego rolę centrum kształcenia uniwersyteckiego, politechnicznego i artystycznego o wysokim poziomie studiów, współpracującego z Polską Akademią Nauk oraz specjalistycznymi instytutami badawczymi i jednostkami wdrożeniowymi.

Drugie pole strategii dotyczące środowiska i krajobrazu, którego celem nadrzędnym jest „Wysoka jakość środowiska przyrodniczego i kulturowego” jako jeden z celów strategicznych zakłada zlikwidowanie zaniedbań w ochronie środowiska, między innymi poprzez:

- poprawę jakości wód,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń,
- uporządkowanie gospodarki odpadami.

Główne priorytety w tym zakresie związane z rozwojem Krakowa to:

- ochrona zlewni rzeki Raby i Zbiornika Dobczyckiego,
- program gospodarki odpadami komunalnymi w aglomeracji krakowskiej,
- rozbudowa i modernizacja aglomeracyjnej oczyszczalni ścieków Kraków-Płaszów.

Inny cel strategiczny - racjonalne gospodarowanie środowiskiem, wśród rozwiązań wymienia między innymi podnoszenie retencyjności dorzeczy i zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego (także poprzez budowę polderów zalewowych), zakładając jako jeden z priorytetów ukończenie zbiornika w Świnnej Porębie. Ma to służyć wzmocnieniu ochrony powodziowej Krakowa i zespołu gmin „Górnej Wisły”.

W celu strategicznym Kształtowanie krajobrazu kulturowego jako rozwiązania zostały podane m.in. stworzenie systemu ochrony krajobrazu kulturowego oraz humanizacja blokowisk.

Kolejne pole strategii dotyczące gospodarki, w którym celem nadrzędnym jest „Trwały rozwój gospodarczy” wśród celów strategicznych wymienia rozwinięte przemysły „regionalnej szansy”, innowacyjne firmy oraz rozwinięte otoczenie biznesu. Do rozwiązań w tym zakresie zalicza się

- wspieranie potencjału naukowego i badawczego oraz wspieranie tworzenia oraz rozwoju przedsiębiorstw nowatorskich i zaawansowanych technologicznie,
- wspieranie rozwoju sektora wysokich technologii, „przemysłu czasu wolnego”, „przemysłu kulturowego” oraz uzdrowisk,
- wspieranie rozwoju MSP, instytucji i firm otoczenia biznesu oraz rozwój centrów targowych.

Priorytetami w tym zakresie mają być:

- utworzenie Małopolskiej Organizacji Turystycznej,
- wykreowanie imprezy targowej w dziedzinie przemysłu kulturowego,
- budowa centrum kongresowo-koncertowego w Krakowie,
- rozbudowa zaplecza wystawowego i targowego.

Firmy sektora wysokich technologii lokują się w szczególnym otoczeniu, głównie uniwersyteckim i w tym można upatrywać szans rozwoju Krakowa. Podobnie, mając na uwadze rolę Miasta jako ośrodka turystycznego, lokować się tu powinny instytucje i organizacje związane z tymi funkcjami. Rozwój imprez kulturalnych i wzrost inwestycji w tej dziedzinie winny służyć utrzymaniu rangi Krakowa jako jednego z centrów kultury europejskiej.

W czwartym polu strategii obejmującym między innymi komunikację, celem nadrzędnym jest „Lepsza dostępność komunikacyjna całego regionu”. Dobrze rozwinięty system powiązań komunikacyjnych regionu z otoczeniem jest jednym z celów strategicznych. Wśród głównych rozwiązań wymienia się:

- modernizację i przebudowę układu dróg głównych,
- modernizację sieci kolejowej,
- tworzenie centrów logistycznych,
- rozwój Międzynarodowego Portu Lotniczego Kraków-Balice.

Najważniejsze priorytety w tym zakresie to budowa autostrady A-4 na odcinku Kraków – Tarnów, wydłużenie pasa startowego lotniska Balice oraz modernizacja linii kolejowej E30 Katowice – Kraków – Tarnów – Rzeszów.

Zakłada się:

- osiągnięcie standardu dostępności komunikacyjnej Krakowa na poziomie 60 minut dla 65% mieszkańców regionu i 120 minut dla 90%; uzyskaniu powyższych parametrów służyć ma budowa drogi ekspresowej S-7 Warszawa – Kraków – granica państwa (Chyżne) oraz modernizacja innych odcinków dróg krajowych i wojewódzkich,
- wzrost znaczenia kolei w systemie transportowym,
- wzrost znaczenia Portu Lotniczego w Balicach - będzie on drugim pod względem znaczenia w Polsce, a jego strefa ważnym, nowym zespołem przemysłowo-biznesowym.
- zorganizowanie terminalu transportowego w Krakowie.

Osiągnięcie drugiego celu strategicznego, dot. sprawnego systemu transportu wewnętrznego, jest możliwe poprzez modernizację dróg regionalnych i lokalnych, w tym budowę obwodnic miast oraz przebudowę regionalnego systemu transportu zbiorowego.

Priorytetami w tym zakresie mają być:

- budowa obwodnic w ciągach dróg wojewódzkich,
- budowa nowego dworca autobusowego w Krakowie.

W ramach przebudowy regionalnego systemu transportu zbiorowego zakłada się między innymi zintegrowanie sieci kolejowej i tramwajowej w obsłudze aglomeracji krakowskiej.

Na szczególną uwagę zasługują dwa cele strategiczne mające zasadniczy związek z rozwojem Krakowa. Pierwszym jest „Wykorzystanie potencjału Krakowa na rzecz rozwoju regionu” w ramach kontekstu Integracja regionalna, natomiast drugim jest „Wykorzystanie i rozwój

potencjału Krakowa jako metropolii o znaczeniu ponadregionalnym” w ramach kontekstu Integracja międzyregionalna.

Mówiąc o wykorzystaniu potencjału Krakowa na rzecz rozwoju regionu zwraca się szczególną uwagę na dwa zasadnicze aspekty, jakie ma w tym zakresie spełniać metropolia krakowska. Z jednej strony jest ona podstawowym atutem Małopolski w utrzymaniu wysokiej konkurencyjności regionu. Drugą jej funkcją jest bezpośrednio oddziaływanie na region – dostarczanie niedostępnych poza nią usług i impulsów rozwojowych.

W kontekście wykorzystania i rozwoju potencjału Krakowa jako metropolii o znaczeniu ponadregionalnym zwraca się uwagę na:

- wspólne dążenie Małopolski i Śląska do przesuwania ku południowi środka ciężkości polskiej gospodarki, poprzez lokalizowanie na tym obszarze central firm i instytucji publicznych o znaczeniu krajowym,
- wsparcie krakowskiego ośrodka akademickiego dla rozwoju szkolnictwa wyższego na Podkarpaciu,
- wzrost roli Krakowa jako ośrodka koordynacji współpracy polsko-słowackiej,
- lokalizacja w Krakowie międzynarodowych instytucji edukacyjnych,
- zwiększenie liczby placówek konsularnych w Krakowie obsługujących Polskę Południową.

Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego Województwa Małopolskiego

Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego Województwa Małopolskiego na lata 2004-2006 z maja 2002 roku skupia się na czterech zasadniczych priorytetach rozwoju. Dotyczą one:

- infrastruktury o znaczeniu regionalnym i lokalnym w tym modernizacji i rozbudowy regionalnego układu transportowego; infrastruktury ochrony środowiska, regionalnej infrastruktury społecznej; społeczeństwa informacyjnego i rewitalizacji obszarów problemowych; działania polegają na:
  - rozbudowie i modernizacji dróg oraz poprawie funkcjonowania transportu miejskiego,
  - utylizacji i zagospodarowaniu odpadów komunalnych i przemysłowych,
  - budowie i modernizacji oczyszczalni ścieków,
  - ochronie, poprawie i regeneracji środowiska naturalnego,
  - poprawie funkcjonowania infrastruktury społecznej, w tym dotyczącej ochrony zdrowia,
  - budowie infrastruktury informacyjnej, wdrażaniu nowych technologii i usług; odnowie zabytków i obszarów zabytkowych,
- przedsiębiorczości, w tym konkurencyjności regionalnego sektora MSP; usług i doradztwa dla MSP; współpracy przedsiębiorstw z sektorem B&R i turystyki; działania polegają na:
  - zagospodarowaniu obiektów i tras zabytkowych dla rozwoju turystyki,
  - budowie i modernizacji infrastruktury uzdrowiskowej i innej obsługującej turystów,
  - utworzeniu spójnego systemu informacji turystycznej,
- zasobów ludzkich, w tym:
  - aktywnych działań na rzecz zagrożonych bezrobociem,
  - kształcenia zawodowego kadr gospodarki regionalnej i rozpoczynających działalność gospodarczą,
- rozwoju regionalnego, w tym integracji społecznej; rozwoju wsi i ochrony dziedzictwa; promocji inwestycji lokalnych i turystyki lokalnej; działania polegają na:
  - poprawie dostępności transportowej,
  - poprawie jakości wody pitnej oraz funkcjonowania systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków,
  - likwidacji dzikich wysypisk,
  - poprawie systemów gospodarowania odpadami,
  - wzroście wykorzystania alternatywnych źródeł energii.

Pozostałe uwarunkowania rozwoju Krakowa w kontekście ponadlokalnym

Związki funkcjonalne z otoczeniem

Główne związki funkcjonalne Miasta z otoczeniem sprowadzają się do:

- umożliwienia sprawnych powiązań z istotnymi dla rozwoju obszaru metropolitalnego atrakcyjnymi miejscami, które znajdują się na obszarze miast Oświęcim (Muzeum Martyrologii), Wieliczka (Muzeum Żup Solnych) i Wadowice (miasto rodzinne papieża),
- współpracy pomiędzy aglomeracją krakowską i śląską, w celu tworzenia silnego obszaru rozwoju gospodarki i finansów,
- zapewnienia możliwości rozwoju obszaru aktywizacji lotniska Balice (gminy Zabierzów i Liszki),
- stworzenia możliwości aktywizacji lotniska w Pobiedzisku (gmina Igołomia-Wawrzeńczyce) jako potencjalnego terenu przeznaczonego dla organizacji imprez masowych,
- poprawy dostępności podmiejskich obszarów rekreacyjnych w takich gminach jak Liszki (Zalew Kryspinów), Zabierzów (Dolinki Krakowskie), Zielonki (Dolina Prądnika).

Zapewnienie sprawnych powiązań centrum metropolii z Oświęcimiem, Wieliczką i Wadowicami ma na celu wykorzystanie bliskości tych miejsc dla rozwoju obszaru metropolitalnego i powinno być związane z tworzeniem wspólnej oferty turystycznej.

Aktywizacja otoczenia lotniska Balice uwarunkowana jest podjęciem wspólnych działań planistycznych, i realizacyjnych władz Miasta Krakowa oraz gmin Zabierzów i Liszki dla zgodnego z interesami gmin kształtowania otoczenia lotniska i węzła autostradowego oraz szybkiego udostępnienia go dla potencjalnych inwestorów.

Funkcje centrum przyszłego obszaru metropolitalnego

Zgodnie z Uchwałą Nr 409/2000 z dnia 17 kwietnia 2000 roku Zarząd Miasta Krakowa pozytywnie zaopiniował wyodrębnienie Krakowskiego Metropolitalnego Obszaru Regionalnego, obejmującego Miasto Kraków oraz otaczające go powiaty: krakowski, chrzanowski, olkuski, miechowski, proszowski, bocheński, wielicki, myślenicki, wadowicki i oświęcimski.

Zasięg przestrzenny, obejmujący całe powiaty wynika z przedstawionych poniżej uwarunkowań:

- zapewnienia zgodności z ustawą w sprawie wspierania rozwoju regionalnego, która określa zasady i formy wspierania rozwoju regionalnego oraz zasady współdziałania w tym zakresie rządu oraz organów administracji rządowej z samorządem terytorialnym⁵.

Obszary problemowe na styku z gminami sąsiednimi

Obszarami problemowymi, szczególnie ważnymi z punktu widzenia dalszego rozwoju Krakowa i gmin sąsiednich są tereny położone na pograniczu Krakowa oraz gmin:

- Zabierzów, Liszki i Miasta Krakowa - główne problemy to: rozwój portu lotniczego Balice i jego strefy aktywności w powiązaniu z funkcjonowaniem i zapewnieniem dostępności terenów rekreacyjnych,
- Wielka Wieś, Zielonki, Michałowice - główne problemy to: intensywny rozwój zainwestowania przy granicy Miasta, wpływający na funkcjonowanie środowiska i dostępność terenów rekreacyjnych, będący jednocześnie źródłem kolizji związanych z wyprowadzeniem w kierunku północnym drogi ekspresowej S-7 zarówno z istniejącym jak i projektowanym zainwestowaniem a także możliwościami ochrony przeciwpowodziowej Miasta (suchy zbiornik),

---

⁵ ustawa definiuje jako „obszar wsparcia” obszar wyodrębniony ze względu na występujące w nim problemy rozwojowe oraz podlegający określonym działaniom ze strony Rady Ministrów, administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego oraz ustala, że granice obszaru wsparcia nie mogą przecinać powiatów (jeżeli obszarem wsparcia jest miasto na prawach powiatu; obszar wsparcia musi obejmować to miasto wraz z okalającym je powiatem lub powiatami),

- Niepołomice, Wieliczka - głównym problemem jest przebieg trasy drogowej po wschodniej stronie HTS i powiązanie jej węzłem z autostradą A-4,
- Wieliczka, Świątyni Górne - główne problemy to: nadmierna intensyfikacja zainwestowania w połączeniu z funkcjonowaniem uzdrowiska Swoszowice oraz zapewnienie sprawnych powiązań centrum obszaru metropolitalnego z jedną z największych atrakcji regionu małopolskiego Muzeum Żup Solnych,
- Skawina, Mogilany - główne problemy związane są z wyprowadzeniem drogi ekspresowej S-7 w kierunku południowym w kontekście znacznej intensyfikacji zainwestowania wzdłuż aktualnego jej przebiegu po trasie „Zakopianki” oraz rosnącego zainwestowania terenów pomiędzy Miastem Skawina i Krakowem.

Inne problemy występujące na styku z gminami sąsiednimi to przede wszystkim:

- zagrożenie powodziowe ze strony cieków wodnych, będących dopływami rzeki Wisły, w tym Prądnika wraz z potokiem Rozrywka (gmina Zielonki), Dłubni (gmina Michałowice) i Rudawy (gmina Zabierzów),
- zawężanie, ważnych z punktu widzenia funkcjonowania środowiska przyrodniczego Miasta i warunków jego przewietrzania, ciągów ekologicznych, szczególnie na terenach intensywnego rozwoju zainwestowania w gminach sąsiednich.
- procesy suburbanizacji i przenoszenia aktywności na obszary poza granicami Miasta,
- problem migracji zewnętrznych (miejsce pracy – miejsce zamieszkania).

Uwarunkowania rozwoju Krakowa w kontekście europejskim

Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego – European Spatial Development Perspective (ESDP) Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju obszaru Unii Europejskiej przyjęta w Poczdamie w roku 1999 jest dokumentem określającym główne cele polityki przestrzennej.

Dla równoważenia rozwoju przestrzennego przyjęto główne cele rozwoju, którymi są:

- rozwój policentrycznego i zrównoważonego systemu urbanizacji i wzmocnienie związków zachodzących pomiędzy terenami miejskimi i wiejskimi;
- promocja zintegrowanych koncepcji transportu i łączności, które umożliwiają policentryczny rozwój w obszarze UE, i które są ważnymi uwarunkowaniami procesu integracji europejskiej miast i regionów,
- kształtowanie i ochrona środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego poprzez właściwe zarządzanie - przyczynia się to zarówno do zachowania jak i wzmocnienia tożsamości regionów oraz utrzymania przyrodniczego i kulturowego zróżnicowania regionów i miast w obszarze UE w wieku globalizacji.

Konkurencyjność zewnętrzna

Proces rozszerzania się Unii Europejskiej oraz idei regionalizacji zaowocował intensyfikacją powiązań pomiędzy poszczególnymi krajami i regionami w Europie. Wzrost współzależności, a także konkurencji między dużymi aglomeracjami miejskimi, doprowadził do pojawienia się tendencji zwiększania specjalizacji miast w skali kontynentu, a co za tym idzie wykształcania się Europejskiej Sieci Miast.

W ocenach ekspertów zachodnich przeprowadzonych w latach 90-tych aglomeracja Krakowa lokuje się w grupie metropolii o regionalnym i ponadregionalnym znaczeniu, często nawet na równi ze stołecznymi miastami niektórych państw Europy Środkowej i Wschodniej.

Stolice państw zachodnich (mimo w wielu przypadkach porównywalnego potencjału), duże aglomeracje miejskie Europy Zachodniej oraz Warszawa są klasyfikowane wyżej.

Jednakże umieszczanie Krakowa na równi z takimi metropoliami europejskimi jak Hanower, Norymberga, Walencja, Turyn, Florencja, Neapol, Praga czy Budapeszt świadczy o docenianiu roli jaką Kraków pełni, a co ważniejsze może pełnić w systemie miast europejskich. Z miast

polskich najczęściej obok Krakowa wymieniane są Katowice (a właściwie cała Aglomeracja Górnośląska) oraz zespół miejski Gdańsk – Gdynia.

Gdy za czynnik decydujący przyjmowane jest położenie bliskość najbardziej rozwiniętego i zurbanizowanego obszaru⁶ kwalifikuje wyżej Pragę jako metropolię międzynarodową położoną w średniej strefie dostępności. W tej samej strefie, ale do miast o znaczeniu krajowym, zaliczone zostały między innymi Szczecin, Wrocław i Poznań.

Takie miasta jak Warszawa, Ryga, Budapeszt, Bukareszt, Sofia oraz Kraków i Trójmiasto zostały zaliczone do miast, co prawda o znaczeniu międzynarodowym, lecz już w trzeciej klasie dostępności.

W obecnych realiach należy spodziewać się, że Kraków – w procesie kształtowania się Europejskiej Sieci Miast – konkurował będzie głównie z miastami (aglomeracjami), które można określić jako:

- zamieszkałe przez około 0,5 do 1 mln mieszkańców (standard tzw. europoli),
- mające charakter tzw. metropolii historycznych (ale które nie utraciły funkcji metropolitalnych),
- pełniące funkcje ośrodków administracji (państwowej lub regionalnej) oraz nauki i kultury ale także o znaczącej funkcji przemysłowej,
- stabilne jeśli chodzi o liczbę ludności (proces wzrostu osiągnął w nich pewien punkt krytyczny),
- znajdujące się w fazie względnie harmonijnego wzrostu potencjału rozwojowego.

Do grupy tej należy zaliczyć Hanower, Norymbergę Lipsk, Mińsk, Bratysławę, a z miast polskich Katowice, Gdańsk, Poznań i Wrocław.

Nie można wykluczyć konkurowania Krakowa z niektórymi miastami klasyfikowanymi wyżej (np. z Pragę, Antwerpią, Dortmundem, Genewą) lub niżej (np. z Lwowem, Wilnem, Brnem, Zagrzebiem), ze względu na zbliżone funkcje oraz położenie w tej samej części Europy. Porównywalne są także miasta Europy środkowej (Kraków i Lwów) oraz wschodniej (Kijów, Charków, Mińsk, Kowno).

Ważnym wydaje się także fakt istnienia bezpośredniej współpracy pomiędzy Krakowem a Norymbergą, Frankfurt, Goeteborgiem, Wilnem, Bratysławą, Kijowem, Lwowem czy Grazem. Należy także odnotować większe niż dla innych polskich miast – międzynarodowe zainteresowanie Krakowem i jego problemami rozwojowymi.

W 1994 roku Kraków, jako jedyne polskie miasto i nieliczne z naszej części Europy, zaproszony został do współpracy w ramach tzw. GLOBAL FORUM stanowiącego kontynuację SZCZYTU ZIEMI w Rio de Janeiro, a rok później do grupy założycielskiej Europejskiej Sieci Miast i Regionów Metropolitalnych METREX działającej pod auspicjami Unii Europejskiej.

W wydanym przez METREX atlasie przedstawiającym wybrane miasta i regiony europejskie (Rotterdam, marzec 1998), Kraków został przedstawiony wśród takich miast i regionów jak Wiedeń, Helsinki, Lazurowe Wybrzeże z Niceą, Attyka z Atenami, Genua, Mediolan, Turyn, Ryga, Rotterdam, Lizbona, Glasgow, Sewilla, Saragossa i Sztokholm.

Osobnego komentarza wymaga „konkurencyjność” Krakowa i Katowic szczególnie w kontekście pojawiania się koncepcji tzw. obszarów bipolarnych i problemu ich kształtowania jako obszarów koncentracji procesów społeczno-gospodarczych, które w polskiej przestrzeni zdolne byłyby tworzyć układy o znacznie większej niż samodzielnie – sile konkurencyjności w stosunku do podobnie dużych aglomeracji europejskich. Położone stosunkowo blisko siebie aglomeracje krakowska i śląska łączy obecnie autostrada A-4, dodatkowo silnie wzmacniająca bliskość geograficzną. Różne potencjały społeczne, gospodarcze czy kulturowe mogą dać asumpt do komplementarnego rozwoju obu aglomeracji.

---

⁶ „Urban Networks in Europe” (1996)

3.2. Stan funkcjonowania Miasta

Miasto Kraków zajmuje powierzchnię 327 km². W 2001 roku liczyło 740,7 tys. mieszkańców (stałych i czasowych). Średnia gęstość zaludnienia wynosiła 2,3 tys. mieszkańców na 1 km² i była mocno zróżnicowana w układzie przestrzennym (od ok. 0,7 tys. mieszkańców na 1 km² w dzielnicy X do ok. 13 tys. w dzielnicy XVI).

3.2.1. Demografia⁷

W 2001 roku mieszkańcy Krakowa stanowili ok. 1,9% ludności Polski i 23% mieszkańców nowego województwa małopolskiego. Wybrane wskaźniki demograficzne dla kraju, województwa i Krakowa przedstawia tabela.

Tabela Wybrane wskaźniki demograficzne dla kraju, województwa i Krakowa⁸

Wskaźnik	lata	kraj	Województwo Małopolskie	Kraków
liczba ludności w tys.	1998	38 666,9	3 215,8	740,7
	1999	38 653,5	3 222,5	738,2
	2000	38 644,0	3 233,8	741,5
	2001	38 632,0	3 240,9	740,7
gęstość zaludnienia os/km ²	1998	125	212	2 266
	1999	125	213	2 258
	2000	125	213	2 268
	2001	124	214	2 265
kobiety/100 mężczyzn	1998	105,7	105,4	113,1
	1999	105,8	106,2	113,1
	2000	105,8	105,3	113,1
	2001	105,9	105,3	113,3
przyrost naturalny/1000 osób	1998	0,5	2,3	-1,3
	1999	0,0	1,7	-1,7
	2000	0,3	2,0	-1,5
	2001	0,1	1,61	-1,5
saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały/1000 osób	1998	b.d.	0,4	0,7
	1999	b.d.	0,5	0,7
	2000	-0,5	0,6	1,3
	2001	b.d.	b.d.	2,0

Do końca lat osiemdziesiątych liczba mieszkańców Krakowa wzrastała systematycznie. W ostatnich latach, podobnie jak w innych dużych miastach Polski, odnotowuje się jej spadek. Decyduje o tym kilka czynników:

- ujemny przyrost naturalny,
- nieznacznie dodatnie saldo migracji,
- cykle demograficzne wyżów i niżów związanych ze stratami ludności podczas wojen światowych,
- suburbanizacja (odpływ ludności do stref podmiejskich, położonych poza granicami miasta).

⁷ źródło: Raport o Stanie Miasta za 2001r. opracowany w Wydziale Rozwoju Miasta UMK, Kraków 2002r.

⁸ źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

W strukturze ludności Krakowa zaznacza się niewielka przewaga kobiet (stanowią one 53% liczby mieszkańców ogółem). Ostatnimi laty odnotowuje się tendencję starzenia się populacji Krakowa. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się w stosunku do 1988r. o przeszło 6 punktów procentowych, natomiast w wieku poprodukcyjnym zwiększył się o przeszło 4 punkty procentowe.

Tabela Struktura wiekowa ludności Krakowa w latach 1988, 1995 oraz 2001

	1988	1995	2001
ogółem – liczba ludności w tys. osób	738,8	745,0	740,7
wiek przedprodukcyjny	25,1%	23,1%	18,6%
wiek produkcyjny	62,1%	61,5%	64,8%
wiek poprodukcyjny	12,6%	15,4%	16,7%

Dane statystyczne dotyczące poziomu wykształcenia w Krakowie opierają się wyłącznie na spisach ludności. Ostatnie szacunkowe dane, opracowane na podstawie mikrospisu (na pięciotysięcznej próbie mieszkańców) pochodzą z 1995r. Wynika z nich, że prawie 18% mieszkańców legitymuje się wyższym wykształceniem. Warto podkreślić, że w porównaniu ze średnią ogólnopolską, ludność Krakowa legitymuje się wyższym poziomem wykształcenia o 11 punktów procentowych. W Polsce w 1995 roku wykształceniem wyższym legitymowało się niecałe 7% ludności.

Poziom wykształcenia ludności Krakowa wzrasta. W roku 1995, w porównaniu do roku 1988, udział osób z wyższym wykształceniem wzrósł o 2 punkty procentowe, a udział osób z wykształceniem średnim wzrósł o 1,5 punktu procentowego. Strukturę wykształcenia oraz strukturę wykształcenia wg płci mieszkańców Krakowa przedstawiają wykresy.

Tabela Struktura wykształcenia w Krakowie w latach 1988 i 1995

	1988	1995
ogółem – liczba ludności w tys. osób	738,8	745,0
posiadających wykształcenie wyższe	16,0%	17,9%
posiadających wykształcenie średnie	36,6%	38,1%
posiadających wykształcenie zasadnicze	20,8%	20,9%
posiadających wykształcenie podstawowe	24,9%	20,7%
posiadających wykształcenie podstawowe nieukończone	1,7%	2,4%

Tabela Struktura wykształcenia wg płci w 1995 roku

	kobiety	mężczyźni
posiadający wykształcenie wyższe	16,7%	19,4%
posiadający wykształcenie średnie	42,1%	33,4%
posiadający wykształcenie zasadnicze	15,9%	26,7%
posiadający wykształcenie podstawowe	22,6%	18,5%
posiadający wykształcenie podstawowe nieukończone	2,7%	2,0%

Prognoza ludności Krakowa

W 2000 roku Urząd Statystyczny w Krakowie opublikował, opracowaną przez Departament Badań Demograficznych GUS prognozę ludności mieszkańców Krakowa do roku 2030. Prognoza została opracowana na podstawie stanu ludności w dniu 31 grudnia 1998 roku⁹.

Na przestrzeni najbliższych 30 lat prognoza przewiduje przyrost mieszkańców Krakowa o 2,5%. Prognozowany przyrost liczby mieszkańców Krakowa jest konsekwencją zakładanego dodatniego przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji w Krakowie.

Tabela Prognoza ludności Krakowa do 2030 roku

ludność w tys. osób	1998	2000	2015	2030
ogółem	740,7	739,7	758,5	759,2
kobiety	393,1	392,9	404,9	405,6
mężczyźni	347,6	346,7	353,6	353,6

W prognozowanej strukturze płci mieszkańców Krakowa zwiększy się przewaga liczebna kobiet w stosunku do mężczyzn, wskaźnik feminizacji liczony jako liczba kobiet na 100 mężczyzn wzrośnie z 113,1 do 114,7.

Z prognozowanej struktury wiekowej ludności wynika, że na przestrzeni najbliższych 30 lat nadal będzie następowało zjawisko starzenia się populacji Krakowa. Jest to związane przede wszystkim z obserwowanym od kilku lat spadkiem urodzeń oraz wydłużającą się długością życia mieszkańców.

Tabela Prognozowana struktura wieku ludności Krakowa do 2030 roku

ludność	1998	2000	2015	2030
ogółem w tys. osób	740,7	739,7	758,5	759,2
w tym w wieku przedprodukcyjnym	20,5%	19,2%	16,8%	16,3%
w wieku produkcyjnym	63,5%	64,3%	61,9%	59,2%
w wieku poprodukcyjnym	16,0%	16,5%	21,2%	24,5%

⁹ Przedstawiona prognoza jest prognozą pomigracyjną ludności zameldowanej w Krakowie na stałe i na okres czasowy, tzn. uwzględnia zmiany liczby mieszkańców wynikające z przyrostu naturalnego i salda migracji wewnętrznych i zagranicznych.

3.2.2. Zagospodarowanie terenów

Dotychczasowe przeznaczenie terenów

Stan prawny w zakresie planowania przestrzennego

Do końca 2002r. w Krakowie obowiązywał plan ogólny z 1994r.¹⁰, plan ogólny z 1988r.¹¹ oraz plany szczegółowe.

Po 1 stycznia 2003r. pozostały jako obowiązujące plany miejscowe i zmiany planów uchwalone po 31 grudnia 1994r. Plany te pokrywają 1,4% powierzchni Miasta.

Tabela Obszary Miasta, na których obowiązują przeznaczenia i regulacje planów miejscowych uchwalonych po 31 grudnia 1994 r.

Nazwa planu	Uchwała i data uchwalenia	Główne zmiany objęte planem lub zmianą planu	Pow. obszaru (ha)
Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa w zakresie ustaleń dotyczących Obszarów Urzędzeń Komunikacyjnych	CXXII/1092/98 RMK z dnia 17.06.98 r.	Dopuszczenie lokalizacji usług komercyjnych (UC) w obsz. Urzędzeń Komunikacyjnych (KU) tylko w przypadku parkingów wielopoziom. dla wybranych terenów.	223,92
Miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego obszaru Olsza w rejonie ulic Generała Bora Komorowskiego i Księży Pijarów.	CXXII/1093/98 RMK z dnia 17.06.98 r.	Umożliwienie lokalizacji urzędzeń komunikacyjnych (stacja benzynowa) i usług komercyjnych (hotel).	7,93
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla Pychowice.	XIV/109/99 RMK z dnia 31.03.99 r.	Rozwiązanie układu przestrzennego osiedla oraz ustalenie zasad kształtowania zabudowy, ustalenie zakresu wielkości i rozmieszczenia usług, obsługi komunikacyjnej, uzbrojenia terenu, zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru.	130,22
Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa (17 zmian) dla terenów	LXVI/561/00 RMK z dnia 6.12.00 r.	Zmiany planu wymagające pilnego uregulowania i merytorycznie uzasadnione, z uwzględnieniem następujących kryteriów: znaczenie strategiczne, korekta błędów planu, korekty wynikające z przesądzeń decyzyjnych i wyroków NSA.	73,04
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Bieńczyce – Plac Targowy	LXXXVII/799/01 RMK z 10.10.01	Uregulowania przestrzenne m.in. w zakresie obsługi komunikacyjnej obszaru, zasady kształtowania zabudowy o charakterze komercyjnym.	12,28
Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa obszaru przy ul. Podgórkii Tynieckie	LXXXVII/800/01 RMK z 10.10.01 r.	Zmiana przeznaczenia terenu rolnego RP na teren Usług Komercyjnych UC, z podstawowym przeznaczeniem pod park technologiczny –centrum techniczne.	4,6
Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego os. Skotniki dla obszaru publ. usług kultury.	CXV/1052/02 RMK z 12.06.02 r.	Zmiana polegająca na włączeniu działki przeznaczonej w planie pod UC w teren Usług Kultury UPK.	0,9
Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa dla obszaru przy ul. Szczegów.	CXVIII/1095/02 RMK z 10.07.02 r.	Zmiana RP na M 4 – korekta błędu planu po wezwaniu UMK o usunięcie naruszenia prawa.	0,4
Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego os. Wróblowice dla obszaru przy ul. Wróblowickiej.	CXVIII/1096/02 RMK z 10.07.02 r.	Zmiana terenu RO na ZS w związku z użyczeniem Klubowi Sportowemu „Wróblowianka” terenu celem wybudowania obiektów sportowych.	3,2
Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego os. Skotniki w obszarze po wschodniej stronie ul. Grzegorzewskiej.	CXXIII/1151/02 RMK z 9.10.02 .	Przywrócenie terenów mieszkaniowych M 4 zgodnie z wcześniejszym etapem planu.	1,2

¹⁰ Uchwała Nr VII/58/94 Rady Miasta Krakowa z dnia 16 listopada 1994r. – obszarem wyłączonym z obowiązywania planu ogólnego z 1994r. był teren ograniczony ulicami: Chełmońskiego, Radzikowskiego, Stachewicza, i Murarską (w granicach określonych na mapie U1), w odniesieniu do którego została stwierdzona nieważność przywoływanej uchwały RMK – wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dn. 14.11.1995r. (sygn. akt S.A./Kr/1284/94)

¹¹ Uchwała Nr XXXVII/229/88 Rady Narodowej Miasta Krakowa (Plan ogólny obowiązujący do końca 2002r. w strefie ochronnej HTS)

Mimo utraty mocy planów miejscowych uchwalonych przed 1.01.1995 r. na terenie Krakowa występują obszary, na których nadal obowiązują ograniczenia uwzględnione w tych planach, lecz ustanowione innymi, szczególnymi aktami prawnymi i decyzjami, wyszczególnionymi w tabeli¹².

Obszary szczególne	Podstawa prawna	Cel i zakres regulacji
Strefa ochronna HTS	- Dec. Nr 29/80 Naczelnika Dzielnicy Kraków – Nowa Huta z dn. 14.07.80 r. - Dec. znak UAN-1478/87/IT-13/88 Głównego Architekta Miasta Krakowa - Dec. znak OS-I-7622/7/96 z dnia 16.09.1996 r. Wojewody Krakowskiego - Dec. znak ŚR.III.JD-6617/2-8/02 z dnia 17.04.2002 r.	Zapewnienie biernej ochrony terenów narażonych na negatywne oddziaływanie zanieczyszczeń, kierunek – systematyczna likwidacja istniejącej zabudowy oraz upraw rolnych, wprowadzanie zadrzewień jako elementu ograniczającego rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń.
Specjalna Strefa Ekonomiczna	- Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie ustanowienia SSE w Krakowie z dnia 14.10.1997 r.(Dz.U. Nr 135, poz. 135), - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21.08.2001 r. (Dz. U. Nr 107, poz. 1171), - Ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych z dnia 20.10.1994 r. (Dz.U. Nr Nr 123, poz. 600), - Ustawa z dnia 16.11.2000 r.(Dz. U. Nr 117 poz. 1228)-zmiana ustawy z dn. 20.10.1994 r.	Stanowić ma szczególny obszar zainteresowania inwestorów poprzez ustanowienie trwałych uprawnień do zwolnień i szczególnych ulg podatkowych.
Historyczny Zespół Miasta	Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8.09.1994 r.	Zachowanie wyjątkowych, uniwersalnych wartości historycznych, artystycznych oraz autentyczności historycznego układu urbanistyczno-architektonicznego Krakowa.
Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych	-Uchwała Rady Narodowej Miasta Krakowa Nr 65 z dnia 2.12.1981 r. -Rozporządzenie Wojewody Krakowskiego Nr 6 z dnia 16.05.1997 r. -Rozporządzenie Wojewody Krakowskiego Nr 28 z dnia 15.10.1998	Zachowanie najbardziej cennych zasobów przyrodniczych, geologicznych, zabytkowych i krajobrazowych; stworzenie podstaw wykorzystania tego obszaru dla zaspokajania potrzeb krajoznawczych, rekreacyjnych, dydaktyczno-naukowych i innych potrzeb społecznych.
Obszary zagrożone niebezpieczeństwem powodzi wody Q 1%	Uchwała Nr LXVI/554/00 Rady Miasta Krakowa z dnia 6.12.2000 r.	Profilaktyka powodziowa dla Krakowa, w tym m.in.: uwzględnianie w dokumentach planistycznych Miasta zadań wynikających z Lokalnego Planu oraz wprowadzenie procedury zapewniającej opiniowanie i wydawanie decyzji WZiZT z uwzględnieniem potencjalnego zagrożenia powodzią.
Strefa ochronna wysypiska odpadów komunalnych w Krakowie-Baryczy	Decyzja Wojewody Małopolskiego z dnia 30 czerwca 1992 r. znak OŚ.I.7622/3/92	Realizacja strefy ochronnej II etapu wysypiska odpadów komunalnych jako pas strefy o szerokości 500 m. Decyzja określa warunki zagospodarowania i użytkowania strefy.
Strefy ochronne ujęć wód powierzchniowych i podziemnych	- Dec. Wojewody Krakowskiego znak: OS.III.6210-1-29/96 z dnia 20.12.1996 r. (ujęcie wody z rzeki Sanki). - Dec. Wojewody Krakowskiego znak: OS.III.6210-1-29/97 z dnia 22.04.1997 r. (ujęcie wody z rzeki Rudawy). - Dec. Wojewody Krakowskiego znak: OS.III.6210-1-3/97 z dnia 17.11.1997 r. (ujęcie wody podziemnej między obiektami HTS S.A., a rzeką Dłubnią). - Dec. Wojewody Krakowskiego znak: OS.III.6210-1-9/98 z dnia 27.04.1998 r. (ujęcie wody podziemnej między obiektami przemysłowymi HTS S.A., a osiedlem Ruszcza). - Dec. Wojewody Krakowskiego znak: OS.III.6210-1-58/98 z dnia 11.09.1998 r. (ujęcia wód podziemnych Mistrzejowice).	Ochrona sanitarna obszaru w zasięgu strefy ochrony pośredniej ujęć wód wraz z określeniem warunków użytkowania.

¹² Inne akty prawne i decyzje dotyczące ograniczeń wynikających z przepisów szczególnych zostały wykazane w Dokumentacji Informacyjnej Studium.

Struktura dotychczasowego przeznaczenia

Jak przedstawiono powyżej ok. 80 % powierzchni Miasta podlegało uregulowaniom Planu ogólnego z 1994r. Aby w sposób jednorodny scharakteryzować dotychczasowe przeznaczenie terenów przeprowadzono agregację i kompilację uregulowań innych planów (1988r. i planów szczegółowych).

Tabela - Bilans terenów poszczególnych przeznaczeń do końca 2002r.

Przeznaczenie	Powierzchnia przeznaczeń wg planów	%pow. obsz. Miasta
MW – tereny mieszkaniowe	2263	6,8
MN - tereny mieszkaniowe	5418	16,6
UP – usługi publiczne	1916	5,8
UC – usługi komercyjne	870	2,6
PS – przemysł, składy	3535	10,7
IT – infrastruktura techniczna z wyłączeniem cmentarzy	813	2,4
KT, KK , KU – trasy i urządzenia komunikacyjne	3370	10,3
ZP- tereny zielone	5332	16,3
ZL – Zieleń leśna	1178	3,6
RP – tereny rolne	7580	23,2

Na wielkość, zakres i sposób wykorzystania (konsumpcji) przeznaczeń terenów - poza czynnikami ekonomicznymi, stanem własności gruntów, dostępnością komunikacyjną i infrastrukturalną - wpływ miały regulacje planów dotyczące sposobów kształtowania zabudowy i zainwestowania, oparte przede wszystkim na „Polityce rozwoju przestrzennego i ochrony środowiska Miasta Krakowa” – uchwała Nr LXXXI/523/93 RMK z dn. 30 kwietnia 1993r. Polityka ta ustalona równoległe z pracami nad Planem ogólnym w latach 1993 – 1994, stanowiąca syntezę 9 polityk „sektorowych”, była podstawą wprowadzenia do Planu ogólnego z 1994r. regulacji w formie 20 stref polityki przestrzennej. Strefy te tworzyły 4 kategorie: ochrony środowiska i przyrody, ochrony krajobrazu i dóbr kultury, ochrony i kształtowania widoku, strefy intensywności zabudowy.

Cel ustanowienia strefy	Nazwa i numer strefy
Ochrona środowiska i przyrody	- 1-strefa ochrony szczególnych wartości przyrodniczych - 4-strefa zachowania ogólnomiejskich warunków równowagi ekologicznej, - 8-strefa ochrony zieleni i warunków wentylacji o znaczeniu lokalnym, - 10-strefa ochrony ekologicznej centrum Miasta - 11-strefa dopuszczalnej intensyfikacji zainwestowania miejskiego - 14-strefa restrukturyzacji i rekultywacji terenów przemysłowych i poprzemysłowych
Ochrona krajobrazu i dóbr kultury	- 2-strefa ochrony wyjątkowych wartości kulturowych, - 3-strefa rewaloryzacji wysokich wartości kulturowych, - 5-strefa ochrony wartości krajobrazu naturalnego, - 6-strefa rekultywacji wartości krajobrazu naturalnego, - 7-strefa ochrony wartości kulturowych, - 9-strefa ochrony krajobrazu otwartego, - 12-strefa kontynuacji istniejącego ładu urbanistycznego, - 13-strefa rekompozycji układu urbanistycznego, - 1-strefa ochrony szczególnych wartości przyrodniczych, - 14-strefa restrukturyzacji i rekultywacji terenów przemysłowych i poprzemysłowych
Ochrona i kształtowanie widoku	- 15-strefa ochrony i kształtowania przedpola widoku, - 16-strefa ochrony i kształtowania bliskiego planu widoku, - 17-strefa ochrony i kształtowania dalszego planu widoku jego tła i obrzeży
Kształtowanie struktury Miasta i intensywności zabudowy	- 18-strefa intensywności wielkomiejskiej, - 19-strefa intensywności miejskiej, - 20-strefa intensywności podmiejskiej.

Istniejące zagospodarowanie

Na istniejące zagospodarowanie Miasta składają się następujące elementy:

- tereny mieszkaniowe (wielorodzinne i jednorodzinne),
- tereny usług komercyjnych,
- tereny usług publicznych,
- tereny przemysłowo-składowe,
- infrastruktura techniczna,
- tereny tras i urządzeń komunikacyjnych,
- tereny zielone, w tym leśne,
- tereny rolne.

Istniejące zagospodarowanie	Pow. (w ha) wykorzystana ¹³ (zabudowana i zainwestowana)	% obszaru Miasta
MW – tereny mieszkaniowe wielorodzinne	1896	5,8
MN – tereny mieszkaniowe jednorodzinne	3512	10,7
UP – usługi publiczne	1108	3,4
UC – usługi komercyjne	593	1,8
PS – tereny przemysłowo - składowe	2448	7,5
IT – infrastruktura techniczna	614	1,9
KT, KK, KU – trasy i urządzenia komunikacyjne	3068	9,4
Zieleń z terenami rolnymi	19445	59,5

Struktura przestrzenna Miasta

Na strukturę zainwestowania Miasta składają się następujące elementy:

Zabytkowy obszar historycznego centrum i otaczająca go śródmiejska zabudowa o uporządkowanym i komponowanym układzie urbanistycznym, skupia najwartościowsze zespoły i obiekty zabytkowe. Występuje tu najwyższa, stale wzrastająca, koncentracja usług i administracji. Wysoki prestiż tego rejonu utrwała się pomimo powstawania nowych obszarów usługowych. Tu zlokalizowane są obiekty związane z funkcją metropolitalną Miasta: wyższe uczelnie, placówki dyplomatyczne, urzędy administracji, obiekty kultury.

W obszarze „centrum” tendencja wykorzystania terenu na cele publiczne i komercyjne jest wysoka. Zasadnicza strefa centrum z głównymi ciągami handlowymi podlega stałej rotacji funkcji i programu, z tendencją wzrostu konkurencji i podnoszenia standardów użytkowych i jakościowych.

Wyraźnie obserwowaną tendencją w obszarze historycznego centrum jest intensyfikacja wykorzystania zabudowy mieszkaniowej o wysokich parametrach wielkości mieszkań, w celu lokowania funkcji biurowych i komercyjnych, co powoduje wypieranie substancji mieszkalnej. Czynnikiem stanowiącym przeszkodę w procesie modernizacji i przekształceń zabudowy jest struktura własnościowa mieszkań i budynków.

Charakterystyczną cechą struktury funkcjonalno-przestrzennej śródmieścia jest niedostateczne wykorzystanie dobrze skomunikowanych terenów położonych po wschodniej stronie dworca kolejowego. Istnieją tu rezerwy dla zlokalizowania nowego centrum Miasta.

¹³ Przez powierzchnię wykorzystaną i zabudowaną rozumiemy powierzchnię zainwestowaną z uwzględnieniem wydanych pozwoleń na budowę wydanych do końca 2002r.

Obszar „starej” Nowej Huty jest dzielnicą mieszkalno – usługową o wybitnie skoncentrowanej, zaprojektowanej strukturze. Składają się na nią wszystkie kształtujące urbanistykę Miasta elementy: ulice, place, zwarte pierzeje, pasaże i wypełnione zielenią wnętrza. Plac Centralny oraz kolejne wnętrza placowe i skwery, zrealizowane na osi symetrii całego założenia, tworzą przestrzenie publiczne. Obecny rozwój tego obszaru nie jest adekwatny do jego wysokich standardów urbanistyczno-architektonicznych. Jest to skutkiem słabych powiązań komunikacyjnych z pozostałą częścią Miasta oraz przesądzeń komunikacyjnych w obrębie placu Centralnego, obniżających jego funkcjonalne i przestrzenne możliwości.

Zespoły osiedli zabudowy wielorodzinnej są dominującym terytorialnie i gabarytowo składnikiem tkanki mieszkaniowej. W ich obrębie wyróżniają się zespoły koncentrujące największą ilość mieszkańców, o wyraźnie monofunkcyjnym charakterze, takie jak: Bieńczyce, Mistrzejowice, Wzgórza Krzesławickie, Wola Duchacka, Piaski Nowe, Kozłówek, Nowy Prokocim, Nowy Bieżanów. Są to z reguły osiedla zabudowy blokowej z lat 60-80, zwłaszcza powstałych w systemie wielkopłytowym. Nie spełniają one dzisiejszych standardów w dziedzinie wyposażenia w usługi podstawowe, urządzenia obsługi technicznej (parkingi) oraz jakości przestrzeni publicznych. Dodatkowo na obszarach tych występuje zjawisko dogęszczania zespołów zabudowy nowymi budynkami mieszkalnymi, często obcymi skalą i stylistyką w stosunku do istniejącej substancji, potęgujące dysharmonię przestrzenną i funkcjonalną. Tereny te wymagają działań rehabilitacyjnych.

Zespoły zabudowy jednorodzinnej zawierają obecnie 70% wszystkich budynków mieszkalnych w Krakowie. Znajduje się w nich jednak tylko 10% wszystkich mieszkań. Zdefiniowany wyraz przestrzenny posiadają międzywojenne osiedla jednorodzinne: Osiedle Oficerskie, „Miasto ogród” na Salwatorze, Cichy Kącik, Legionowo na Dębnikach, otoczenie placu Axentowicza. W strefie podmiejskiej Krakowa utrzymały się układy dawnych wsi – ulicówek, uzupełniane zespołami współczesnej zabudowy jednorodzinnej. Są to tereny, które zostały włączone do Krakowa z dużymi powierzchniami terenów rolnych. Tam też utrwalił się typ zabudowy rozproszonej, o nadmiernej różnorodności rozwiązań architektonicznych i bardzo niskiej intensywności wykorzystania terenu, rzadko występują przestrzenie publiczne. Przyczynił się do tego łanowy układ własności i rozwój budownictwa nie poprzedzony przeprowadzeniem scaleń. Obsługa komunikacyjna tych terenów najczęściej opiera się na bezpośrednich włączeniach poszczególnych posesji do tras wysokiej kategorii oraz na zasadach służebności wewnątrz układu.

Należy dodać, że w obszarach zabudowy jednorodzinnej pojawiają się tendencje do lokalizowania zabudowy wielorodzinnej (do 3 lub 4 kondygnacji). Tak stało się na Woli Justowskiej, która poprzez nadmierną intensyfikację nowej zabudowy powoli traci dotychczasowy charakter eleganckiej willowej dzielnicy podmiejskiej.

Obszary koncentracji przemysłu to główne skupiska miejsc pracy dla mieszkańców Miasta i okolic. Zajmują one znaczne powierzchnie Miasta, których zainwestowanie zapoczątkowane zostało na przełomie XIX i XX w. realizacją obiektów na Zabłociu. W większości są to miejsca wyznaczone w poprzednich planach zagospodarowania pod funkcje przemysłowe i magazynowe, zlokalizowane na dużych, ekstensywnie wykorzystanych, obszarach. Stanowią je tereny przemysłowe HTS i wokół kombinatu oraz takie zespoły przemysłowe jak: Bonarka, Zabłocie, Płaszów, Łagiewniki, Łęg, Czyżyny, Grzegórzki. Są to przede wszystkim obszary zdegradowane, które podlegać będą restrukturyzacji i rewitalizacji. Najpilniejszych działań wymagają obszary: Kraków -Wschód (tereny przemysłowe HTS i wokół kombinatu), Zabłocie i Płaszów.

Układ komunikacyjny i system transportu Miasta charakteryzuje się brakami w podstawowym układzie, i niedostateczną hierarchizacją.

Układ podstawowy sieci ulic cechuje rozkład dróg promienisto – obwodnicowy, a w Podgórzu i Nowej Hucie pasmowy. Wokół centrum wytworzyły się – zgodnie z rozwojem historycznym układu – pierścienie lub ich elementy, spinające promienisty układ drogowy. Obwodnica pierwsza ma cechy kompletnego obwodu, druga jest niekompletna, natomiast trzecia jedynie fragmentaryczna.

Główną oś **zieleni i terenów otwartych** w Krakowie stanowi dolina Wisły, będąca też głównym kierunkiem zewnętrznych powiązań systemu przyrodniczego. Od strony zachodniej, po obu stronach rzeki zwarty zespół zieleni tworzą obszary Tyńca, Kostrza i Pychowic, oraz Bielany i Las Wolski, dalej, poprzez silne ograniczenie zaledwie do bulwaru nadrzecznego od Skałki po Płaszów, aż po szerokie otwarcie od Grabia i wsparcie się o tereny Puszczy Niepołomickiej na wschodzie.

Istnieją też inne ważne pasma zieleni, przenikające zarówno starą jak i nową zabudowę Miasta. W lewobrzeżnej części Krakowa jest to szerokie pasmo zieleni rozciągające się od rejonu Chełma i Lasu Wolskiego, poprzez Sikornik, dolinę Rudawy i płaszczyznę Błoń, klinem docierając niemal do samych Plant. Na prawym brzegu Wisły wyraźne jest pasmo zieleni rozciągające się od wzniesień Krzemionek oraz wzdłuż doliny Wilgi na południe do uzdrowiska Swoszowice, sięgając w rolniczo-leśny teren Przedgórza Karpackiego.

W systemie terenów zielonych, w obszarach intensywnej zabudowy znaczącą rolę odgrywa zielen parków miejskich.

Podstawowe uwarunkowania przekształceń struktury przestrzennej Miasta to:

Wysoki wpływ zasobów dziedzictwa kulturowego na rangę i strukturę Miasta.

Duże walory krajobrazowe terenów zielonych i otwartych, mające znaczenie dla specyfiki całego Miasta i poszczególnych dzielnic.

Istniejąca monofunkcyjna budowa układu przestrzennego Miasta, wyraźnie różnicująca charakter poszczególnych jego obszarów (tereny mieszkaniowe, tereny przemysłowe).

Istnienie głównych barier przestrzennych: na osi E-W bariera naturalna rzeki Wisły, na osi N-S bariera kombinatu HTS, bariera linii kolejowej szczególnie w południowo-wschodniej części Miasta.

Brak obiektów związanych z metropolitalnym znaczeniem Miasta (np. centrum kongresowego, wystawienniczego, hal widowiskowych, opery).

Dysproporcje pomiędzy dynamiką procesów rozwojowych poszczególnych rejonów Miasta: część wschodnia charakteryzuje się powolnym rozwojem i niewielką skalą przeobrażeń (szczególnie w obszarze HTS i jej strefy ochronnej), pozostałe części Miasta cechują się większą dynamiką przekształceń.

Wysoki udział trwałych struktur wieloblokowej zabudowy o niskich standardach przestrzennych, wymagających modernizacji i przekształceń jakościowych.

Zagrożenie dla trwałości i ciągłości systemu przyrodniczego oraz krajobrazu spowodowane brakiem wystarczających regulacji prawnych przy równoczesnej presji inwestycyjnej (szczególnie silnej w obszarach zachodniego kompleksu zieleni).

Przypadkowość powstawania zespołów koncentracji usług (w zakresie lokalizacji i skali) uniemożliwiająca harmonijną i kontrolowaną aktywizację przestrzeni publicznych i wywołująca niekontrolowane obciążenia układu komunikacyjnego.

Przekształcenia tkanki Miasta w oparciu o pojedyncze, niekiedy przypadkowe, lokalizacje inwestycji, nie oparte na koncepcjach kształtowania kompozycji i krajobrazu Miasta.

Niekontrolowane przekształcenia terenów o uporządkowanej strukturze.

Stagnacja procesów rozwoju niektórych terenów, w tym śródmiejskich z powodu występujących rezerw terenowych (obszary PKP, wojska, wyższych uczelni).

Przypadkowy rozwój przedmieść potęgujący nieład przestrzenny, spowodowany z jednej strony ekstensywnym wykorzystaniem przestrzeni, z drugiej lokalizacją zabudowy o zbyt wysokiej intensywności.

Użytkowanie gruntów według ewidencji

Powierzchnia geodezyjna całego Miasta wynosi 32,6 tys. ha. W skali całego Miasta użytkowanie gruntów wg ewidencji jest następujące¹⁴:

- użytki rolne: grunty orne, sady, łąki, pastwiska – 53,5%,
- lasy i grunty leśne: grunty zadrzewione i zakrzewione – 4,5%,
- tereny mieszkaniowe – 9,0%,
- tereny przemysłowe – 8,0%,
- inne tereny zabudowane – 5,0%,
- zurbanizowane tereny niezabudowane – 1,5%,
- tereny rekreacji i wypoczynku – 3,0%,
- użytki kopalne – 0,5%,
- tereny komunikacyjne: drogi, koleje i inne – 10,0%,
- tereny różne – 2,5%,
- nieużytki – 1,0%,
- wody: stojące, płynące, rowy – 1,5%.

Podane wyżej liczby nie odzwierciedlają faktycznego zainwestowania, jednakże w świetle interpretacji aktualnego stanu prawnego i utraty mocy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, fakt iż około 58% gruntów stanowi grunty nie wyłączone z produkcji rolnej jest istotnym uwarunkowaniem dla polityki przestrzennej, a w szczególności dla planowania miejscowego.

Stan własności gruntów

Po względem stanu własności większość gruntów, tj. 46% stanowi własność prywatną osób fizycznych. W skali Krakowa własność gruntów dzieli się na:

- Skarbu Państwa z wył. gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste – 16,0%,
- Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste – 11,0%,
- państwowych osób prawnych – 0,5%,
- gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste – 15,5%,
- gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste – 4,5%,
- osób fizycznych – 46,0%,
- spółdzielni – 0,5%,
- kościołów i związków wyznaniowych – 2,5%,
- wspólnot gruntowych – 0,5%,
- powiatów i województw 0,5%,
- spółek prawa i innych osób prawnych – 2,5%.

Łączna powierzchnia gruntów, będących własnością oraz współwłasnością Miasta Krakowa na koniec czerwca 2002 r. wynosiła 65162511 m², co w stosunku ogólnej powierzchni Miasta Krakowa stanowiło około 20%.

---

¹⁴ wg użytków i grup rejestrowych w oparciu o Wykaz Gruntów przekazywanego corocznie do Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii - GEOD 02

Tabela Zasób nieruchomości Miasta Krakowa wg. stanu na dzień 30.09.2002r.¹⁵

	Nazwa użytku	Powierzchnia w m²
1.	tereny mieszkaniowe	2 774 681
2.	tereny budownictwa wielorodzinnego	2 655
3.	tereny przemysłowe	555 390
4.	tereny zabudowane inne	844 987
5.	tereny niezabudowane	1 026 219
6.	tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	2 433 292
7.	drogi	4 482 691
8.	lasy	1 776 489
9.	grunty zakrzewione	530 563
10.	łąki	2 576 506
11.	nieużytki	803 743
12.	pastwiska	2 797 970
13.	role	4 641 397
14.	sady	96 666
15.	tereny kolejowe	39 055
16.	tereny różne	1 491 343
17.	rowy	91 535
18.	wody płynące	20 846
19.	wody stojące	277 990
20.	inne tereny komunikacyjne	57 835
21.	pastwiska pod zalesieniami	362 149
22.	kopaliny	297 103
	Razem	27 981 105

Tabela Formy władania gruntami Miasta Krakowa wg stanu na dzień 30.09.2002r.

Lp.	Forma władania	Liczba działek	Pow. w m ²
1.	Własność Miasto Kraków	14 266	27 981 105
2.	Użytkowanie wieczyste- osoby fizyczne	7 538	2 732 298
3.	Użytkowanie wieczyste- -osoby prawne	5 249	12 010 881
4.	Zarząd i użytkowanie	1 158	5 554 464
5.	Inne formy władania	4 156	15 241 156
	Razem	32 367	63 519 904

Zadaniem gminy jest zabezpieczenie zasobów gruntów dla realizacji inwestycji publicznych, infrastruktury społecznej, komunikacyjnej i technicznej, a także w celu realizacji rekompensat (działki zamienne) właścicielom, którym nowe plany miejscowe mogą ograniczyć możliwość użytkowania lub dysponowania swoją nieruchomością. Istotne jest również przygotowanie gruntów dla inwestycji o znaczeniu metropolitalnym oraz ofert terenowych dla inwestorów, których gmina zamierza pozyskać.

¹⁵ źródło: Raport Grunty Gminy Kraków, Skarbu Państwa i Miasta Krakowa na prawach powiatu według bazy ENIER wg stanu na dzień 30.06.2002r.

3.2.3. Zasoby i tereny mieszkaniowe oraz infrastruktura społeczna

Diagnoza problemów związanych z warunkami życia mieszkańców, wynikającymi z miejsca zamieszkania, rodzajów zabudowy, jakości przestrzeni i dostępności do usług o charakterze lokalnym, stanowić będzie istotne uwarunkowania rozwoju.

Znaczny wpływ na sytuację mieszkaniową w mieście mają również czynniki takie, jak: struktura własności zasobów mieszkaniowych, rynek inwestorski i dynamika prowadzonych procesów inwestycyjnych, a w szczególności polityka mieszkaniowa prowadzona przez Miasto.

Zasoby mieszkaniowe

Kraków posiada ok. **265 tys.** mieszkań o łącznej powierzchni **14,12 mln m²**.

W zasobach tych mieszka ok. 94% mieszkańców Krakowa (z ogólnej liczby 740 737 osób posiadających w mieście zameldowanie stałe i czasowe); pozostali zamieszkują w obiektach zbiorowego zamieszkania (domy studenckie, klasztory, domy dziecka, noclegownie itp.).

Obserwuje się stały wzrost wskaźników stanowiących mierniki jakości życia: średnia powierzchnia mieszkania wynosi obecnie **53,3 m²**, liczba izb w mieszkaniu - **3,1** a średnia wielkość jednej izby – **17,1m²**.

Wzrosła również w ostatnich latach średnia powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jednego mieszkańca i wynosi obecnie **19 m²**.

Przeciętna liczba osób przypadających na jedno mieszkanie wynosi **2,63** a na jedną izbę **0,85**.

Utrzymuje się proporcja udziału różnych rodzajów zabudowy mieszkaniowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych: nadal ok. 70% wszystkich budynków stanowią domy jednorodzinne, a ok. 30% wielorodzinne.

Proporcje rozmieszczenia mieszkań w tych budynkach kształtują się odwrotnie: ok. 90% mieszkań znajduje się w zabudowie intensywnej zaś ok. 10% w zabudowie jednorodzinnej ekstensywnej.

Struktura własnościowa mieszkań w Krakowie przedstawia się następująco:

45% mieszkań jest własnością spółdzielni mieszkaniowych, **41%** stanowi własność prywatną, **11%** komunalną, **2%** zakładową, **0,5%** Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS-ów) i **0,3%** mieszaną.

W 2001 r. udział mieszkań przeznaczonych na sprzedaż i wynajem przekroczył 50% ogólnej liczby mieszkań oddanych do użytku. Tym samym deweloperzy przejęli dawne znaczenie spółdzielni mieszkaniowych na rynku budowlanym.

Poprawa wskaźników mieszkaniowych może wskazywać, że niedobór mieszkań szacowany od szeregu lat na ok. 30 tys. ulega stałemu zmniejszeniu.

Wskaźniki dotyczące ilości i wielkości mieszkań oddanych w Krakowie do użytku w ostatnich latach na przykładzie roku 2001 - na tle innych polskich miast - oraz wskaźniki mieszkaniowe w Krakowie w latach 1997 do 2001, potwierdzają w części korzystną tendencję w dziedzinie budownictwa mieszkaniowego (tabela).

Tabela: Mieszkania oddane do użytku w 2001 r¹⁶.

MIASTA	Ogółem				W budownictwie indywidualnym		
	w liczbach bezwzględnych	na 1000 zawartych małżeństw	przeciętna		w liczbach bezwzględnych	przeciętna	
			liczba izb w mieszkaniu	powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²		liczba izb w mieszkaniu	powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²
M.st. Warszawa	16278	2149,2	3,20	72,3	1299	4,55	125,5
Bydgoszcz	1563	836,7	3,02	60,7	137	5,09	137,0
Gdańsk	1088	471,4	3,21	69,7	122	5,87	169,7
Katowice	521	362,3	3,99	87,1	79	7,18	179,6
Kielce	732	667,3	4,02	88,7	166	5,14	153,6
Kraków	5517	1531,2	2,96	60,1	632	4,28	105,3
Lublin	2573	1454,5	3,54	63,9	338	4,87	106,4
Łódź	1652	469,5	4,05	99,3	533	5,45	177,6
Opole	322	593,0	4,13	84,5	120	5,13	139,5
Poznań	3305	1216,9	2,97	71,9	536	5,18	150,7
Rzeszów	434	570,3	3,83	79,5	152	5,13	122,6
Szczecin	2259	1213,2	3,00	69,8	344	3,97	117,9
Toruń	1358	1287,2	3,38	62,7	123	5,67	159,7
Wrocław	5571	1954,7	2,79	57,1	511	4,28	100,1
Zielona Góra . . .	738	1315,5	3,28	66,6	173	4,49	119,6

Tabela: Wskaźniki mieszkaniowe w Krakowie w latach 1997-2001¹⁷

	1997	1998	1999	2000	2000 średnio w miastach wojewódzkich	2001	Standard*
Liczba osób na 1 izbę	0,91	0,89	0,87	0,87	b. d.	0,85	1
Liczba osób na 1 mieszkanie	2,81	2,77	2,71	2,69	2,66	2,63	2,5 - 2,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m kw.	18,1	19,0	19,5	19,7	20,0	20,2	25 - 28
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	b. d.	356,0	368,4	371,6	342**	380,1	400
Liczba wybudowanych mieszkań na 1000 zawartych małżeństw	1156	973	1002	883	790	1840	min. 1000

* Graniczne wskaźniki infrastruktury społecznej w okresie perspektywicznym - 2010 r. ** Średnio w miastach ogółem.

Sytuacja mieszkaniowa może jednak ulec znacznemu pogorszeniu na przełomie lat 2004 i 2005. Będzie to najtrudniejszy okres dla rodzin mieszkających w kamienicach prywatnych, a także dla Miasta. Wtedy nałoży się na siebie uwolnienie czynszów z pierwszą falą wypowiedzeń najmu z terminem 3-letnim. Ilość takich mieszkań jest orientacyjnie szacowana na ok. **25 tysięcy**. Wg opinii Polskiego Zrzeszenia Lokatorów zaledwie **20%** lokatorów, którzy będą się musieli wyprowadzić ze swych mieszkań, osiąga dochody, pozwalające im samodzielnie rozwiązać problem mieszkaniowy.

Liczby te należy jednak zweryfikować, w szczególności w aspekcie istniejącego i prognozowanego wskaźnika tzw. „samodzielności gospodarstw domowych” (stosunek ilości gospodarstw domowych do ilości mieszkań). Mogą one być znacznie mniejsze, ponieważ

¹⁶ źródło: strona internetowa „Polska Statystyka Publiczna” – Miasta Wojewódzkie

¹⁷ źródło: Raport o Stanie Miasta za 2001r. opracowany w Wydziale Rozwoju Miasta UMK, Kraków 2002r.

uwolnienie czynszów i co za tym idzie znalezienie się tak dużej ilości mieszkań na rynku powinno spowodować spadek cen i obniżkę czynszów (już obecnie wiele mieszkań w kamienicach prywatnych stoi pustych). Obecnie pod względem cen mieszkań Kraków jest drugim po Warszawie najdroższym miastem.

Miasto prowadzi politykę dla poprawienia sytuacji mieszkaniowej krakowian obejmującą gospodarkę gruntami, pozyskiwanie mieszkań na własność Miasta oraz partycypację w kosztach budowy mieszkań TBS.

Liczba osób oczekujących na mieszkanie w TBS-ach stale wzrasta. Wg posiadanych danych na koniec 2001r. było 2430 oczekujących.

Wydatki poniesione przez Miasto na mieszkalnictwo w 2001r. stanowiły 13% wydatków budżetu i w stosunku do dwu lat poprzednich przedstawiały się następująco wg poniższej tabeli.²

Wydatki Miasta Krakowa na mieszkalnictwo (w tys. zł)	1999	2000	2001
I. Program pozyskiwania mieszkań w tym m. in.	20 203	12 382	18 790
Pozyskiwanie mieszkań na własność Gminy	1 441	5 110	3 247
Partycypacja Gminy w kosztach budowy mieszkań TBS	3 291	3 065	10 000
Budowa budynków mieszkalnych z usługami	4 201	0	0
Pensjonaty socjalne	0,0	313	5 543
Przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe	11 189	3 894	0
II Zadania inwestycyjne Miasta realizowane w trybie Lokalnych Inicjatyw Inwestycyjnych	15 920	15 271	9 575
III Wydatki związane z mieszkaniami w zarządzie ZBK	144 672	161 098	174 270
IV Wydatki na dodatki i zasiłki mieszkaniowe	14 239	19 519	27 696
Wydatki na mieszkalnictwo ogółem w tym I, II, III i IV	195 034	208 270	230 331

Prowadzoną przez Miasto politykę gospodarki gruntami na cele mieszkaniowe ilustruje poniższa tabela³:

Powierzchnia sprzedanych, oddanych w użytkowanie wieczyste i pozyskanych przez Miasto Kraków terenów mieszkaniowych	1999	2000	2001
Powierzchnia sprzedanych gminnych terenów mieszkaniowych (w ha)	1,87	1,47	3,49
ogółem	0,00	0,00	0,30
a) spółdzielniom mieszkaniowym,	1,01	0,00	0,00
b) TBS,	0,47	0,12	0,24
c) innym osobom prawnym,	0,39	1,34	2,95
d) osobom fizycznym			
Powierzchnia gminnych terenów mieszkaniowych oddanych w użytkowanie wieczyste (w ha):			
ogółem	5,49	7,22	11,71
a) spółdzielniom mieszkaniowym,	5,03	2,81	10,22
b) TBS,	0,30	2,12	0,00
c) innym osobom prawnym,	0,00	1,78	1,04
d) osobom fizycznym	0,16	0,51	0,45
Powierzchnia pozyskanych przez Gminę terenów mieszkaniowych - zakup, pierwokup oraz przejęcie zakładowych budynków mieszkalnych - w ha	0,59	1,05	0,49
Wydatki na wykup terenów budowlanych (w tys. zł)	399,49	116,12	66,49

Obecnie na terenie Krakowa działa 18 TBS-ów, w tym trzy z udziałem Miasta.

² j.w.

W ramach zadania pn. „Partycypacja Gminy w kosztach budowy mieszkań przez TBS” - cztery TBS-y otrzymały dofinansowanie a osiem grunty komunalne.

Prowadzona jest polityka pomocy mieszkaniowej dla rodzin o niskich dochodach, poprzez przyznawanie lokali socjalnych i dofinansowanie kosztów utrzymania mieszkań (dodatki mieszkaniowe).

Miasto jest właścicielem ok. **28,6** tysiąca mieszkań oraz zarządcą ok. **1800** budynków mieszkalnych.

W Krakowie prowadzi się politykę zbywania lokali mieszkalnych stanowiących własność Miasta.

W ostatnich latach średnio sprzedawano ok. **2500** mieszkań rocznie.

Pozyskiwanie nowych mieszkań następowało:

- w drodze kupna,
- poprzez remonty pustostanów (ze środków Miasta),
- poprzez adaptację przez najemców na cele mieszkalne pomieszczeń wspólnego użytku o funkcji niemieszkalnej w budynkach stanowiących własność i współwłasność Miasta,
- poprzez współfinansowanie budowy mieszkań w TBS-ach (najwięcej pozyskanych mieszkań).

W 2001r. pozyskano **253** mieszkania.

Od 2000 r. Miasto zrezygnowało z budowy mieszkań komunalnych siłami własnymi.

Prowadzona jest również polityka remontowa.

Zabudowa mieszkaniowa w Krakowie tworzy zespoły o zróżnicowanym charakterze, w zależności od okresu w jakim powstały.

Różnice te mają znaczny wpływ na standard życia mieszkańców i wizerunek przestrzenny Miasta.

W ogólnych zarysach podział ten przedstawia się następująco:

Zabudowa sprzed 1945r.

W najstarszej zabudowie, w strefie śródmiejskiej Krakowa, znajduje się **ok. 28%** mieszkań, które powstały przed 1945r, z czego 4,8% przed pierwszą wojną światową. Oprócz zespołów zabytkowych Starego Miasta, Kazimierza, Stradomia, Starego Podgórze należy do niej przeważająca część zabudowy położonej wewnątrz i bezpośrednio na zewnątrz II obwodnicy - przedwojenne osiedla o niskiej intensywności, takie, jak: Salwator, Osiedle Oficerskie, Cichy Kącik.

Zabudowa ta, w znacznej części objęta ochroną, wymaga, w większym lub w mniejszym stopniu różnego rodzaju działań rewitalizacyjnych, takich, jak: modernizacja mieszkań, wymiana sieci uzbrojeniowych, remonty, sanacje wnętrz blokowych itp.

W zamian, mieszkańcy posiadają zapewniony dostęp do usług - od lokalnych o charakterze podstawowym (szkoły, przedszkola, ośrodki zdrowia itp.) do ponadlokalnych, w tym również o charakterze metropolitalnym (teatry, wyższe uczelnie, muzea...).

W rozkładzie ludnościowym obszar śródmieścia stanowi jeden z dwu biegunów Miasta - z których drugi obejmuje centralną część Nowej Huty - w których gęstość zaludnienia przekracza 10000 osób na 1 km².

W tym obszarze jedynie Stare Miasto posiada niższą gęstość zaludnienia – ok. 7000 osób na 1 km².

Jest to charakterystyczny rozkład gęstości zaludnienia w wielkim mieście tworzący tzw. „demograficzny krater wielkomiejski”.

Jedną z najpoważniejszych przyczyn wyludniania się centrum jest zmiana funkcji mieszkań i całych budynków mieszkalnych na usługi.

Zespoły zabudowy z lat pięćdziesiątych

W okresie tym powstały pierwsze zespoły mieszkaniowe Nowej Huty, budowane jako osiedla komunalne, w tym:

- Wandy,
- Willowe,
- Górali,
- Krakowiaków,
- Teatralne, Centrum A, B, C i D,
- Urocze,
- Zgody,
- Handlowe.

Budynki posiadają charakterystyczny dla tego okresu wyraz architektoniczny i najwyższy z całej zabudowy powojennej standard wykonania. Zgodnie z możliwościami, jakie w dziedzinie stosowania zasad urbanistycznych dawał system polityczny, zespoły zabudowy realizowane były kompleksowo, w charakterystycznych układach urbanistycznych tworzących przestrzenie wewnątrz-blokowe. Równoległe z budynkami mieszkalnymi realizowano usługi podstawowe: żłobki, przedszkola, szkoły, zapewniając pod tym względem pełny standard.

Z usług ponadlokalnych zrealizowano w tym czasie teatr, kina oraz obiekty administracji publicznej.

Wolne przestrzenie we wnętrzach blokowych zagospodarowano zielenią – toteż pod wieloma względami mieszkańcy mają zapewniony wyższy standard życia, niż w innych osiedlach, zrealizowanych w latach późniejszych.

Mankamentem jest mała funkcjonalność mieszkań (funkcja dostosowana była do formy) znaczny niedobór miejsc parkingowych, przypadkowe obiekty we wnętrzach blokowych. Zabudowa ta – jak i cały układ urbanistyczny - objęte są ochroną i wymagają remontów, zabiegów rewitalizacyjnych oraz porządkowania wnętrz blokowych.

Zespoły zabudowy z lat sześćdziesiątych i początku lat siedemdziesiątych

Spośród wszystkich osiedli zrealizowanych po wojnie zabudowa z tego okresu reprezentuje najniższy standard pod względem jakości wykonania oraz funkcjonalności i metrażu mieszkań. Również dostęp do usług jest gorszy niż w zabudowie z lat poprzednich.

W okresie tym obowiązywał wprawdzie bardzo ścisły normatyw urbanistyczny określający wskaźnikowo udział wszystkich rodzajów usług w zabudowie mieszkaniowej (w tym również handlu, gastronomii i kultury), lecz spółdzielnie mieszkaniowe – inwestor osiedli - nie realizowały wszystkich elementów zagospodarowania. Stąd też istniejące rezerwy terenowe i niski standard dostępności do usług.

W okresie tym powstały po stronie wschodniej Miasta osiedla:

- Wieczysta,
- Ugorek,
- Olsza II,
- Dąbie,
- Bieńczyce: XX-lecia PRL (obecnie Albertyńskie), Jagiellońskie, Kościuszkowskie i Kazimierzowskie,
- Wzgórza Krzesławickie,
- Strusia, Kalinowe, Tysiąclecia,
- Złotego Wieku, Wysokie, Na Lotnisku,

po stronie północno-zachodniej: Azory,

po stronie południowej:

- Na Kozłówce,
- Podwawelskie.

Budynki i mieszkania z tego okresu wymagają znacznych zabiegów modernizacyjnych. Otoczenie budynków i tereny wewnątrzsiedlowe powinny zostać poddane kompleksowym działaniom „humanizacyjnym” dla poprawy jakości przestrzeni oraz warunków bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców.

Z lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych pochodzi **ok. 25%** mieszkań.

Zespoły zabudowy z lat siedemdziesiątych i początku lat osiemdziesiątych

Z tych lat pochodzi największa ilość mieszkań tj. ok. **35%** całej zabudowy mieszkaniowej w Krakowie.

Po północnej stronie Miasta są to m.in. osiedla:

- Widok,
- Krowodrza,
- Prądnik Biały,
- Prądnik Czerwony,
- Dywizjonu 303 i II Pułku Lotniczego (rozpoczęcie budowy),
- Mistrzejowice: Piastów, Kombatantów, Bohaterów Września

po południowej stronie m.in.:

- Kurdwanów,
- Wola Duchacka,
- Nowy Prokocim,
- Nowy Bieżanów,
- Piaski Nowe,
- ukończenie Podwawelskiego i Kozłówka oraz zaczętych w poprzednim okresie osiedli nowohuckich.

Zabudowa ta reprezentuje wyższy standard pod względem metrażu i jakości mieszkań niż poprzednia – jednak jeszcze częstsze, niż w okresie poprzednim, było nierealizowanie równoległe z budynkami mieszkalnymi wszystkich elementów zagospodarowania przewidzianych w planach realizacyjnych.

Z okresu tego pochodzi największa ilość rezerw terenowych pod usługi publiczne, w znacznej części stanowiących własność prywatną (problemem na tych rezerwach terenowych jest zjawisko odwłaszczania się byłych właścicieli).

Możliwość wykorzystania istniejących rezerw terenowych, w tym w szczególności stanowiących własność publiczną, pod kątem poprawy standardu życia mieszkańców - powinna być w tych obszarach priorytetem.

Również i te osiedla powinny być poddane „humanizacji”.

Zabudowa z końca lat osiemdziesiątych, lat dziewięćdziesiątych - do chwili obecnej

W okresie tym powstało pozostałe ok. 10% zabudowy mieszkaniowej.

Jest to zabudowa rozrzucona po całym obszarze Miasta, obejmująca m.in.: rejony Górki Narodowej i Witkowic, os. Żabiniec, Ruczaj i Ruczaj Zaborze, Rżakę, uzupełnienia na istniejących osiedlach wielorodzinnych, plomby w zabudowie śródmiejskiej oraz duże ilości domów jednorodzinnych w atrakcyjniejszych rejonach Miasta (od 1998r do chwili obecnej decyzje wzięte na budynki jednorodzinne stanowiły 54% wszystkich wydanych decyzji na obiekty kubaturowe, a decyzje o pozwoleniu na budowę 59%).

Zabudowa wielorodzinna z ostatniego okresu charakteryzuje się wprawdzie znacznie wyższym standardem wykonania, różnorodnością rodzajów i wielkości mieszkań, dostosowanych do popytu i oczekiwań mieszkańców, posiada jednak szereg cech negatywnych z punktu widzenia zagospodarowania otoczenia budynków.

Główną przyczyną takiego stanu rzeczy, jest fakt, że dla inwestorów realizujących obiekty mieszkalne w warunkach gospodarki rynkowej, celem jest możliwość uzyskania jak największej ilości mieszkań, niezależnie od położenia, kształtu i kontekstu urbanistycznego nabytych nieruchomości. Powstające w ten sposób budynki mieszkalne w większości przypadków pozbawione są w najbliższym otoczeniu zieleni, brak jest również możliwości lokalizowania usług o charakterze lokalnym – przedszkoli i szkół podstawowych, sklepów i małej gastronomii.

W przypadku tej zabudowy niezbędne jest wykorzystanie na cele publiczne nieruchomości komunalnych znajdujących się w najbliższym sąsiedztwie.

Usługi publiczne o charakterze lokalnym

W skali całego Miasta dostęp do infrastruktury społecznej - usług publicznych o charakterze lokalnym - przedstawia się następująco:

Oświata

Wskaźniki usług oświaty są korzystne.

Sieć żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych zabezpiecza potrzeby środowiskowe.

Miasto Kraków realizuje zadania gminy i powiatu prowadząc 23 żłobki i 585 różnego typu szkół i placówek oświatowych umiejscowionych w 392 jednostkach organizacyjnych.

Jako gmina prowadzi 127 przedszkoli, w tym 4 przedszkola specjalne, 131 szkół podstawowych (28 wygaszanych szkół posiada tylko oddziały klas V i VI), w tym 16 szkół integracyjnych lub prowadzących oddziały integracyjne oraz 58 gimnazjów, w tym 12 gimnazjów integracyjnych lub z oddziałami integracyjnymi, 2 gimnazja dla dorosłych i 2 gimnazja z oddziałami przysposabiającymi do pracy.

Jako powiat prowadzi 17 szkół podstawowych specjalnych, 17 gimnazjów specjalnych, 15 szkół ponadgimnazjalnych specjalnych (4 licea ogólnokształcące, 3 licea profilowane, 2 technika, 6 szkół zasadniczych zawodowych), 1 szkołę policealną specjalną, 113 szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży (36 liceów ogólnokształcących, 25 liceów profilowanych, 25 techników, 27 szkół zasadniczych zawodowych), 16 techników i szkół równorzędnych dla młodzieży na podbudowie szkoły zasadniczej, 15 szkół policealnych dla młodzieży, 39 szkół dla dorosłych (2 technika na podbudowie gimnazjum, 23 technika i szkoły równorzędne na podbudowie szkoły zasadniczej, 1 liceum profilowane i 2 szkoły zasadnicze na podbudowie 8-letniej szkoły podstawowej) 4 szkoły muzyczne, 5 międzyszkolnych ośrodków sportowych, 2 międzyszkolne baseny pływakie, 3 bursy, 8 poradni psychologiczno-pedagogicznych, 11 młodzieżowych domów kultury, schronisko młodzieżowe, centrum kształcenia ustawicznego oraz centrum kształcenia praktycznego.

Ponadto Miasto Kraków prowadzi ewidencję szkół i placówek niepublicznych, wydaje zezwolenia na założenie szkół i placówek oświatowych publicznych i niepublicznych prowadzonych przez osoby prawne lub fizyczne oraz udziela dotacji dla tych szkół i placówek. W Krakowie funkcjonuje 282 różnych szkół i placówek publicznych i niepublicznych prowadzonych przez osoby prawne lub fizyczne (38 przedszkoli, 21 szkół podstawowych, 25 gimnazjów, 39 liceów ogólnokształcących, 56 szkół lub zespołów szkół zawodowych, 98 szkół policealnych i 12 placówek innego typu).

Do samorządowych szkół i przedszkoli uczęszcza ponad 132,5 tys. dzieci i młodzieży, natomiast do szkół i przedszkoli dotowanych przez Miasto Kraków ponad 15,8 tys.

Zdrowie i pomoc społeczna

W związku z reformą służby zdrowia od dnia 1 stycznia 2001 r. świadczenie usług medycznych w zakresie lecznictwa ambulatoryjnego, a zwłaszcza podstawowej opieki zdrowotnej, w przeważającej części przejęły podmioty niepubliczne.

Na terenie Krakowa działa m.in 80 poradni podstawowej opieki zdrowotnej, ok. 360 poradni, pracowni i gabinetów specjalistycznych oraz ok. 100 gabinetów stomatologicznych.

Zauważa się poprawę dostępności do placówek podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców Krakowa.

W publicznych placówkach opieki zdrowotnej zatrudnionych jest 2189 lekarzy różnych specjalności, w niepublicznych 1189.

Wskaźniki ilości łóżek na 10 000 mieszkańców w oddziałach krótkoterminowej opieki szpitalnej, wg danych dla województwa małopolskiego⁵ (które można uznać za podobne dla Krakowa wobec zasięgu oddziaływania szpitali krakowskich znacznie przekraczającego granice miasta), wskazują na nadmiar łóżek we wszystkich specjalnościach, z wyjątkiem łóżek onkologicznych, których niedobór w skali województwa szacowano na 195.

W skład Systemu Pomocy Społecznej Miasta Krakowa, koordynowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wchodzi:

- system pomocy rodzinie i dzieciom,
- system pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym.

W ramach systemu pomocy rodzinie i dzieciom działa:

- 14 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego dla 593 wychowanków łącznie, w tym pięć placówek prowadzonych przez podmioty niepubliczne (w strukturach trzech - z pozostałych z dziewięciu, prowadzonych przez Miasto - działają placówki wsparcia dziennego),
- 3 grupy usamodzielnienia typu socjalizacyjnego, w tym jedna prowadzona przez podmiot niepubliczny,
- 6 placówek rodzinnych dla 52 dzieci łącznie, w tym pięć prowadzonych przez podmioty niepubliczne,
- 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego, w tym jedna prowadzona przez podmiot niepubliczny,
- 1 resocjalizacyjna placówka opiekuńczo-wychowawcza dla 70 dziewcząt prowadzona przez zgromadzenie zakonne,
- 18 placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego dla 1384 dzieci łącznie, prowadzonych przez podmioty niepubliczne,
- 20 pogotowi rodzinnych dla 39 dzieci,
- 678 rodzin zastępczych dla 854 dzieci.

Łącznie w placówkach całodobowej opieki może przebywać 1682 dzieci.

Od 2001r. Miasto realizuje program przekształceń systemu opieki nad rodziną i dzieckiem. Program ten przyjęty uchwałą Rady Miasta przewiduje m.in. zwiększenie zakresu rodzinnych form opieki zastępczej całodobowej i ograniczenie form instytucjonalnych – domów dziecka.

W ramach systemu pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym działa:

- 17 domów pomocy społecznej, w tym dwa niepubliczne prowadzone na zlecenie Miasta o łącznej liczbie 2175 miejsc,
- 9 środowiskowych domów samopomocy przeznaczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Miejskie Dienne Domy Pomocy Społecznej, w których zajęciach uczestniczy 860 osób starszych,

- 9 warsztatów terapii zajęciowej dla 308 osób⁶

Do głównych problemów społecznych należą: starzenie się ludności (wg prognoz demograficznych w 2030r. udział grupy wiekowej powyżej 65 lat sięgnie 25% ogólnej liczby mieszkańców), wzrost liczby niepełnosprawnych w populacji oraz występowanie na terenie Krakowa skupiska ludzi bezdomnych.

Obecnie na 10 000 mieszkańców przypada 9,2 miejsca w domach pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie i 7,6 miejsca w ośrodkach wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W obu przypadkach liczby te są za małe.”

W Krakowie zlokalizowane są placówki służby zdrowia o zasięgu regionalnym. Najważniejsze z nich to: Szpital im. Jana Pawła II, Uniwersytecki Szpital Dziecięcy w Prokocimiu, Centrum Onkologii – Instytut M. Skłodowskiej - Curie oraz w szczególności uzdrowiska przyrodo-lecznicze: Swoszowice i Mateczny.

Kultura

Na poziomie lokalnym podstawową bazę kulturalną Miasta stanowi 6 bibliotek z 73 agendami bibliotecznymi, 4 ośrodki kulturalne, 11 młodzieżowych domów kultury i 38 klubów kultury. W mieście takim jak Kraków stopień dostępności do wszelkich obiektów kultury o znacznie szerszym zasięgu (zabytków, muzeów, teatrów, kin i bibliotek) jest tak duży, że szacowanie poziomu życia w tej dziedzinie wskaźnikami dostępności lokalnej nie daje prawdziwego obrazu.

Tym niemniej można stwierdzić, że np. na Kazimierzu, a szczególnie na dużych osiedlach mieszkaniowych, baza ta jest za mała, ze względu na problemy związane z zagospodarowaniem wolnego czasu - głównie młodzieży, lecz również i ludzi starszych.

Sport i rekreacja

Stan ilościowy bazy sportowej (bez obiektów szkolnych) w Krakowie przedstawia się następująco:

Rodzaj obiektu	ilość obiektów	Powierzchnia w ha
stadiony sportowe	9	ok. 18,00
boiska sportowe	70	ok. 58,00
hale sportowe	14	ok. 1,50
korty tenisowe	75	ok. 2,25
pływalnie kryte	9	-
pływalnie otwarte	5	
kąpieliska otwarte	3	
lodowisko sztuczne (2 tafle)	1	-
przystanie żeglarskie	8	-
strzelnice	2	
ujeżdźalnie	5	-
tor łuczniczy	1	-
kręgielnia	1	-
tor kajakarstwa górskiego	1	
Aqua Park	1	

Wiele spośród wymienionych obiektów sportowych i rekreacyjnych posiada zaplecze usługowe, w skład którego wchodzi: pawilony sportowe, sanitarno-szatniowe, gabinety odnowy biologicznej oraz internaty sportowe (w Krakowie istnieją 3 zapewniające łącznie 84 miejsca noclegowe).

Tereny rekreacji otwartej wyposażone są w urządzenia dla wypoczynku czynnego: ścieżki zdrowia, ścieżki rowerowe, place zabaw i ciągi spacerowe.

⁶ źródło: dane Wydział Spraw Społecznych UMK

W Krakowie znajduje się wiele prywatnych siłowni, saun, solarium i innych tego typu urządzeń. Ich liczba trudna jest do oszacowania, gdyż funkcjonują one w większości na zasadzie działalności gospodarczej osób prywatnych.

Tereny rekreacyjne o zasięgu ogólnomiejskim to przede wszystkim: Lasek Wolski i Błonia oraz naturalne zbiorniki wodne, powstałe po wyrobiskach: Zakrzówek, Bagry i Przyłasek Rusiecki.

Administracja i bezpieczeństwo publiczne

Mieszkańców Krakowa obsługuje:

- 18 Rad Dzielnicowych,
- 8 Komisariatów Dzielnicowych Policji,
- 7 jednostek Ratownictw Gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej z 20-ma remizami,
- 8 Oddziałów Straży Miejskiej,
- 1 Izba Wytrzeźwień.

Uwarunkowania sprzyjające i ograniczające

sprzyjające

- utrzymane rezerwy terenowe pod usługi publiczne,
- rezerwy terenowe w obszarach: Ruczaju, Bronowic, Górki Narodowej oraz HTS,
- wysoka jakość wykonawstwa i zróżnicowana oferta w realizowanym obecnie budownictwie mieszkaniowym,
- zwiększająca się stale dynamika inwestowania w budownictwie mieszkaniowym,

ograniczające

- zagrożenie utratą mieszkania na przełomie lat 2004-2005 - dla znacznej ilości rodzin,
- trudności w rozwiązaniu ww. problemu środkami budżetowymi Miasta,
- niskie walory estetyczne, funkcjonalne i przestrzenne części osiedli mieszkaniowych, szczególnie „blokowisk” z lat 60-tych i 70-tych,
- problemy socjalne występujące w ww. zespołach m.in. z powodu niedostatecznego wyposażenia w infrastrukturę usługową i społeczną,
- zbyt duże zagęszczenie budynków w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej realizowanej w ostatnich latach,
- nadal znaczna ilość nieuregulowanych stanów prawnych własności nieruchomości,
- nadal zbyt wysokie ceny mieszkań
- niekorzystne dla inwestowania kształty działek

3.2.4. Nauka, kultura i inne usługi ponadpodstawowe

Problematyka sektora obejmuje usługi publiczne o randze i kategoriach wykraczających poza podstawowy standard obsługi struktur osiedleńczych.

Część z nich swoim zasięgiem oddziaływania w różnym stopniu przekracza granice Krakowa. Należą do nich w szczególności: kultura (ze znaczącą rolą funkcji sakralnej), nauka – szkolnictwo wyższe oraz funkcje administracyjne.

Nauka

Jednym z najważniejszych czynników, który zdeterminował przemiany przestrzenno-funkcjonalne Krakowa po 1945r. był rozwój funkcji naukowej oraz związane z nią zmiany strukturalne i organizacyjne szkolnictwa wyższego.

Z wyjątkiem Uniwersytetu Jagiellońskiego, Akademii Sztuk Pięknych oraz Akademii Górniczo-Hutniczej (d. Akademii Górniczej) wszystkie wyższe uczelnie Krakowa powstały po wojnie.

Przemianom tym towarzyszył rozwój bazy materialno-technicznej i przestrzennej, wyrażający się adaptacją istniejących obiektów dla nowych funkcji oraz rozwojem budownictwa nowych obiektów naukowo-dydaktycznych i socjalnych¹⁸.

Proces ten trwa nadal, pomimo znacznych trudności finansowych, jakie dotknęły większość uczelni państwowych. Jest to jednak niezbędne ze względu na potrzeby wynikające ze stałego wzrostu liczby studentów.

Na terenie Krakowa działa 12 uczelni państwowych oraz 6 niepaństwowych szkół wyższych, oddziały Polskiej Akademii Nauk, Polskiej Akademii Umiejętności oraz instytuty badawcze i ośrodki naukowe.

Szkoły wyższe kształcą ponad 150 tys. studentów, z czego 60% na studiach stacjonarnych.

Liczba zatrudnionych pracowników wynosi ponad 18,3 tys., liczba pracowników akademickich wynosi ponad 9,8 tys., w tym ok. 1,7 tys. profesorów.

Przedstawione poniżej dane ilustrują jak wzrastała liczba absolwentów poszczególnych uczelni w latach 1999-2001:

ROK	UJ+ CM	AE	AGH	AP	AR	PK	AWF	PAT	ASP	AM	WSFP	PWST	RAZEM
1999	4336	4709	3310	2849	1636	1401	960	316	168	113	232	30	20 060
2000	5222	3678	4064	4020	2088	1619	1410	487	181	135	228	52	23 184
2001	5964	4828	4462	4494	2094	2119	1139	481	226	119	269	64	26 259

Kraków zajmuje drugie po Warszawie miejsce pod względem ilości uczelni i studentów.

Na tle innych miast polskich na koniec 2001r. ilość studentów na studiach dziennych i zaocznych przedstawiała się następująco¹⁹:

¹⁸ wg: Rajmunda Mydla „Rozwój urbanistyczny Miasta Krakowa po drugiej wojnie światowej” Wydawnictwo i Drukarnia „Secesja” Kraków 1994

¹⁹ źródło: strona internetowa „Polska Statystyka Publiczna” – Miasta Wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne – sierpień 2002r.

Tabela: Ilość studentów na koniec 2001 r.

MIASTA	Szkoly	Studenci				Absolwenci	
		ogółem	kobiety	z liczby ogółem		ogółem	w tym kobiety
				na studiach dziennych	zaocznych		
M.st. Warszawa	62	257210	147987	114580	117265	45532	30396
Białystok	8	43426	24458	20410	20271	7135	4638
Bydgoszcz	8	36303	21541	17441	18558	7145	4311
Gdańsk	12	61540	34163	34741	24193	11293	7154
Katowice	10	70484	46645	24781	44043	13751	9908
Kielce	8	58009	36494	17347	39009	11875	8470
Kraków	18	132464	71231	76614	48779	21536	13393
Lublin	10	76585	45245	39911	33432	12480	8099
Łódź	17	95107	52477	42065	37300	14751	9769
Olsztyn	4	40034	23758	21428	18263	6998	4475
Opole	3	34191	19449	14134	19382	6642	4148
Poznań	20	118459	67127	58323	52192	19978	12246
Rzeszów	4	50783	27674	23084	27633	9133	5757
Szczecin	14	69946	39978	30889	35717	11945	7386
Toruń	3	32891	21569	16472	15944	6128	4305
Wrocław	17	122233	68592	58349	56853	19129	11821
Zielona Góra	1	23749	13147	10553	13001	5091	3282

Zapotrzebowanie na kwatery w domach studenckich jest ok. 2,5-krotnie większe niż liczba 16,9 tys. posiadanych miejsc.

Oprócz funkcji dydaktycznych, krakowskie uczelnie prowadzą istotne prace badawcze.

O ich jakości i randze świadczy liczba realizowanych tematów z udziałem Komitetu Badań Naukowych oraz szeroko prowadzona międzynarodowa współpraca naukowa.

Na ośmiu krakowskich uczelniach (UJ, AGH, AE, AP, AR, PK, AWF, PAT i AM) realizuje się rocznie łącznie ok. 700 tematów finansowanych i dofinansowanych z KBN.

Prowadzona jest stała współpraca międzynarodowa, w ramach programów: SOCRATEC/ERASMUS, TEMPUS, LEONARDO DA VINCI, CEEPUS, JEAN MONET, EUREKA, COST, NATO, CERN, DESY, II FMSC, LINGULA, PHARE-TEMPUS, POLONIUM.

Lista ważniejszych inwestycji i działań inwestycyjnych prowadzonych przez wyższe uczelnie, ukończonych, kontynuowanych i rozpoczętych w ostatnich latach przedstawia się następująco:

- Uniwersytet Jagielloński - przekazanie do użytkowania Instytutu Biologii Molekularnej oraz nowego skrzydła Biblioteki Jagiellońskiej, zakończenie rozbudowy Bursy Pigonia, kontynuacja realizacji infrastruktury III Kampusu UJ,
- Akademia Górniczo Hutnicza - adaptacja sal wykładowych i dydaktycznych, budowa parkingów i placów, rozbudowa Biblioteki Głównej, rozbudowa Wydziału Fizyki i Techniki Jądrowej, rozbudowa hali Studium Wychowania Fizycznego i Sportu,
- Akademia Ekonomiczna - modernizacja poddasza budynku głównego dla potrzeb naukowo – dydaktycznych i administracyjnych, budowa pawilonu dydaktycznego dla Wydziału Finansów, budowa pawilonu IV Wydziału,
- Akademia Pedagogiczna - nadbudowa i modernizacja budynku dydaktycznego przy ul. Ingardena, budowa Domu Studenckiego na 400 osób przy Al. Armii Krajowej.
- Politechnika Krakowska - budowa hali sportowej przy ul. Kamieńskiego i tunelu aerodynamicznego przy Al. Jana Pawła II, adaptacja budynku przy Al. Jana Pawła II na cele centrum informatycznego oraz biblioteki, modernizacja byłych stajni przy ul. Warszawskiej, modernizacja budynku przy ul. Podchorążych,
- Akademia Wychowania Fizycznego - budowa tunelu podziemnego z 4 torową bieżnią tartanową i zapleczem treningowym głównego stadionu lekkoatletycznego,
- Akademia Muzyczna - przekazanie do użytkowania klatki schodowej oraz sal do prób dla orkiestry i chóru, dobudowanych w miejscu istniejącego podwórka przy ul. Św. Tomasza 43,

- Akademia Sztuk Pięknych - rozbudowa budynku przy ul. Paderewskiego,
- Akademia Rolnicza - budowa Wydziału Technologii Żywności w Mydlnikach,
- Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości – budowa pomieszczeń dydaktycznych przy Al. Armii Krajowej,
- Papieska Akademia Teologiczna - budowa budynku biblioteki w Pychowicach.

Pod względem przestrzennym zabezpieczenie większości potrzeb terenowych na przyszłość zapewniają istniejące rezerwy pod usługi nauki wyznaczone w poprzednich dokumentach planistycznych. Najważniejsze z nich to:

- III Kampus UJ - ogólna powierzchnia: ok. 132 ha, w tym zainwestowane ok. 13 ha, Specjalna Strefa Ekonomiczna zajmuje 35 ha – pozostaje do wykorzystania – 84 ha,
- Tereny Politechniki Krakowskiej w Czyżynach – ogólna powierzchnia: 224 ha, w tym zainwestowane: 60 ha, Specjalna Strefa Ekonomiczna zajmuje 13 ha – pozostaje do wykorzystania - 151 ha,
- rezerwy d. Akademii Medycznej w Prokocimiu – 50 ha.

W związku z inwestycjami prowadzonymi przez Uniwersytet Jagielloński na terenie Kampusu, przez Politechnikę Krakowską w Czyżynach oraz w związku z inwestycjami realizowanymi w ramach Specjalnej Strefy Ekonomicznej, przygotowane zostały i zakończone następujące miejskie inwestycje komunikacyjne:

- część ul. Gronostajowej i ul. Grota Roweckiego (rejon Kampusu),
- węzeł drogowy Stella Sawickiego – Jana Pawła II – Nowohucka.

Jednym z podstawowych przedsięwzięć, które integrują środowiska naukowe i związane z przemysłem jest Park Technologiczny.

Kultura

O skali i poziomie różnych dziedzin życia kulturalnego w Krakowie mogą świadczyć wybrane dane liczbowe. W mieście działa m.in:

- 7 teatrów i 26 grup teatralnych
- 6 instytucji muzycznych, 19 orkiestr, chórów i zespołów muzycznych, 21 zespołów jazzowych, 2 zespoły country, 3 grupy baletowe, 9 zespołów folklorystycznych
- 26 muzeów, 4 instytucje wystawiennicze, 62 galerie i sale wystawiennicze,
- 17 kin i 5 instytucji filmowych,
- Biblioteka Jagiellońska i 48 bibliotek instytutowych Uniwersytetu Jagiellońskiego posiadających łącznie 5,4 mln. woluminów,
- Biblioteka Wojewódzka posiadająca 0,5 mln. woluminów,
- 6 bibliotek miejskich z 73 agendami bibliotecznymi,
- 8 centrów kultury, 8 zagranicznych placówek kulturalnych, 3 miejskie domy kultury, 4 ośrodki kulturalne, 11 młodzieżowych domów kultury, 38 klubów kultury,
- 7 stacji radiowych i 5 telewizyjnych.

Rokrocznie w Krakowie organizowanych jest ok. 40 imprez kulturalnych, w tym 15 międzynarodowych festiwali. Działające w Krakowie teatry i instytucje muzyczne stanowią ponad 75% wszystkich takiego typu instytucji w województwie małopolskim, muzea ponad 38%, kina stałe ponad 30%.

Kultura jest tą dziedziną życia w mieście, która swoim oddziaływaniem najdalej i najszerzej promieniuje poza granice Krakowa i Polski.

Na terenie Miasta skupiają się liczne cele przyciągające różne grupy zainteresowań z całego świata. Niezależnie od turystów stanowiących największą grupę (ok. 3 mln. średnio w ciągu roku) przybywają do Krakowa również pielgrzymi czy uczestnicy imprez międzynarodowych.

Na poziomie międzynarodowym celami tymi są m.in.:

- najważniejsze elementy dziedzictwa kulturowego: Wawel, Stare Miasto, Kazimierz, obiekty zabytkowe najwyższej klasy sakralne i świeckie,
- nowsze realizacje: Centrum Nowej Huty, Kościół „Arka Pana”,
- Seminarium OO Zmartwychwstańców na Zakrzówku,
- muzea: Książąt Czartoryskich, Centrum Sztuki Techniki Japońskiej „Mangha”, Muzeum Lotnictwa (jedno z najciekawszych tego typu na świecie), Muzeum Narodowe – Nowy Gmach z kolekcją polskiej sztuki współczesnej,
- miejsca szczególnego kultu religijnego i cele pielgrzymek: sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Łagiewnikach, miejsca związane z osobą Jana Pawła II, cmentarz Remuh przy ul. Szerokiej
- elementy kształtowanego krajobrazu: kopce Kościuszki i Piłsudskiego,
- instytucje kultury: Biblioteka Jagiellońska, Stowarzyszenie Willa Decjusza, Międzynarodowe Centrum Kultury,
- Teatr Stary im. H. Modrzejewskiej

Niższy zasięg oddziaływania, lecz również przekraczający granice Miasta - w skali regionu lub kraju to m.in:

- pozostałe teatry: Słowackiego, Ludowy, Krakowski Teatr “Scena STU”, Bagatela im. T. Boya-Żeleńskiego, Lalki, Maski i Aktora “Groteska” oraz kino „IMAX”,
- pozostałe muzea i galerie wystawiennicze,
- forty Twierdzy Kraków

Ze względu na znaczenie dla światowej kultury Kraków należy do:

- Ligi Miast Historycznych, w której ma status „głównego funkcjonariusza” (siedem wybranych miast spośród 66-u),
- Organizacji Miast Dziedzictwa Światowego, dzięki czemu może wymieniać doświadczenia w sprawie nowych rozwiązań prawno-finansowych umożliwiających pełniejszą ochronę dziedzictwa kulturowego,
- Komitetu Narodowego Rady Ochrony Zabytków „ICOMOS”, co umożliwia współpracę z międzynarodowymi specjalistami zrzeszonymi w ICOMOS w zakresie prowadzenia prac konserwatorskich na terenie Krakowa (konserwacja witraży w Kościele Mariackim),
- Stowarzyszenia Europejskich Miast Kultury Roku 2000, do którego należy oprócz Krakowa 8 miast, będących Europejskimi Miastami Kultury w roku 2000, tj.: Awinion (Francja), Bergen (Norwegia), Bolonia (Włochy), Bruksela (Belgia), Helsinki (Finlandia), Praga (Czechy), Reykjavik (Islandia), Santiago de Compostella (Hiszpania).

Administracja

Kraków jest również w skali regionu silnym ośrodkiem administracyjnym.

Na terenie Miasta są zlokalizowane liczne urzędy i instytucje administracyjne wykraczające zasięgiem działania daleko poza granice województwa, takie, jak: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. – Oddział Regionalny w Krakowie, Delegatura Najwyższej Izby Kontroli, Regionalna Izba Obrachunkowa oraz urzędy o zasięgu ponadmiejskim: Małopolski Urząd Wojewódzki, administracja zespolona Wojewody Małopolskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Starostwo Powiatu Krakowskiego, Sądy: Wojewódzki i Apelacyjny, Prokuratura Wojewódzka, Wojewódzka Komenda Policji, Wojewódzki Sztab Wojskowy.

Ponadto w bezpośrednim sąsiedztwie Miasta w Balicach funkcjonuje Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice sp. z o.o.

Administrację Miasta stanowią: Urząd Miasta Krakowa, Grodzki Urząd Pracy, Sąd i Prokuratura Okręgowa, 4 Sądy Rejonowe.

Sprawę bezpieczeństwa w mieście nadzorują: Komenda Miejska Policji z ośmioma (po reformie) komisariatami, Straż Miejska oraz Państwowa i Miejska Straż Pożarna.

Ważną rolę w życiu Miasta odgrywa administracja Kościoła Rzymsko-Katolickiego prowadzona przez:

- Kurię Metropolitalną na poziomie Archidiecezji Krakowskiej,
- 34 dekanaty na poziomie Miasta,
- 233 parafie na poziomie podstawowym.

Miasto pełni funkcję polityczną, będąc siedzibą placówek dyplomatycznych i szeregu instytucji międzynarodowych.

W Krakowie mają swoje siedziby Konsulaty Generalne:

- Federacji Rosyjskiej,
- Republiki Francuskiej,
- Austrii,
- Republiki Federalnej Niemiec,
- Republiki Węgierskiej,
- Stanów Zjednoczonych Ameryki Płn.,
- Ukrainy,

oraz Konsulaty Honorowe:

- Królestwa Danii,
- Japonii,
- Republiki Litewskiej,
- Meksyku,
- Królestwa Norwegii,
- Republiki Peru,
- Turcji,
- Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Płn.

Kraków zaczyna pełnić rolę centrum dyspozycyjności finansowej i gospodarczej dla szerszego regionu. Działają tu instytucje gospodarcze, m.in. centrale banków, liczne biura maklerskie oraz oddziały banków zlokalizowanych poza Krakowem.

Banki sytuują się również na wysokich pozycjach wśród inwestycji kapitału zagranicznego w Krakowie. Najważniejsze z nich to: Pierwszy Polsko - Amerykański Bank S.A., Bank Przemysłowo-Handlowy S.A., Deutsche Bank Polska S.A., Reiffeisen Centralbank Oesterreich AG.

Na załączonej tabeli uszeregowano usługi w Krakowie pod kątem zasięgu ich oddziaływania w czterech poziomach:

- poziom IV - zasięg najwyższy przekraczający granice kraju – międzynarodowy,
- poziom III – zasięg wykraczający poza granice Miasta – krajowy i regionalny,
- poziom II – zasięg wykraczający w niewielkim stopniu poza granice Miasta – obejmujący Kraków i tereny sąsiednie,
- poziom I – lokalny – usługi o charakterze podstawowym.

Analiza rozmieszczenia usług na tych poziomach pozwala na sformułowanie szeregu wniosków:

- największą koncentracją usług, w tym tych o najdalszym zasięgu oddziaływania i najbardziej zróżnicowanych funkcjach pozostaje centrum Miasta,
- w sposób widoczny pewne zgrupowanie usług - aczkolwiek znacznie niższej rangi - daje się zauważyć w centrum Nowej Huty,
- w dalszej odległości od śródmieścia powstają lokalne centra komercyjne utworzone przez grupy sklepów wielkopowierzchniowych,
- widoczne są tendencje lokalizowania się nowego przemysłu wysokiej klasy: na kierunku południowo-zachodnim – oraz na kierunku wschodnim w stronę Nowej Huty, w tym w trzech obszarach Specjalnej Strefy Ekonomicznej,
- w pozostałym obszarze Miasta, poza rozproszonymi obiektami wyższych uczelni i pojedynczymi obiektami kultury (głównie obiektami sakralnymi) niemal nie występują usługi o znaczeniu ponadlokalnym,
- w usługi o znaczeniu podstawowym z zakresu: oświaty, zdrowia, sportu, posługi religijnej (parafie) wyposażone jest – wprawdzie nierównomiernie - całe Miasto.

Zasięg oddziaływania usług w Krakowie

ZASIEG ODDZIAŁYWANIA	KULTURA I SZTUKA	OBIEKTY SAKRALNE	NAUKA I OŚWIATA	ZDROWIE OPIEKA SPOŁECZNA	ADMINISTRACJA PULICZNA I GOSPODARCZA	HANDEL	SPORT I REKREACJA	PRZEMYSŁ
POZIOM IV MIĘDZYNARODOWY	muzea: Zamek Królewski na Wawelu, Książąt Czartoryskich, Narodowe – Nowy Gmach, Collegium Maius, Sztuki Japońskiej, Lotnictwa teatry: Stary im. H. Modrzejewskiej Filharmonia Krakowska Instytucje kulturalne: Biblioteka Jagiellońska Stowarzyszenie Willa Decjusza, Międzynarodowe Centrum Kultury	kościóły i klasztory historyczne: Katedra na Wawelu, Mariacki, św. Anny, 00. Dominikanów, 00. Franciszkanów, 00. Bernardynów, 00. Benedyktynów w Tylicu, 00. Cystersów w Mogile św. Bartomeja w Mogile, kościóły i klasztory współczesne: Miłosierdzia Bożego w Łagiewnikach, „Arka Pana” w Nowej Hucie, 00.Zmartwychwstańców na Zakrzówku obiekty judaistyczne: cmentarz Remuh, zespół synagog	Uniwersytet Jagielloński z Collegium Medicum Akademia Górniczo – Hutnicza Politechnika Krakowska	Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego	brak	brak	brak	Krakowski Park Technologiczny, Krakowska Fabryka Kabli Grupa Kapitałowa Can Pack De Medici Europe KZF Vistula Donnelley Polish-American Printing Company Pliva Kraków- Zakłady Farmaceutyczne Philip Morris Polska S.A., Delphy Automotive Systems Poland, Metalolew S.A.,
POZIOM III KRAJOWY I REGIONALNY	pozostałe muzea, w tym: Muzeum Narodowe (z 11 filiami), Archeologiczne, Historyczne (z 9 filiami) , Przyrodnicze, Pałac Sztuki, Etnograficzne pozostałe teatry: Słowackiego, STU, Ludowy, Grotowska, Bagatela, Opera i Operetka, inne formy teatralne, baletowe i kabarety (ok. 40) kina: „IMAX”	Kuria Metropolitalna, domy prowincjalne klasztorów,	PAN i PAU, Instytuty naukowe pozostałe wyższe uczelnie: Akademia Ekonomiczna Akademia Pedagogiczna Akademia Rolnicza, Akademia Wychowania Fizycznego, Papieska Akademia Teologiczna, Akademia Sztuk Pięknych, Akademia Muzyczna, Wyższa Szkoła Filoz. – Pedagog. „Ignatianum”, Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna, Profesjonalna Szkoła Biznesu, Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości, Wyższa Szkoła Handlowa Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości Krakowska Szkoła Wyższa im. Frycza Modrzewskiego	szpitale: Szpital im. Jana Pawła II Uniwersytecki Szpital Dziecięcy w Prokocimiu, Centrum Onkologii – Instytut M. Skłodowskiej - Curie uzdrowiska Swoszowice, Mateczny	najważniejsze urzędy: Urząd Wojewódzki Urząd Marszałkowski Starostwo Powiatu Krakowskiego, Powiatowy Urząd Pracy administracja zespolona Wojewody Sąd Wojewódzki Sąd Apelacyjny Prokuratura Wojewódzka Wojewódzka Komenda Policji, Państwowa Straż Pożarna, Konsulaty Generalne: Federacji Rosyjskiej, Francji, Republiki Austrii, Republiki Federalnej Niemiec, Republiki Węgierskiej, Ukrainy, USA.	brak	tereny rekreacyjne: Lasek Wolski i Ogród Zoologiczny, obiekty sportowe Krakowskie Centrum Sportów Wodnych przy ul. Kolnej stadjony: Wisły, Cracovii, Hutnika, zespół sportowy AWF, „Aquadark”	Huta im. Tadeusza Sendzimira, Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego Kraków S.A., Fabryka Kosmetyków „Miraculum”, Przedsiębiorstwo Materiałów Ogniowatych S.A., Cementownia Nowa Huta S.A., Biegownice Kraków sp. z o.o., Krakowska Fabryka Armatur „Armatura”, Krakodlew SA
POZIOM II MIEJSKI - Z NAJBLIŻSZYM OTOCZENIEM	Wojewódzka Biblioteka Publiczna inne muzea i galerie sztuki (ok. 30), inne formy teatralne, baletowe i kabarety (ok. 40), 16 kin Biblioteka przy OK im. CK Norwida z Punktem Informacji Europejskiej	34 dekanaty	133 szkoły ponadpodstawowe, 18 szkół specjalnych	pozostałe 24 szpitale, Krakowskie Pogotowie Ratunkowe, 9 placówek leczniczych uzależnień, 40 różnego rodzaju placówek opiekuńczych, 4 ośrodki adopcyjne,	Urząd Miasta Krakowa Grodzki Urząd Pracy Sąd Okręgowy, Prokuratura Okręgowa, 4 Sądy Rejonowe Komenda Miejska Policji Miejska Straż Pożarna Straż Miejska, Wojewódzki Sztab Wojskowy	Stala Wystawa Budownictwa przy ul. Klimeckiego – Centrum Targowe „Chemobudowa”, „Targi w Krakowie” S.A. – ul. Zapolskiej sklepy wielkopowierzchniowe, sklepy specjalistyczne, targowiska, ok. 2,5 tys. placówek gastronomicznych	naturalne zbiorniki wodne i ich otoczenie: Bagry, Przelasek Rusiecki, Zakrzówek, inne obiekty sportowe: baseny otwarte i kryte, przystanie	97 tys. małych i średnich przedsiębiorców
POZIOM I LOKALNY-PODSTAWOWY	Biblioteki Publiczne : Nowohucka, Śródmiejska, Krowoderska, Podgórska, Klub „Kuźnia”, przy NCK, kluby i domy kultury, w tym 11 młodzieżowych domów kultury,	233 parafie, inne kościoły i kaplice pełniące posługę religijną, ośrodki duszpasterskie,	24 złobki 160 przedszkoli 157 szkół podstawowych 75 gimnazjów	Poradnie Podstawowej Opieki Zdrowotnej: Krowodrza - 24 Nowa Huta – 21 Podgórze - 20 Śródmieście – 15 12 placówek wsparcia dziennego	18 Dzielnic Pomocniczych UMK 8 Komisariatów Dzielnicowych Policji, 7 jednostek Ratownictw Gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej; 20 remiz strażackich 8 Oddziałów Straży Miejskiej	sklepy osiedlowe, małe place targowe i inne	boiska przyszkolne i inne	

Uwarunkowania sprzyjające i ograniczające

sprzyjające

- rola Krakowa jako ośrodka kultury o międzynarodowym zasięgu oddziaływania dzięki istniejącym obiektom materialnym, instytucjom kulturalnym oraz różnym postaciom życia artystycznego i intelektualnego, znanym na całym świecie,
- rola Krakowa jako ośrodka nauki o międzynarodowym zasięgu oddziaływania dzięki renomie krakowskich uczelni utrwalanej poprzez stałe uczestnictwo w programach badawczych,
- rola Krakowa jako ośrodka religijnego o międzynarodowym zasięgu oddziaływania dzięki Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach i postaci Jana Pawła II,
- rola polityczna Krakowa jako siedziby konsulatów i instytucji międzynarodowych,
- powstawanie i rozwój parków technologicznych integrujących środowiska naukowe i związane z przemysłem,
- utrzymanie znacznych rezerw terenowych pod funkcje nauki wyznaczonych w poprzednich planach zagospodarowania przestrzennego,
- uczestnictwo Krakowa w związkach miast o podobnych walorach kulturowych;

ograniczające

- trudna sytuacja finansowa i lokalowa krakowskich uczelni,
- zbyt mała ilość miejsc w domach akademickich,
- brak administracji państwowej i gospodarczej o zasięgu międzynarodowym,
- brak obiektów handlowych i terenów targowych o zasięgu oddziaływania międzynarodowym, krajowym i regionalnym,
- brak sali widowiskowo-sportowej o znaczeniu metropolitalnym,
- brak sali koncertowo-kongresowej.

3.2.5. Działalność gospodarcza

Podstawowym zagadnieniem tej części opisu uwarunkowań jest diagnoza stanu i tendencji zmian zachodzących w gospodarce Miasta. Problematyka sektora obejmuje w szczególności zagadnienia związane z działalnością gospodarczą w zakresie produkcji, przemysłu i usług. Rozdział zwraca także szczególną uwagę na rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Krakowski Park Technologiczny”.

Ogólna struktura gospodarki Krakowa

W Krakowie corocznie wzrasta liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON. Obecnie w sektorze publicznym i prywatnym działa prawie 100 tys. podmiotów²⁰. W przeważającym stopniu są to podmioty gospodarcze działające w sektorze prywatnym - 98,8%. Sektor ten zatrudnia 80% ogółem zatrudnionych w przedsiębiorstwach. Największa liczba podmiotów działa w sektorze handlu i napraw (31,4%), a największa ilość osób zatrudniona jest w sektorze przetwórstwa przemysłowego (35,5%).

Według danych Urzędu Statystycznego na koniec 2002 r. działało w Krakowie prawie 500 przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 100 osób.

W rankingu przeprowadzonym przez „Politykę”, wśród 500 największych polskich przedsiębiorstw, które w 2001 r. osiągnęły przychody powyżej 200 mln zł znalazło się 13 firm krakowskich.

Tabela: Największe przedsiębiorstwa krakowskie w 2001 r.²¹

	Nazwa firmy	Przychody ogółem	zatrudnienie
		w mln zł	osoby
29	BP Polska Sp. z o.o. i Sp. Jawna	2803,0	320
39	Huta im. T. Sendzimira S.A.	2417,7	9134
50	Tesco Polska Sp. z o.o.*	2009,0	8279
97	Zakład Energetyczny Kraków S.A.	1223,6	2390
114	Plus Discount Sp. z o.o.*	1029,8	1927
165	Grupa Kapitałowa Krakowski Holding Komunalny (Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne S.A., Miejskie Przeds. Wodociągów i Kanalizacji S.A., Miejskie Przeds. Energetyki Ciepłej S.A.)	779,9	4556
168	Grupa Kapitałowa Can Pack (Can Pack S.A., Pol-Am-Pack S.A.)	770,1	1985
182	Krakowska Fabryka Kabli	729,6	1284
281	Petro Oil Sp. z o.o.	449,7	174
282	Elektrociepłownia Kraków S.A.	449,0	672
291	Expans Sp. z o.o.	432,5	198
352	FH Sambud 2 Sp. jawna	333,0	38
414	Mix Electronics S.A.	277,8	372

*dotyczy placówek handlowych na terenie całego kraju

W zakresie struktury prawnej najbardziej rozpowszechnioną formą podmiotów gospodarczych są osoby fizyczne – 87,1 tys. podmiotów (91,3%), następnie spółki prawa handlowego – 7,6 tys. podmiotów (7,7%), spółdzielnie – 414 (0,5%) oraz przedsiębiorstwa państwowe – 56 (0,1%).

²⁰ od 2000r. dane dotyczące podmiotów gospodarczych, za wyjątkiem ich liczby, nie obejmują podmiotów, w których liczba pracujących nie przekracza 9 osób.

²¹ źródło: Polityka nr 18/2002

Największy przyrost liczby podmiotów odnotowuje się w sekcjach: obsługa nieruchomości i firm, przetwórstwo przemysłowe oraz ochrona zdrowia i opieka socjalna. Sekcjami, które odnotowują największy spadek liczby podmiotów są: pośrednictwo finansowe i edukacja. Najwięcej podmiotów sektora publicznego działała w sekcjach: ochrona zdrowia i opieka społeczna oraz edukacja. Działalność podmiotów sektora prywatnego obejmuje w głównej mierze sekcje: handel i naprawy, obsługa nieruchomości i firm, przetwórstwo przemysłowe, budownictwo, transport, gospodarkę magazynową i łączność oraz pośrednictwo finansowe.

Tabela: Struktura podmiotów gospodarki Krakowa w 2001r. wg wybranych sekcji PKD²²

Sekcje PKD	Kraków	
	ilość	%
Ogółem	94731	100,00
handel i naprawy	29827	31,49
obsługa nieruchomości i firm	18747	19,79
przetwórstwo przemysłowe	9469	10,00
budownictwo	8823	9,31
transport, gospodarka magazynowa i łączność	8251	8,71
pozostała działalność usługowa, komunalna, socjalna i indywidualna	6094	6,43
ochrona zdrowia i opieka socjalna	4732	5,00
pośrednictwo finansowe	3687	3,89
hotele i restauracje	2686	2,84
edukacja	1799	1,90
pozostałe	616	0,65

W ostatnich latach obserwuje się stale rosnący udział sektora prywatnego w liczbie ogółem zatrudnionych. Obecnie w sektorze prywatnym, w ponad 93 tys. Podmiotów, zatrudnionych jest ponad 131 tys. osób. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wg sekcji PKD prezentuje tabela.

Tabela: Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2001r. wg wybranych sekcji PKD²³

Sekcja PKD	Przeciętna liczba zatrudnionych			
	ogółem	struktura %	Sektor publiczny	Sektor prywatny
ogółem sektor przedsiębiorstw	163 947	100	32 888	131 059
górnictwo i kopalnictwo	461	0,3	-	461
przetwórstwo przemysłowe	58 277	35,5	15 448	42 829
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	5055	3,1	5 055	
budownictwo	22 290	13,6	2 249	20 041
handel i naprawy	39 329	24,0	763	38 566
hotele i restauracje	4 790	2,9	524	4 266
transport, gospodarka magazynowa i łączność	5 859	3,6	3 213	2 646
obsługa nieruchomości i firm	21 637	13,2	2 079	19 558
pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna	6 148	3,7	4 239	1 909

²² źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

²³ j.w.

Przemysł

W Krakowie na koniec września 2002 r. zarejestrowanych było ponad 9,6 tys. podmiotów gospodarczych działających w przemyśle. W 99,4% były to podmioty prywatne, większość z nich - 9,5 tys. działało w zakresie przetwórstwa przemysłowego. Przeciętne zatrudnienie w tym sektorze w 2001 r. wynosiło prawie 64 tys. osób, co stanowi prawie 40% zatrudnionych ogółem.

Największa koncentracja przemysłu o zasięgu międzynarodowym i regionalnym znajduje się we wschodniej części Miasta - na terenie HTS oraz na obszarach Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Na terenie HTS zlokalizowane są 2 przedsiębiorstwa o zasięgu międzynarodowym: „Metalodlew” S.A. (ul. Ujastek) i „Polskie Huty Stali” HTS; o zasięgu krajowym i regionalnym: Donnelley Polish-American w Branicach, Cementownia „Nowa Huta” S.A. w Pleszowie, „Krakdrew” S.A. (ul. Ujastek). Przedsiębiorstwem o zasięgu międzynarodowym na obszarze Nowej Huty w Czyżynach jest Philip Morris Polska S.A., o zasięgu krajowym i regionalnym Biegonice Kraków Sp. z o.o. przy ul. Ciepłowniczej.

W dzielnicy Podgórze znajdują się następujące skupiska przedsiębiorstw o zasięgu międzynarodowym: Krakowski Park Technologiczny na terenie III Kampusu Uniwersytetu Jagiellońskiego, Delphi Automotive Systems Poland Spółka z o.o. (Podgórk Tynieckie), Vistula Spółka Akcyjna (ul. Nawiślańska) i DeMedici Europe KZF Kraków Spółka z o.o. (ul. Rzemieślnicza); o zasięgu krajowym i regionalnym: Fabryka Kosmetyków „Miraculum” S.A.(Zabłocie), Krakowska Fabryka Armatur „Armatura”(ul. Zakopiańska).

W śródmiejskiej części Miasta przedsiębiorstwem o międzynarodowym zasięgu są Zakłady Farmaceutyczne Pliva – Kraków.

Na terenie północno-wschodniej części Miasta zlokalizowane jest przedsiębiorstwo Can-Pack S.A. o międzynarodowym zasięgu oddziaływania.

Budownictwo

Według danych statystycznych na koniec września 2002 r. w Krakowie zarejestrowanych było ponad 8,9 tys. podmiotów gospodarczych działających w budownictwie. W 99,6% były to podmioty prywatne. Przeciętne zatrudnienie w tym sektorze w 2001 r. wynosiło prawie 22,3 tys. osób, co stanowi prawie 13,6% zatrudnionych ogółem.

Rozwój małych i średnich firm²⁴

Według prowadzonej od 1989 r. w Urzędzie Miasta Krakowa ewidencji działalności gospodarczej, na koniec 2001 r. działało w Krakowie 96,9 tys. małych i średnich przedsiębiorców, (w tym 4,5 tys. spółek cywilnych podlegających sukcesywnemu wykreśleniu z ewidencji, zgodnie z wymogami obowiązującej ustawy Prawo działalności gospodarczej). Ewidencja obejmuje:

- 36,2 tys. przedsiębiorców w branży handlowej (37,4% ogólnej liczby),
- 2,6 tys. przedsiębiorców w branży gastronomicznej (2,8% ogólnej liczby),
- 42,5tys. przedsiębiorców w branży usługowej (44 % ogólnej liczby).

Pozostała liczba ponad 15,3 tys. to zakłady produkcyjne i inne, nie zakwalifikowane do branż wymienionych powyżej. Stanowią one łącznie 15,8% ogólnej liczby przedsiębiorców.

Powyższe dane mogą być uznane jedynie za szacunkowe, z uwagi na zmiany legislacyjne w zakresie zasad i form rejestracji podmiotów prowadzących działalność gospodarczą²⁵. Zmiana ta dotyczy samego pojęcia przedsiębiorcy, gdzie ustawodawca wyeliminował formę

²⁴ W myśl ustawy mały przedsiębiorca to taki, który w poprzednim roku obrotowym zatrudniał mniej niż 50 osób, średni: mniej niż 250.

²⁵ Ustawa Prawo działalności gospodarczej z dnia 19 listopada 1999r. Dz.U. Nr 101, poz.1178 z późn. zm.

spółki cywilnej jako podmiotu gospodarczego, wprowadzając pojęcie wspólników spółki, jako przedsiębiorców podlegających odrębnej ewidencji. Tego rodzaju zmiany prawne doprowadziły w efekcie do bardzo wysokiego wzrostu liczby przedsiębiorców, co nie jest adekwatne do stanu faktycznego.

Tabela: Zmiany w ogólnej liczbie małych i średnich przedsiębiorców w Krakowie²⁶

	1999	2000	2001*	2002*
Podmioty MSP zarejestrowane w UMK gólem	85 662	87 079	96 915	96 229
Nowe uruchomienia w danym roku	8 679	8 737	25 032	6 804
Likwidacje w danym roku	7 716	7 320	15 196	7 490
Przyrost/spadek bezwzględny	+963	+1 417	+9 836	686

* dane bezwzględne przedstawiające zawyżony ruch z uwagi na dodatkowe rejestracje przedsiębiorców, tworzących do 2000 r. spółki cywilne i likwidacje tych spółek.

Handel

Na koniec grudnia 2001r. działalność handlową w Krakowie prowadziło ok. 36,3 tys. przedsiębiorców, co stanowi ok. 37,4% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w ewidencji działalności gospodarczej. Łączne zatrudnienie w jednostkach handlowych wynosi ok. 91,3 tys. osób, a przeciętna liczba osób pracujących w jednym zakładzie wynosi 2,8 osoby.

Zmiany w liczbie przedsiębiorców prowadzących działalność handlową na przestrzeni lat 1998–2001 obrazuje tabela.

Tabela: Zmiany w liczbie przedsiębiorców prowadzących działalność handlową²⁷

	1998	1999	2000	2001
przyrost w branży „handel” w danym roku	+950	- 150	+78	+2 405
przyrost w branżach ogółem w danym roku	+ 3 991	+ 963	+ 1 417	+9 836
udział % branży „handel”	23,8	x	5,5	24,4

Wielkopowierzchniowe obiekty handlowe

Lata 1999-2001 przyniosły znaczący rozwój sklepów wielkopowierzchniowych, jako istotnego elementu lokalnego handlu.

Ustawa z dnia 13 lipca 2000 r. o zmianie ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 14, poz. 124 z 2001r.) wprowadziła regulacje umożliwiające wpływanie władz gmin na lokalizację wielkopowierzchniowych obiektów handlowych. W przypadku Krakowa możliwość ta dotyczy obiektów o powierzchni sprzedażowej powyżej 2 tys. m². Jest to swoista forma nadzoru nad lokalizacją dużych obiektów handlowych.

Na koniec 2000r. działało w Krakowie 17 sklepów²⁸ o łącznej powierzchni 124,3 tys.m², w 2001 r. uruchomiono 3 nowe obiekty a łączna powierzchnia obiektów handlowych wzrosła do 202 tys. m². Obecnie działają 24 wielkopowierzchniowe obiekty handlowe o łącznej powierzchni 220,4 tys. m² (stan na koniec 2002r.).

Sklepom wielkopowierzchniowym towarzyszą z reguły mniejsze obiekty handlowe, usługowe i gastronomiczne (m.in. apteki, kwaciarnie, poczty, banki, biura podróży, pralnie, piekarnie), a niektóre zgrupowane są w tzw. centra handlowe (np. Zakopianka, King Cross /Geant/,

²⁶ źródło: Informacja o działalności gospodarczej – handlowej, usługowej i gastronomicznej w Krakowie w 2001r. wydawca Urząd Miasta Krakowa, Wydział Spraw Administracyjnych (wyd. IV-VII 2002r.), uaktualniona o dane z comiesięcznych meldunków opracowywanych na podstawie danych z ewidencji działalności gospodarczej.

²⁷ źródło: j.w

²⁸ zgodnie z nową definicją – za obiekty wielkopowierzchniowe uważa się obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2 tys. m².

Krak-Chemia). Wszystkie hipermarkety (za wyjątkiem DH Wanda i Jubilat) posiadają parkingi na 45-1360 miejsc postojowych. Liczba pracowników zatrudnionych w tych sklepach wynosi od 40 do 440 osób.

Tabela: Sklepy wielkopowierzchniowe w Krakowie ²⁹

	powierzchnia sprzedażowa (w m ²)
Abra – ul. Zakopiańska 62	3 000
Arpis S.A. DH Wanda * – ul. Broniewskiego 1	2 419
Billa – ul. Mackiewicza 8	2 500
Carrefour – ul. Zakopiańska 62	11 054
Carrefour – ul. Medweckiego 2	8 192
Castorama – ul. Zakopiańska 62	7 850
Dom-Hobby-Ogród – ul. Pilotów 6	5 497
Geant – ul. Bora-Komorowskiego 37	10 000
Hypernova – ul. Witosy 7	5 680
Ikea – ul. J. Conrada 66	8 791
Jubilat Handlowa Spółdzielnia * – al. Krasińskiego 1/3	4 615
Krak-Chemia Supermarket – ul. Pilotów 6	3 870
Makro Cash & Carry – ul. Jasnogórska 2	10 316
Max Komfort * – ul. Wadowicka 9	2 000
Mix-wszystko dla domu – ul. Wadowicka 8a	15 000
M1 Centrum Handlowe – al. Pokoju 67	42 553
Nomi – ul. Centralna 41	3 150
OBI – ul. Bora-Komorowskiego 31	7 500
OBI – ul. Wielicka 259	7 127
PLAZA – al. Pokoju 44	26 600
Selgros Cash & Cary – Nowohucka 52	10 225
Tesco – ul. Kapelanka	8 224
Tesco – ul. Wielicka 259	10 000
Wnętrze Plus (Galeria) – ul. Pilotów 6	4 254
Ogółem	220 417

* istniejące wcześniej wliczone do sklepów wielkopowierzchniowych od 2000r.

Najważniejsze wskaźniki dla sklepów wielkopowierzchniowych w odniesieniu do liczby mieszkańców oraz powierzchni Miasta:

- liczba mieszkańców przypadających na jeden obiekt handlowy – 30,9 tys. mieszkańców
- liczba m² obiektów handlowych przypadających na 1 km² powierzchni miasta – 610,5 m²
- powierzchnia obiektów handlowych przypadająca na 1000 mieszkańców – 297,2 m²

Targowiska

W Krakowie funkcjonują obecnie 33 targowiska, w tym 18 na gruntach miejskich³⁰. Łączna ich powierzchnia wraz z infrastrukturą związaną z placami tj. parkingami, chodnikami, drogami wewnętrznymi – objęta umową dzierżawy wynosi prawie 354 tys. m². Stałą lokalizację posiada 21 targowisk - ich powierzchnia ogólna wynosi 207.3 tys. m², pozostałe to targowiska o lokalizacji czasowej - łączna powierzchnia 146.7 tys.m², w tym 1.730m² to giełdy narciarskie w obiektach o innym podstawowym znaczeniu.

²⁹ źródło: Informacja o działalności gospodarczej – handlowej, usługowej i gastronomicznej w Krakowie w 2001r. wydawca Urząd Miasta Krakowa, Wydział Spraw Administracyjnych (wyd. IV-VII 2002r.), uaktualniona o informacje za 2002r. przekazywane od firm do Wydziału Spraw Administracyjnych.

³⁰ Uchwała Nr XLI/303/99 Rady Miasta Krakowa z dnia 29 grudnia 1999r. w sprawie lokalizacji targowisk (z późniejszymi zmianami).

Niezależnie od handlu na targowiskach prowadzony jest również handel okrężny na innych terenach - za zgodą zarządców - również w pasie drogowym.

Tabela: Targowiska w Krakowie w 2001r.³¹

Wyszczególnienie	Adres	Powierzchnia m ²	Uwagi
Dzielnica I			
1. Stary Kleparz	ul. Filipa	4 681	Teren miejski
2. Nowy Kleparz	ul. Długa	3 242	„
3. Plac Nowy	ul. Estery	2 785	„
4. Krakowskie Kwaciarki	Rynek Główny	nie ust. pow.	„
Dzielnica II			
1. Unitarg	al. Daszyńskiego	2 832	Teren miejski
2. Przy Pętli Rakowickiej	Pętla Rakowicka	1 135	„
Dzielnica IV			
1. Plac Imbramowski	ul. Imbramowska	21 676	Teren miejski
2. Azory	ul. Chełmońskiego	584	„
Dzielnica V			
1. Giełda Narciarska	ul. Oleandry	1 500	Teren UJ
2. Orlik	ul. Oleandry	230	„
3. Plac Nowowiejski	ul. Lea	2 206	Teren miejski
Dzielnica VI			
1. Plac Rydla	ul. Młodej Polski	1 813	Teren miejski
2. Przy ul. Balickiej	ul. Balicka	40 629	Teren prywatny
Dzielnica VII			
1. Plac Na Stawach	ul. Senatorska	3 121	Teren miejski
Dzielnica VIII			
1. Rynek Dębnicki	Rynek Dębnicki	1 589	Teren miejski
Dzielnica IX			
1. Borek	ul. Orzechowa	2 191	Teren prywatny
Dzielnica XI			
1. Manhattan	ul. Białoruska	2 848	Teren prywatny
2. Beskidzka/Witosa	ul. Beskidzka/Witosa	3 360	„
Dzielnica XII			
1. Na Kozłowiec	ul. Na Kozłowiec	642	Teren miejski
2. Jerzmanowskiego	ul. Jerzmanowskiego	3 600	Teren Spółdzielni
Dzielnica XIII			
1. Tandeta	ul. Krzywdy	22 629	Teren miejski
2. King	ul. Krzywdy	3 564	Teren prywatny
3. Rybitwy	ul. Christo Botewa	66 155	„
4. Centrum	ul. Christo Botewa	2 200	„
5. Nadzieja	ul. Christo Botewa	1 108	„
6. Sukces	ul. Christo Botewa	9 000	„
Dzielnica XV			
1. Złoty Wiek	ul. Ks. Jancarza i ul. Nagłowicka	2 876	Teren miejski
2. Piastów	oś. Piastów	4 176	„
Dzielnica XVI			
1. Bieńczyce	ul. Kocmyrzowska	5 750	Teren PAH
2. Tomex	ul. Bieńczycka	15 000	Teren prywatny
Dzielnica XVIII			
1. Mogiła	ul. Bulwarowa	4 176	Teren miejski
2. Sol-Hut	al. Solidarności	16 460	Teren HTS
3. Giełda Samochodowa	ul. Rzepakowa	98.703	Teren miejski

Usługi

Według danych szacunkowych, na koniec 2001r. działalność w sferze usług prowadziło 42.589 przedsiębiorców, co stanowi ok. 44% ogólnej liczby podmiotów zarejestrowanych w ewidencji działalności gospodarczej.

³¹ źródło: Informacja o działalności gospodarczej – handlowej, usługowej i gastronomicznej w Krakowie w 2001r. wydawca Urząd Miasta Krakowa, Wydział Spraw Administracyjnych (wyd. IV-VII 2002r.).

Gastronomia

Na koniec 2001r. działalność gospodarczą w zakresie gastronomii w Krakowie prowadziło około 2662 przedsiębiorców.

Wg kryterium formy prawnej, w ogólnej liczbie placówek gastronomicznych wyszacowano:

- ok. 2,5 tys. placówek prowadzonych przez osoby fizyczne, co stanowi ok. 2,6% podmiotów zarejestrowanych w ewidencji działalności gospodarczej.
- ok. 150 podmiotów o innej formie prawnej - w grupie tej dominują spółki prawa handlowego, w tym spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (~70 %), a także spółdzielczość „Społem”.

Tabela: Liczba zakładów gastronomicznych w Krakowie³²

Stan na koniec roku	Ogółem
1990	645
1995	1 950
2000	2 460
2001	2 662

Inaczej jednak przedstawia się lokalizacja placówek według ich struktury rodzajowej. Największa koncentracja restauracji i kawiarni występuje w Śródmieściu (ok. 260), głównie w obrębie ścisłego centrum Miasta. Na terenie Krowodrzy, Podgórza i Nowej Huty liczba tych placówek zawiera się w przedziale od 50 do 90.

W całym Krakowie przeważają zakłady małej gastronomii, które stanowią ponad 80% całej sieci gastronomicznej w mieście. Szacuje się, że liczba mieszkańców przypadająca na jedną placówkę gastronomiczną w Krakowie, wyniosła w 2001r. 275 osób. Wskaźnik nasycenia siecią gastronomiczną w przeliczeniu na 1 km² powierzchni Miasta wyniósł w roku 2001~ 8,1 placówki. Najwyższy stopień koncentracji placówek wystąpił w Śródmieściu - 24,9/km² i kolejno w Krowodrzy - 14,4/km², w Podgórzu - 6,7/km² i najniższy w Nowej Hucie - 3,5/km². Wskaźniki nasycenia siecią gastronomiczną w układzie przestrzennym Miasta w 2001 r., przedstawia tabela.

Tabela: Wskaźniki nasycenia siecią gastronomiczną w 2001r.³³

Wskaźnik	ogółem
Liczba placówek ogółem	2 662
Liczba mieszkańców na 1 placówkę	275
Liczba placówek na 1 km ²	8,1

Turystyka

Dominującą rolę w udzielaniu noclegów w Krakowie odgrywają hotele, które w minionym roku udzieliły 66% wszystkich noclegów. W ostatnich latach znacznie wzrosła liczba niewielkich hoteli dwu- i trzygwiazdkowych, zwłaszcza w centrum Miasta. Wykaz hoteli działających w Krakowie znajduje się w materiałach informacyjnych.

Tabela: Baza turystyczna Krakowa³⁴

	Obiekty		miejsca noclegowe			
	ogółem		ogółem		w tym całoroczne	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001
ogółem, w tym:	86	97	10312	11752	9217	10356
hotele	45	49	6617	6878	6617	7248
domy wycieczkowe	5	4	475	407	475	407
schroniska młodzieżowe	5	3	693	815	502	530
pozostałe obiekty	31	41	1979	3652	1441	2171

³² źródło: Informacja o działalności gospodarczej – handlowej, usługowej i gastronomicznej w Krakowie w 2001r. wydawca Urząd Miasta Krakowa, Wydział Spraw Administracyjnych (wyd. IV-VII 2002r.).

³³ źródło: jw.

³⁴ źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Specjalna Strefa Ekonomiczna – Krakowski Park Technologiczny

W Krakowie działa od 1997r. Specjalna Strefa Ekonomiczna. Poprzez kolejne rozszerzenia obszarem SSE objęte zostało 100,9 ha w trzech lokalizacjach:

- (A) - tzw. Park Technologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Pychowicach (pow. 36,4 ha); w obszarze tym realizuje swoją inwestycję Motorola (centrum software - Europejskie Centrum Oprogramowania) na gruntach należących w części do Miasta, z którym koncern podpisał wieloletnią umowę,
- (B) - tzw. Park Technologiczny Politechniki Krakowskiej w Czyżynach (pow. 29,5 ha),
- (C) - tzw. Park Przemysłowy Huty im. T. Sendzimira w Branicach (pow. 35,0 ha), gdzie m. in. zrealizował swoją inwestycję Donnelly (drukarnia).

Do tej pory zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej w Krakowskim Parku Technologicznym uzyskało 19 firm, z czego aż 11 reprezentuje sektor zaawansowanych technologii.

Wszyscy inwestorzy SSE-KPT podpisali umowy o współpracy z krakowskimi uniwersytetami bądź instytucjami naukowo-badawczymi. Deklarowana współpraca polega nie tylko na transferze technologii czy wspólnych przedsięwzięciach badawczych, ale także na opiniowaniu i współfinansowaniu przez środowisko biznesu procesu kształcenia studentów dla potrzeb zastosowań najnowocześniejszych technologii.

Tabela: Wydane zezwolenia dla działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej³⁵

	Nazwa przedsiębiorstwa	Rodzaj działalności	Planowane zatrudnienie	Wielkość działki
1	AMK Kraków S.A.	Projektowanie urządzeń przemysł., oprogramowanie komputerowe	140	0,5 ha
2	ComArch S.A.	Oprogramowanie komputerowe	350	0,5 ha
3	RR Donnelley Polska Sp. z o.o.	Poligrafia	500	6,5 ha
4	Pfaffenhain PL Sp. z o.o.	Mechatronika	20	0,2 ha
5	Motorola Electronics Polska Sp. z o.o.	Produkcja oprogramowania	250	13,5 ha
6	Bumatech S.A.	Produkcja materiałów dla budownictwa	130	3,2 ha
7	Nowa Drukarnia Wydawnicza S.A.	Poligrafia	240	
8	Drukarnia Offsetowa Borys	Poligrafia	80	1 ha
9	AZ-AL. Sp. z o.o.	Produkcja materiałów dla budownictwa	150	1,8 ha
10	AFC Sp. z o.o.	Produkcja materiałów dla budownictwa	50	1,3 ha
11	AFC II Sp. z o.o.	Produkcja materiałów dla budownictwa	40	
12	AZ Soft S.A.	Produkcja oprogramowania	250	0,4 ha
13	Ekos Sp. z o.o.	Produkcja oprogramowania	35	0,5 ha
14	Intos Sp. z o.o.	Produkcja oprogramowania	40	0,5 ha
15	Logis Sp. z o.o.	Produkcja oprogramowania	55	0,5 ha
16	Uniwersyteckie Centrum Badawczo-Rozwojowe Sp. z o.o.	Biotechnologie, produkcja oprogramowania	60	0,3 ha
17	Motorola Polska Syst. Elektroniczne Sp. z o.o.	Produkcja podzespołów elektronicznych	400	13,5 ha
18	Unicard S.A.	Produkcja oprogramowania dla kart magnetycznych	85	0,4 ha
19	Sawan Grupa Softbank S.A.	Produkcja oprogramowania	150	0,4 ha
			3.000	45 ha

³⁵ źródło: Centrum Zaawansowanych Technologii Sp. z o.o.

Uwarunkowania sprzyjające i ograniczające

sprzyjające

- nadal niski na tle kraju poziom bezrobocia
- stworzenie na terenie Miasta specjalnej strefy ekonomicznej
- przekształcenia tradycyjnego przemysłu i stwarzanie możliwości do rozwoju przemysłu wysokich technologii
- nadal korzystna koniunktura na rynku nieruchomości i budownictwa mieszkaniowego
- dynamiczny rozwój podmiotów gospodarczych działających w sektorze usług i handlu

ograniczające

- niska dostępność gruntów przygotowanych dla lokalizacji inwestycji gospodarczych (braki w infrastrukturze technicznej i nieuregulowany stan prawny)
- rozproszenie i braki w zakresie infrastruktury technicznej i sieci komunikacyjnej
- niewystarczające nakłady na rozwój infrastruktury technicznej sprzyjającej rozwojowi działalności gospodarczej
- niewystarczające kontakty z gminami sąsiednimi w zakresie zrównoważonego rozwoju terenów leżących na styku oraz wspólnego programu rozwoju ekonomicznego
- zajmowanie centralnie położonych terenów Miasta przez funkcje o niskiej efektywności wykorzystania (przemysłowe, wojskowe, kolejowe)
- zagrożenia wynikające z procesu narastania dysproporcji w poziomie życia mieszkańców
- ograniczone warunki promocji - brak centrów i urządzeń wystawienniczych, kongresowych itp.
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura telekomunikacyjna
- brak centrum teleinformatycznego o wysokich standardach technologii informatycznej

3.2.6. System transportu

System transportu Miasta, stanowiąc szkielet obszaru zurbanizowanego, determinuje jego funkcjonowanie i rozwój, pełniąc rolę:

usługową - umożliwiając funkcjonowanie obszaru decyduje o jakości życia mieszkańców i wspomaga realizację celów publicznych (gospodarczych, kulturowych, bytowych),

stymulującą rozwój obszaru - udostępniając teren (tworząc tzw. klucz do obszaru) oraz rozwijając podaż usług transportowych - wyprzedzająco do aktualnych potrzeb - decyduje o aktywizacji obszarów,

składnika kompozycji przestrzennej - elementy systemu transportu mają istotny wpływ na strukturę przestrzenną i jakość krajobrazu miejskiego – ich liniowy charakter powoduje, że zasięg tego wpływu jest bardzo rozległy; aspekt kompozycyjny stawia go na równi z przestrzennymi rozwiązaniami architektoniczno-urbanistycznymi.

Wielostronne związki rozwiązań systemu transportowego z przestrzenią oraz możliwości wykorzystania jego cech jako narzędzia warunkującego zrównoważony rozwój Miasta obejmują szereg czynników o charakterze podstawowym dla funkcjonowania obszaru.

System transportu jest ściśle związany i współzależny ze wszystkimi formami zagospodarowania.

Problematyka sektora obejmuje ocenę stanu funkcjonowania układu transportowego w poszczególnych podsystemach³⁶.

Warunki podróży i bezpieczeństwo ruchu

Wskaźnik motoryzacji w Krakowie na koniec grudnia 2001r. osiągnął szacunkową wartość 410 poj.ogółem/1000 mieszk., w odniesieniu do pojazdów osobowych wskaźnik ten wynosił 344 samochodów osobowych/1000 mieszk. W latach 1990-1993 wskaźnik ten charakteryzował się dynamiką na poziomie około 110%, a w latach 1995-2001 - 105%. Szczegółowe wielkości wskaźnika w latach 1992-2001 obrazuje tabela:

Tabela: Wskaźnik motoryzacji w latach 1992-2001

Rok	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Wskaźnik motoryzacji pojazdy ogółem /1000 mieszk.	242	273	289	303	328	347	362	379	396	410
Roczna dynamika wzrostu (%)	bd	112	102,5	105	108	106	105	105	105	104

Liczba pojazdów zarejestrowanych na terenie Miasta systematycznie wzrasta. Główną przyczyną wzrostu wskaźnika motoryzacji jest poprawa sytuacji materialnej dużej części społeczeństwa.

³⁶ Dane na podstawie Raportu o Stanie Miasta za 2001r. opracowanego w Wydziale Rozwoju Miasta UMK, Kraków 2002r.

Podstawowe parametry opisujące warunki ruchu drogowego przedstawia tabela:

Tabela: Parametry opisujące ruch drogowy na podstawowej sieci ulic w Krakowie w 2001 r.

	szczyt poranny
średnia długość podróży (km)	8,52
średni czas trwania podróży (min.)	21,58
średnia prędkość podróży (km/godz.)	23,3
długość sieci (km)	1322
średnie przekroczenie przepustowości (%)	27,6
długość sieci z przekrozoną przepustowością (km)	58,1

* długość odcinków dwukierunkowych liczona jest podwójnie

Do obliczeń parametrów wykorzystano sieć opartą na układzie drogowym przyjętym w prognozie zerowej³⁷ z dodatkowym uwzględnieniem włączenia do modelu obejścia autostradowego Krakowa wraz z przedłużeniem ul. Radzikowskiego, oraz modernizacji ciągu ul. Opolskiej i Lublańskiej.

W ostatnich latach nastąpił znaczny wzrost ruchu - w 1995r. wielkość ruchu wyniosła 30,5 tys. podr./godz.szczytu, natomiast w 2001r. - 58,5 tys podr./godz.szczytu. Jest to wzrost o blisko 92%.

Podstawowym rodzajem ruchu drogowego w Krakowie jest ruch wewnętrzny, stanowiący na sieci podstawowej około 71% całkowitego ruchu pojazdów. Jest to przede wszystkim ruch samochodów osobowych stanowiący około 91% całkowitego ruchu. Zmiany ogólnego potoku ruchu samochodów (poj./godz.szczytu) przedstawia tabela:

Tabela: Zmiany ruchu drogowego w Krakowie

lata	zasięg ruchu				ruch źródłowy i docelowy				tranzyt			
	sam. osobowe	pozostałe	razem	%	sam. osobowe	pozostałe	razem	%	sam. osobowe	pozostałe	razem	%
1995	24 215	677	24 892	70	8 409	1 402	9 811	27	822	230	1 052	3
1996	27 644	1 131	28 775	70	9 249	1 854	11 103	27	997	172	1 169	3
1997	31 073	1 585	32 658	70	10 089	2 306	12 395	27	1 172	113	1 285	3
1998	34 500	2 040	36 540	70	10 930	2 760	13 690	27	1 350	50	1 400	3
1999	36 122	2 135	38 257	71	11 444	2 889	14 333	27	1 413	54	1 467	2
2000	37 711	2 229	39 940	71	11 948	3 016	14 964	27	1 475	57	1 532	2
2001	39 069	2 309	41 378	71	12 378	3 125	15 503	27	1 528	59	1 587	2

(szacunkowa liczba pojazdów poruszających się po ulicach Miasta w godzinie szczytu popołudniowego)

Ważnym problemem związanym z warunkami ruchu w mieście jest tzw. strefa kongestii, czyli obszar, na którym przekroczone są normatywne wielkości krytycznego natężenia ruchu na ulicach (powstają "korki"). Jest to nie tylko problem utrudnień w ruchu, ale również problem zwiększonej uciążliwości ruchu w stosunku do otoczenia (spaliny i hałas) oraz obniżonego poziomu bezpieczeństwa.

W Krakowie od dwudziestu ośmiu lat są prowadzone przez Urząd Miasta sukcesywne analizy stanu bezpieczeństwa na drogach i ulicach. Z analizy cyklu raportów wynika jednoznacznie, że wzrost wypadków i kolizji (łącznie) jest skorelowany ze wzrostem wskaźnika motoryzacji. W ciągu ostatnich 10 lat liczba wypadków i kolizji uległa podwojeniu (z 5940 w 1988 roku na 10930 w 1997 roku), a wskaźnik motoryzacji wzrósł w tym okresie ze 190 samochodów/1000 mieszkańców do 360. Korzystny jest natomiast fakt spadku wagi wypadków, czyli zdarzeń z udziałem zabitych (spadek od 1988 roku z 66 osób do 48 w 1997 roku). Jest to wynikiem większej troski o stan bezpieczeństwa na ulicach (odpowiednia organizacja ruchu, ograniczanie prędkości, sygnalizacja świetlna) oraz bezpieczniejszych pojazdów.

³⁷ def. prognozy zerowej – model rozkładu przestrzennego ruchu na sieć ulic w stanie istniejącym

Tabela: Liczba wypadków śmiertelnych na 100 wypadków w Krakowie w latach 1994 - 2001

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
WŚm/100W	3,97	2,55	3,03	2,74	3,64	3,10	2,66	2,62

W- liczba wypadków; WŚm- liczba wypadków śmiertelnych

W porównaniu z innymi miastami w Polsce Kraków należy do bezpieczniejszych miast w Polsce co obrazuje tabela:

Tabela: Liczba wypadków i kolizji w największych miastach Polski w 2002r.

Miasto	wypadki i kolizje	wypadki	ranni	zabici	ilość mieszkańców w tys.	wskaźnik motoryzacji
Warszawa	28486	1973	2337	141	1.609,8	bd
Poznań	9415	1986	2603	79	572,0	490
Łódź	8168	1925	2330	36	786,5	339
Wrocław	11360	668	702	48	634,0	502
Kraków	11582	1426	1701	38	740,7	420

System drogowo-uliczny

Sieć dróg publicznych w obszarze Miasta Krakowa stanowią drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne oraz wewnętrzne.

Układ podstawowy sieci ulic Krakowa wykazuje trzy koncentracje (z pominięciem drobniejszych): pierwotną – centralną i dwie wtórne: w Podgórzu i w Nowej Hucie. Pierwszą i trzecią z wymienionych sieci cechuje układ promienisto – obwodnicowy, drugą pasmowy. Wokół centralnej koncentracji wytworzyły się – zgodnie z rozwojem historycznym układu – pierścienie lub ich elementy spinające układ tworzony przez promienisty układ drogowy.

Obwodnica pierwsza ma cechy kompletnego obwodu. Druga obwodnica jest niedomknięta od północnego-wschodu (realizowane obecnie inwestycje transportowe - Trasa Centralna ul. Wita Stwosza doprowadzą do jej kompletności). Trzecia składa się tylko z fragmentów sieci. Układ ten determinuje kierunki rozwoju systemu drogowego.

Gęstość sieci dróg publicznych w Krakowie wynosi 3,38 km/km². Ze względu na skromną sieć układu podstawowego Miasta przebiegi głównych korytarzy kumulują ruch z różnych kierunków, co powoduje przegęszczenie układu i wydłużenie dróg podróży.

Tabela: Sieć drogowo-uliczna Krakowa w latach 2000 - 2001

Elementy sieci drogowo-ulicznej	2000	2001
Układ ruchu szybkiego w km (autostrada)	16,8	16,8
Układ podstawowy w km, w tym:		
drogi krajowe	69	69
drogi wojewódzkie	25	25
drogi powiatowe	196	196
Układ obsługujący w km (gminne)	739	741
Obiekty - mosty, wiadukty, tunele (szt.)*	116	127
Kładki dla pieszych (szt.)	7	9
Przejścia podziemne (szt.)	16	16

*wartości podano zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 28 lutego 2000 r. w sprawie ewidencji dróg oraz obiektów mostowych – obiekty mostowe przedzielone dylatacją podłużną zarówno w przęsłach jak i na podporach stanowią oddzielne obiekty mostowe.

Układ sieci drogowo-ulicznej jest słabo zhierarchizowany. Na funkcje ulicy głównej nakładają się zwykle funkcje ulicy zbiorczej i lokalnej, czasem nawet dojazdowej.

Wewnętrzny ruch rozwija się pomiędzy największymi koncentracjami zabudowy mieszkaniowej i miejsc pracy. Zwraca uwagę stosunkowo proporcjonalny rozkład potrzeb przemieszczania się, jednak potrzeby nie pokrywają się z możliwością oferowaną przez miejską sieć komunikacyjną. Największe relacje więźby ruchu mają kierunek wschód–zachód oraz północny–zachód i południowy–wschód. W zewnętrznych relacjach dominuje kierunek wschód–zachód i północ–południe.

Obecna sieć na wielu odcinkach jest przepełniona. Ponadto sieć drogowa w Krakowie jest w znacznej mierze zdekapitalizowana. Oznacza to, iż ok. 430 km dróg jest w złym stanie, a ze 127 obiektów inżynierskich do remontu kwalifikuje się ok. 13% obiektów.

Tabela: Stan techniczny sieci dróg w Krakowie

Rok	Poziom dekapitalizacji	
	2000	2001
układ podstawowy dróg	40%	39%
układ obsługujący dróg	37%	43%

(poziom dekapitalizacji wyraża się relacją długości dróg wymagających remontu do całkowitej ich długości)

Funkcjonowanie sieci drogowo-ulicznej jest powiązane z możliwościami parkowania.

Tabela: Parkingi w Krakowie

	1997r.		1998r.		1999r.		2000r.		2001r.	
	ogółem liczba miejsc	w tym P+R*	ogółem liczba miejsc	w tym P+R*	ogółem liczba miejsc	w tym P+R*	ogółem liczba miejsc	w tym P+R*	ogółem liczba miejsc	w tym P+R*
wydzielone dla samochodów osobowych	3469	490	3815	490	4195	490	4045	-	4195	
przyuliczne (sam. osob.)	12970	-	12970	-	12970	-	12970	-	12970	
dla samochodów ciężarowych i autobusów	65	15	65	15	65	15	65	-	65	

*Park + Ride

Ograniczona liczba miejsc parkingowych w centrum Miasta jest jednym z powodów, dla których funkcjonuje strefa ograniczonego parkowania. Jest ona, zgodnie z obowiązującą Polityką Transportową³⁸, narzędziem ograniczającym wzrost ruchu w śródmieściu. Dodatkowym jej zadaniem jest zwiększenie rotacji pojazdów (krótszy czas parkowania - więcej pojazdów przy równomiernej obsłudze).

System szynowy (kolejowy i tramwajowy) oraz drogowy (autobusowy) w pasażerskich przewozach zbiorowych

Przewozy o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym

Pasażerski transport kolejowy

Sieć kolejowa na terenie Miasta jest dobrze rozwinięta, zelektryfikowana w 91%. Obecnie jednak nie jest wykorzystywana dla ruchu lokalnego miejskiego. Ruch pociągów o zasięgu lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym realizuje przewozy pasażerskie zarówno w relacjach podmiejskich bliskiego zasięgu (np. Wieliczka – Kraków), jak również przewozy średniego i dalekiego zasięgu.

³⁸ Uchwała RMK Nr LXX/468/93 z dnia 8 stycznia 1993r. w sprawie przyjęcia zasad polityki transportowej dla Krakowa

Parametry sieci kolejowej przedstawia tabela:

Tabela: Sieć kolejowa w Krakowie

	2000	2001
całkowita długość linii (km)	109	109
liczba stacji pasażerskich	8	8
liczba przystanków pasażerskich	9	9

W 2001 roku przewozy pasażerskie w aglomeracji krakowskiej kształtowały się na poziomie prawie 11,3 mln pasażerów. Liczba pasażerów w roku 2001 wzrosła o 23% w stosunku do 2000 r.

Pasażerski transport autobusowy

Łącznie w ruchu autobusowym ponadlokalnym na obszarze Krakowa rozpoczyna i kończy bieg ok. 440 linii zamiejskich w tym:

- 35 prowadzonych przez MPK S.A.
- ok. 150 prowadzonych przez przedsiębiorstwa PKS
- ok. 255 prowadzonych przez innych przewoźników

Zbiorowy transport osób zamieszkujących gminy aglomeracji krakowskiej realizujących podróże (bardzo często codzienne) do położonych na terenie Krakowa obligatoryjnych celów (praca, nauka, usługi) pełni bardzo istotną rolę w systemie transportowym aglomeracji. Podróże te w znacznym zakresie realizowane są komunikacją autobusową, w szczególności z gmin, których teren nie został wyposażony w infrastrukturę kolejową. W ostatnich latach, z uwagi na spadek atrakcyjności przewozów kolejowych, także z obszarów uzbrojonych w infrastrukturę kolejową, zbiorowy transport osób odbywa się w przeważającym stopniu komunikacją autobusową (przykłady: Wieliczka, Zabierzów, Krzeszowice). Przewozy tzw. podmiejskie tj. krótkiego zasięgu realizowane w poprzednich latach wyłącznie autobusami średniopojemnymi przez publiczne przedsiębiorstwa przewozowe (MPK, PKS) obecnie w znacznej mierze przejęły drobne przedsiębiorstwa prywatne działające na zasadach komercyjnych i stosujące do przewozów autobusy niskopojemne, głównie mikrobusy. Głównymi miejscami lokalizacji przystanków początkowych/końcowych dla linii zamiejskich realizowanych przez tych przewoźników są:

- strona zachodnia i wschodnia Dworca Głównego PKP
- ul. Prądnicka na odcinku za wyjazdem z dworca Nowy Kleparz
- ul. Bieńczycka wylot z Ronda Czyżyńskiego
- Al. Jana Pawła II wylot z Placu Centralnego w kierunku Ptaszyckiego
- ul. Barska

Przystanki dworcowe PKS przy ul. Barskiej i ul. Medweckiego zostały zlikwidowane.

Duży ruch pasażerski obserwuje się również na liniach autobusowych o zasięgu regionalnym, międzyregionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Liczne pojazdy realizujące przewozy autobusowe z obszaru aglomeracji (autobusy i mikrobusy) kończą bardzo często trasy w intensywnie zagospodarowanych rejonach Miasta, w szczególności w rejonie śródmieścia, gdzie występuje deficyt infrastruktury komunikacyjnej. Jedyne, o niedostatecznej powierzchni i niskim standardzie, dworzec autobusowy w Krakowie zlokalizowany przy ul. Pawiej jest własnością PKS-u. Bardzo złe są także warunki na placu podjazdowym do dworca PKP od strony wschodniej, gdzie odbywają się odprawy pasażerów podróżujących liniami autobusowymi o zasięgu międzynarodowym.

Przewozy wewnątrzmięskie (lokalny transport zbiorowy)

System miejskiej komunikacji zbiorowej w Krakowie stanowi układ linii autobusowych i tramwajowych wspomaganych przez prywatne linie mikrobusowe. Sieć kolejowa praktycznie nie jest wykorzystywana w ruchu wewnątrz Miasta. Sieć autobusowa korzysta z ogólnie dostępnych ulic Miasta, częściowo przebiega w wydzielonych pasach. Sieć tramwajowa wykorzystuje zarówno torowiska umieszczone w jezdniach ulic, jak i torowiska wydzielone w przekrojach ulic i kilka samodzielnych korytarzy tramwajowych. Na infrastrukturę komunikacji tramwajowej składa się 167 km pojedynczego toru torowiska tramwajowego i tyle samo km sieci trakcyjnej, 23 podstacje trakcyjne oraz towarzyszące urządzenia trakcyjne takie jak: zwrotnice, układy ogrzewań zwrotnic, sygnalizacje świetlne wzbudzone przez tramwaj, kable zasilające i powrotne, punkty powrotne.

Tabela: Wielkości charakteryzujące stan komunikacji miejskiej

Tramwaje (stan 2001r.)	
liczba linii	23
średnia liczba pociągów tramw./wozów w ruchu dziennie	185/331
praca przewozowa w roku 2001(mln wzkm)	24.6
Autobusy (stan 2001r.)	
liczba linii (dziennie/strefowe)	108/36
średnia liczba wozów w ruchu (dzienna)	419
praca przewozowa w roku 2001 (mln wzkm)	33.0
Przewozy pasażerów (tramwaje i autobusy)	
dobowo	ok. 1 mln
rocznie mln	ok. 340

Tabela: Parametry sieci komunikacji zbiorowej

Elementy sieci tramwajowej i autobusowej	1999	2000	2001
długość torowisk tramwajowych (pojedynczy tor, km)	161	167	167
długość tras tramwajowych (km)		83,1	82,7
długość linii tramwajowych (MPK, km)	271	285,8	285,8
długość linii autobusowych na terenie miasta (MPK, km)		833,0	832,6
długość tras autobusowych na terenie miasta (MPK, km)		406,2	408,9
liczba przewiezionych pasażerów (MPK + KPPU, mln pas.)*	348	348	340

*dane wg SITKOM

Głównym przewoźnikiem w miejskiej komunikacji zbiorowej w Krakowie jest Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne SA. Miasto Kraków corocznie aktualizuje zawartą z MPK S.A. umowę. Przewoźnicy prywatni obsługują tylko nieznaczną liczbę linii autobusowych. Stan taboru, szczególnie tramwajowego i koszt jego odnowy stanowi poważny problem finansowy dla Miasta.

Tabela: Parametry ruchu na sieci komunikacji zbiorowej

	szczyt poranny	szczyt popołudniowy
średnia długość podróży (km)	8,4	8,3
średni czas trwania podróży (min.)	38,9	38,6
średnia prędkość (km/godz.)	13	12,9
dojścia piesze (km)	1,1	1,2
średni czas oczekiwania (min)	6,8	6,4

Z wszystkich podróży realizowanych komunikacją zbiorową w obszarze Miasta, w popołudniowej godzinie szczytu najwięcej, bo 83% stanowią podróże wewnętrzne, a 17% podróże zewnętrzne (wyjazdy z Miasta).

Analiza węzłów ruchu zewnętrznego wykazuje, że najsilniej obciążonym kierunkiem wylotowym do Miasta jest kierunek wielicki. W tym kierunku realizowanych jest około 28%

wszystkich podróży z Krakowa. W następnej kolejności istotnych obciążeń plasują się kierunki: zakopiański, skawiński, krzeszowicki, olkuski, warszawski - obciążone łącznie około 57% ruchu wyjazdowego.

Analiza węzłów ruchu wewnętrznego wykazuje, że najbardziej obciążoną relacją ruchu jest relacja wschód-zachód, między makrorejonami 6 – 5 – 2 – 1 – 3, obejmująca około 41% całego miejskiego ruchu międzysektorowego oraz relacja północ-południe, między makrorejonami 1 – 8, obejmująca około 8% miejskiego ruchu międzysektorowego (obciążenie ruchem pasażerskim sieci komunikacji zbiorowej przedstawiają mapy znajdujące się w Dokumentacji Informacyjnej Studium).

Torowiska w Krakowie, pomimo, iż od 1996 r są objęte programem kompleksowej modernizacji, w znacznej części są zużyte, wyeksploatowane ponad miarę. Częstotliwość kursowania tramwajów na najbardziej obciążonych odcinkach sieci wynosi ok. 32 pociągi na godzinę, a obciążenia sięgają ponad 20 tys. ton/dobę. Żywotność istniejących torowisk obliczono na 9 - 15 lat w zależności od obciążenia ruchem. Pomimo wyremontowania w latach 1994-2001 wielu kilometrów torowisk tramwajowych, dają o sobie znać wieloletnie zaniedbania w tej dziedzinie; 48 km torowisk wymaga remontu z uwagi na krytyczny stan techniczny charakteryzujący się przekraczaniem dopuszczalnej normy zużycia nawierzchni stalowej, degradacją podbudowy i nawierzchni drogowej oraz występowaniem licznych wyboczeń i zapadnięć.

Infrastruktura komunikacyjna przeznaczona dla transportu autobusowego z uwagi na dużą jego intensywność nie jest w stanie bez zakłóceń przyjąć pojazdów tego podsystemu transportowego. Występuje znaczny deficyt w zakresie pętli i dworców autobusowych dla linii wewnątrzmięjskich, terminali autobusowych i dworców tzw. strategicznych.

System szynowy i drogowy w przewozach towarów

Towarowy transport kolejowy

Towarowy transport kolejowy odbywa się na większości linii kolejowych znajdujących się na terenie Krakowa; w mieście zlokalizowanych jest 5 stacji pasażersko-towarowych oraz 67 bocznic kolejowych. Od lat wzrasta wielkość przewiezionych ładunków, w 1999r. zgodnie z danymi PKP S.A. przewieziono prawie 8,9 mln ton/rok, w 2001r. ponad 13,8 mln ton; oznacza to ponad 20% wzrost w skali rocznej.

Towarowy transport drogowy

Dostępność obszaru Miasta dla towarowego transportu drogowego podlega ograniczeniom. Wewnątrz I obwodnicy miejskiej odnoszą się one zarówno do maksymalnego tonażu (2,5 t.) jak i czasu (18.00 – 10.00). Ponadto występują ograniczenia w ruchu samochodów ciężarowych w porze nocnej, o masie całkowitej powyżej 7 ton. Ograniczenia te obejmują swoim zasięgiem większość obszaru o zwartej zabudowie miejskiej. W pozostałym obszarze i godzinach, ruch ten odbywa się w sposób dowolny.

System pieszy i rowerowy

Jednym z podstawowych podsystemów transportowych jest ten, który odnosi się do najsłabszych uczestników ruchu drogowego, tj. pieszych i rowerzystów. Podróże piesze są podstawową formą zaspokajania potrzeb w zakresie komunikacji, a w niektórych obszarach Miasta wręcz jedyną. W Śródmieściu Krakowa począwszy od roku 1978, czyli od chwili zamknięcia dla ruchu kołowego Rynku Głównego, systematycznie coraz większą przestrzeń uliczną przeznacza się właśnie dla tych użytkowników. Znaczące, dla należytego kształtowania przestrzeni w tym obszarze, było wprowadzenie w roku 1989 tzw. uspokojenia ruchu, które poprzez zbiór zasad określających dostępność oraz sposób użytkowania

podkreśliło jego charakter pieszy. Przeprowadzane w ostatnich latach remonty i modernizacje ciągów ulicznych położonych wewnątrz drugiej obwodnicy i prowadzących komunikację publiczną szynową uczyniła je ciągami przyjaznymi dla pieszych. Osiągnięto to poprzez odpowiednie kształtowanie przekroju poprzecznego, w tym poszerzenie chodników kosztem jezdni, fizyczne wydzielenie przestrzeni przeznaczonej dla pieszych oraz wprowadzenie elementów małej architektury. W dalszym ciągu jednak podstawowym problemem właściwego kształtowania ciągów pieszych jest „zawładnięcie” chodników przez silniejszych uczestników ruchu drogowego w celu zaspokojenia potrzeb parkingowych. Ochrona pieszych ze względu na małą skuteczność obowiązujących przepisów coraz częściej wymusza wprowadzanie rozwiązań technicznych, które w sposób fizyczny wymuszają właściwe zachowania, w szczególności zmotoryzowanych uczestników ruchu drogowego.

W zakresie realizacji systemu rowerowego systematycznie (aczkolwiek w sposób niewystarczający) realizowany jest układ dróg rowerowych. Obecnie w Krakowie jest około 30 km wyznaczonych dróg rowerowych różnej jakości, przy czym należy zaznaczyć, że realizacje ostatnich lat charakteryzują się dobrą jakością, odpowiadającą standardom jakie w tym zakresie posiadają kraje Europy zachodniej.

System transportu lotniczego

Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków - Balice należy do największych i najstarszych portów lotniczych w Polsce. Lotnisko w Balicach jest, obok Warszawy i Gdańska, portem o znaczeniu międzynarodowym. Parametry działalności portu przedstawia tabela:

Tabela: Działalność portu lotniczego w Balicach

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
liczba startów i lądowań	8 606	12 612	11 791	13 089	15 288	16 674
liczba obsłużonych pasażerów	196 536	258 283	353 388	419 487	517 015	549 298
w tym tranzyt	14 939	14 003	21 559	18 493	22 327	15 579

Tabela: Struktura ruchu pasażerskiego

	1997	1998	1999	2000	2001
ruch krajowy regularny	31,8%	23,9%	12,6%	22,6%	26,3%
ruch międzynarodowy regularny	54,7 %	60 %	74%	62,3%	57,4%
ruch międzynarodowy czarterowy	8,4 %	10 %	9%	10,8%	13,5%
ruch tranzytowy	5,1 %	6,1 %	4,4%	4,3%	2,8%

W porównaniu do 2000 r. widoczny jest wzrost udziału czarterów o 2,7%; wzrost ruchu krajowego regularnego o 3,7%, co jest zjawiskiem korzystnym dla generowania przychodów lotniskowych i pozalotniczych. W 2001 roku Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków - Balice obsłużył ok. 550 tys. pasażerów, co oznacza wzrost o ponad 6% w stosunku do roku 2000. Prognozy wykonywane w oparciu o profesjonalną metodologię, dotyczące ruchu pasażerów w MPL Kraków – Balice, wskazują iż tendencja wzrostu będzie się utrzymywać w dłuższej perspektywie czasowej.

Regularne loty z Balic utrzymywało w 2001 r. pięć przedsiębiorstw lotniczych, obsługiwały one połączenia międzynarodowe (z Frankfurt, Londynem, Paryżem, Rzymem, Nowym Jorkiem, Chicago, Toronto, Tel Avivem, Wiedniem, Zurychem, Kopenhagą) i krajowe z Warszawą i Gdańskiem, oraz realizowały usługi przewozowe "małego lotnictwa". Z danych wynika, że corocznie wzrasta zainteresowanie krakowskim portem lotniczym.

W 2001 r. zakończono rozbudowę i modernizację terminala pasażerskiego o łącznej powierzchni 10 000 m², co zwiększyło przepustowość do 1,3 mln pasażerów rocznie (w latach poprzednich przepustowość wynosiła 450 tys.).

Lotniczy transport towarowy organizowany jest w oparciu o Port Lotniczy w Balicach. Od paru lat notuje się stabilny poziom przewozu ładunków towarowych w oparciu o transport lotniczy, w 2001 r. przewieziono 2,2 tys. ton ładunków.

System transportu wodnego

Górna Wisła między Oświęcimiem a Krakowem przystosowana jest do transportu wodnego dzięki budowie kaskady ze stopniami wodnymi (Dwory, Smolice, Łączany oraz trzy stopnie wodne w Krakowie: Kościuszko, Dąbie i Przewóz). W rejonie Krakowa, tj. od km 57 + 800 (ujście Kanału Łaczańskiego) do 92 + 000 (stopień wodny Przewóz), Wisła zakwalifikowana jest do śródlądowych dróg wodnych III klasy. Infrastruktura portowa związana z wykorzystaniem krakowskiego odcinka Wisły dla ruchu towarowego ogranicza się do niewielkiego nabrzeża przeładunkowego poniżej stopnia Dąbie. Wykonany przed II wojną światową port w Płaszowie nie pełni już swojej funkcji, a powstały w 1954 r. port Kujawy służy jako osadnik przed ujściem wody technologicznej dla HTS. Transport rzeczny jest o 30% tańszy od kolejowego i czterokrotnie od samochodowego, przy tym najczystszy ekologicznie i najmniej ingerujący w środowisko naturalne.

Pasażerski transport wodny dotyczy właściwie tylko ruchu turystycznego. W okresie od maja do września odbywają się przewozy pasażerów na trasie Wawel – Klasztor Norbertanek – Bielany – Tyniec statkiem turystycznym. Obsługę prowadzi przedsiębiorstwo prywatne „Żegluga Krakowska”. W 2001 r. przewieziono ponad 12 tys. osób na trzech trasach: Wawel – Klasztor Norbertanek – odc. 4 km, Wawel – Bielany – odc. 16 km, Wawel – Tyniec – odc. 28 km.

W rejonie Krakowa odbywa się także lokalna żegluga, związana z robotami regulacyjnymi i udrożnieniowymi na Wiśle oraz z transportem materiałów budowlanych do przeładowni Zabłocie i w rejonie ujścia rzeki Sanki.

Zagrożenia dla środowiska

Komunikacja jest jednym z najistotniejszych źródeł zanieczyszczenia powietrza na terenie Krakowa. Dynamiczny wzrost liczby pojazdów towarzyszący zachodzącym przemianom społeczno-gospodarczym oraz niedostateczny rozwój sieci dróg (obwodnic), co przy stale rosnącej liczbie pojazdów powoduje zatory i korki uliczne, powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń, głównie: pyłu, tlenku węgla, tlenków azotu i węglowodorów. W miejscach gdzie tworzą się korki uliczne, a warunki topograficzne ulic uniemożliwiają szybkie przewietrzanie (np. przy wysokiej zwartej zabudowie), często dochodzi do przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń zanieczyszczeń, co potwierdzają pomiary na stacji komunikacyjnej przy al. Krasińskiego. Należy podkreślić, że zanieczyszczenia emitowane przez pojazdy nie tylko bezpośrednio pogarszają jakość powietrza w rejonach z intensywnym ruchem drogowym, ale także biorą udział w reakcjach fotochemicznych zachodzących w atmosferze.

W 2000r przeprowadzono inwentaryzację emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych, mającą na celu oszacowanie wielkości udziału emisji komunikacyjnej w całkowitym zanieczyszczeniu powietrza na terenie Krakowa. Analiza danych wykazała, że udział emisji komunikacyjnej w całkowitej emisji tlenku węgla wynosi około 50%, a tlenków azotu ponad 15%.

Miasto Kraków, w którym krzyżują się krajowe szlaki kolejowe, lotnicze i drogowe (o natężeniu ruchu czasami przekraczającym 4000 poj/godz.) narażone jest także na hałas

komunikacyjny. Dominującą rolę zajmuje hałas drogowy obejmując swym zasięgiem w zróżnicowanym stopniu teren całego Miasta. Hałas drogowy generowany jest poprzez lokalny (wewnętrzny) jak i tranzytowy ruch samochodowy oraz komunikację miejską i tramwajową.

Pozostałe grupy hałasów - kolejowy i lotniczy - mają charakter zdecydowanie lokalny, a ich uciążliwość związana jest z pojedynczymi zdarzeniami (przelot samolotu lub przejazd pociągu).

Źródłem hałasu kolejowego w Krakowie są dwa duże dworce kolejowe: Kraków Gł. i Kraków Płaszów oraz główne szlaki kolejowe w kierunku Katowic, Warszawy, Tarnowa i Zakopanego. Dodatkowo hałas generowany jest od szeregu przystanków kolejowych oraz bocznic i obwodnic, najczęściej przeznaczonych do transportu towarowego. Hałas lotniczy w Krakowie determinowany jest w głównej mierze poprzez operacje lotnicze związane z funkcjonowaniem międzynarodowego portu lotniczego Kraków - Balice. Realizacji nowych zadań inwestycyjnych towarzyszy budowa niezbędnych zabezpieczeń przeciwhałasowych w postaci ekranów akustycznych dla ochrony zabudowy mieszkaniowej wzdłuż dróg. Skuteczność tych ekranów jest na bieżąco weryfikowana pomiarami gwarancyjnymi; w uzasadnionych przypadkach zabezpieczenia akustyczne są uzupełniane.

W celu oceny stanu akustycznego Miasta Krakowa w 2002 r. wykonano mapę akustyczną. Będzie ona bazą do opracowania Programu ochrony środowiska przed hałasem.

Uwarunkowania sprzyjające i ograniczające

sprzyjające

- istniejące historyczne tradycje powiązań transportowych w skali międzynarodowej,
- trwałe związki funkcjonalno – przestrzenne układu komunikacyjnego w obszarze Miasta, regionu i kraju,
- uchwalona polityka transportowa dla Krakowa³⁹,
- istniejąca już i rozbudowywana infrastruktura transportowa,
- istniejące możliwości uzupełniania się i współpracy pomiędzy podsystemami transportowymi,
- dostępność centrum Miasta środkami transportu zbiorowego,
- duża gęstość linii i przystanków oraz wysoka częstotliwość kursowania środków transportu zbiorowego w obszarach o intensywnej zabudowie,
- korzystne usytuowanie międzynarodowego lotniska,
- istniejąca bogata dokumentacja studialno-projektowa sieci i tras komunikacyjnych stanowiąca o dobrym rozpoznaniu wielu problemów transportowych w mieście,
- udane próby integracji systemów i doświadczenie w zarządzaniu komunikacją.

---

³⁹ Uchwała RMK Nr LXX/468/93 z dnia 8 stycznia 1993r. w sprawie przyjęcia zasad polityki transportowej dla Krakowa

ograniczające

- gwałtowny wzrost motoryzacji,
- duża zależność w funkcjonowaniu połączeń zewnętrznych od inwestycji ogólnopolskich i regionalnych,
- brak wyraźnej hierarchizacji układu drogowego oraz dogodnych tras ruchu tranzytowego (poza kierunkiem wschód-zachód) i międzydzielnicowych powiązań obwodowych,
- rozproszenie relacji podróży przy nasilających się procesach dekoncentracji osadnictwa i równoczesnym powstaniu nowych dużych generatorów ruchu, jakim są duże centra handlowe,
- dekapitalizacja techniczna układu drogowego i tramwajowego oraz towarzyszący mu urządzeń sterowania ruchem,
- zaniedbania inwestycyjne w rozbudowie i modernizacji układu,
- brak infrastruktury technicznej obsługi transportu, w tym:
  - parkingów w centralnej strefie Miasta i na jej obrzeżach,
  - centralnego dworca autobusowego,
  - zintegrowanych węzłów przesiadkowych – wymiany podróżnych,
  - systemu sterowania ruchem, terminali multimodalnych oraz informatycznie wspomaganych systemów logistycznych,
- zły stan taboru komunikacji zbiorowej,
- brak szybkich linii naziemnego transportu zbiorowego,
- niewykorzystanie sieci kolejowej PKP dla potrzeb transportu miejskiego i aglomeracyjnego,
- wzrost zagrożeń bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz wzrost zanieczyszczeń transportowych i emitowanego do środowiska hałasu.

3.2.7. Infrastruktura techniczna i komunalna

Problematyka sektora obejmuje zagadnienia z zakresu:

- systemów infrastruktury technicznej o charakterze sieciowym:
  - zaopatrzenia w wodę
  - gospodarki ściekowej
  - gospodarki wodami opadowymi
  - ciepłownictwa
  - elektroenergetyki
  - gazownictwa
  - telekomunikacji
- komunalnych systemów obsługi Miasta i mieszkańców:
  - gospodarki odpadami
  - cmentarnictwa

Zaopatrzenie w wodę

Sieć wodociągowa Miasta Krakowa dostarcza obecnie wodę dla 96,1% mieszkańców Miasta. Wodociąg bazuje na 4 ujęciach wód powierzchniowych (rzeki: Raba, Rudawa, Dłubnia i Sanka) oraz jednym ujęciu wód głębinowych w Mistrzejowicach. Zdolność produkcyjna wodociągu krakowskiego wynosi około 318 tys. m³/dobę, co pozwala na pełne zaspokojenie aktualnych i przyszłościowych potrzeb.

Tabela: Pobór wody z ujęć wodociągu krakowskiego w latach 1994-2001⁴⁰

ujęcie	1994	1998	1999	2000	2001
	tys. m ³ /rok				
Raba	46 626	34 035	35 391	34 087	32 499
Rudawa	15 268	18 109	16 378	15 958	15 258
Dłubnia	13 330	9 455	8 448	7 678	7 284
Sanka	5 859	5 594	5 645	6 219	7 403
Mistrzejowice	1 937	2 020	1 519	1 651	1 947
Tyniec	38	3	0	0	0
Zakup wody z ujęcia Bieżanów	367	469	537	574	297
Razem	83 425	69 685	67 918	66 167	64 688

Stopniowa poprawa jakości dostarczanej wody jest skutkiem stałego udoskonalania procesów technologicznych w zakładach uzdatniania wody. Obecnie woda przesyłana do odbiorców spełnia kryteria jakościowe określone normami zarówno polskiego prawa, jak również dyrektywami Unii Europejskiej.

Realizowany jest także program ochrony rzeki Raby przez Związek Gmin Dorzecza Górnej Raby i Krakowa.

System zaopatrzenia w wodę jest zaprojektowany na obecną zdolność produkcyjną wodociągu, zarówno pod względem sieci magistralnych i ich pierścieniowego układu, sieci rozdzielczej, jak i retencji w zbiornikach wodociągowych, a także odpowiednich stref ciśnienia tworzonych poprzez zbiorniki wody i przepompownie. Niezbędne jest jedynie zapewnienie bieżącej niezawodności jego pracy.

⁴⁰ źródło: Raport o Stanie Miasta za 2001r. opracowany w Wydziale Rozwoju Miasta UMK, Kraków 2002r.

Tabela: Długość sieci wodociągowej ogólnomiejskiej w latach 1994 - 2001⁴¹

	1994	1997	1999	2000	2001
	km				
długość sieci ogólnomiejskiej	1484,5	1577,2	1700,4	1743,1	1785,4
w tym:					
magistrale	224,4	230,3	264,3	264,3	264,8
sieć rozdzielcza wraz z przyłączami	1260,5	1346,9	1436,1	1478,8	1520,6

W Krakowie funkcjonuje awaryjny system zaopatrzenia w wodę pokrywający cały teren Miasta. Składa się on z 355 punktów poboru wody, w tym: 4 źródeł, 3 ujęć wód z utworów jurajskich, 2 z trzeciorzędowych (Piaski Bogucickie), pozostałe to studnie publiczne o głębokości do 30 m, z wodą o zmiennej jakości. Mieszkańcom Krakowa udostępniono 6 źródeł wody pitnej: Nadzieja, Królewski, Jagielloński, Lajkonik, Dobrego Pasterza i Solidarność, które pozostają we władaniu Wojewody Małopolskiego.

Gospodarka ściekowa

Z miejskiej sieci kanalizacyjnej korzysta ok. 94% mieszkańców. Układ kanalizacji Krakowa objęty jest dwoma odrębnymi centralnymi systemami kanalizacji:

- systemem zakończonym oczyszczalnią ścieków Płaszów, której rozbudowa i modernizacja rozpocznie się od 2003r.
- systemem zakończonym oczyszczalnią ścieków Kujawy, której budowa została zakończona w 2002r.

Funkcjonują też lokalne systemy kanalizacji zakończone oczyszczalniami osiedlowymi w osiedlach: Bielany, Kostrze, Skotniki, Sidzina, Wadów - Łuczanowice.

Tabela: Oczyszczalnie działające w systemie krakowskim⁴²

	Oczyszczalnia	System	Sposób oczyszczania	przepustowość
1.	Płaszów	centralny	mechaniczny	132 tys. m ³ /dobę
2.	Kujawy	centralny	mechaniczno-biologiczny	56 tys. m ³ /dobę
3.	Skotniki	lokalny	mechaniczno-biologiczna	350 m ³ /dobę
4.	Sidzina	lokalny	mechaniczno-biologiczna	160 m ³ /dobę
5.	Kostrze	lokalny	mechaniczno-biologiczna	130 m ³ /dobę
6.	Bielany	lokalny	mechaniczno-biologiczna	150 m ³ /dobę

Przewiduje się realizację oczyszczalni dla osiedla Tyniec.

Aktualnie oczyszczalnie Miasta Krakowa przyjmują ścieki z terenów przyległych bezpośrednio do granic Miasta z gmin Michałowice, Zabierzów, Wieliczka.

Tabela: Długość sieci kanalizacyjnej Miasta będącej w eksploatacji MPWiK⁴³

Lata	1997	1998	1999	2000	2001
	km				
Sieć kanalizacyjna (łącznie długość)	1419,7	1 161,4	1208,5	1264,6	1302,9
Sieć ogólnomiejaska ogólnospławna (magistrale)	226	229	231,3	232,8	233,1
Sieć ogólnomiejaska sanitarna (magistrale)	68	77,9	82,7	85,6	91,2

Na terenie Krakowa funkcjonuje szereg oczyszczalni zakładowych, między innymi oczyszczalnie HTS (w zlewni Kanału Południowego, w zlewni Kanału Suchy Jar oraz w Branicach), oczyszczalnia PKP w Ruszcy, EC Łęg, oczyszczalnie: przedsiębiorstwa ORLEN w Olszanicy, Krakowskich Zakładów Garbarskich S.A., Szpitala Specjalistycznego

⁴¹ j.w.

⁴² j.w.

⁴³ j.w.

im. J. Babińskiego w Kobierzynie, Przedsiębiorstwa AZBUD, oraz SM KRAKUS przy ul. Białoprądnickiej. Funkcjonuje ponadto szereg podczyszczalni ścieków przemysłowych z ich odprowadzeniem do istniejącego systemu kanalizacyjnego Miasta.

Gospodarka wodami opadowymi

Na terenie Miasta funkcjonuje system odwodnieniowy, którego elementami są:

- naturalne ciek wodne (potoki, rzeki) o łącznej długości około 95 km, w większości administrowane przez jednostkę podległą Marszałkowi Województwa,
- rowy odwadniające (melioracyjne), których ogólna długość, wraz z rowami na terenach prywatnych, wynosi około 628 km. W administracji Miasta pozostaje 207 km rowów,
- rowy przydrożne o dług. 55,6 km,
- kanalizacja opadowa o dług. 266,5 km z wpustami deszczowymi.

Przy długotrwałych opadach deszczu istniejący system nie zapewnia skutecznego odprowadzania wód opadowych, a stan techniczny cieków i rowów strategicznych jest przyczyną lokalnych podtopień. System wymaga regularnej i ciągłej konserwacji istniejących elementów, jak również regulacji cieków wodnych będących zarówno w gestii Miasta jak i Marszałka Województwa.

Według wykonanego na zlecenie Miasta opracowania pn „Studium programowe – odprowadzenie wód deszczowych na obszarach peryferyjnych miasta Krakowa”⁴⁴ podstawowymi elementami systemu odwodnienia są istniejące rowy i ciek naturalne, którym należy przywrócić pełną drożność, gdyż one będą odbiornikami dla projektowanej kanalizacji opadowej. W ciągach głównych dróg zaprogramowano kolektory zbiorcze umożliwiające rozwój sieci bocznych. Obszarami wymagającymi rozwiązania problemu podtopień są rejony osiedli Bronowice Wlk., Tonie, Wola Justowska, Kampus UJ – Bodzów - Pychowice, Sidzina, Lesisko, Wyciąże, Wola Rusiecka, Przyłasek Rusiecki, Przyłasek Wyciąski, Wolica, Przewóz, Rybitwy.

W związku z budową stopnia „Dąbie” powstał system studni odwadniających, tzw. „bariera odwadniająca Miasto Kraków”, której zadaniem jest utrzymywanie zwierciadła wody podziemnej na terenie Miasta na poziomie nie zagrażającym zabudowie i uzbrojeniu podziemnemu Miasta. Eksploatacja bariery odwadniającej (52 studnie bariery wraz z 160 punktami kontrolno-pomiarowymi – piezometry i studnie gospodarcze) należy do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Wody z bariery odwadniającej odprowadzone są do kanalizacji miejskiej powodując jej dodatkowe obciążenie, a w efekcie obciążenie oczyszczalni ścieków Płaszów. Zakłada się podjęcie działań dla odprowadzenia wód opadowych bariery do rzeki Wisły.

Gospodarka ciepła

Globalne potrzeby grzewcze pokrywane przez miejski system ciepłowniczy kształtują się na poziomie około 1600 MW. Energia ciepła dostarczana jest przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w postaci wody grzewczej oraz pary technologicznej poprzez 860 kilometrów eksploatowanych sieci.

Miejski system ciepłowniczy funkcjonuje w oparciu o trzy podstawowe źródła ciepła:

- EC Kraków S.A. o mocy 1477,3 MW z czego 63 MW przypada na parę technologiczną,
- EC Skawina S.A. o mocy 549 MW,
- EC HTS o mocy 34 MW.

---

⁴⁴ Opracowanie wykonane przez Firmę Projektowo-Budowlano-Handlową EKO-PBH Sp. z o.o. – 1999 r.

Około 97,5% energii cieplnej MPEC S.A. zakupuje w wyżej wymienionych źródłach ciepła, a pozostałe 2,5% produkuje we własnych źródłach ciepła – 106-ciu kotłowniach lokalnych.

Tabela: Informacje ogólne dotyczące ciepłownictwa w Krakowie w latach 1999-2001⁴⁵

		1999	2000	2001
Ilość mieszkańców korzystających z energii do ogrzewania mieszkań %	z sieci ogólnomiejskiej	63%	60-65%	66-70%
Zapotrzebowanie mocy cieplnej przez m. Kraków, woda gorąca w MW	ogółem	1636,9	1609,2	1608,7
w tym co+cw	łącznie	1590,1	1563,3	1561,5
w tym co+cw	gosp. domowe	ok.60%	ok.60%	925,5
Moc miejskiego systemu ciepłowniczego (MW)	ogółem	2086,3	2086,3	2086,5
w tym	EC Kraków SA	1477,3	1477,3	1477,3
	EC Skawina	549,0	549,0	549,0
	HTS	60,0	60,0	60,0
Moc kotłowni centralnego ogrzewania (MW)	ogółem	132	107	101,98
w tym rejonowych i osiedlowych (szt. /MW)	> 1 MW	3 / 103,9	2 / 74,8	b.d.
Lokalnych (szt. /MW)	> 1 MW	6 / 9,95	7 / 15,9	7/11,26
Kotłownie opalane gazem (szt. /MW)		93 / 25,4	102 / 29,6	106/36,5
Kotłownie opalane olejem (szt. /MW)		2 / 2,2	2 / 2,2	3/2,32
Zamówiona moc cieplna dla miasta (MW)	ogółem	1533,3	1539,4	1532,0
w tym	EC Kraków SA	1190,5	1198,3	1149,6
	EC Skawina	312,2	308,1	349,4
	HTS	30,6	33,0	33,0
Średnia cena sprzedaży ciepła (zł/GJ)	MPEC S.A	28,33	30,52	30,57
Liczba awarii sieci cieplnej rocznie na 100 km sieci	rury $\phi > 300$ mm	5,8	2,4	6,1
	$\phi < 300$ mm	7,2	6,8	11

Elektroenergetyka

Obecne zapotrzebowanie energii elektrycznej kształtuje się na poziomie ok. 2,7 mln MW rocznie, z mocą średnią 345 MW i szczytową 530 MW.

Tabela: Zaopatrzenie w energię elektryczną⁴⁶

		1999	2000	2001
Globalne zużycie energii elektrycznej w mieście w ciągu roku (MWh)	ogółem	2 614 368	2 834 345	2 745 876
	w gosp. domowych	633 641	646 198	656 875
Średnie dobowe zużycie energii elektrycznej z całego roku (MWh)	ogółem	7 163	7 765	7 523
	w gosp. domowych	1 736	1 770	1 800
Cena jednostkowa energii (zł/MWh) średnia ważona z roku	taryfa dzienna	149,77	149,76	148,93
	taryfa nocna	116,37	121,45	114,49
	taryfa przemysłowa	104,79	114,17	113,81
Liczba odbiorców energii elektrycznej	ogółem	321 667	328 143	311 304
	w gosp. domowych	282 078	289 034	298 141
Mieszkańcy korzystający z energii elektrycznej (%) (w gospodarstwach domowych)	ogółem	100	100	100

Głównymi źródłami zaopatrzenia Krakowa w energię elektryczną są: EC Kraków S.A. o mocy 460 MW i EC Skawina S.A. o mocy 575 MW, oraz trzy stacje elektroenergetyczne o napięciach 220/110 kV: Stacja Elektrownia Skawina, Stacja Wanda i Stacja Lubocza

⁴⁵ źródło: Raport o Stanie Miasta za 2001r. opracowany w Wydziale Rozwoju Miasta UMK, Kraków 2002r.

⁴⁶ j.w.

włączone w układ pierścieniowy sieci nadrzędnej najwyższych napięć 220 kV. Dodatkowym wsparciem systemu energetycznego Miasta Krakowa jest połączenie 2-torową linią 110 kV z Elektrownią Siersza. Z wymienionych trzech stacji elektroenergetycznych 220/110 kV oraz z rozdzielni 110 kV przy elektrowniach, wyprowadzone są linie 110 kV do tzw. GPZ 110 kV/SN (głównych punktów zasilania). Na terenie Krakowa jest 17 GPZ-ów (nie licząc GPZ na terenie HTS). Z GPZ-ów wyprowadzone są linie kablowe i napowietrzne 15 kV do poszczególnych stacji transformatorowych 15/0,4 kV, tworząc wielopierścieniowy system zasilania odbiorców.

Z głównym systemem zasilania współpracują niekonwencjonalne źródła energii elektrycznej. Są to elektrownie wodne Dąbie o mocy 3 MW, Przewóz o mocy 3 MW i Skawina o mocy 1,6 MW. W realizacji jest budowa elektrowni wodnej na stopniu Kościuszko o mocy 5,2 MW.

Gazownictwo

Dystrybutorem gazu w Krakowie jest Zakład Gazowniczy Kraków, który poprzez system sieci i urządzeń gazowniczych dostarcza gaz ziemny dla celów komunalno-bytowych mieszkańców, usług i przemysłu oraz ostatnio w coraz szerszym zakresie do celów grzewczych.

Na terenie Miasta występuje rozbudowana infrastruktura gazownicza:

- gazociągi wysokiego ciśnienia,
- stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia,
- gazociągi średniego ciśnienia,
- stacje redukcyjno-pomiarowe II stopnia,
- gazociągi niskiego ciśnienia.

Obrzeżami Miasta poprowadzone są tranzytowe gazociągi wysokiego ciśnienia, którymi gaz wysokometanowy transportowany jest w kierunku Śląska.

Kraków jest zasilany z 5-ciu głównych stacji redukcyjno-pomiarowych I stopnia:

- w Mogile,
- przy ulicy Zawilej,
- w Śledziejowicach,
- przy ulicy Mistrzejowickiej,
- w Zabierzowie.

Tabela: Zaopatrzenie w gaz⁴⁷

		1999	2000	2001
Średnie dobowe zapotrzebowanie na gaz z całego roku (tys. m ³)	ogółem	1025,6	983,9	648,2
	w gosp. domowych			411,6
Globalne zużycie gazu w mieście w ciągu roku (tys. m ³)	ogółem	345 802,5	344023,1	236 609,5
	w gosp. domowych	146 426,9	140 927,7	150 249,3
Średnie dobowe zużycie gazu z całego roku (tys. m ³)	ogółem	947,4	587,5	648,2
	w gosp. domowych	401,2	385,0	411,6
Cena jednostkowa gazu brutto (zł./m ³) średnia ważona z roku	taryfa normalna-gosp. domowe	0,8602	0,9529	1,0922
	taryfa przemysłowa	0,7412	0,8554	0,9475
Liczba odbiorców gazu	ogółem	245 620	247 542	249 370
	w gosp. domowych	238 775	240 661	242 848
Mieszkańcy Miasta korzystający z energii gazowej (%) (w gospodarstwach domowych)	ogółem	88,5	89,3	90,1

⁴⁷ j.w.

System gazowniczy dostosowany jest do aktualnych potrzeb. Możliwości dostawy gazu ze stacji źródłowych I stopnia wynoszą 85 tys. Nm³/h natomiast maksymalny pobór w okresie zimowym wynosi około 80 tys. Nm³/h. Istniejący system gazowniczy na terenie Miasta jest sukcesywnie rozbudowywany i modernizowany. W ostatnim czasie:

- zwiększono przepustowość stacji redukcyjno-pomiarowej I stopnia przy ulicy Zawiałej,
- wykonano modernizację szeregu istniejących stacji redukcyjnych II stopnia,
- wybudowano szereg nowych sieci średniego i niskiego ciśnienia dla zaspokojenia potrzeb powstających osiedli zabudowy mieszkaniowej, noworealizowanych obiektów użyteczności publicznej oraz nowych kotłowni gazowych.

Telekomunikacja

Systemy i usługi telekomunikacyjne rozwijają się w całym kraju bardzo dynamicznie w wyniku wprowadzenia mechanizmów wolnorynkowych. W Krakowie działa kilku operatorów sieci telekomunikacyjnej. Sieci telefonii przewodowej eksploatuje obecnie dwóch operatorów: Telekomunikacja Polska S.A. i Netia.

Kraków pełni rolę ważnego, ponadregionalnego węzła telekomunikacyjnego dla obszaru Polski południowo-wschodniej w sieci Telekomunikacji Polskiej S.A. System bazuje na rokrocznie rosnącej liczbie automatycznych central cyfrowych i rozwijającej się stale sieci, w tym także z łączami światłowodowymi. W 2002r. w Krakowie było około 320 tys. abonentów telefonii przewodowej. W ruchu automatycznym z Krakowa jest osiągalnych 4350 miejscowości w kraju, nie licząc miejscowości objętych zasięgiem krakowskiej strefy numeracyjnej, oraz 230 krajów świata i terytoriów zależnych. Wszystkie kraje europejskie są dostępne w ruchu automatycznym.

Drugi z operatorów – Netia, jest największym niezależnym operatorem telefonii przewodowej w Polsce. Zasięg działania tego operatora i eksploatowana przez niego infrastruktura telekomunikacyjna również dynamicznie się rozwija. Dzięki współpracy operatorów Telekomunikacją Energetyczną Tel-Energo S.A., do łączności międzymiastowej Netia może wykorzystywać rozległą i systematycznie rozbudowywaną sieć światłowodową elektroenergetyki.

W Krakowie eksploatowane są także sieci telefonii komórkowej, realizującej łączność drogą radiową między abonentami mobilnymi oraz między mobilnymi i stacjonarnymi. Łącznie na terenie Miasta jest eksploatowanych około 140 nadajników radiowych sieci telefonii komórkowej. Ich liczba nadal rośnie, bowiem jeszcze nie wszystkie tereny w granicach Miasta objęte są zasięgiem działania poszczególnych sieci.

W systemach telekomunikacji znaczące uwarunkowania przestrzenne stwarzają radiowe stacje nadawcze. Strefy ograniczonego użytkowania terenu występują w przestrzeni otaczającej anteny nadawcze. Kształt i wymiary tych stref zależne są od charakterystyk promieniowania anten, mocy nadajników i częstotliwości pracy. Należy tu zwrócić uwagę, że strefy – zwłaszcza pochodzące od linii radiowych - częstokroć rozpościerają się na znacznej wysokości nad powierzchnią terenu, w przestrzeni niedostępnej dla ludzi.

Gospodarka odpadami

Realizacja „Programu gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Kraków” stanowi element opracowywanego aktualnie „Wojewódzkiego planu gospodarki odpadami”, którego wytyczne do realizacji są zbieżne z „Krajowym planem gospodarki odpadami”.

Obecny system gospodarki odpadami w Krakowie jest typowy dla systemu gospodarki odpadami obowiązującego w większości polskich miast. Poza przerobem wtórnym niewielkiej ilości materiałów, system ten opiera się wyłącznie na ich deponowaniu na

składowiskach. W sytuacji gdy coraz trudniej znaleźć wystarczająco pojemne składowiska i wzrasta społeczny opór przed tworzeniem nowych, wiele miast w Polsce staje przed koniecznością podjęcia trudnych i kosztownych decyzji dotyczących odzysku surowców kompostowania i odzysku energii. W chwili obecnej statystyczny mieszkaniec Krakowa „produkuje” ponad 250 kg odpadów rocznie. Odpady te są odbierane przez firmy posiadające odpowiednie zezwolenia. Do chwili obecnej wydano ponad 170 zezwoleń firmom zajmującym się wywozem odpadów komunalnych z terenu Gminy Kraków. Zestawienie to uzupełnia Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o., które jako firma gminna jest instrumentem realizującym politykę miasta w zakresie gospodarki odpadami. Zbieranie odpadów komunalnych odbywa się w układzie tzw. rejonów, w większości systemem pojemnikowym. Stosowane są trasy zbiórki odpadów oraz ich odbiór na wezwanie. Zbiórki odpadów realizowane są w większości samochodami specjalistycznymi bezpylnymi, kontenerowymi, samowyładowczymi i skrzyniowymi.

Aktualnie na składowisko odpadów komunalnych Barycz przyjmuje się około 170 tys. ton odpadów rocznie. Odpady składowane na składowisku Barycz wypełniają tzw. drugą część drugiego etapu o pojemności 1 800 000 m³. Zapełnienie tej części składowiska nastąpi w roku 2004. Aktualnie składowisko Barycz (2-ga część II etapu) posiada ustanowioną przez Wojewodę strefę ochronną wokół składowiska. Część krakowskich odpadów komunalnych, których ilość szacuje się na ponad 50 000 t/rok trafia na składowiska w innych gminach, niekiedy odległych o kilkadziesiąt kilometrów od składowiska Barycz.

Tabela: Ilość odpadów przyjętych na składowisko Barycz⁴⁸

Rok	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ilość odpadów przyjętych na składowisko Barycz [tys. Mg]	200	230	252	239	196	170

Składowana masa to odpady zdefiniowane jako odpady komunalne wg ustawy o odpadach, odpady pochodzenia roślinnego i zwierzęcego, a także odpady budowlane pochodzące z gospodarstw domowych.

Odpady budowlane i remontowe, których powstaje ok. 10 tys. ton rocznie, trafiają częściowo na składowiska komercyjne zlokalizowane w innych gminach województwa małopolskiego, natomiast odpady tego typu (w ilości do 1 tony) przywiezione bezpośrednio od mieszkańca Krakowa i pochodzące z gospodarstw domowych są przyjmowane na składowisku Barycz. Część odpadów wielkogabarytowych objęta jest wywozem w ramach umów, zawartych z wytwórcami.

Tabela: Wskaźniki dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi⁴⁹

wyszczególnienie	jednostka	2001
ilość odpadów wytworzonych	w tys.m ³	1258
	w tys.ton/r	170
ilość odpadów na 1 mieszkańca	m ³ /M/r	1,7
	ton/M/r	0.22
% ludności objętych stałym wywozem		100
koszt wywozu ponoszony przez 1 mieszk. w miesiącu	zł/M/mc	3,34
% mieszk. objętych segregacją odpadów		30
% odzysku surowców wtórnych (ilość zebranych surowców wtórnych w tonach)		66,7

⁴⁸ j.w.

⁴⁹ j.w.

Miasto konsekwentnie wypełnia ustawowy obowiązek wynikający z treści ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, nakładający na gminy selektywne gromadzenie papieru, szkła, metalu i tworzyw sztucznych. Wysegregowane surowce wtórne gromadzone są obecnie w 150 kompletach pojemników tzw. gniazdach segregacji, które w większości zlokalizowane są w centrum Miasta. Szacuje się, że systemem tym objętych jest około 200 tys. mieszkańców Krakowa.

Miasto rozpoczęło okresową zbiórkę przeterminowanych lekarstw, które w sposób bezpieczny utylizowane są w spalarni odpadów medycznych. Do tej pory nie istnieje zorganizowany system zbierania i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

Odpady wielkogabarytowe od mieszkańców odbierane są przez przedsiębiorców legitymujących się zezwoleniem na transport i unieszkodliwianie odpadów w systemie usług. Oprócz składowiska odpadów komunalnych Barycz na terenie Krakowa funkcjonuje wybudowana na zasadach komercyjnych kompostownia odpadów zielonych o wydajności ok. 10 tys. ton/rok. Kompostownia ta została oddana do użytku w 2000 r.

Cmentarnictwo

Na terenie Miasta Krakowa zlokalizowanych jest 29 cmentarzy w tym: 12 komunalnych (o łącznej powierzchni ok. 117 ha), 16 parafialnych i 1 gminy żydowskiej.

Cmentarze Rakowicki i Podgórski mają charakter wybitnie parkowy. Nekropolie te są cmentarzami zabytkowymi, zamkniętymi do pochowań. Jedynymi cmentarzami otwartymi do pochowań są cmentarze Prądnik Czerwony i Grębałów. Na pozostałych cmentarzach komunalnych, podobnie jak na Rakowicach i Podgórzu, pochowania odbywają się jedynie na zasadzie „dochowań” do istniejących grobów.

Tabela: Informacje dotyczące krakowskich cmentarzy⁵⁰

Lokalizacja	Przewidywana eksploatacja	Powierzchnia w ha	Stopień wypełnienia w %	Ilość miejsc wolnych
Rakowice - Prandoty		42,18	96,5	1 260
Bronowice		2,47	100	
Mydlniki	4 lata	0,42	95,7	26
Prądnik Czerwony	3,5r. ziem. 6 lat mur	32,86	89,4	4480
Grębałów	2 lata	25,38	95,4	1846
Podgórze		8,37	100	
Wola Duchacka		1,25	100	
Czerwone Maki	8 lat	1,27	44,5	596
Kobierzyn - Lubostroń		0,42	100	
Bieżanów		1,7	100	
Pychowice		0,49	62,9	130
Stare Podgórze		0,38	100%	

⁵⁰ źródło: Zarząd Cmentarzy Komunalnych

Uwarunkowania sprzyjające i ograniczające

sprzyjające

- uzyskiwane obecnie wydajności istniejących źródeł wody dla Miasta są wystarczające dla pokrycia potrzeb, a jakość wody dostarczanej do sieci poprawia się w wyniku modernizacji zakładów uzdatniania wody,
- istniejący system zaopatrzenia w wodę jest przygotowany na eksploatację w warunkach specjalnych, a zaopatrzenie w wodę może być również realizowane poprzez system studni awaryjnych,
- urządzenia zaopatrzenia w wodę i dystrybucji wody dają możliwość perspektywicznej rozbudowy,
- istniejący system kanalizacji ogólnospławnej i sanitarnej zapewnia odprowadzanie ścieków, jednak wymaga istotnej modernizacji i rozbudowy, w tym oczyszczalni ścieków Płaszów,
- cały obszar Miasta podzielony jest na zlewnie systemów kanalizacji: centralnych i lokalnych; dla każdej zlewni są opracowane koncepcje rozbudowy kanalizacji - dzięki temu realizacja następuje w sposób systematyczny w miarę narastania potrzeb i jednocześnie uporządkowany w sensie spójności systemów,
- zapotrzebowanie na ciepło jest w pełni pokrywane,
- funkcjonujące na terenie Miasta źródła ciepła posiadają rezerwy mocy – nadwyżka podaży nad zapotrzebowaniem wynosi 25%,
- przepustowość sieci ciepłnej dostosowana jest do poziomu dostaw i posiada rezerwę umożliwiającą podłączanie nowych odbiorców,
- system zaopatrzenia w ciepło podlega sukcesywnej modernizacji, ograniczaniu strat wody i ciepła oraz automatyzacji systemu,
- sukcesywna wymiana wyeksploatowanych odcinków sieci wykonana wg najnowszych technologii gwarantuje bezawaryjną, niezawodną dostawę czynnika grzewczego,
- w ostatnich latach zauważa się u odbiorców energii ciepłej tendencje do dużej redukcji zamówionej mocy, co związane głównie jest z działaniami termomodernizacyjnymi,
- zapotrzebowanie na gaz jest w pełni pokrywane,
- istniejący system gazowniczy na terenie Miasta jest sukcesywnie rozbudowywany i modernizowany,
- następuje ciągłe zmniejszanie awaryjności sieci i strat gazu poprzez przebudowę szeregu odcinków sieci o złym stanie technicznym,
- w celu ochrony istniejących gazociągów stalowych przed prądami błędzającymi, wybudowano stację ochrony katodowej,
- następuje zmniejszenie zagrożenia z tytułu eksploatacji żeliwnych rurociągów gazowych poprzez ich sukcesywną wymianę,
- realizowany przez Zakład Gazowniczy szeroki program modernizacji systemu gazowniczego pozwolił na unowocześnienie obiektów stacji redukcyjnych oraz poprawę jakości obsługi odbiorców
- przygotowana jest rozbudowa III etapu składowiska Barycz,
- rośnie poziom standardu realizacji usług w zakresie zbiórki, transportu i zagospodarowania odpadów komunalnych,
- cmentarze przewidziane pod rozbudowę (poszerzenie) oraz dogęszczenie posiadają w pobliżu odpowiednie zaplecze techniczne, bądź z uwagi na wielkość cmentarza zaplecza takie nie są konieczne,

ograniczające

- nie są w pełni realizowane ustalenia dotyczące ochrony wód w strefach ochronnych ujęć wodociągowych,
- system kanalizacji ogólnospławnej jest systemem wymagającym modernizacji i remontów
- przepustowość oczyszczalni ścieków Płaszów jest niewystarczająca, a istniejąca technologia nie spełnia warunków wymaganego oczyszczania ścieków,
- docelowego rozwiązania wymaga gospodarka osadami na istniejących oczyszczalniach ścieków,
- system kanalizacji ogólnospławnej i sanitarnej wymaga uzupełnień sieciowych, dla sprostania nowemu zagospodarowaniu Miasta; wymaga też ciągłego obszernego zakresu remontów, wynikających ze zużycia technicznego przewodów kanalizacyjnych,
- stan techniczny cieków wodnych i głównych strategicznych rowów odwadniających, będących naturalnymi odbiornikami wód opadowych, jest przyczyną lokalnych podtopień i stanowi zagrożenie powodziowe dla przyległych terenów oraz barierę dla rozwoju inwestycji,
- system elektroenergetyczny w niektórych rejonach Miasta, szczególnie na jego obrzeżach wymaga rozbudowy i modernizacji,
- stosunkowo mały jest udział procesu segregacji odpadów „u źródła” w całym procesie utylizacji odpadów,
- nie dokonuje się sortowania odpadów przed ich składowaniem na składowisku,
- proces inwestycyjny dla składowiska odpadów Barycz, w wyniku którego byłby zrealizowany postulat zminimalizowania niekorzystnego oddziaływania na środowisko i ludzi, jest nie zamknięty,
- brak decyzji o lokalizacji, wyborze rozwiązań technologicznych i budowie zakładu termicznej utylizacji odpadów komunalnych,
- brak decyzji o przyszłościowej budowie składowiska odpadów przetworzonych, w duchu dyrektywy Unii Europejskiej,
- brak docelowych (systemowych) rozwiązań dla unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych wchodzących w strumień odpadów komunalnych,
- brak jest zorganizowanego miejsca składowania śniegu z ulic Miasta,
- brak systemowych rozwiązań zagospodarowania odpadów budowlanych i poremontowych, odpadów wielkogabarytowych,
- brak rozwiązań opanowania problemu powstawania „dzikich” wysypisk,
- rezerwa miejsc grzebalnych na cmentarzach komunalnych jest zbyt mała,
- tylko 2 cmentarze pozostają „otwarte” do nowych pochowań, pozostałe posiadają status cmentarzy „zamkniętych”,
- niezadowolające jest zabezpieczenie cmentarzy przed wandalami i złodziejami oraz tempo prac rewaloryzacyjnych,
  - brak spopielnarni zwłok.

3.3. Stan środowiska przyrodniczego

Problematyka sektora obejmuje zagadnienia z zakresu:

- ochrony powietrza, gleby, wód (powierzchniowych i podziemnych), krajobrazu naturalnego (w tym kompleksów zieleni i obszarów cennych przyrodniczo), ochrony przed hałasem i promieniowaniem niejonizacyjnym,
- kształtowania środowiska, w tym wykorzystania istniejących walorów przyrodniczych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych i poeksploatacyjnych poprzez przekształcanie i tworzenie obszarów o charakterze rekreacyjnym i czynnych biologicznie,
- ochrony przeciwpowodziowej i usprawnienia systemu odwodnienia Miasta.

W szczególności sektor wskazuje uwarunkowania dla działań podejmowanych w celu poprawy stanu otoczenia zbliżonego do naturalnego i zapewnienia zrównoważonego rozwoju.

Kraków, położony w dolinie Wisły, charakteryzują wyjątkowe walory środowiska naturalnego i krajobrazu. Na obszarze Miasta, zlokalizowanym na skraju Jury Krakowsko-Częstochowskiej i Puszczy Niepołomickiej, znajdują się tereny o znacznie zróżnicowanym układzie topograficznym i urozmaiconym pokryciu, reprezentujące unikalne wartości przyrodnicze i krajobrazowe.

Na obszary czynne biologicznie składają się tereny zieleni urządzonej o powierzchni ok. 3100 ha (tj. ok. 10 % ogólnej powierzchni Miasta), jak również tereny otwarte obejmujące użytki rolne, leśne i nieużytki obejmujące ok. 20 400 ha (tj. ok. 62 % powierzchni Miasta), co stanowi łącznie ok. 72 % powierzchni Miasta.

Do zasobów środowiska przyrodniczego na terenie Miasta należy zaliczyć:

- tereny zielone:
  - naturalne - kompleksy leśne, obszary zieleni łąkowej w tym: objęte ochroną prawną różnej rangi,
  - kształtowane - parki i ogrody zabytkowe, ogrody publiczne i parki miejskie nie wpisane do rejestru zabytków, parki zdrojowe w zespołach uzdrowiskowych i przy obiektach szpitalnych, ogrody klasztorne i plebańskie, parki i ogrody związane z zespołami rezydencjonalnymi (pałacowe, dworskie, folwarczne), zespoły zieleni w układach alejowych, promenadowych i zieleń bulwarowa,
- zasoby wodne powierzchniowe (cieki wodne, zbiorniki) i podziemne,
- grunty rolne wraz z sadami i ogrodami,
- elementy systemu odwodnienia (rowy, cieki, zbiorniki wodne),
- złoża wód mineralnych uznanych za lecznicze – w terenach górniczych „Swoszowice” i „Mateczny”⁵¹,
- złoża kopalin stałych.

W wyniku zmian strukturalnych i technologicznych w gospodarce (przemiany w przemyśle i rolnictwie) jakość poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego w Krakowie ulega znacznej poprawie. Należy przy tym jednak uwzględnić fakt, że obserwowane w ostatnich latach korzystne tendencje odnoszą się do stanu środowiska, którego parametry jakościowe wciąż nie są zadowalające.

Stan poszczególnych elementów środowiska przedstawia się następująco:

---

⁵¹ Występowanie nieskażonych wód leczniczych na terenie dużej aglomeracji miejskiej stanowi ewenement na skalę światową.

System przyrodniczy Miasta, tereny otwarte

System przyrodniczy Miasta ukształtowany jest pod wpływem położenia na styku trzech krain geograficznych: Wyżyny Krakowskiej, Kotliny Sandomierskiej i Pogórza Karpackiego. Różnicowanie budowy geologicznej rzeźby w tych jednostkach decyduje o różnorodności przyrodniczej i krajobrazowej obszaru Miasta.

Położone w obrębie Wyżyny Krakowskiej wapienne pagóry zrębowe kształtują bogaty krajobraz zachodniej części Miasta. Należy tu zrąb Sowińca, rozciągający się między doliną Wisły i doliną Rudawy, silnie urzeźbiony z występującymi malowniczymi skałami wapiennymi. Tę część Miasta charakteryzuje wysoki stopień naturalności i bogactwa przyrody. W południowym skraju Wyżyny Krakowskiej występują izolowane zręby Bramy Krakowskiej. Są to zręby Kostrza, Pychowic, Skałek Twardowskiego, Wawelu i Krzemionek. Równoleżnikowo od Bramy Krakowskiej w kierunku wschodnim rozciąga się Kotlina Sandomierska z szerokim terasowanym dnem doliny Wisły, w wysokim stopniu zabudowanym w centralnej części Miasta i otwartym w części wschodniej. Od północy Kotlinę Sandomierską zamykają szerokie garby Pasternika, Witkowic, Mistrzejowic, Krzesławic, oddzielone dolinami Prądnika, Sudolskiego Potoku, Dłubni. Od południa do doliny Wisły przylegają pagóry: Skotnicki, Koberzyński, Łagiewnicki z doliną Wilgi.

Współcześnie funkcjonujący system przyrodniczy Miasta charakteryzuje:

- niski udział lasów będących ekosystemami o najwyższym stopniu naturalności,
- koncentracja obszarów o naturalnym charakterze i bogatym potencjale przyrodniczym w zachodniej części Miasta,
- występowanie cennych zespołów kserotermicznych,
- duże znaczenie w strukturze przyrodniczej dolin Wisły i jej dopływów oraz związanych z nimi półnaturalnych ekosystemów łąkowych,
- wzbogacenie systemu przyrodniczego przez zespoły zieleni urządzonej.

Główną oś układu terenów otwartych w Krakowie stanowi dolina Wisły, będąca też głównymi kierunkami powiązań zewnętrznych. Na terenie Miasta oś tą od zachodu, na prawym brzegu rzeki tworzą obszary od Tyńca, Kostrza i Pychowic, oraz Bielany, Las Wolski i dolina Rudawy na lewym brzegu Wisły, i dalej, poprzez silne ograniczenie zaledwie do bulwaru nadrzecznego od Skałki po Płaszów, aż po szerokie otwarcie od Grabia i wsparcie się o tereny Puszczy Niepołomickiej, na wschodzie.

Istnieją także inne, ważne pasma zieleni przenikające w różnych kierunkach, zarówno starą jak i nową zabudową Miasta.

W lewobrzeżnej części Krakowa, szerokie pasmo zieleni głównie wysokiej, ale także niskiej z rejonu Chełma i Lasu Wolskiego, poprzez Sikornik, płaszczyznę Błón dociera klinem niemal do samych Plant.

Na prawym brzegu Wisły wyraźne jest pasmo sięgające od koryta Wisły i wzniesień Krzemionek, wzdłuż doliny Wilgi na południe w obszar uzdrowiska Swoszowice i dalej przez próg karpacki w rolniczo-leśny teren Przedgórze Karpackiego.

Zieleń poszczególnych parków miejskich odgrywa także dużą rolę w przestrzennym układzie terenów zielonych, zarówno w skali całego Miasta (m.in. Park Jordana, Bednarskiego, Kościuszki), jak i bardziej lokalnie, w gęstej zabudowie, np. Park Strzelecki, Krakowski i inne. Ważne miejsce w układzie zieleni zajmują cmentarze, szczególnie leżące bliżej centrum, np. Rakowicki, Podgórski, Żydowski i inne.

Cennym uzupełnieniem terenów otwartych Miasta są pozostałe tereny zielone. Wydatnie zwiększają one ogólną powierzchnię zieloną w mieście i wspomagają korzystne oddziaływanie drobniejszych pasm zieleni.

System przyrodniczy Miasta tworzą różnorodne typy ekosystemów o różnym stopniu naturalności. Są to:

zbirowiska naturalne i półnaturalne

- zbiorowiska leśne,
- murawy i zarośla kserotermiczne,
- zbiorowiska roślinne wód otwartych i zbiorowiska bagienne,
- łąki wilgotne i mokre,
- łąki świeże,
- łąki odwodnione,

kształtowana zieleń miejska

- parki i zieleńce,
- cmentarze,
- ogrody działkowe,
- zieleń obiektów sportowych,
- zieleń forteczna,
- zieleń przyuliczna,

tereny rolne.

Zbiorowiska naturalne i półnaturalne

Zbiorowiska leśne

Ekosystemy leśne tworzą głównie zbiorowiska grądów, lasów i borów mieszanych oraz łągów.

Zbiorowiska grądów należą do najlepiej zachowanych zespołów roślinnych na terenie Krakowa. Znaczniejsze ich powierzchnie wykształciły się w Lesie Wolskim, na Sikorniku, w Podgórkach Tynieckich, Soboniowicach i okolicach Rżąki. Niektóre płyty zachowały się blisko południowej granicy Miasta.

Na stromych zboczach wapiennych wzniesień występuje buczyna karpacka.

Na lessowych wierzchowinach w Podgórkach Tynieckich, w Lesie Wolskim zachowały się fragmenty borów mieszanych, złożonych głównie z sosny i dębu. Resztki zdegradowanych sośnin zachowały się natomiast jeszcze w Borku Fałęckim i Swoszowicach oraz na Pasterniku, jako świadectwo dawnych drzewostanów w tym rejonie.

Lasy łągowe i zbiorowiska pokrewne, niegdyś dominujące w krajobrazie Krakowa, należą do zbiorowisk roślinnych najbardziej przekształconych na terenie Miasta.

Lasek Mogilski jest najlepiej zachowanym fragmentem łągu wiązowo-jesionowego. Skrawki łągu wierzbowo-topolowego, niegdyś charakterystycznego dla całej terasy zalewowej Wisły, występują jeszcze koło Przylasku Rusieckiego i na wprost Skątek Twardowskiego. Zarośla wiklinowe nad Wisłą można uważać za wyniszczone.

W ostatnim półwieczu prowadzono w Krakowie prace zalesieniowe na stosunkowo niewielkim obszarze, głównie na południowym brzegu Wisły. Są to głównie nasadzenia na ubogich łąkach w okolicach Kostrza i Skotnik oraz na wzniesieniach Bodzowa, Pychowic i Bielania. Ogólnie można oceniać nowe nasadzenia jako udane.

Las jest jednym z najważniejszych elementów środowiska przyrodniczego. Znaczenie lasu wpływa z jego różnorodnych funkcji, wśród których dla środowiska przyrodniczego najważniejszymi są:

- ochronna - polegająca na tym, że las jest główną formacją roślinną oddziaływującą dodatnio na wiele elementów środowiska przyrodniczego: klimat, stosunki wodne, skład chemiczny wody i powietrza,
- społeczna - polegająca na tym, iż las jest niezastąpionym terenem dla turystyki i rekreacji.

Struktura własnościowa i gatunkowa lasów na terenie Krakowa⁵²

Lasy Krakowa zajmują powierzchnię 1383 ha, co stanowi 4,23% powierzchni Miasta. Na jednego mieszkańca przypada 18,6 m² powierzchni leśnej. W stosunku do lat ubiegłych /1994-1998/ powierzchnia leśna zwiększyła się o 72 ha, a powierzchnia przypadająca na jednego mieszkańca wzrosła o 0,9 m². Największy udział w ogólnej powierzchni lasów stanowią lasy komunalne – 912 ha /65,9%/, lasy państwowe 238 ha /7,2%/, lasy prywatne – 195 ha /14,1%/ i lasy innych własności – 38 ha /2,8%/. Lasy komunalne w 86% (783 ha) zarządzane są przez Fundację Miejski Parki i Ogród Zoologiczny w Krakowie. Położone są na terenie siedmiu dzielnic administracyjnych Miasta Krakowa. Największa ich powierzchnia znajduje się w Dzielnicy VII Zwierzyniec (456,8 ha w czterech uroczyskach), z największym na terenie Miasta kompleksem leśnym – Lasem Wolskim o powierzchni 422 ha. Największa liczba uroczysk znajduje się na terenie Dzielnicy VIII Dębniki (15 uroczysk o łącznej powierzchni 252 ha). Ponadto w tej dzielnicy położony jest kompleks lasów państwowych w Tyńcu o powierzchni 238 ha, zarządzany przez nadleśnictwo Myślenice. Pozostałe 129 ha (14% lasów komunalnych) nadzorowane jest przez Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Krakowa. W latach 1999-2001 w ramach odnowień sztucznych, wprowadzonych w lasach Miasta Krakowa, została odnowiona powierzchnia 20,42 ha, a w ramach zalesień odnowiono 6,39 ha powierzchni gruntów. W składzie gatunkowym drzewostanów dominują gatunki liściaste - około 71%. Kolejne miejsce przypada grupie liściastych gatunków przejściowych, zwłaszcza brzozie, której udział wynosi około 14%. Na rodzime gatunki iglaste - głównie sosnę - przypada 15% udziału.

Murawy i zarośla kserotermiczne

Zbiorowiska muraw i zarośli kserotermicznych występują na siedliskach wapiennych w zachodniej, a zwłaszcza południowo-zachodniej części Krakowa. Stwierdzono ich obecność w Przegorzalach i Bielanych oraz w Mydlnikach, a także w okolicach Tyńca, Kostrza, Pychowic, na Skalkach Twardowskiego i Krzemionkach.

Murawy kserotermiczne stanowią ostoję cennych i rzadkich gatunków flory i fauny.

Zarośla kserotermiczne reprezentują głównie fragmenty ciepłolubnych zarośli leszczynowych, na nasłonecznionych, skalistych stanowiskach w Przegorzalach i Bielanych oraz w Tyńcu na Grodzisku.

Część stanowisk występowania muraw i zarośli kserotermicznych o wyjątkowych wartościach środowiskowych jest objęta prawną ochroną rezerwatową.

Zbiorowiska roślinne wód otwartych i zbiorowiska bagienne

Rolnicze zagospodarowanie doliny Wisły w rejonie Krakowa, osuszanie terenów nadrzecznych, a ostatnio zanieczyszczenie wód rzeki oraz prace hydrotechniczne, są powodem wyginięcia roślinności wodnej. Fragmenty roślinności bagiennej zachowały się jedynie w pobliżu zanikających starorzeczy (Koło Tynieckie, Chałupki, Kujawy, Przewóz).

Wzdłuż koryta Wisły i jej dopływów rosną zbiorowiska roślinności niskiej.

Łąki wilgotne i mokre

Stosunkowo niewielkie powierzchnie wilgotnych łąk typu trzęślicowych o bardzo wybitnych walorach botanicznych i krajobrazowych, występujące na obszarze Krakowa, należą do obiektów zanikających. Zachowały się jeszcze w południowej części Miasta, w rejonie Tyńca, Sidziny, Kostrza i Kobierzyna.

---

⁵² źródło: "Raport o stanie środowiska naturalnego Miasta Krakowa za lata 1999-2001"

Wilgotne łąki z udziałem ostrożeńa łąkowego zachowały się w postaci płatów, m. in. w Nowej Hucie (poniżej Placu Centralnego), Toniach, a także Sidzinie i Swoszowicach. Inne zbiorowiska łąk wilgotnych spotykane są rzadziej.

Niewielkie powierzchnie w mieście zajmują łąki mokre, które porasta roślinność należąca głównie do zespołów niskich turzyc. Istnienie tych łąk jest zagrożone w związku z obniżaniem się poziomu wód gruntowych i osuszaniem terenów oraz zmianami sposobów użytkowania gruntów.

Łąki świeże

Ten rodzaj łąk reprezentują w Krakowie łąki rajgrasowe. Łąki te występują na większych przestrzeniach głównie wzdłuż dolin Wisły, Rudawy, Potoku Kościelnickiego i Drwini Długiej. W okolicach Tyńca i Bieżanowa oraz Toń, łąki świeże powstały w wyniku osuszenia łąk wilgotnych. Pod względem gospodarczym tereny te należą do bardzo cennych (pasza wysokiej jakości).

Łąki odwodnione

Większe powierzchnie łąk odwodnionych występują w Toniach oraz w Sidzinie, Kostrzu i w rejonie między Prokocimem i Podłężem. Wykształciły się po osuszeniu siedlisk łąk wilgotnych.

Łąki te mają znacznie mniejszą wartość przyrodniczą niż łąki wilgotne i świeże, stanowią jednak również cenne krajobrazowo obszary otwarte.

Kształtowana zieleń miejska

parki, zieleńce, cmentarze, ogrody działkowe, zieleń obiektów sportowych itp.

Zieleń miejska stanowi element systemu terenów otwartych budujących przestrzenny system przyrodniczy Miasta. W sposobie ukształtowania terenów zielonych w Krakowie, obok warunków przyrodniczych, ważną rolę odegrały uwarunkowania historyczne. W ich wyniku powstały zabytkowe założenia ogrodowe, zarówno w centrum Miasta jak i na jego obrzeżach, a także system zieleni fortecznej, dostarczający Miastu około 282 ha terenów zieleni o dużych walorach kulturowych, krajobrazowych, a także przyrodniczych.

Wszystkie elementy systemu terenów otwartych kształtują warunki życia i krajobraz Miasta, jednakże możliwości korzystania z nich jako terenów zieleni miejskiej są zróżnicowane. Przypuszczać też należy, że dostęp do terenów otwartych niebędących terenami parków miejskich będzie systematycznie ograniczany, co może istotnie wpłynąć na możliwości ich wykorzystania jako terenów rekreacyjnych.

Kształtowane zbiorowiska roślinne tego rodzaju zawdzięczają swoje istnienie celowej działalności człowieka kształtującego, zarówno skład gatunkowy, jak i przestrzenną kompozycję obiektu. Najcenniejsze obiekty zieleni tego typu to przede wszystkim Planty (21,03 ha powierzchni) oraz parki: Jordana (21,36 ha), Krakowski (5,14 ha), Strzelecki (1,54 ha), Decjusza (9,54 ha), Bednarskiego (8,39 ha), a także Ogród Botaniczny UJ (8 ha).

Błonia o powierzchni 45,29 ha, charakterystyczny dla krajobrazu Krakowa rodzaj łąki usytuowanej niemal w samym centrum Miasta, porośnięte są zbiorowiskami roślinności niskiej. Stanowią założenie zieleni o wybitnym znaczeniu w strukturze Miasta.

Liczne ogrody działkowe, zarówno funkcjonujące oficjalnie jak i istniejące „na dziko”, zasługują na uwagę z wielu względów, także przyrodniczych. Na ich tereny wprowadzane są liczne gatunki roślin zielnych i drzewiastych, zarówno rodzimego pochodzenia, jak i gatunki obce.

W środowisku przyrodniczym Miasta ważną rolę spełniają cmentarze. Stanowią one ważne enklawy zieleni wysokiej i niskiej, na które składają się liczne gatunki rodzimych i obcych drzew, krzewów i roślin zielnych.

Na ogół z terenami otwartych obiektów sportowych związana jest obecność grup zieleni, często zieleni drzewiastej. W licznych przypadkach zieleni taka powiązana jest przestrzennie z innymi kompleksami zieleni w mieście, np. z parkami. Wpływa to wysoce korzystnie na ogólne zwiększenie powierzchni terenów zielonych w mieście, a w poszczególnych przypadkach większy kompleks zieleni może bardziej skutecznie pełnić swoją rolę biologiczną w środowisku miejskim.

Struktura zieleni na terenie Miasta (bez terenów rolnych)⁵³ **Tabela A**

Lp.	Kategorie zieleni	Powierzchnia obszaru w ha	% powierzchni obszaru w stosunku do powierzchni miasta	Powierzchnia przypadająca na 1 mieszkańca w m ²
1.	Parki i zieleńce	641,14	1,96	8,66
2.	Zieleń przyuliczna	412,10	1,26	5,57
3.	Lasy	1383,00	4,23	18,69
4.	Cmentarze	148,78	0,46	2,01
5.	Ogrody działkowe	648,62	1,98	8,77
6.	Zieleń towarzysząca urządzeniom sportowym	198,50	0,61	2,68
7.	Zieleń forteczna (powierzchnia historyczna)	282,00	0,86	3,81
8.	Zieleń przylegająca do zieleni fortecznej	801,00	2,45	10,82
9.	Krzewy, zarośla	940,80	2,88	12,71
10.	Nieużytki (zielone)	454,72	1,39	6,15
11.	Zieleń przywodna	21,45	0,07	0,29
	Razem	5932,11	18,15	80,16

Struktura zieleni na terenie Miasta (z terenami rolnymi)⁵⁴ **Tabela B**

Lp.	Rodzaj zieleni	Powierzchnia w ha	% powierzchni obszaru w stosunku do powierzchni miasta	Powierzchnia przypadająca na 1 mieszkańca w m ²
1.	Zieleń urządzona	3132 ^{/*}	9,58	42,34
2.	Lasy	1383	4,23	18,69
3.	Zadrzewienia, zieleń przywodna, zieleń nieurządzona	1417 ^{/**}	4,34	19,15
4.	Tereny rolne	17574 ^{/***}	53,77	237,49
	Razem	20506	71,92	317,67

^{/*} wg tabeli A – łączna powierzchnia pozycji 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 - 3.132 ha

^{/**} wg tabeli A – łączna powierzchnia pozycji 9,10,11 - 1.417 ha

^{/***} wg spisu rolnego z 2002 r. grunty rolne zajmują powierzchnię - 17.574 ha
w tym: użytki rolne - 16.069 ha
zabudowania - 1.505 ha

⁵³ /źródło: „Raport o stanie środowiska naturalnego Miasta Krakowa w latach 1944- 1998”, „Raport o stanie środowiska naturalnego Miasta Krakowa za lata 1999-2001” „Spis Rolny przeprowadzony w 2002 roku”/ Dane zestawione przez Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Krakowa

⁵⁴ /j.w.

Parki miejskie – stan na 31 XII 2002⁵⁵

Lp	Nazwa	Pow. w ha	Ochrona prawna
1	Park im. H. Jordana	21,36	woj. rejestr zabytków
2	Park Bednarskiego	8,39	woj. rejestr zabytków
3	Park Decjusza	9,54	woj. rejestr zabytków
4	Park Krakowski	5,14	woj. rejestr zabytków
5	Park im. St. Wyspiańskiego	2,57	
6	Park Krowoderski	8,01	
7	Park Wincentego a Paulo	2,10	
8	Park Kleparski	3,57	
9	Park Kościuszki	3,18	woj. rejestr zabytków
10	Park Dąbie	7,66	
11	Park Tysiąclecia	11,29	
12	Park Kultury i Wypoczynku	59,14	
13	Park Zarzecze	2,30	
14	Park Jerzmanowskich	7,02	woj. rejestr zabytków
15	Park Serkowskiego	2,68	ewidencja zabytków
16	Park Żeromskiego	3,07	
17	Park Solvay	15,85	
18	Park Kliny	10,31	
19	Park Kurdwanów	3,79	
20	Park Płaszów	8,80	
21	Park Matejki	3,66	woj. rejestr zabytków
22	Park Dywizjonu 303	4,92	
23	Park Lilli Wenedy	9,36	
24	Park Leśny Witkowie	15,80	
25	Planty Krakowskie	21,03	woj. rejestr zabytków
26	Skałka	2,36	
27	Stawy Dominikańskie	2,08	
28	Młynówka Królewska	7,04	ewidencja zabytków
29	Plac Ratuszowy	2,20	
30	Plac Szwedzki	2,33	
31	Fort Batowice	7,00	
32	Planty Bieńczyckie	16,82	
33	Planty Mistrzejowickie	10,94	
34	Lasek Krzesławicki (Zielony Jar)	5,50	
35	Park Strzelecki	1,54	woj. rejestr zabytków
36	Park Jalu Kurka	1,59	woj. rejestr zabytków
37	Park Bulwarowy	1,60	
38	Park Aleksandry	1,20	
39	Park Wadów	2,33	woj. rejestr zabytków
40	Błonia Krakowskie	45,29	woj. rejestr zabytków
	O g ó ł e m :	360,36	

Ogrody działkowe

Ogrody działkowe o uregulowanej sytuacji prawnej zajmują łącznie powierzchnię około 400 ha. Ponadto występują tereny o nieuregulowanej sytuacji prawnej – około 250 ha.

⁵⁵ j.w.

Cmentarze

Cmentarze stanowią szczególny rodzaj zieleni pełniący ważne funkcje jako element systemu przyrodniczego Miasta. Zajmują na terenie Krakowa powierzchnię około 150 ha.

Inne tereny zieleni

Inne tereny zieleni obejmują zielen pasów drogowych, zieleńce, zielen przywodną, zielen towarzyszącą urządzeniom sportowym i innym (zielen forteczna) oraz zielen nieurządzoną (zakrzewienia, zarośla) o łącznej powierzchni około 3111 ha.

Lista rankingowa inwestycji miejskich z zakresu zieleni – stan na 31.12.2002⁵⁶

L.p.	Obiekt	Powierzchnia w ha	Dzielnica
1.	Park Młynówka Królewska Ujęcie na rz. Rudawie do ul. Grottgera Realizacja od 1996 r.	30,0	V i VI
2.	Zespół parkowy „Mistrzejowice” – Dz. XV: park „Tysiąclecia”, „Polana Nagłowicka”, „Plac Maksymiliana Marii Kolbego”, forty: „Mistrzejowice” i „Batowice” oraz „Planty Mistrzejowickie Realizacja od 2001 r.	60,0	XV
3.	Park Dębniki - rejon ulic: Praska, Czarodziejska. Realizacja od 1996 r.	7,5	VIII
4.	Park Rząka - rejon os. Rząka Realizacja od 2001 r.	3,0	XII
5.	Park Płaszów-Ogród - rejon ulic: Gumniska/Lasówka	9,5	XIII
6.	Park Jana Pawła II - rejon ulic: Myślenicka/Podmokła	67,0	IX
7.	Park Rozrywka - rejon ulic: Wawelska/Rozrywka	36,7	III
8.	Park Drwinka - rejon ulic: Na Kozłówce/Facimiech	21,0	XI/XII
9.	Park Wilga-Rydlówka - rejon ulic: Zakopiańska/Rydlówka	25,9	IX
10.	Park Zakrzówek - rejon ulic: Wyłom/Św.Jacka	22,8	VIII
11.	Park Aleksandry - rejon ulic: Wielicka/A. Ćwiklińskiej	15,7	XII
12.	Park Płaszów-Obóz - rejon ul. Swoszowickiej	135,0	XIII/XI
13.	Park Tetmajera - rejon ul. Tetmajera	20,0	VI
14.	Park Kamieniołom Mydlniki - rejon ul. Balickiej	14,9	VI
15.	Park Błonia Węgrzynowickie - rejon ul. Węgrzynowickiej	5,3	XVIII
16.	Park Skotniki - rejon ulic: Skotnicka/Mochnaniec	3,0	VIII
17.	Park Potok Siarczany - rejon ulic: Stojałowskiego/Cechowa	3,2	XI
18.	Park Wróblowice (leśny) - rejon ulic: Wróblowicka/Herbowa/Bochnaka	4,0	X
19.	Park Las Rakowski (leśny) - rejon ulicy Stepowa	6,0	X
	RAZEM	460,5 ha	

⁵⁶ źródło: Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Krakowa

Przedstawiona powyżej lista rankingowa dotyczy projektowanych parków, które zostały już objęte programem inwestycji z zakresu zieleni. Są to obszary o zróżnicowanym obecnym użytkowaniu terenu oraz strukturze własnościowej. Powierzchnia planowanych parków wynosi łącznie 460,5 ha. Ich realizacja wymaga wykupienia ok. 123,7 ha gruntów. Część terenów pokryta jest drzewostanem całkowicie lub częściowo (Wróblowice, Las Rakowski, Tetmajera, Drwinka, Rozrywka, Wilga-Rydlówka, Potok Siarczany). Planowany park Jana Pawła II obejmuje wstępnie zrehabilitowane tereny „białych mórz” i wymaga dalszej rekultywacji i urządzenia terenu.

Duży teren planowanego parku Zakrzówek stanowi obszar unikalny ze względu na aktualne ukształtowanie terenu oraz zbiornik wodny. Udostępnienie tego terenu jako parku miejskiego wymaga zapewnienia bezpieczeństwa oraz urządzenia terenów rekreacyjnych i kąpieliska.

Wszystkie planowane parki wymagają ukształtowania zieleni, wykonania urządzeń i sieci parkowych.

Tereny rolne

Tereny rolne zajęte przez antropologiczne zbiorowiska roślinne pól uprawnych ze względu na powierzchnie ich występowania stanowią istotny, uzupełniający element systemu przyrodniczego, łącząc - jako teren niezabudowany - obszary o większych wartościach przyrodniczych.

Obszary i obiekty objęte ochroną prawną

Rezerwaty przyrody

Rezerwaty przyrody na terenie Krakowa zostały utworzone niżej wymienionymi aktami prawnymi:

- Rezerwat Bielańskie Skałki – Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 28 grudnia 1957r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 9 poz. 54),
- Rezerwat Bonarka – Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27 lipca 1961r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 73 poz. 310),
- Rezerwat Paniańskie Skały – Zarządzenie Ministra Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1953r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr A-84 poz. 994),
- Rezerwat Skałki Przegorzalskie – Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 19 września 1959r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 82 poz. 435),
- Rezerwat Skołczanka – Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 28 grudnia 1957r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 9 poz. 53).

Rezerwaty te zajmują łącznie 48,58 ha, co stanowi zaledwie 0,15% obszaru Miasta. Wokół rezerwatów nie zostały utworzone otuliny. Ochrona realizowana jest na podstawie aktów utworzenia rezerwatów przyrody, planów ochrony rezerwatów, a w przypadku ich braku na podstawie Rozporządzenia Wojewody Małopolskiego w sprawie zatwierdzenia jednorocznych zadań ochronnych.

- **Paniańskie Skały** - rezerwat krajobrazowy z malowniczymi skałami wapiennymi, z naturalnymi lasami liściastymi i fragmentami buczyny karpackiej. Powierzchnia rezerwatu wynosi 6,41 ha.
- **Skałki Przegorzalskie** - rezerwat florystyczny, powołany dla ochrony zbiorowiska ciepłolubnej roślinności naskalnej. Powierzchnia rezerwatu wynosi 1,38 ha.

- **Białańskie Skałki** - rezerwat florystyczny, ustanowiony dla ochrony roślinności kserotermicznej, w tym rzadkich, południowych gatunków wątrobowców. W wyniku wyginięcia flory wątrobowców obecnie rezerwat jest cennym obiektem chroniącym spontaniczne procesy sukcesji biocenoz leśnych na skalistym, dawniej pozbawionym lasu terenie (cytat z „Planu ochrony Rezerwatu Przyrody Białańskie Skałki na lata 2001-2020”). Według głównego przedmiotu ochrony jest to rezerwat leśny. Powierzchnia rezerwatu wynosi 1,73 ha.
- **Skołczanka** - rezerwat stepowy, chroniący siedliska ciepłolubnej roślinności i rzadkie gatunki owadów (w tym motyli). Wymaga konsekwentnej ochrony czynnej przez eliminację sukcesji roślinności drzewiastej na jego obszarze. Powierzchnia rezerwatu wynosi 36,77 ha.
- **Bonarka** - rezerwat przyrody nieożywionej, chroniący odsłonięcia geologiczne, dokumentujące szczególne walory budowy geologicznej Miasta. Powierzchnia rezerwatu wynosi 2,29 ha.

Użytki ekologiczne⁵⁷

Na terenie Krakowa został utworzony jeden użytek ekologiczny pod nazwą „Uroczysko w Rząsce” - Rozporządzenie Nr 339 Wojewody Małopolskiego z dnia 21 grudnia 2001r. (Dz. U. Woj. Małopolskiego nr 208 poz. 3708) w sprawie uznania za użytek ekologiczny. Użytek ten obejmuje obszar o powierzchni 59,10 ha położony na terenie Gminy Zabierzów i Miasta Krakowa. Na obszarze Krakowa powierzchnia użytku wynosi 9,43 ha. Ustanowiony został w celu ochrony fiołka bagiennego – gatunku wpisanego do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin w kategorii „zagrożony wyginięciem”. Jest to jedno z dwóch stanowisk tej rośliny w Polsce. Ponadto użytek chroni pozostałości ekosystemów leśnych (zbiorowisko łągu olszowego), wodnych – cieków wodnych mających swój początek na południowo-zachodnim stoku wzniesienia Pasternik, dawnych stawów dworskich, które w wyniku sukcesji przekształciły się w zbiorowiska roślin szuwarowych, nieużytkowanych płątów pastwisk oraz łąk świeżych. Obszar użytku odznacza się wysokimi walorami krajobrazowymi ze względu na rzeźbę terenu i mozaikę siedlisk.

Pomniki przyrody⁵⁸

W zadrzewieniach Krakowa występują drzewa, które zostały uznane za prawem chronione pomniki przyrody ożywionej. Drzewa-pomniki przyrody są przedstawicielami około 20 gatunków drzew spośród bogatej dendroflory Miasta.

Dotychczas zinwentaryzowano 112 drzew pomnikowych oraz aleję drzew w Tyńcu.

Statusem ochronnym pomnika przyrody nieożywionej objęto jedynie dwa obiekty leżące na prawym brzegu Wisły. Są to:

- „Źródło Świętojańskie” w Tyńcu – stałe źródło krasowe,
- granitowy głaz narzutowy „Rapa Kiwi” – koło szkoły, przy ul. Spółdzielców.

⁵⁷ źródło: Raport o stanie środowiska naturalnego Miasta Krakowa w latach 1999-2001

⁵⁸ Ochrona pomników przyrody realizowana jest na podstawie:

Rozporządzenia nr 3 Wojewody Krakowskiego z dnia 30 stycznia 1997r. (Dz. U. Woj. Krakowskiego nr 5 poz. 13) w sprawie pomników przyrody na terenie województwa krakowskiego,

Rozporządzenia Nr 31 Wojewody Krakowskiego z dnia 16 listopada 1998r. (Dz. U. Woj. Krakowskiego nr 28 poz. 238) w sprawie pomników przyrody na terenie województwa krakowskiego,

Rozporządzenia Nr 14/02 Wojewody Małopolskiego z dnia 31 stycznia 2002r. (Dz. U. Woj. Małopolskiego nr 22 poz. 431) w sprawie pomników przyrody na terenie województwa małopolskiego.

W latach 1998-2002 Rozporządzeniem Wojewody Krakowskiego oraz Wojewody Małopolskiego powołano 13 pomników przyrody (drzew), z czego aż 11 w Nowej Hucie. Natomiast skreślono z rejestru 4 pomniki przyrody ze względu na utratę walorów pomnikowych i stwarzające zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia.

Wykaz i charakterystyka pomników przyrody zawarta jest w „Dokumentacji Informacyjnej Studium”.

Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych⁵⁹

Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych utworzony został na podstawie Uchwały nr 65 Rady Narodowej Miasta Krakowa z dnia 2 grudnia 1981r. w sprawie ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych w województwie miejskim krakowskim. Celem utworzenia ZJPK było zachowanie najcenniejszych zasobów przyrodniczych, geologicznych, zabytkowych i krajobrazowych oraz wykorzystanie tego obszaru dla potrzeb krajoznawczych, rekreacyjnych, dydaktyczno-naukowych i innych potrzeb społecznych. Granicami ZJPK objęte są najcenniejsze obszary przyrodnicze Miasta, w tym cztery rezerваты. W granicach Miasta położone są fragmenty trzech parków krajobrazowych wraz z otuliną: Bielańsko-Tyniecki, Tenczyński, Dolinki Krakowskie o łącznej powierzchni 4338,8 ha. Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych, łącznie z terenami położonymi w byłym województwie katowickim i częstochowskim, tworzy wieloprzestrzenny obszar chroniony, rozciągający się od Krakowa po Częstochowę, przyczyniając się do zachowania cennych struktur przyrodniczych kraju.

Od maja 1997r. ochrona ZJPK realizowana jest w oparciu o Rozporządzenie nr 6 Wojewody Krakowskiego z dnia 16 maja 1997r. w sprawie ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych w województwie krakowskim. Tereny objęte granicami ZJPK pozostają w gospodarczym użytkowaniu przy obowiązujących ograniczeniach, zakazach i nakazach sformułowanych w Rozporządzeniu. Istotnym uwarunkowaniem dla kierunków zagospodarowania przestrzennego są ustalenia Planu ochrony ZJPK. Od 2000r. na zlecenie Dyrekcji Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych w Krakowie trwają prace nad dostosowaniem zapisów aktów prawnych dotyczących parków krajobrazowych do obowiązującej ustawy o ochronie przyrody oraz Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sporządzania Planów ochrony, które m.in. określają warunki kształtowania zabudowy dla obszarów położonych w granicach Miasta Krakowa.

---

⁵⁹ Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych działa na podstawie następujących aktów prawnych:

Uchwały Nr 65 Rady Narodowej Miasta Krakowa z dnia 02 grudnia 1981r. (Dz. Urz. Rady Narodowej Miasta Krakowa nr 14 poz. 76) w sprawie ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych w województwie miejskim krakowskim,

Zarządzenia Nr 54 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 29 czerwca 1983r. (Dz. Urz. Rady Narodowej Miasta Krakowa Nr 13 poz. 66) w sprawie Zarządu Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych w Krakowie,

Rozporządzenia Nr 6 Wojewody Krakowskiego z dnia 16 maja 1997r. (Dz. Urz. Woj. Krakowskiego z 5 czerwca 1997 r. Nr 18 poz. 113) w sprawie ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych w woj. Krakowskim,

Obwieszczenia Wojewody Małopolskiego z dnia 29 marca 1999r. (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego Nr 11, poz. 77) w sprawie ustalenia i ogłoszenia wykazów aktów prawa miejscowego wydanych odpowiednio przez Wojewodów: Krakowskiego, Bielskiego, Katowickiego, Kieleckiego, Krośnieńskiego, Nowosądeckiego i Tarnowskiego obowiązujących na odpowiednich częściach obszaru Województwa Małopolskiego,

Rozporządzenia Wojewody Krakowskiego Nr 28/98 z dnia 15 października 1998r. (Dz. Urz. Woj. Krakowskiego z dnia 22 października 1998 r. Nr 24 poz. 220) w sprawie zatwierdzenia Planu ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych w Województwie Krakowskim.

Uwarunkowania wynikające z Planu ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych

Plan ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych został zatwierdzony Rozporządzeniem Wojewody Krakowskiego z dnia 15 października 1998r.

Plan ustala cele ochrony i kształtowania obszaru, politykę osiągnięcia celów oraz działania na rzecz realizacji celów ekologicznych, celów kulturowych i społecznych. Na mocy ustawy z dnia 16 października 1991r. o ochronie przyrody ustalenia zawarte w planie ochrony są wiążące przy sporządzaniu planów zagospodarowania przestrzennego.

Uwarunkowania dla gospodarki przestrzennej wynikające z zatwierdzonego Planu ochrony ZJPK dotyczące ochrony wartości przyrodniczych

- Bezwzględna ochrona przed zmianą użytkowania obszarów węzłów ekologicznych. Jako węzeł ekologiczny został uznany kompleks lasów w rejonie Tyńca z rezerwatem Skończanka.
- Wykluczenie zabudowy:
  - w rezerwach przyrody i ich otoczeniu,
  - w bezpośrednim sąsiedztwie pomników przyrody,
  - na terenach występowania stanowisk roślin i zwierząt chronionych,
  - na torfowiskach i terenach podmokłych,
  - na terenach z roślinnością kserotermiczną,
  - na obszarach geologicznych i geomorfologicznych wymagających wzmożonej ochrony,
  - w otoczeniu naturalnych źródeł,
  - na terenach ciągów ekologicznych, które stanowią cieki wraz z terenami otaczającymi,
  - na terenach o szczególnych walorach krajobrazowych.
- Wykluczenie w lasach o drzewostanach zgodnych z siedliskiem prowadzenia linii energetycznych i innych elementów infrastruktury oraz lokalizacji wysypisk śmieci.
- Ograniczenie zabudowy na terenach:
  - gruntów ornych wysokich klas bonitacyjnych,
  - źródlisk,
  - terenach uniemożliwiających zaopatrzenie w wodę ze źródeł lokalnych.
- Wykluczenie ujmowania i zabudowywania naturalnych źródeł.
- Wykluczenie zmian użytkowania i osuszania terenów zbiorników wodnych.
- Wykluczenie melioracji na terenach zalewowych Wisły.
- Zakaz eksploatacji surowców mineralnych:
  - w lasach,
  - na terenach ochrony wód podziemnych,
  - w otoczeniu źródeł i na obszarach źródliskowych, na terenach podmokłych,
  - w otoczeniu rezerwatów przyrody, istniejących i projektowanych pomników przyrody, na terenach występowania stanowisk roślin chronionych, w obrębie obszarów geologicznych i geomorfologicznych wymagających wzmożonej ochrony.
- Zasady działania w stosunku do rezerwatów zlokalizowanych w obrębie ZJPK: Panińskie Skały, Skałki Przegorzalskie, Skończanka, Bielańskie Skałki:
  - ochrona na podstawie aktów tworzenia rezerwatów, planów ochrony, a w przypadku ich braku na podstawie Rozporządzenia Wojewody Małopolskiego w sprawie zatwierdzenia jednorocznych zadań ochronnych,
  - potrzeba rozwiązania w ramach planów ochrony rezerwatów problemu wyznaczenia otulin rezerwatów.

- Obiekty przyrody nieożywionej wskazane do objęcia ochroną konserwatorską w celu zabezpieczenia przed zmianą użytkowania i degradacją:
  - kamieniołom na Kapelance,
  - Skały Twardowskiego,
  - kamieniołom w Bodzowie,
  - starorzecze Koło Tynieckie.
- Ogólne kierunki działań ochronnych:
  - ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza wszystkich emitorów,
  - sukcesywna zmiana użytkowania ziemi z gruntów ornych na użytki zielone na obszarach erozji gleb,
  - podjęcie działań ograniczających obniżanie poziomu wód gruntowych,
  - uzależnienie decyzji o melioracjach od wyników szczegółowej oceny wpływów melioracji na środowisko,
  - podniesienie stopnia lesistości obszaru,
  - wzbogacenie wnętrza jednostek osadniczych systemem terenów biologicznie aktywnych,
  - zadarnienie i zakrzewianie jarów, skarp, wąwozów, nasypów,
  - wytypowanie odkrywek do eksploatacji surowców mineralnych na potrzeby własne mieszkańców,
  - zaniechanie technicznej regulacji cieków polegającej na prostowaniu i skracaniu biegu cieków.

Powierzchnia obszarów objętych ochroną prawną w stosunku do powierzchni Miasta⁶⁰

Obszar	Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych – wraz z otuliną	powierzchnia obszaru w granicach miasta (ha)	w % powierzchni obszaru w stosunku do powierzchni miasta
		4338,8	13,2
Rezerwaty przyrody		48,58	0,15
Użytek ekologiczny		9,47	0,03

Cenne przyrodniczo tereny Miasta Krakowa

Na terenie Miasta istnieją:

- obszary objęte ochroną na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody ze względu na udokumentowane występowanie chronionych gatunków zwierząt /tabela Nr 1/,
- obszary cenne przyrodniczo proponowane do objęcia ochroną prawną na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody /tabela Nr 2/,
- inne obszary cenne przyrodniczo, z uwagi na występowanie prawnie chronionych roślin i zwierząt /tabela nr 3/

Dla dwóch ujętych w tabeli Nr 2 obszarów została już opracowana dokumentacja przyrodniczo – geodezyjna i ustalona forma ochrony jako użytek ekologiczny.

Dotyczy to:

- Stawu Dąbskiego do uznania przez Wojewodę Małopolskiego – pozycja 8 w tabeli 2,
- Łąk Nowohuckich (w pobliżu Placu Centralnego) do uznania przez Radę Miasta Krakowa-pozycja 9 w tabeli 2.

⁶⁰ Źródło: „Raport o stanie środowiska naturalnego Miasta Krakowa za lata 1999-2001”

Ochrona gatunkowa fauny w granicach Miasta Krakowa⁶¹

Lp.	Lokalizacja (stanowiska) ochrony obszaru objętego	Fauna chroniona		Powierzchnia obiektu w ha	Stopień zagrożenia antropogenicznego
		nazwa	liczba gatunków		
1	Bielany – Fort Krępak	nietoperze	2	-	średnie
2	Bieńczyce – staw	płazy	1	0,5	średnie
3	Bodzów – Kostrze	ślimaki	1	1,6	niskie
4	Koło Tynieckie – Tyniec	płazy ptaki	2 1	1,5	- -
5	Kostrze – łąki	ptaki owady	6 4	15,5	wysokie
6	Mogiła – oczka wodne	płazy	3	0,3	bardzo wysokie
7	Mydlniki – wzgórze	owady	7	12,0	średnie
8	Plac Centralny – torfowisko	ptaki płazy owady	8 1 2	60,0	bardzo wysokie
9	Piaski Wielkie	płazy	3	0,1	niskie
10	Przegorzały	płazy ptaki	3 1	55,0	bardzo wysokie
11	Przyłasek Rusiecki	płazy ptaki	3 1	7,5	niskie
12	Skołczanka – Tyniec	owady	4		bardzo wysokie
13	Staw Płaszowski	ptaki	> 5		wysokie
14	Tyniec – Grodzisko	ptaki płazy owady	15 7 1		średnie
15	Kościół Mariacki	nietoperze			
16	Bielany – Klasztor o.o. Kamedułów	nietoperze			
17	Tyniec - Klasztor	nietoperze			
18	Wola Duchacka	płazy, gady			

Tereny cenne przyrodniczo w granicach Miasta Krakowa proponowane do objęcia ochroną prawną na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody

Lp.	Lokalizacja	Elementy chronione
1.	Tonie - łąki	rośliny kwiatowe
2.	Sikornik	rośliny niższe (ochrona zintegrowana – „park kulturowy”)
3.	Koło Tynieckie	rośliny kwiatowe, chrząszcze, gady
4.	Przegorzały - Salwator	rośliny niższe, gady
5.	Kostrze – Bodzów - Pychowice	rośliny niższe, rośliny kwiatowe, ślimaki, motyle, chrząszcze
6.	Krzemionki – Lasotnica - Liban	chrząszcze – (rezerwat „Bonarka”) ochrona zintegrowana
7.	Tyniec - Wzgórza	rośliny niższe
8.	Dąbie – staw	gady, rośliny wodne
9.	Plac Centralny – Łąki Nowohuckie	siedliska roślinne, ptaki, płazy, owady

⁶¹ Wg dokumentacji Wydziału Środowiska i Rolnictwa Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego

Inne cenne przyrodniczo tereny w granicach Miasta Krakowa

Lp.	Lokalizacja	Elementy chronione
1.	Zakrzówek	chrząszcze, rośliny niższe
2.	Tyniec - Bogucianka	ślimaki, chrząszcze, gady
3.	Podgórkki - Sidzina	rośliny kwiatowe
4.	Kobierzyn - łąki	rośliny kwiatowe
5.	Borek Fałęcki - Solvay	chrząszcze
6.	Rajsko	rośliny kwiatowe
7.	Kosocice	rośliny kwiatowe
8.	Lasek Mogilski	rośliny niższe, rośliny kwiatowe
9.	Okolice potoku Kościelnickiego	rośliny kwiatowe
10.	Skały Twardowskiego	rośliny naskalne

Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET- PL

Przesłanki dla projektowania licznych regionalnych i lokalnych ekologicznych systemów obszarów chronionych (ESOCh), w znacznej mierze znalazły się w założeniach próby utworzenia takiego systemu dla całego kraju. Projekt Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-PL zakłada tworzenie spójnego przestrzennie i funkcjonalnie systemu ochrony przyrody w skali kraju, zintegrowanego z ogólnoeuropejskim systemem ochrony przyrodniczego dziedzictwa Europy (ECONET).

Wśród podstawowych elementów tworzenia polskiej sieci ekologicznej – ECONET-PL, znalazło się m.in. włączenie w możliwie szerokim zakresie międzynarodowych kryteriów, istniejących już obszarów chronionych (parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerwy przyrody, obszary chronionego krajobrazu), a także zapewnienie jedności przestrzennej i funkcjonalnej, dla ochrony dróg migracji i rozprzestrzeniania gatunków.

Krajową Sieć Ekologiczną (ECONET-PL) tworzą przede wszystkim obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym lub krajowym, połączone między sobą korytarzami ekologicznymi, również o znaczeniu międzynarodowym lub krajowym.

Zachodnia część Miasta Krakowa znajduje się w zasięgu południowo-wschodniej granicy proponowanego obszaru węzłowego: 16K – Obszar Krakowski o znaczeniu krajowym. Obejmuje on głównie tereny usytuowane na lewym brzegu Wisły, ale w swej części południowej sięga również obszarów leżących na prawym brzegu rzeki.

W zasięgu obszaru położone są parki krajobrazowe: Bielańsko-Tyniecki Park Krajobrazowy oraz Tenczyński Park Krajobrazowy i ich otulina.

Obszar Krakowski od północy i północnego-zachodu sąsiaduje z rozległym terenem: 30M – Obszar Jury Krakowsko-Częstochowskiej o znaczeniu międzynarodowym.

Część obszaru Miasta usytuowana jest w zasięgu przebiegającego równoleżnikowo korytarza ekologicznego rzeki Wisły, korytarza o znaczeniu międzynarodowym. Sięga on od zachodu z rejonu Jeziora Goczałkowickiego, przez tereny Krakowa na wschód, aż po kolejny obszar węzłowy: 23K – Obszar Puszczy Niepołomickiej.

Program Corine Biotopes

Ostoje przyrodnicze

W zachodniej części Miasta znajduje się obszar ostoi przyrodniczej Bielany-Tyniec Nr 442 dd, stanowiącej część kompleksowej ostoi przyrodniczej Jury Krakowsko-Częstochowskiej, wchodzącej w skład obszarów CORINE biotopes o znaczeniu europejskim. Motywy: flora, fauna, geomorfologia, krajobraz.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Według danych ewidencyjnych na dzień 31 grudnia 2001r. na terenie Krakowa znajduje się 16 069 ha użytków rolnych, co stanowi około 49% powierzchni Miasta, w tym:

11 078 ha gruntów ornych

4 208 ha łąk i pastwisk

783 ha sadów.

Tereny rolne Krakowa cechuje duży udział gleb wysokiej jakości. Największe kompleksy gleb I - III klasy występują w Luboczy, Łuczanowicach-Wadowie, Kantorowicach, Ruszczy, Branicach, Wyciążu, Przylasku Rusieckim, a ponadto w Witkowicach, Olszanicy, Kostrzu.

W wyniku wysokiej jakości gleb uzyskiwane plony są dobre.

Na terenie Miasta funkcjonuje 4,8 tys. gospodarstw rolnych. Przeważają gospodarstwa małe (1-5 ha), funkcjonujące jako uzupełnienie dochodów właścicieli osiągniętych z innych źródeł.

Główne tereny rolnicze Miasta to:

- Węgrzynowice, Wadów, Ruszcza, Przylasek, Wolica, Wyciąże, Kościelniki, Lubocza, Łuczanowice, Wróżeńice, Kostrze, Skotniki, Kosocice, Zbydniowice, Wróblowice, Lusina, Rajsko, Tonie, Olszanica.

Niska opłacalność rolnictwa spowodowana czynnikami makroekonomicznymi jest przyczyną wyłączenia z użytkowania znacznej części gruntów rolnych, w tym też terenów o korzystnych warunkach dla rolnictwa.

Szacuje się, że na terenie Krakowa odłoguje około 1800 ha gruntów ornych.

Tereny rolne pozostają w dalszym ciągu ważnym elementem systemu terenów otwartych.

Stanowią też potencjał dla kształtowania systemu terenów zieleni urządzonej.

Specyficzny rodzaj rolniczej przestrzeni produkcyjnej stanowią ogrody działkowe.

Rozmieszczone są w obrębie całego Miasta. Działki o uregulowanej sytuacji prawnej zajmują łączną powierzchnię około 400 ha. Występują też liczne ogrody działkowe o nieuregulowanej sytuacji prawnej o powierzchni około 250 ha. Największe skupiska działek występują:

- w rejonie ul. Piastowskiej – Błoń,
- przy ul. Nowohuckiej,
- przy ul. Bulwarowej,
- w rejonie starego lotniska.

Uzasadnione z punktu widzenia przyrodniczego jest lokalizowanie ogrodów działkowych na terasie zalewowej Wisły i innych cieków, szczególnie w obrębie starorzeczy. Dotyczy to głównie kompleksu ogrodów działkowych Zakole Wisły przy ul. Nowohuckiej, między Wisłą i ul. Księcia Józefa, a także działek nad Rudawą w rejonie Błoń. Racjonalność innego przeznaczenia tych terenów powinna być analizowana jedynie z punktu widzenia przekształcenia ich w ogólnodostępne tereny zieleni urządzonej, bądź elementy systemu terenów otwartych o funkcjach przyrodniczych. Nie powinny natomiast być brane pod uwagę jako tereny do zabudowy.

Istotny wpływ na jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej ma stan zanieczyszczeń gleb. Był on na terenie Krakowa objęty badaniami w ramach Monitoringu Ekologicznego Województwa Krakowskiego.⁶²

Ocena stopnia zanieczyszczenia gleb przeprowadzana jest przy wykorzystaniu klasyfikacji opracowanej przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, zawierającej zalecenia dotyczące rolniczego użytkowania gleb o różnym stopniu zanieczyszczenia:

---

⁶² źródło: Ocena stanu zanieczyszczenia gleb województwa krakowskiego metalami ciężkimi i siarką.- WIOŚ Kraków 1999r.

- stopień 0 - gleby mogą być przeznaczone pod wszystkie uprawy,
- stopień I - gleby mogą być wykorzystane pod wszystkie uprawy z wyłączeniem upraw dla dzieci,
- stopień II - gleby wymagają wykluczenia niektórych upraw ogrodnich,
- stopień III - dopuszczalna jest uprawa roślin zbożowych, okopowych i pastewnych pod warunkiem kontroli poziomu zanieczyszczeń. Zalecane są uprawy roślin przemysłowych i tras na materiał siewny,
- stopień IV - zaleca się uprawę roślin przemysłowych bądź wyłączenie z produkcji rolnej,
- stopień V - zaleca się wyłączenie gleb z produkcji rolniczej i rekultywację gruntów.

Systematyczne badania prowadzone przez wojewódzkie służby ochrony środowiska począwszy od 1982r. w ramach programu „Monitoring Ekologiczny Województwa Krakowskiego” pozwoliły na rozpoznanie poziomu i zasięgu zanieczyszczeń gleb metalami ciężkimi oraz spadkowej tendencji ich koncentracji na wytypowanych powierzchniach badawczych.

W 1998 r. wykonano również badania gleby na 30 rolniczych powierzchniach badawczych i w 30 ogrodach działkowych Krakowa.

Wnioski z przeprowadzonych badań⁶³

- ze względu na skład chemiczny większość stanowią piaski słabo gliniaste, piaski gliniaste i piaski gliniaste mocne o odczynie zawierającym się w przedziale słabo kwaśnych(5,7-6,8), charakteryzujące się słabą, średnią i dobrą zawartością fosforu, średnią zawartością potasu oraz zasobnych w magnez,
- zawartość metali ciężkich jest na poziomie podwyższonym /stopień I/ ze względu na zawartość kadmu, cynku oraz ołowiu, którego poziom w pracowniczym Ogrodzie Działkowym Dębniaki jest na poziomie słabego zanieczyszczenia /stopień II/. W ośmiu ogrodach stwierdzono słaby poziom zanieczyszczenia cynkiem /stopień II/ a gleby trzech ogrodów należą do średnio zanieczyszczonych /stopień III/.

Wody powierzchniowe⁶⁴

Wody powierzchniowe są ważnymi ogniwami ekosystemu miejskiego oraz są elementem różnorodności krajobrazowej. Ponadto mają duże znaczenie społeczne. Stanowią źródło wody dla potrzeb komunalnych i wody używanej do celów przemysłowych.

Głównym ciekim przepływającym przez Kraków (z zachodu na wschód) jest Wisła, która dzieli Miasto na dwie części: północną, leżącą na lewym brzegu, o powierzchni 192,4 km² i południową, leżącą na prawym brzegu, o powierzchni 129,8km².

Wisła i uchodzące do niej najważniejsze dopływy (z lewej strony: Sanka, Rudawa, Prądnik-Białucha, Dłubnia, Suchy Jar, potok Kościelnicki oraz z prawej: potok Kostrzecki, potok Pychowicki, Wilga, Drwina Długa z Serafą) tworzą rodzaj węzła hydrograficznego. Wisła jest rzeką tranzytową (jej długość na terenie Miasta wynosi 41,2 km).

Wody rzeki Wisły wykorzystywane są dla potrzeb komunalnych, przemysłowych i energetyki, jak również do celów żeglugowych. Stopnie wodne na terenie Miasta: „Dąbie”, „Przewóz” wraz ze stopniem „Kościuszko” wchodzi w skład drogi wodnej, zakwalifikowanej do III klasy dróg wodnych i posiadającej znaczenie regionalne, a ich piętrzenie wykorzystywane jest do celów energetycznych.

W związku z budową stopnia „Dąbie” powstał system studni odwadniających, tzw. „bariera odwadniająca Miasto Kraków”, której zadaniem jest utrzymywanie zwierciadła wody

⁶³ źródło: „Ocena stanu zanieczyszczeń gleb województwa małopolskiego metalami ciężkimi i siarką – Kraków 1999”- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie

⁶⁴ źródło: Raport o stanie środowiska naturalnego Miasta Krakowa za lata 1994-1998 oraz 1999-2001.

podziemnej na terenie Miasta na poziomie niezagrażającym zabudowie i uzbrojeniu podziemnemu Miasta. Eksploatacja bariery odwadniającej (52 studnie bariery wraz ze 160 punktami kontrolno-pomiarowymi - piezometry i studnie gospodarcze) należy do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Wody Wisły służą również do celów rekreacyjno-sportowych. W ostatnim okresie wzrosło zainteresowanie takim korzystaniem - przy stopniu wodnym „Kościuszko” wybudowano tor kajakarstwa górskiego.

Kraków w 97% zaopatrywany jest w wodę pitną z ujęć wód powierzchniowych: na Rabie w Dobczycach, na Dłubni w Raciborowicach, natomiast w Krakowie działają ujęcia na Rudawie w Mydlnikach i na Sance na Bielanych. W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia mieszkańców Krakowa, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, na podstawie Prawa wodnego, dla ujęć tych decyzjami Wojewody Krakowskiego ustanowione zostały strefy ochronne. W planowaniu miejscowym należy uwzględnić ograniczenia, zakazy i nakazy wynikające wprost z ustawy Prawo wodne, jak również z w/w decyzji administracyjnych.

Na rzece Dłubni w Zesławicach funkcjonuje zespół dwóch zbiorników retencyjnych, których rola sprowadza się do wyrównania przepływów rzeki Dłubni oraz zapewnienia wody dla ujęcia HTS. Z uwagi na okresowo złą jakość wód, zbiorniki te przestały pełnić funkcję awaryjnego ujęcia dla wodociągu miejskiego.

Zasoby wód powierzchniowych określane są jako potencjalnie duże, ale Kraków odczuwa deficyt zasobów wód dobrej jakości. Z uwagi na fakt, że Wisła jest rzeką tranzytową, do Krakowa dopływają wody Wisły nadmiernie zanieczyszczone (głównie przez substancje mineralne z zasolonych wód kopalnianych z górnośląskich kopalni węgla kamiennego). Natomiast na terenie Miasta najistotniejszym źródłem zanieczyszczenia rzeki Wisły jest gospodarka komunalna.

Stan zanieczyszczenia wód przekracza nadal dopuszczalne normatywy, kwalifikując je jako wody pozaklasowe. Decyduje o tym zły stan sanitarny, jak również ponadnormatywna obecność substancji biogenych (głównie związków azotu i fosforu) oraz w przypadku Wisły również wskaźniki zasolenia. Należy nadmienić, że bardzo ostre wymogi klasyfikacyjne prawa polskiego powodują, że przekroczenie tylko jednego wskaźnika decyduje o zaliczeniu danego odcinka rzeki do niższej klasy jakości wody. W wyniku działań podejmowanych w zakresie porządkowania gospodarki wodno-ściekowej w zlewniach rzek, obserwuje się stopniowe zmniejszanie zanieczyszczeń w wodach rzek w rejonie Krakowa.

Wśród wód stojących na terenie Krakowa należy wymienić: zbiorniki naturalne, zbiorniki sztuczne, liczne stawy i oczka wodne.

Zbiorniki naturalne to starorzecza (głównie Wisły), do których należy: starorzecze przylegające do zachodniej granicy Miasta, powstałe w wyniku odcięcia Wisły przy budowie stopnia „Kościuszko”, starorzecze „Koło Tynieckie”, starorzecze w rejonie stopnia wodnego „Przewóz”.

Zbiorniki sztuczne (powstałe w wyniku zalania wodą po zakończeniu eksploatacji kopalni stałych) to: Bagry, staw Płaszowski, Dąbie, zbiornik na Zakrzówku, zbiornik w Przylasku Rusieckim. Przeprowadzone badania, mające na celu ocenę przydatności zasobów wodnych tych zbiorników do celów rekreacyjnych i kąpielowych wykazały, że najczystsze wody posiada zbiornik na Zakrzówku (I klasa). W pozostałych poziom czystości wód mieści się w granicach I i II klasy czystości.⁶⁵ Zbiorniki te spełniają funkcję rekreacyjną jako

---

⁶⁵ Podana klasyfikacja wód przeprowadzona jest w oparciu o rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991r. do ustawy Prawo wodne z 24 października 1974r., w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzone do wód i do ziemi. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 Prawo wodne wprowadza nową klasyfikację wód w zależności od ich przeznaczenia (art.50).

nieurządzone. Niektóre z nich są zarybiane i wykorzystywane dla sportu wędkarskiego. Dodatkowo Zbiornik Dąbie, zlokalizowany przy Centrum Handlowym „Plaza” przewidziany jest do objęcia ochroną prawną w formie użytku ekologicznego.

Urządzone zbiornikiem jest Zalew Nowa Huta, zasilany wodami Dłubni, który stanowi również awaryjne źródło wody dla HTS.

Wody podziemne⁶⁶

Na obszarze Krakowa wody podziemne występują w obrębie pięter wodonośnych: paleozoicznego i jurajskiego (spękane i skrasowiałe wapienie), kredowego (spękane margle i wapienie), trzeciorzędowego (piaskowce i piaski drobnoziarniste) oraz czwartorzędowego (piaski i żwiry). Dominującą rolę pod względem wodonośności odgrywają poziomy: górno-jurajski, trzeciorzędowy piaszczysty (piaski bogucickie) i plejstoceniński.

Piętro jurajskie – poziom górno-jurajski

Wody poziomu górno-jurajskiego występują w różnych typach zbiorników utworzonych w spękanych, szczelinowatych i skrasowiałych wapieniach, pociętych systemem uskoku tworzących zręby i rowy tektoniczne, o utrudnionej lub wyraźnej więzi hydraulicznej. Strefę zasilania poziomu stanowi północny pas rozpatrywanego obszaru, gdzie poziom zwierciadła ciśnieniowego występuje na rzędnych 240-260 m npm. Strefę drenażu stanowią rowy i zręby jurajskie w centralnej i południowej części obszaru, gdzie zwierciadło wody stabilizuje się na rzędnych poniżej 220 m npm. W tej części obszaru wody jurajskie zasilają utwory czwartorzędowe i ciekły powierzchniowe oraz poddawane są eksploatacji (m.in. przez źródła jurajskie). Strefa ta zbiega się z doliną Wisły. Wydajności uzyskane z odwiertów zamykają się w przedziale 1,2 m³/h do 80 m³/h.

Skład chemiczny wód jurajskich jest silnie zróżnicowany i uzależniony głównie od warunków występowania poziomu wodonośnego. Pod względem jakościowym wyróżnia się zarówno wody słodkie, jak i o podwyższonej oraz znacznej mineralizacji (od < 0,5 mg/l. do 5 g/l).

Piętro trzeciorzędowe

W obrębie tego piętra wydziela się dwa główne poziomy wodonośne - neogeńskie:

- poziom piaszczysty prowadzący zwykle wody słodkie związane z warstwami grabowieckimi lub chodenickimi (w obrębie tzw. piaskowców i piasków bogucickich), wychodnie rozciągnięte równoleżnikowo, o szerokości 1 km w rejonie Rajska - Kosocic do ok. 2 km w rejonie Wieliczki - Bogucic. Optymalne warunki zasilania istnieją na wychodniach piasków bogucickich oraz poprzez infiltrację wód powierzchniowych dopływających z terenów poza granicą wychodni warstw bogucickich. Warstwy wodonośne osiągają miąższości od 10 do ponad 100 m, a wydajności pojedynczych studni od 4,4 m³/h do 217 m³/h. Wody wykazują stosunkowo niewielką mineralizację i średnią twardość oraz dużą odporność na zanieczyszczenia.
- poziom gipsowy wód zmineralizowanych, z którym związane są wody lecznicze „Swoszowic” o składzie SO₄-HCO₃-Ca-Mg, H₂S.
Odrębny poziom paleogeński stanowią piaski wypełniające głębokie leje krasowe w wapieniach jury, z którymi związane są lecznicze wody siarczanowe „Matecznego” o składzie SO₄-Cl-Na-Mg-Ca, H₂S.

---

⁶⁶ źródło: J. Myszkowski - Piętra i poziomy wodonośne obszaru Krakowa „W służbie polskiej geologii” - Wydawnictwa AGH, Kraków 1992

Piętro czwartorzędowe

Głównym poziomem wodonośnym piętra czwartorzędowego jest poziom plejstoceniński, występujący w kompleksie żwirowo – piaszczystym pradoliny Wisły. Wody tego poziomu posiadają zwierciadło o charakterze swobodnym, tylko niekiedy występują pod ciśnieniem. Naturalną podstawę drenażu omawianego poziomu stanowi rzeka Wisła i jej dopływy, zwłaszcza w dolnych odcinkach: Rudawa, Białucha, Dłubnia, Potok Kościelnicki i Wilga. Czwartorzędowe utwory wodonośne zasilane są bezpośrednio przez opady, poprzez infiltrację wód powierzchniowych (Wisła i dopływy) oraz z utworów jurajskich. Wydajności uzyskiwane z ujęć czwartorzędowych kształtują się w granicach od 20 – 100 m³/h.

Na skład chemiczny wód poziomu plejstocenińskiego wpływa wiele czynników, stąd wody te wykazują znaczne zróżnicowanie pod względem stopnia mineralizacji. W szczególności czwartorzędowe wody podziemne wykazują suchą pozostałość w przedziale 0,5-2,0 g/l i należą do wód między słodkimi (do 0,5 g/l), a słonawymi (2,0-30 g/l), z dominacją wód półsłonawych (1,0 – 2,0 g/l).

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych na obszarze Miasta Krakowa⁶⁷

Wody podziemne zwykłe (słodkie), występują w obrębie jednostek hydrostratygraficznych tworząc użytkowe poziomy wód podziemnych (UPWP). Ich najbardziej zasobne fragmenty zostały zaliczone do głównych zbiorników wód podziemnych - GZWP.

Na obszarze Miasta Krakowa można wyróżnić fragmenty trzech głównych zbiorników wód podziemnych:

- Krzeszowice - Pilica (GZWP Nr 326)
jurajski zbiornik wód podziemnych, występujący w ośrodku szczelinowo – krasowym, duży obszarowo zbiornik, którego niewielki fragment położony jest w obrębie północno – zachodniej części Krakowa. Obejmuje obszar wychodni wapieni górnej jury występujących pod zróżnicowanym, głównie przepuszczalnym nakładem czwartorzędowym,
- Dolina rzeki Wisły (GZWP Nr 450)
czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych o charakterze porowym w obrębie plejstocenijskich utworów piaszczysto żwirowych, obejmuje dolinę Wisły oraz jej dopływy w granicach Miasta Krakowa. Ujęcia wody bazujące na tym zbiorniku charakteryzują się zróżnicowaną głębokością (od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów) oraz przeważnie większymi wydajnościami,
- Subzbiornik Bogucice (GZWP Nr 451)
trzeciorzędowy zbiornik wód podziemnych, o charakterze porowym w obrębie kompleksu górnio – mioceńskich zawodnionych piasków bogucickich, obejmuje swym zasięgiem południowo wschodnią część Krakowa, oraz poza obszarem Miasta duże tereny w gminach Wieliczka, Niepołomice, Kłaj. Na obszar Krakowa przypada powierzchnia ok. 18 %. Wody podziemne ujmowane są przez kilkadziesiąt studzien wierconych, głębokości ujęć wynoszą od 60 do 200 m (w ponad 20 otworach głębokość przekracza 100 m).

Wody podziemne GZWP są generalnie dobrej jakości i mogą uzupełnić potrzeby Miasta. Wody poziomu czwartorzędowego ujmowane są dla potrzeb wodociągu miejskiego (ujęcie w Mistrzejowicach, składające się z trzech zespołów studni wierconych) oraz dla celów socjalno-bytowych Huty im. Tadeusza Sendzimira S.A. (ujęcia tzw. „Pasa A” oraz „Pasa D”). Dla powyższych ujęć, decyzjami Wojewody Krakowskiego ustanowione zostały strefy

---

⁶⁷ źródło: Raport o stanie środowiska naturalnego Miasta Krakowa za lata 1994-1998 oraz 1999-2001

ochronne, w których obowiązują ograniczenia, zakazy i nakazy wynikające wprost z ustawy Prawo wodne oraz z decyzji administracyjnych.

Wody podziemne stanowią również źródło awaryjnego systemu zaopatrzenia Krakowa. W skład tego systemu wchodzi studnie, które czerpią wodę z czwartorzędowego piętra wodonośnego oraz nieliczne ujęcia trzeciorzędowe i jurajskie (w tym źródła: przy ul. Cechowej, Tetmajera, Olszanickiej i Wądół).

Dla jurajskich źródeł Z-1 i Z-2 (o udokumentowanych zasobach), zlokalizowanych przy ul. Cechowej, zaprojektowano teren ochrony pośredniej, który wymaga usankcjonowania prawnego.

Ponadto, wody podziemne stanowią źródło zaopatrzenia dla mieszkańców na peryferiach Miasta, gdzie brak jest sieci wodociągowej, jak również dla niektórych zakładów zlokalizowanych na terenie Krakowa.

Na terenie Bieżanowa znajdują się ujęcia wody pitnej dla wodociągu w Wieliczce (ujęcia poziomu trzeciorzędowego z tzw. piasków bogucickich).

Na rysunku U5 zaznaczono ujęcia wód podziemnych o wydajności powyżej 50 m³/h (jedno i wielootworowe). Wykaz tych ujęć oraz wchodzących w ich skład otworów studziennych wraz z ich charakterystyką i schematem rozmieszczenia dołączono w „Dokumentacji Informacyjnej Studium”⁶⁸.

Wody podziemne na obszarze Miasta Krakowa są słabo izolowane od powierzchni terenu, a zatem mało odporne na przenikanie zanieczyszczeń. Zagrożenie determinowane jest przede wszystkim sposobem zagospodarowania przestrzennego oraz stanem środowiska przyrodniczego. Skuteczna ochrona jakości i zasobów wód podziemnych musi stanowić jedno z najważniejszych zadań i problemów uwzględnianych przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Złóża kopalin⁶⁹

Obecnie znaczenie surowcowe na terenie Miasta mają wapienie jurajskie, ility trzeciorzędowe i kruszywa naturalne oraz wody lecznicze, choć wcześniej eksploatowano tu również margle, gips, siarkę oraz sól kamienną.

W obrębie Miasta udokumentowane są następujące złoża kopalin, z czego część jest przedmiotem eksploatacji:

Złóża kopalin stałych:

- Bonarka-Łagiewniki - surowce ilaste ceramiki budowlanej, eksploatacja odkrywkowa, zasoby ok. 2000 tys. m³, wydobyte - 4 tys. m³ w 2001r.,
- Brzegi - kruszywo naturalne, złożo niezagospodarowane, stanowiące rezerwę surowcową, ewentualna eksploatacja metodą odkrywkową, zasoby ok. 29 000 tys. t,
- Brzegi II - kruszywo naturalne, eksploatacja odkrywkowa, prowadzona okresowo, zasoby ok. 5 600 tys. t, nieeksploatowane w 2001 r.
- Brzegi III - kruszywo naturalne, eksploatacja odkrywkowa, zasoby ok. 4 000 tys. t, wydobyte - 162 tys. t w 2001r.
- Nowa Huta - Zalew - kruszywo naturalne złożo niezagospodarowane, zasoby ok. 8 700 tys. t,
- Wolica - kruszywo naturalne, złożo wyeksploatowane i zasoby rozliczone, kwalifikujące się do wykreślenia z „Bilansu zasobów złóż kopalin”, wydobyte - 17 tys. t w 2001 r.,

⁶⁸ źródło: Regionalny Bank Danych Hydrogeologicznych HYDRO Nr 2, „Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział Karpacki w Krakowie, 31-560 Kraków, ul. Skrzatów 1

⁶⁹ źródło: „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce”, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002 r

- Wolica I - kruszywo naturalne, eksploatacja odkrywkowa od 2002r., zasoby ok. 1460 tys. t,
- Wzgórze Św. Piotra - wapień dla przemysłu wapienniczego, złoża niezagospodarowane, zasoby ok. 11 151 tys. t.
- Zesławice - surowce ilaste ceramiki budowlanej eksploatacja odkrywkowa, zasoby ok. 8 400 tys. m³, wydobyte ok. 80 tys. m³ w 2001 r.

Zasoby podano wg stanu na 31 grudnia 2001 r. Powyższe zestawienie dostarcza informacji o obecnym zapotrzebowaniu na wydobyte kopaliny na terenie Miasta, w przypadku złóż eksploatowanych, oraz o zabezpieczeniu surowcowym.

Złoża wód podziemnych zaliczonych do wód leczniczych

- Swoszowice – wody siarczanowo - wodorowęglanowo - wapniowo - magnezowe, siarczkowe. Wody eksploatuje się ujęciem źródło „Główne” o zatwierdzonych zasobach w ilości 7,2 m³/h, rzędna 226,6 m npm. Drugie źródło – Napoleon o wydajności ok. 0,8 m³/h nie jest eksploatowane. Woda lecznicza wykorzystywana jest wyłącznie jako surowiec balneologiczny. Na potrzeby zakładu wykorzystuje się ok. 15 % zasobów eksploatacyjnych. Występowanie w sąsiedztwie Swoszowic wartościowych wód mineralnych w miejscowości Lusina, daje możliwość rozszerzenia działalności uzdrowiskowej o obszary wychodzące poza granicę Krakowa - obszary perspektywiczne. Występowanie nieskażonych wód leczniczych na terenie dużej aglomeracji miejskiej jest ewenementem na skalę światową.
- Mateczny – wody siarczanowo - chlorkowo - sodowe - wapniowo - magnezowe, siarczkowe. Ujęcie składa się z trzech studni (Geo – 2, M-4 i nieeksploatowanej M-3) - samowypływ, o udokumentowanych zasobach eksploatacyjnych w ilości 8,5 m³/h na rzędnej 203,5 m npm. Woda lecznicza wykorzystywana jest do kąpieli solankowo-siarczkowych i do butelkowania. Na potrzeby zakładu wykorzystuje się ok. 10 % zasobów eksploatacyjnych.
- W celu zapewnienia warunków niezbędnych do prowadzenia i rozwijania lecznictwa uzdrowiskowego dla uzdrowiska Swoszowice ustanowiono statut zatwierdzony Uchwałą Nr15/74 Rady Narodowej Miasta Krakowa z dnia 25.IV.1974 r.), który ustala zasięg obszarów A, B, C ochrony uzdrowiskowej oraz wykaz czynności zastrzeżonych w poszczególnych obszarach, ze względu na ich oddziaływanie na warunki naturalne i czynniki środowiskowe, które mogą być wykonywane wyłącznie w trybie wydawania decyzji zgodnie z art. 12 ustawy z dnia 17 czerwca 1966r. o uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym.

Celem ochrony ujęć wód leczniczych złoża Swoszowice, w „Dokumentacji hydrogeologicznej obszarów alimentacji złoża wód leczniczych” Kraków 1997 r. zaprojektowano tereny ochrony pośredniej, które wymagają usankcjonowania prawnego w dostosowaniu do aktualnie obowiązujących przepisów.

Zgodnie z art. 125 ustawy Prawo ochrony środowiska, złoża kopaliny podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopaliny.

W związku z eksploatacją złóż kopalin ustanowione zostały obszary i tereny górnicze:

Nazwa obszaru i terenu górniczego	Powierzchnia w ha Obszaru górniczego	Powierzchnia w ha Terenu górniczego
Bonarka	15	25
Brzegi	78*	95*
Brzegi III	71*	71*
Wolica	16	16
Wolica I	9	9
Zesławice I	45	55
Mateczny	289	289
Swoszowice	780	780

* łączna powierzchnia na obszarze gminy Kraków i Wieliczka

Zgodnie z ustawą z 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze, dla terenów górniczych sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, który powinien zapewniać:

- wykonanie uprawnień określonych w koncesji,
- bezpieczeństwo publiczne,
- ochronę środowiska, w tym obiektów budowlanych.

Stan powietrza⁷⁰

Położenie geograficzne Krakowa w dolinie rzeki Wisły, stwarza dla jego mieszkańców niekorzystne warunki atmosferyczne. Miasto ma złą cyrkulację powietrza, z wiatrami wiejącymi głównie wzdłuż osi zachód-wschód. Wraz z masami powietrza nad teren Miasta napływają zanieczyszczenia pyłowe i gazowe pochodzące ze źródeł nawet znacznie odległych (obszar przemysłowy Śląska). Cechą charakterystyczną jest znaczna częstotliwość występowania ciszy.

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza w Krakowie są: zakłady przemysłowe i przedsiębiorstwa energetyki cieplnej, transport, kotłownie lokalne i paleniska indywidualne. Przemysł nadal dominuje, lecz z roku na rok ustępuje miejsca energetyce. Emisja przemysłowa i energetyczna jest objęta kontrolą i ewidencją, natomiast emisja z pozostałych źródeł, ze względu na charakter jest trudna do zbilansowania.

Z badań prowadzonych w sieci monitoringu wynika, że w ostatnich latach na obszarze aglomeracji krakowskiej następuje systematyczny spadek zawartości głównych zanieczyszczeń gazowych i pyłowych w powietrzu. W latach 1999-2001 średnie roczne stężenia dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i pyłu nie przekraczały dopuszczalnych wartości obowiązujących w Polsce. Wyjątek stanowi dwutlenek azotu, którego średnie stężenie w 2000r. wyniosło 112,5 % normy. Malą również ilość przekroczeń wartości średniodobowych tych zanieczyszczeń.

W strukturze zanieczyszczeń obserwuje się niewielki wzrost udziału zanieczyszczeń gazowych w stosunku do pyłowych.

Niska emisja ulega zdecydowanej poprawie, dzięki realizowanym od 10 lat programom ograniczenia niskiej emisji.

Obecnie największym problemem dla Miasta jest emisja ze źródeł mobilnych. Przeprowadzona w 2000r. inwentaryzacja emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych wykazała, że udział jej w całkowitej emisji tlenku węgla wynosi ok.50 %, a tlenków azotu ponad 15%.

⁷⁰ źródło: Raport o stanie środowiska naturalnego Miasta Krakowa za lata 1994-1998 oraz 1999-2001

Aktualnie obowiązujące przepisy (od połowy 2002r.) zaostrzają polskie normy do norm Unii Europejskiej, co stwarza zagrożenie nie spełnienia części wyznaczonych standardów (dla pyłu zawieszonego, tlenków azotu, niektórych związków organicznych).

Klimat akustyczny

Klimat akustyczny Krakowa kształtowany jest przez poszczególne grupy hałasu: komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy), przemysłowy i komunalny. W celu dokonania oceny stanu akustycznego Krakowa (zgodnie z Prawem ochrony środowiska) została sporządzona mapa akustyczna Krakowa, która będzie istotnym narzędziem wspomagającym prowadzenie polityki ekologicznej Miasta w zakresie akustyki środowiska, jak również umożliwi prawidłowe zarządzanie infrastrukturą miejską. Mapa akustyczna jest podstawą do stworzenia programu działań mających na celu dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego, zgodnie z harmonogramem określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska.

Jak wynika z mapy akustycznej Krakowa najbardziej uciążliwy dla mieszkańców Krakowa jest hałas komunikacyjny, szczególnie drogowy, obejmujący swoim oddziaływaniem teren prawie całego Miasta. Pomiary hałasu drogowego prowadzone w latach 1996-2001 wskazują na sukcesywne pogarszanie się klimatu akustycznego i wzrost przekroczeń wartości dopuszczalnych. Zanika różnica pomiędzy klimatem akustycznym dni roboczych w stosunku do dni świątecznych. Pozostałe grupy hałasu komunikacyjnego (kolejowy i lotniczy) mają charakter bardziej lokalny. W przypadku hałasu lotniczego, izolinia dopuszczalnego poziomu hałasu dla pory dnia obejmuje obszar znajdujący się praktycznie na terenie lotniska i nie obejmuje swym zasięgiem terenu Krakowa. Operacje lotnicze w porze nocnej wykonywane są sporadycznie i nie wyznaczano dla nich mapy.

Zagrożenie hałasem przemysłowym ma charakter bardziej lokalny, a stosowanie nowych maszyn i linii produkcyjnych powoduje, że zasięg hałasu przemysłowego staje się coraz mniejszy. Natomiast, rozwój sektora usług sprawia, iż coraz więcej skarg kierowanych jest na hałas komunalny związany m.in. z organizowaniem imprez, działalnością lokali rozrywkowych i gastronomicznych, pracą agregatów i systemów klimatyzacyjnych w małych obiektach handlowych.

Promieniowanie niejonizujące

Rozwój techniki oraz zmiana przepisów prawnych spowodowała w ostatnich latach znaczny rozwój ilości źródeł elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego. Na terenie Krakowa występują praktycznie wszystkie rodzaje źródeł tego promieniowania:

- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- stacje i linie energetyczne o napięciu 110 kV, 220 kV,
- Radiowe i Telewizyjne Centra Nadawcze,
- pojedyncze nadajniki radiowe,
- wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji,
- radiostacje amatorskie i stacje CB-radio,
- stacje bazowe trunkingowej sieci łączności radiotelefonicznej,
- urządzenia emitujące pola elektromagnetyczne pracujące w przemyśle, ośrodkach medycyny, placówkach naukowo-badawczych,
- urządzenia powszechnego użytku emitujące pola elektromagnetyczne, w tym aparaty telefonii komórkowej, sterowniki radiowe, telewizory itp.

Należy przypuszczać, że w następnych latach ilość źródeł promieniowania będzie wzrastać, co spowoduje wzrost zanieczyszczeń elektromagnetycznych. Ustawa Prawo ochrony środowiska w dziale VI określa obowiązki związane z ocenami i pomiarami poziomów pól

elektromagnetycznych na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz w miejscach dostępnych dla ludności.

Zagrożenia środowiskowe

Zagrożenia naturalne

Najważniejszym zagadnieniem wymagającym pogłębionych jakościowych i ekonomicznych analiz jest problem ochrony Krakowa przed powodzią, który wymaga rozstrzygnięć w skali regionu i kraju. Podjęte inwestycje podnoszenia obwałowań w obszarze Miasta (od stopnia wodnego „Kościuszko” po stopień na Dąbiu), jako jeden z elementów zabezpieczenia przed skutkami powodzi, wymagają dalszej kontynuacji. Lokalny Plan Ograniczenia Skutków Powodzi i Profilaktyki Powodziowej dla Krakowa (przyjęty Uchwałą Nr LXVI/554/00 Rady Miasta Krakowa z dnia 6 grudnia 2000 r.) zawiera m.in. wskazania do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego powinien być rozstrzygnięty sposób użytkowania terenu rezerwowanego pod budowę Kanału Krakowskiego, motywowanego względami żegludowymi i przeciwpowodziowymi. Granice obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi stuletniej Q 1% i tysiącletniej Q 0,1% przedstawiono w części graficznej, a źródło informacji w ”Dokumentacji Informacyjnej Studium”.

Poza możliwością wystąpienia powodzi na terenie Krakowa (od Wisły i jej dopływów) wśród innych potencjalnych możliwości wystąpienia zagrożeń środowiskowych, zwraca się uwagę na takie zagadnienia jak zjawiska geodynamiczne - osuwiska, zsuwy, spływy, zjawiska krasu gipsowego - stanowiące potencjalne zagrożenie dla budownictwa (takie zagrożenia mogą występować lokalnie w różnym zakresie i różnym nasileniu, na przykład w takich terenach jak: Chełm-Zakamycze, Krzemionki, stoki Sikornika i Lasu Wolskiego oraz w rejonach ulic: Benedyktowicza, Czerwone Maki, Grota Roweckiego, Kobierzyńskiej, Wielickiej-Heltmana, Wodociągowej) oraz lokalne zagrożenie promieniowaniem jonizującym od radonu, nad którym prowadzi badania Instytut Fizyki Jądrowej.

Postuluje się uwzględnienie tych zjawisk w opracowaniach ekofizjograficznych, sporządzanych dla potrzeb planowania miejscowego.

Zagrożenia wynikające z działalności człowieka

Kolejnymi zagrożeniami dla zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego są: hałas komunikacyjny oraz zanieczyszczenie powietrza pochodzące od źródeł mobilnych.

Z analizy dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu wynika, że zasadnicze zagrożenia dla lokalnych zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego, a zwłaszcza dla ludzi i zabytków, pochodzą z istniejącego sposobu funkcjonowania systemów transportowych Miasta Krakowa. W/w uciążliwości nie są niwelowane właściwym kształtowaniem przestrzeni w terenach przyległych do tych systemów (autostrada, drogi szybkiego ruchu w terenach zabudowanych i otwartych, lotniska, tramwaj i kolej).

Poprawa klimatu akustycznego Miasta Krakowa winna być realizowana poprzez ograniczenie hałasu u źródła: eliminację pojazdów z wybranych ulic i rejonów Miasta, narzucanie ograniczeń w dostępności pewnych elementów układu komunikacyjnego dla pojazdów ciężkich, wprowadzanie nowego taboru i nowych rozwiązań w komunikacji szynowej i autobusowej, wprowadzanie zmian w układzie komunikacyjnym w celu odciążenia szczególnie głośnych ulic oraz przerzucanie ruchu tranzytowego na arterie położone z dala od zabudowy chronionej oraz na drodze propagacji: budowa ekranów akustycznych, właściwe projektowanie osiedli mieszkaniowych (np. z linią garaży od strony drogi, stanowiących

jednocześnie ekran akustyczny). Stosowanie ekranów akustycznych należy ograniczyć do tych miejsc, w których poprawa klimatu akustycznego innymi metodami nie jest możliwa.

Ochrona środowiska przed hałasem ma poważny wymiar ekonomiczny. Istnieje problem wypracowania takich rozwiązań, aby podejmowane przedsięwzięcia cechowała efektywność przy zachowaniu ekonomicznej racjonalności. Przedsięwzięcia ochronne winny być prowadzone zgodnie z programem ochrony środowiska przed hałasem.

Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wyznaczając tereny o różnych funkcjach lub różnych zasadach zagospodarowania, należy każdorazowo wskazać, które z nich należą do poszczególnych rodzajów terenów zróżnicowanych ze względu na poziom hałasu (art.114 ustawy Prawo ochrony środowiska) z uwzględnieniem informacji dotyczących stanu akustycznego Krakowa, zawartych w mapie akustycznej.

Sieć monitoringu powietrza powinna nadal stanowić istotne narzędzie planistyczne, pozwalające na wytypowanie obszarów w różnym stopniu zanieczyszczonych. Od jakości parametrów powietrza będzie uzależniony rozwój terenów mieszkaniowych w obszarze tras komunikacyjnych i zakładów przemysłowych.

Obiekty zabytkowe i zieleń Miasta narażone są również na zagrożenia wynikające z tzw. „niskiej emisji”. Dla likwidacji tych zagrożeń, bądź istotnego ograniczenia, jako priorytet przy ogrzewaniu budynków należy stosować podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, ogrzewanie elektryczne lub wykorzystywać paliwa sprzyjające środowisku. Ponadto, należy korzystać z obecnie dostępnych instrumentów (np. dofinansowanie z Gminnego lub Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) oraz z instrumentów określonych w programie ochrony powietrza (sporządzanym przez Wojewodę – art.91 ustawy Prawo ochrony środowiska). Dalsze działania w zakresie uzyskania poprawy stanu środowiska we wszystkich jego elementach będą objęte programem ochrony środowiska Krakowa (art.17 ustawy Prawo ochrony środowiska).

Z uwagi na znaczny rozwój źródeł promieniowania niejonizującego, wzrasta ilość zanieczyszczeń elektromagnetycznych w środowisku. W planowaniu miejscowym należy uwzględnić przepisy normujące zagadnienia ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi emitowanymi do środowiska.

Inwestycje emitujące promieniowanie elektromagnetyczne lokalizowane powinny być w sposób zapewniający dotrzymanie standardów jakości środowiska poza terenem obiektu stanowiącego źródło promieniowania (art.144 ustawy Prawo ochrony środowiska). Wymóg ten nie dotyczy inwestycji radiokomunikacyjnych, emitujących pola elektromagnetyczne o parametrach wyższych od dopuszczalnych, o ile pola te występują w miejscach niedostępnych dla ludzi. W pozostałych przypadkach należy wyznaczyć obszary ograniczonego użytkowania.

Strefa ochronna Huty im. T. Sendzimira

Decyzją Nr 29/80 Naczelnika Dzielnicy Kraków – Nowa Huta z dnia 14 lipca 1980r. ustanowiona została strefa ochronna Kombinatu Metalurgicznego - Huta im. Lenina obejmująca obszar „Kraków – Wschód” o powierzchni wraz z Kombinatem ca 4040 ha (ok. 12% obszaru Miasta).

Przyjęty kierunek zagospodarowania strefy zakładał systematyczną likwidację istniejącej zabudowy oraz upraw rolniczych, w drodze dobrowolnego wykupu realizowanego przez Zakład, a także wprowadzanie zadrzewień jako elementu ograniczającego rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń. Jednakże w związku z trudnościami finansowymi wykupy zostały przerwane w 1988r., a uzyskany zakres ok. 50% z ponad 10 tys. działek istniejących w strefie, nie pozwolił na podjęcie prac związanych z docelowym zagospodarowaniem strefy ochronnej.

Prowadzone w latach 1989-1995 działania modernizacyjne, mające na celu ograniczenie uciążliwości Zakładu, po przeprowadzonej przez Instytut Ochrony Środowiska PAN szczegółowej analizie wykazały zmniejszenie zasięgu uciążliwości, co pozwoliło na podjęcie przez Wojewodę Krakowskiego w 1996 r. decyzji o ograniczeniu strefy o ca 640 ha (decyzja OS-I-7622/7/96 z dnia 16 września 1996r.).

17 kwietnia 2002 r. Wojewoda Małopolski dokonał kolejnego zmniejszenia strefy ochronnej Huty im. T. Sendzimira o ca 1210 ha. Aktualnie powierzchnia strefy wynosi ca 2190 ha, co stanowi prawie 7 % powierzchni Miasta.

Nowe prawo wyznacza obowiązek uregulowania problemu stref ochronnych do końca 2005 r. Z dniem 1 stycznia 2006 r. zakład nieposiadający tytułu prawnego do obszaru, na którym przekroczone są dopuszczalne poziomy zanieczyszczeń zobowiązany jest do wstrzymania działalności powodującej ich przekroczenie.

Aktualnie pomimo przeprowadzonych już działań modernizacyjnych zakładu, Huta im. T. Sendzimira nadal jest zakładem stanowiącym jedno z największych zagrożeń dla środowiska i przoduje w wielkości emisji zanieczyszczeń.

W obszarze Kraków - Wschód (w strefie ochronnej HTS) występują szczególne uwarunkowania prawne i merytoryczne wskazujące potrzebę podjęcia istotnych zmian polityki przestrzennej.

Uwarunkowania sprzyjające i ograniczające

sprzyjające

- wartościowe zasoby naturalne Miasta – rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, kompleksy leśne, zasoby wodne - powierzchniowe i podziemne, grunty rolne,
- objęcie ochroną prawną terenów cennych przyrodniczo poprzez: utworzenie rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, użytków ekologicznych, oraz uznanie obiektów jako pomników przyrody,
- przebieg głównych korytarzy przewietrzających uwarunkowanych rzeźbą terenu, zgodny z systemem terenów wymagających ochrony jako cenne przyrodniczo.
- opracowany kompleksowy program rozwoju zieleni miejskiej oraz plan inwestycji w zakresie zieleni z udziałem dzielnic,
- przygotowanie dokumentacji do objęcia ochroną prawną obszarów jako użytki ekologiczne i obiektów (drzew) jako pomniki przyrody,
- zasoby gruntów rolnych - potencjalne obszary do zalesień i zadrzewień,
- zasoby terenów otwartych – w tym wzdłuż rzek i cieków wodnych – jako obszary do kształtowania systemu zieleni miejskiej,
- występowanie złóż surowców mineralnych. Podjęcie eksploatacji złóż powinno być uzależnione od ewentualnych skutków prowadzonej eksploatacji dla zachowania wartości środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
- możliwość zagospodarowania zrehabilitowanych wyrobisk jako atrakcyjnych terenów rekreacyjnych,
- zbiorniki wód podziemnych stwarzają możliwość uzupełnienia źródła wody pitnej dla potrzeb Miasta,
- występowanie wód leczniczych i możliwość ich eksploatacji na utworzonych obszarach górniczych Uzdrowiska „Szosowice” i „Mateczny”,
- położenie Miasta nad węzłem hydrograficznym Wisły i jej dopływów stwarza korzystne warunki ze względu na: duże zasoby wód powierzchniowych jako źródła wody, podstawy

systemu odwadniającego Miasto, możliwość wykorzystania Wisły jako drogi wodnej i do celów rekreacyjnych,

- ustanowione decyzjami administracyjnymi strefy ochronne wszystkich ujęć wód powierzchniowych,
- obniżenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery w związku z realizacją „Programu likwidacji źródeł niskiej emisji (transformacja systemu ogrzewania Miasta),
- obniżanie uciążliwości zakładów przemysłowych,
- wzrost świadomości ekologicznej, zwłaszcza wśród młodego pokolenia (akcje typu: „Kraków - miastem rowerzystów”, „Dzień bez samochodu” wraz z „Tygodniem mobilności”, „Kraków - miastem ogrodem”, zaangażowanie młodzieży szkolnej do akcji proekologicznych: selektywna zbiórka odpadów, „Sprzątanie świata”, „Dni Ziemi” etc.),

ograniczające

- ponadnormatywne zanieczyszczenie wód powierzchniowych,
- presja inwestorów w kierunku zajmowania terenów zielonych pod zabudowę (z tendencją do utwardzania możliwie całego terenu inwestycji) i związane z tym zmniejszanie powierzchni czynnej biologicznie,
- zagrożenie powodziowe Miasta Krakowa wymagające rozwiązań w skali miejskiej i regionalnej ,
- zagrożenie jakości i zasobów wód podziemnych na obszarze Miasta (wody poziomu trzeciorzędowego - subzbiornik Bogucice, wody poziomu czwartorzędowego - zbiornik Dolina rzeki Wisły, wody poziomu górnopaleozoicznego - zbiornik Krzeszowice-Pilica,
- zagrożenie dla zasobów i jakości wód leczniczych ze złóż Swoszowice i Mateczny,
- występowanie zjawisk geodynamicznych,
- wzrost uciążliwości hałasu komunikacyjnego,
- niezadowalający stan jakości powietrza, wzrost zanieczyszczeń od źródeł mobilnych,
- powszechne zainteresowanie zmianą przeznaczenia obszarów rolnych i zielonych na tereny budowlane (liberalizacja polityki przestrzennej pozwalająca na przeznaczenie pod zabudowę terenów o znaczeniu retencyjnym, podmokłym - o wysokim poziomie wód gruntowych - co powoduje zaburzenie lokalnych stosunków wodnych),
- ograniczone możliwości finansowe Gminy na wykup gruntów przeznaczonych pod zieleń i na tworzenie nowych parków oraz zieleńców, a także na realizację statutowych zadań z zakresu infrastruktury technicznej i transportu,
- brak kompleksowej waloryzacji wartości przyrodniczych Miasta,
- struktura własnościowa niesprzyjająca ochronie prawnej,
- zabudowa części korytarzy przewietrzających w dolinie Wisły, w dolinie Prądnika, Wilgi, Serafy, Rozrywki,
- niekorzystna struktura własnościowa potencjalnych terenów rekreacyjnych, tendencja do ograniczania dostępności do otwartych terenów prywatnej własności.

3.4. Stan środowiska kulturowego

Unikatowa ranga Miasta Krakowa – dawnej stolicy państwa, kolebki nauki polskiej i życia artystycznego, miasta obdarzonego wielkim bogactwem zabytków i pamiątek narodowych o najwyższej wartości - powoduje, że problematyka środowiska kulturowego wymaga szczególnego i wyjątkowego potraktowania.

Kraków posiada rangę pomnika dziedzictwa narodowego, tak z racji zasobów jak i zachowania, jako jedno z nielicznych miast w Polsce, autentyzmu substancji zabytkowej i ciągłości tożsamości kulturowej. Uznaniem jego niepowtarzalnej wartości w skali międzynarodowej stał się wpis na I Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO w 1978 r. – w granicach obejmujących Wzgórze Wawelskie, Stare Miasto w obrębie Plant oraz Kazimierz. Dalszym wyrazem pozycji Krakowa na arenie międzynarodowej jest jego przynależność do Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa UNESCO (OWHC).

Gromadzony przez pokolenia dorobek o znaczeniu historycznym, artystycznym i dydaktycznym zawierający treści symboliczne, posiadający także użytkową wartość materialną, stanowi trwały zbiór elementów determinujących tożsamość Krakowa i jego współczesny rozwój, które powinny być integralnie wkomponowane w zagadnienia zagospodarowania przestrzennego miasta.

Historyczny rozwój struktury przestrzennej

Krystalizacja urbanistycznej formy i tkanki architektonicznej miasta dokonywała się stopniowo, a od połowy XIII wieku, poprzez strukturalną i funkcjonalną integrację wcześniejszych jednostek osadniczych, zachowujących cechy odrębności, o układach do dzisiaj czytelnych w kompozycji przestrzennej miasta. Zmieniające się koryto Wisły i skaliste Wzgórze Wawelskie miało istotny wpływ na kształtowanie się topografii najstarszej części miasta.

Przekształcenia dokonywały się w następujących okresach chronologicznych zdeterminowanych przemianami cywilizacyjnymi i historią Krakowa:

Kraków przedlokacyjny

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie współczesnego Krakowa datowane są na około 6 tys. lat temu, zaś najstarsze osadnictwo o charakterze miejskim pochodzi z przełomu IX i X w. Ośrodkiem miastotwórczym było wówczas Wzgórze Wawelskie – gród – siedziba władzy świeckiej i kościelnej, u stóp którego wyrosło podgórze i osady. Tutaj krzyżowały się europejskie szlaki handlowe utrwalone w przebiegu niektórych współczesnych ulic. Z tej fazy pochodzą relikty osadnictwa prehistorycznego, kopce Krakusa i Wandy, pozostałości osadnictwa wczesnośredniowiecznego ujawnione w badaniach archeologicznych oraz obiekty romańskiej architektury.

Średniowieczne miasto lokacyjne lata 1257 do około 1500

Lokacja miasta na prawie magdeburskim w 1257r. przez księcia Bolesława Wstydliviego, anektując niektóre wcześniejsze osady z budowlami sakralnymi, wytyczyła szachownicowy plan miasta z centralnie położonym kwadratowym Rynkiem (pełniącym najważniejsze funkcje municypalne). Odzwierciedliło się to w nieregularnościach układu urbanistycznego Starego Miasta, otoczonego później murami obronnymi. Do dziś obszar ten stanowi jądro kompozycyjne miasta skupiające wiele prestiżowych funkcji. W roku 1320 do Krakowa przyłączono podgórze książęce Okół.

W roku 1335 król Kazimierz Wielki ulokował na ówczesnej wyspie wiślanej nowe miasto Kazimierz z czworobocznym Rynkiem - którego część stanowi obecny plac Wolnica (włączając w jego obszar wzgórze Skałki i dawną wieś Bawół, co uwidocznione jest w nieregularności układu). W końcu wieku XV po jego wschodniej stronie wytworzyło się miasto żydowskie z ulicą Szeroką jako centrum, oddzielone murem od części chrześcijańskiej. Całość Kazimierza opasywały mury obronne.

W wyniku kolejnego aktu lokacyjnego Kazimierza Wielkiego w 1366r. powstało miasto Kleparz z czworobocznym rynkiem, którego fragmenty to dzisiejszy Plac Matejki i plac handlowy Stary Kleparz. Z tego okresu pochodzi też najwspanialsza architektura gotycka, a tworzącymi sylwetę miasta dominantami stają się zabudowa na Wzgórzu Wawelskim i wysokie wieże świątyń. W otoczeniu miasta znajdowały się liczne wsie służebne i przedmieścia. Wraz z przyległymi osadami w oddali od centrum funkcjonowało opactwo benedyktynów w Tyńcu oraz klasztory cystersów w Mogile i norbertanek na Zwierzyńcu.

Okres od około 1500r. do połowy XVII w.

Jest to okres ekonomicznego rozkwitu miasta wyrażający się m.in. w budowie nowożytnej infrastruktury, rozbudowie i modernizacji wcześniejszych budowli, zakładaniu ogrodów oraz wznoszeniem rezydencji poza granicami miasta średniowiecznego (Łobzów, Willa Decjusza, Pałac Biskupi na Białym Prądniku).

W okresie tym zmieniła się szata architektoniczna miasta, powstały liczne budowle sakralne, których wieże i kopuły wpisały się w sylwetę Krakowa.

W wieku XVII na obrzeżach miasta funkcjonowało 18 jurydyk - podmiejskich osad z własnym samorządem, stanowiących prywatne posiadłości szlacheckie lub kościelne o utrwalonych w obecnej topografii miasta nazwach np. Pędzichów, Szlak, Groble, Lubicz, Wesoła, Retoryka, Garbary, Nowy Świat, Piaski, Biskupie, Stradom, Smoleńsk.

Przeniesienie w 1611r. do Warszawy stolicy państwa spowodowało spowolnienie intensywnego dotychczas rozwoju miasta.

Okres od połowy XVII w. do 1795r.

Katakлизmy dziejowe potopu szwedzkiego, wojny północnej i konfederacji barskiej spowodowały duże zniszczenia i przyczyniły się do upadku gospodarczego miasta; Kazimierz nie powrócił już do dawnej świetności. Mimo trudnej sytuacji wiele domów Starego Miasta przekształciło się w okazałe pałace miejskie, przybywały nowe świątynie i klasztory. Nastąpiło administracyjne i funkcjonalne scalenie Krakowa, Kazimierza i Kleparza oraz istniejących jurydyk; w pierwotnym układzie zachowała się do dzisiaj jedynie jurydyka Wesoła.

Po przyłączeniu do Austrii ziem leżących na prawym brzegu Wisły (na mocy traktatu rozbiorowego 1772r.) Austriacy postanowili zbudować miasto konkurencyjne wobec pozostającego przy Koronie Krakowa. Po planach lokalizacji miasta na Ludwinowie (do dziś pozostały fragmenty szachownicowego układu po obu stronach ujścia Wilgi) w 1784r. powstało miasto Podgórze, założone na planie pasmowym, rozciągnięte między linią Wisły a stromymi skalnymi zboczami Wzgórza Lasoty, w układzie ulic wykorzystujące istniejący szlak solny.

Lata 1795 – 1918 – okres rozbiorów Polski

– pierwsza połowa XIX w.

W momencie utraty niepodległości strefa zainwestowania nie przekraczała granic średniowiecznych układów. W początkowej fazie miasto wyludniło się, ale wkrótce nastąpiła nieznaczna poprawa jego sytuacji gospodarczej. Na lata 1815 – 1846 przypada okres względnej autonomii politycznej i gospodarczej miasta Wolnego Miasta Krakowa.

Podjęte zostały działania porządkujące miasto, w ramach których wyburzono jednak część zabytków - murów miejskich i średniowiecznych kościołów. W ich miejsce powstały Planty oraz liczne place: Wszystkich Świętych, Szczepański, Św. Marii Magdaleny, Słowiański, Świętego Ducha (często ich nazwy pochodziły od imion patronów wyburzonych kościołów). Po likwidacji cmentarzy przykościelnych powstał Plac Mariacki i Plac Bernardyński. W Podgórzu powstał trójkątny Rynek. W 1803r. założono poza miastem Cmentarz Rakowicki oraz nowy Cmentarz Żydowski.

Budowa w 1844r. linii kolejowej z dworcem zdeterminowała i ograniczyła od północy rozwój miasta, generując jednocześnie powstawanie nowych jednostek zurbanizowanych wzdłuż jej przebiegu. W tym czasie wzmocniła się także rola obszaru między Krakowem a Kazimierzem wzdłuż traktu do Podgórza.

– **druga połowa XIX w. - do 1918 r.**

W tym okresie nastąpiła budowa Twierdzy Kraków - oprócz systemu umocnień objęła ona budowę infrastruktury, w tym budynków koszarowych i dróg rokadowych. Budowa kolejnych pierścieni twierdzy ograniczyła terytorialny rozwój miasta - wokół umocnień wprowadzony został zakaz zabudowy (rewersy demolacyjne), co doprowadziło do upadku przedmieść.

Wielki pożar 1850r. zniszczył znaczną część Starego Miasta. Budowa twierdzy zbiegła się, więc z odbudową miasta po pożarze, w ramach której nastąpiła restauracja monumentalnych obiektów zabytkowych – dając początek ożywionej później działalności konserwatorskiej.

Przywrócenie w 1866r. autonomii i działalności samorządu zaowocowało gwałtownym wzrostem gospodarczym i ożywieniem budownictwa, zwłaszcza obiektów użyteczności publicznej, w ramach kreowania nowych przestrzeni miejskich wypełnianych architekturą w duchu historyzmu. W tym okresie nastąpiła ekspansja budownictwa mieszkaniowego, zasypanie koryta Starej Wisły, regulacja Rudawy i Młynówki Królewskiej, uporządkowanie bulwarów wiślanych z budową kamiennych murów oporowych. Koncentryczno–promienista sieć ulic została uporządkowana, przy wykorzystaniu układu dróg fortecznych. Działania te stworzyły warunki powstania miasta nowoczesnego z okazałą wielkomiejską architekturą, dominującą do dziś w krajobrazie centrum. Na wzór miast europejskich powstały zielone aleje Plant Dietlowskich i ul. Retoryka, założono Park Jordana i Park Krakowski, w Podgórzu w miejscu nieczynnego kamieniołomu powstał Park Bednarskiego. Na obrzeżach miasta znalazły lokalizacje zakłady przemysłowe.

W 1910r. po zniesieniu linii fortyfikacji I rdzenia twierdzy i związanych z tym rygorów demolacyjnych, w drodze scalenia i przyłączenia sąsiednich gmin powstał „Wielki Kraków”. W 1915r. miasto Podgórze połączyło się z Krakowem. Już w 1912r. powstało lotnisko w Rakowicach – początkowo wojskowe - jedno z pierwszych w Polsce.

Bardzo szybko rozwijające się nowoczesne miasto skoncentrowało się wokół średniowiecznego rdzenia. W tym okresie przeprowadzone zostały także działania planistyczne na rzecz miasta np. konkurs na Plan Regulacji Wielkiego Krakowa.

Lata 1918 –1939 - okres II Rzeczypospolitej

Ostateczne zniesienie fortecznego statusu miasta pozwoliło na pełną realizację planów wytyczonych na początku wieku w zakresie uzupełniania zabudowy, formowanej w duchu modernizmu, rozbudowy infrastruktury i komunikacji. Nastąpiło ściślejsze połączenie funkcjonalne z Podgórzem i skierowanie zainwestowania w kierunku południowym. Funkcje przemysłowe skoncentrowane zostały po stronie wschodniej miasta. Na miejscu dawnego rdzenia twierdzy utworzono Aleję Trzech Wieszców oraz obecną Aleję Beliny-Prażmowskiego. Poza dawnym kordonem fortyfikacji powstały kolonie willowe i budownictwo spółdzielcze: Cichy Kącik, Osiedle Salwator, Osiedle Profesorskie, Urzędnicze, Oficerskie na Olszy. Uporządkowane zostały istniejące place i wytyczone nowe,

np. Sikorskiego, Axentowicza i Kossaka. W tym czasie obowiązywała zasada kształtowania przestrzeni jako "miasta – ogrodu". Lasek Wolski stał się najważniejszym terenem rekreacyjnym miasta, powstały liczne parki, zieleńce i skwery. Wzniesione zostały prestiżowe gmachy użyteczności publicznej związane z nauką i kulturą. Nastąpiła rozbudowa dawnego lotniska i przekształcenie jego części w pasażerski Port Lotniczy w Rakowicach-Czyżynach, budowa nowych sieci kolejowych przyczyniła się do zainwestowania wschodniej strony miasta. Zintensyfikowano prace nad kierunkami rozwoju miasta i planami zabudowy (1937r. - tzw. Plan Inwestycyjny Dziewońskiego).

Okres okupacji niemieckiej

W roku 1941r. nastąpiło znaczne powiększenie administracyjne obszaru miasta. Zostały wybudowane nowe osiedla mieszkaniowe w dzielnicach przeznaczonych dla Niemców w rejonie ul. Królewskiej. Totalitarne wizje urbanistyczne ograniczono w końcu do wyburzenia zabudowy pod Wzgórzem Wawelskim, pomników oraz przebudowy części budynków w Śródmieściu. Programowa eksterminacja Żydów, którzy zostali przeniesieni do Getta na Podgórzu, a następnie do obozów zagłady, spowodowała niszczenie zespołu Kazimierza. W Płaszowie powstał obóz koncentracyjny.

Okres powojenny

Po wschodniej stronie Krakowa, w związku z lokalizacją kombinatu metalurgicznego, wybudowane zostało miasto Nowa Huta, zaplanowane jednorodnie i kompleksowo jako miasto idealne w duchu socrealizmu na planie gwiaździstym z promienistym układem ulic wychodzących z pryncypialnego Placu Centralnego. Zostało ono wraz z obszarem kombinatu w 1951r. przyłączone do Krakowa. Fakt ten zdeterminował dalszy kierunek miejskiego zainwestowania, obszary wschodnie zaczęły sukcesywnie wypełniać się blokową zabudową mieszkaniową. Spowodowało to znaczne „rozciągnięcie” wzdłuż doliny Wisły mocno utrwalonego wcześniej koncentryczno – promienistego układu miasta. Do dzisiaj skutkuje to m.in. niedostatecznymi powiązaniem komunikacyjnymi całej struktury miasta, ponadto znacznie powiększyło procentowy udział w powierzchni miasta terenów zalewowych.

W roku 1973 nastąpiło przyłączenie do miasta kolejnych 22 okolicznych wsi, przede wszystkim szerokiego pasma przyległych od południa wsi od Tyńca przez Swoszowice po Kosocice (obszary położone obecnie poniżej przebiegu południowego odcinka autostrady) oraz po stronie wschodniej wsie od Łuczanowic poprzez Wadów, Kościelniki, Wyciąże, Przyłasek Rusiecki po Przewóz i Rybitwy. Układ ten został ukonstytuowany w jednostkę administracyjną pn. Krakowski Zespół Miejski. W 1974r. Swoszowice uzyskały status Uzdrowiska. W latach 70-tych żywiłowy rozwój zabudowy blokowej sytuowanej na obrzeżach Śródmieścia spowodował degradację pierwotnych zespołów osiedleńczych przedmieść i wsi. Wysoka zabudowa okalająca spowodowała zaburzenia w odbiorze historycznej panoramy zabytkowego centrum zaś rozwój przemysłu przyczynił się do niszczenia substancji zabytkowej.

W okresie powojennym w rozwoju urbanistycznym Krakowa najbardziej skryształizowanym elementem jest centrum Nowej Huty skupione wokół Placu Centralnego, powstałe w latach 50-tych. Po tym okresie, do końca lat 80-tych, główny składnik nowej tkanki miejskiej stanowiła zabudowa mieszkaniowa, zdominowana kompozycją wolnostojących bloków, luźno związanych z siecią istniejących wewnątrz ulic i placów, nietworząca nowych czytelnych struktur przestrzeni publicznej. Na tym tle wyróżniały się wówczas jedynie pojedyncze bryły obiektów niemieszkalnych (np. hotel Cracovia czy kino Kijów), budowli sakralnych (kościół Arka w Nowej Hucie czy pod wezwaniem Błogosławionej Jadwigi na Krowodrzy) oraz zespołów obiektów uczelnianych (Miasteczko Studenckie i niektóre budynki powstałe w związku z 600-leciem UJ).

Dopiero w latach 90-tych zmiany ustrojowe, jakie wówczas nastąpiły, uruchomiły procesy restrukturyzacji i zabudowy komercyjnej większych obszarów, jak na przykład tereny przemysłowe Solvaya w Borku Fałęckim i na Olszy. Równocześnie upadek monopolu „fabryk domów” i scentralizowanej spółdzielczości mieszkaniowej zaowocował szeregiem inwestycji mieszkaniowych wraz z towarzyszącymi im zespołami handlowo-usługowymi (między innymi przy ul. Meissnera, na Białym Prądniku, Krowodrzy i w wielu innych miejscach) a także obiektami sakralnymi. W tym też okresie powstawały nowe hotele, biurowce i nieliczne budowle użyteczności publicznej takie jak Muzeum Sztuki Japońskiej, siedziba Radia Kraków, nowe skrzydło Biblioteki Jagiellońskiej czy rozbudowa portu lotniczego w Balicach. Wzniesiono wiele wieloprzestrzennych obiektów komercyjno – handlowych. Dodać tu także należy inwestycje komunalne w dziedzinie komunikacji, a zwłaszcza dwa nowe mosty przez Wisłę i skrzyżowania wielopoziomowe.

Zasoby środowiska kulturowego

Kraków posiada największy w skali naszego kraju zasób dóbr kultury o najwyższych wartościach historycznych i artystycznych. W jego skład wchodzi Wawel z Zamkiem Królewskim i katedrą, 10 układów i zespołów urbanistycznych, w tym 5 miast (Kraków, Kazimierz, Kleparz, Podgórze i Nowa Huta), 37 układów ruralistycznych – dawnych wsi - w większości powstałych w średniowieczu, 93 obiekty i zespoły rezydencjonalne, 95 obiektów i zespołów sakralnych (w tym unikalny w skali europejskiej zespół 7 bożnic), 180 budowli użyteczności publicznej, 4 kopce, 17 zabytkowych cmentarzy, 24 parki i obszary zieleni zabytkowej, relikty systemów obronnych z różnych epok, w tym także 184 obiekty militarne związane z austriacką Twierdzą Kraków, co najmniej 42 obiekty i zespoły przemysłowe (wybrano jedynie najważniejsze), wreszcie 481 kapliczek, figur i krzyży przydrożnych. Wnętrza budowli kryją ponad 25 tys. dzieł sztuki, stanowiących ich wystrój i wyposażenie, z czego około 17 tys. znajduje się w licznych muzeach i kolekcjach prywatnych. Należy tu zaznaczyć, że choć zasób dóbr kultury jest w zasadzie dobrze zidentyfikowany, jednak w części nadal wymaga aktualizacji – ujawniane są kolejne obiekty o wartościach zabytkowych, zaś inne ulegają degradacji.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o ochronie dóbr kultury, dla najcenniejszych zespołów urbanistycznych, obiektów i innych podmiotów ochrony wymagane są opracowania studialne urbanistyczno-konserwatorskie, których wnioski, zatwierdzone przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stają się podstawą merytoryczną programów konserwatorskich⁷¹ a także projektów inwestycyjnych.

Obszary i obiekty objęte ochroną prawną

Pomnik historii (wg. ustawy o ochronie dóbr kultury)

Na mocy Rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 8 września 1994 r. (M.P. Nr 50 poz. 418), za pomnik historii uznany został „Kraków - historyczny zespół miasta” („... ze względu na wyjątkowe, uniwersalne wartości historyczne, artystyczne oraz wartości niematerialne, autentyczność historycznego układu urbanistyczno-architektonicznego Krakowa, ukształtowanego w ciągu tysiącletniej historii, stanowiącego jeden z czołowych kompleksów artystyczno - kulturalnych Europy...”). Obszar Krakowa uznany za pomnik historii wynosi 678,34 ha, co stanowi 2,07% terytorium Miasta. W jego granicach koncentrują się najstarsze układy historyczne i najcenniejsze obiekty zabytkowe, stanowiące 86% zasobów wpisanych do rejestru zabytków i 30% ujętych w ewidencji.

⁷¹ Wykaz Studiów urbanistyczno-konserwatorskich zawarty jest w „Dokumentacji Informacyjnej Studium”

Obszary i obiekty wpisane do rejestru zabytków⁷²

Na mocy ustawy o ochronie dóbr kultury z dnia 15 lutego 1962r. z późniejszymi zmianami (tekst jednolity Dz.U. nr 98 poz. 1150) przedmiotem ochrony prawnej, poprzez wpis do rejestru zabytków⁷³, są zespoły i obiekty mające wartość historyczną, artystyczną i dydaktyczną, a także niematerialne dobra kultury mające znaczenie jako symbole tożsamości kulturowej oraz stanowiska archeologiczne⁷⁴ i rezerваты przyrodnicze⁷⁵ – jako elementy składowe krajobrazu kulturowego. Do rejestru zabytków ruchomych wpisywane są kapliczki, figury i krzyże przydrożne. Stopniowo, do rejestru zabytków, wpisywane są obiekty figurujące w ewidencji konserwatorskiej. Stanowiska archeologiczne wpisywane są do rejestru zabytków archeologicznych⁷⁶.

Rejestr zabytków obejmuje aktualnie 1236 obiektów (w tym na obszarze pomnika historii 1024). Zestawienie zasobu z podziałem na rodzaje obiektów zawiera zamieszczona poniżej tabela⁷⁷.

Lista Miejsc Pamięci Narodowej

Ochronie prawnej podlegają również miejsca, obiekty i znaki Walki i Męczeństwa⁷⁸.. Lista Miejsc Pamięci Narodowej obejmuje ok. 1200 pozycji, z czego znaczenie przestrzenne posiada 11 (miejsca martyrologii, place, budynki). Na obszarze pomnika historii znajdują się 3 Miejsca Pamięci Narodowej⁷⁹.

Obszary i obiekty objęte ewidencją konserwatorską:

Zgodnie z ustawą o ochronie dóbr kultury ochronie podlegają również obiekty, których wartość zabytkowa jest oczywista – te są ujęte w ewidencji konserwatorskiej. Jej statystyka jest zmienna, w miarę wpisywania tego zasobu do rejestru zabytków. W ewidencji znajduje się obecnie ok. 7720 obiektów, z czego 2382 na obszarze pomnika historii – patrz tabela⁸⁰.

⁷² Rejestr zabytków architektury zawarty jest w „Dokumentacji Informacyjnej Studium”.

⁷³ Decyzje o wpisie do rejestru zabytków wydaje Wojewódzki Konserwator Zabytków.

⁷⁴ Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego z 16 stycznia 1992 r.: stanowiska archeologiczne są wpisywane do rejestrów prowadzonych przez Oddziały Wojewódzkich Służb Konserwatorskich. Ewidencję stanowisk archeologicznych prowadzi Muzeum Archeologiczne w Krakowie.

⁷⁵ Ustawa o ochronie przyrody z 16 października 1991 (Dz. U. z 2 lipca 201r Nr 99, poz. 1079 z późn. zm.)

⁷⁶ Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków archeologicznych zawarty jest w „Dokumentacji Informacyjnej Studium”.

⁷⁷ Tabela zawiera zestawienie zespołów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków z wyodrębnieniem obszaru pomnika historii z podziałem na kategorie zabytków. Niektóre zespoły wpisane pod jednym numerem do rejestru zabytków obejmują wiele obiektów, zatem suma danych w kolumnach tabeli nie jest równa liczbie decyzji o wpisie do rejestru.

⁷⁸ Ustawa o Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa z 28 stycznia 1988 r. (Dz.U. nr 2 poz. 2 z późniejszymi zmianami). Ewidencję gromadzi Wojewódzki Komitet Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa przy Wojewodzie Małopolskim.

⁷⁹ Wykaz ważniejszych miejsc, obiektów i znaków pamięci narodowej na terenie Krakowa zawarty jest w „Dokumentacji Informacyjnej Studium”.

⁸⁰ Wykaz ważniejszych zespołów przestrzennych i obiektów zabytkowych Krakowa ujętych w ewidencji konserwatorskiej zawarty jest w „Dokumentacji Informacyjnej Studium”.

Tabela: zasoby dziedzictwa kulturowego na terenie miasta Krakowa

Rodzaj obiektu	Obiekty wpisane do rejestru zabytków*		Obiekty w ewidencji konserwatorskiej**	
	na obszarze pomnika historii	poza obszarem pomnika historii	na obszarze pomnika historii	Poza obszarem pomnika historii
UKŁADY I ZESPOŁY:				
Urbanistyczne	6	4	-	9
Ruralistyczne	-	-	-	49
OBIEKTY I ZESPOŁY SAKRALNE	58	22	1	14
ZESPOŁY REZYDENCJONALNE:				
Pałace miejskie	26	-	-	-
Zespoły dworsko-parkowe	7	34	-	21
ARCHITEKTURA MIESZKALNA	728	48	2235	ok. 3500
BUDOWLE UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ:				
Municipalne i urzędy	8	-	-	2
Banki	5	-	-	-
Teatry i kina	6	-	3	3
Hotele	9	-	-	-
Siedziby instytucji i stowarzyszeń	12	1	3	4
Muzea	5	-	-	1
Inne	18	11	3	10
GMACHY UNIWERSYTECKIE	19	2	-	4
SZKOŁY	13	-	9	21
SZPITALY I ZAKŁADY LECZNICZE	14	4	1	2
OBIEKTY PRZEMYSŁOWE	9	7	1	18
CMENTARZE	3	2	-	9
OBIEKTY MILITARNE	3	20	-	160
ZIELEŃ I PARKI	5	3	5	7
KOPCE	-	4	-	-
KAPLICZKI I FIGURY PRZYDROŻNE	6	5	108	362
ZABUDOWA REGIONALNA	-	-	-	ok.300
STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	65	12	13	844

* rejestr zabytków prowadzony przez Oddział Wojewódzkiego Małopolskiego Konserwatora Zabytków

** ewidencja zabytków sporządzana jest przez oddział j.w. oraz prowadzona w bazie danych przez Oddział Ochrony Zabytków Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa

MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ*	3	8		
-----------------------------------	---	---	--	--

* lista sporządzona przez Wojewódzki Komitet Ochrony Walki i Męczeństwa przy Wojewodzie Małopolskim

Inne dobra kultury – w tym niematerialne

Stanowią ślad działalności cywilizacyjnej poprzednich i współczesnych pokoleń. Należy do nich historyczna sieć drożna dawnych szlaków handlowych i pielgrzymich, odcinki dróg rokadowych, utrwalone w topografii miasta układy hydrograficzne (przebieg Młynówki Królewskiej), groble i ślady dawnych stawów i nadwodnych urządzeń przemysłowych, wyrobiska i kamieniołomy, w tym na Zakrzówku i Krzemionkach, miejsca dawnych przepraw na Wiśle w Tyńcu, Przewozie i Pod Skałką oraz przyczółek rozebranego mostu na Wiśle między Podgórzem i Kazimierzem.

W pamiętki przeszłości wpisana jest nie tylko forma, ale i treść symboliczna, czyniąca zeń znaki tożsamości, będące świadectwem wydarzeń historycznych, tradycji i kultury duchowej. Są to: heraldyka i barwy miasta oraz historyczne nazewnictwo, nawiązujące do nazw własnych kwartałów miasta lokacyjnego, przedmieść, jurydyk, wsi czy funkcji miejsca, ale nie tylko. Kopce Krakusa i Wandy wiążą się z najstarszymi, prasłowiańskimi dziejami narodu. Dwa kolejne – T. Kościuszki i J. Piłsudskiego - są pomnikami bohaterów narodowych. Zespół Wawelski to siedziba władców, ale również miejsce koronacji i nekropolia królów i wybitnych w dziejach Polski osobistości. Skałka – miejsce męczeńskiej śmierci św. Stanisława Biskupa – związana jest z corocznymi procesjami z Wawelu o wielowiekowej już tradycji. Rynek Główny to miejsce szczególne, forum wydarzeń dziejowych, jak Hołd Pruski, przysięga Tadeusza Kościuszki, miejsce powitań monarchów i osobistości, ale również występów ludowych i kramów kwaciarek. Drogą Królewską od Bramy Floriańskiej ku Wawelowi podążały orszaki królewskie i kondukty pogrzebowe. Symbolem kolebki nauki polskiej jest Akademia Krakowska. Z epoką młodopolską związana jest Rydlówka w Bronowicach Małych, miejsce akcji dramatu "Wesele" St. Wyspiańskiego. Błonia Krakowskie, dzięki wizytom w Polsce papieża Jana Pawła II, nabrały współcześnie nowych treści, jako miejsce mszy papieskich, gromadzących milionowe tłumy z całego świata. Jemu też zawdzięczamy krzewienie kultu Bożego Miłosierdzia w sanktuarium w Łagiewnikach. Obok tradycji kultury chrześcijańskiej w krakowskie dzieje wpisana jest na trwałe kultura żydowska, z największym w Europie skupiskiem bożnic (7) i domów modlitwy na Kazimierzu. Do bożnicy i cmentarza Remuh podążają Żydzi z całego świata. Tragiczny zapis czasu Zagłady odnajdujemy w Podgórzu, gdzie podczas II wojny światowej hitlerowcy utworzyli getto otoczone murami. Świadectwem zbrodni ludobójstwa jest obóz koncentracyjny w Płaszowie⁸¹.

Niematerialne dobra kultury, związane z tradycją i zwyczajami, mające swoje stałe miejsce w krajobrazie miasta i determinujące okresowo funkcjonalnie i komunikacyjnie daną przestrzeń miejską, to m.in.:

- Odpust na Zwierzyńcu zwany Emaus,
- Rękawka na Podgórzu,
- Juwenalia,
- Przemarsz Lajkonika ze Zwierzyńca na Rynek,
- Festiwal Kultury Żydowskiej na ulicy Szerokiej i Placu Nowym,
- Targi Bożonarodzeniowe i Sylwester na Rynku Głównym,
- Dni Krakowa,
- Wianki na Wiśle,
- Procesje (z Wawelu na Skałkę w dzień św. Stanisława, z Wawelu na Rynek w Boże Ciało).

---

⁸¹ Kraków będący miejscem nadzwyczajnych wydarzeń istotnych w dziejach Polski – traktowany jest jako "Miasto Pomnik Pamięci Narodowej" w rozumieniu cyt. ustawy o Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa z dn. 28 stycznia 1988 t.

Uwarunkowania wynikające z zatwierdzonego Planu Ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, dotyczące ochrony wartości kulturowych:

- Dążenie do utworzenia parków kultury:
  - jurajski przełom Wisły od Tyńca – Piekar po klasztor Zwierzyniecki,
  - Las Wolski z Sowińcem i Sikornikiem po wzgórze św. Bronisławy,
  - system forteczny Twierdzy Kraków wzdłuż drogi rokadowej.
- Konieczność zabezpieczenia istniejących wartości oraz przywracanie dawnej świetności obiektów i zespołów zabytkowych.
- Ochrona punktów i ciągów widokowych ekspozycji biernej i czynnej, przedpola widokowego wszystkich dominant oraz powiązań widokowych dominant, subdominant poprzez:
  - nie wprowadzanie zabudowy i innych barier widokowych,
  - uporządkowanie zagospodarowania punktów i ciągów widokowych przez usunięcie elementów dysharmonijnych.
- W celu kształtowania krajobrazu współczesnego i form zabudowy Plan Ochrony określa zasady kształtowania form architektonicznych. Zasady te powinny stanowić część składową ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zostały one sformułowane jako:
  - zasady ogólne odnoszące się do zabudowy w obrębie całego ZJPK,
  - zasady szczegółowe sformułowane dla budynków mieszkalnych i gospodarczych w odniesieniu do trzech wydzielonych subregionów Jury Krakowskiej,
  - zasady szczegółowe sformułowane dla budynków użyteczności publicznej oraz usługowych funkcjach usługowych i handlowych,
  - zasady szczegółowe sformułowane dla budynków związanych z działalnością gospodarczą bądź nieuciążliwym przemysłem.

Krajobraz miasta i jego percepcja

Krajobraz jest wizerunkiem naszego otoczenia. Jego pierwotną podstawą jest rzeźba terenu z wodami otwartymi i szatą roślinną. Te formy środowiska przyrodniczego są stopniowo wypierane, przekształcane i uzupełniane tworzywem kulturowym, wynikającym z długotrwałej działalności człowieka, która zwłaszcza w miastach dominuje nad dziełami natury. Współczesna postać krajobrazu Krakowa swoją wysoko ocenianą w opiniach mieszkańców i przybyszów atrakcyjność zawdzięcza rzadko spotykanej równowadze czynników przyrodniczych i kulturowych.

Położenie Krakowa – zwłaszcza jego najstarszych części - w porównaniu z innymi dużymi miastami w Polsce jest wyjątkowe. Miasto leży w dolinie Wisły, w tzw. Bramie Krakowskiej, przez którą rzeka przepływa między zrębami skał wapiennych, mijając Tyniec, Bielany, Bodzów, Przegorzały, Salwator, Zakrzówek, Wzgórze Wawelskie i Krzemionki Podgórskie. Niemal wszystkie naturalne kulminacje terenowe zaakcentowane zostały wyróżniającymi się budowlami lub zespołami budowli. Są to klasztory, zespoły rezydencjonalne, forteczne, pojedyncze obiekty sakralne, kopce, wreszcie najwspanialsza w mieście dominanta kompozycyjna Zamku Królewskiego na Wawelu. W zachodniej części miasta występują one na tle kompleksów zieleni Lasu Wolskiego i Podgórek Tynieckich, a w dalszym planie uzupełnione są wyniosłymi budowlami ziemnymi kopców J. Piłsudskiego, T. Kościuszki i Krakusa w Podgórzu. Po wschodniej stronie miasta dolina Wisły rozszerza się, a nad łągowym krajobrazem, w sąsiedztwie przemysłowej zabudowy widać kopiec Wandy.

Środek układu urbanistycznego Krakowa zajmuje Stare Miasto, wraz z Kazimierzem górujące nad najbliższym otoczeniem wieżami kościołów i ratusza. Współczesny rozwój terytorialny

sprawił, że pod zabudowę zajmowano kolejno coraz bardziej odległe od centrum tereny, albo przekształcając istniejące tam wcześniej przedmieścia i wsie podmiejskie w miasto, albo wznosząc nowe osiedla na tzw. „surowym korzeniu”. Oznaczało to daleko idące zmiany w krajobrazie – niestety nie zawsze na lepsze. Najcenniejsza i najbardziej charakterystyczna sylweta miasta rysuje się w tej jego części, gdzie Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych styka się z obszarem wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa, wraz „otuliną” tej strefy. Poza tą strefą jakość krajobrazu miasta jest bardziej zróżnicowana. Wynika to z fragmentaryzacji szerszych widoków (np. Półwie Zwierzynieckie, Ruczaj) oraz występowania jedynie lokalnych wartości widokowych, a w niektórych miejscach wręcz krajobrazu o cechach dysharmonijnych.

Swoistym fenomenem krajobrazu Krakowa jest fakt, iż mimo znacznego rozwoju terytorialnego struktury urbanistycznej, o tożsamości Miasta stanowią unikatowe formy przyrodnicze i wartościowa zabudowa historyczna, zajmujące tylko około 15 % jego terytorium. Wartość tę należy konsekwentnie chronić, istnieją bowiem granice „wytrzymałości” krajobrazowej Krakowa, po przekroczeniu których miasto straci swoją atrakcyjność.

Percepcja wartości krajobrazowych ma miejsce w skali ogólnej, z dużego dystansu (od kilkuset metrów do kilkunastu kilometrów) i pozycji najczęściej wyższej od otoczenia, pozwalającej oglądać panoramę niemal całego Krakowa lub najważniejszych jego fragmentów. Służą temu punkty widokowe na obrzeżach, jak np. kopiec Kościuszki, a we wnętrzu miasta takie jak Wawel lub wieże niektórych kościołów. Istnieją także miejsca nieurządzone, ale z racji swego położenia szczególnie do tego się nadające jak na przykład Błonia, kulminacje tras wjazdowych (np. Góra Borkowska) czy mosty przez Wisłę. Miejsca te bardzo różnią się frekwencją obserwacji (na przykład wieżę Mariacką odwiedza nie więcej niż kilkanaście osób tygodniowo, kopiec Kościuszki kilkaset, a Wawel z mostu Dębnickiego mogą oglądać pasażerowie pięciu tysięcy pojazdów na godzinę). Różnice percepcji wynikają także z jej warunków (obserwacja statyczna na wieży lub w ruchu na drodze) oraz nastawienia obserwatora (przypadkowego lub przygotowanego do podziwiania widoku).

W oczywisty sposób percepcja krajobrazu miast nie jest ograniczona jedynie do jego najbardziej wartościowej sylwety. Poza nią istnieje wiele cennych widoków na inne fragmenty miasta lub jego okolice położone na zewnątrz, najczęściej oglądane ze średniego dystansu około kilkuset metrów do kilku kilometrów, zarówno z miejsc położonych wyżej jak i z wysokości zbliżonej do poziomu przedmiotu obserwacji. Takim miejscami są na przykład fragmenty bulwarów wiślanych, wały Rudawy, ul. Kapelanka w stronę klasztoru Zmartwychwstańców, otwarcie Placu Centralnego w Nowej Hucie czy niektóre forty.

Wreszcie pozostają motywy krajobrazu miejskiego obserwowane najczęściej z wnętrza ulic i placów z dystansu kilkudziesięciu do stu kilkudziesięciu metrów, w widokach poziomych, a nawet z dołu ku górze. Tak oglądamy Rynek z wylotu ulicy Floriańskiej, Wawel z Plant czy skały dawnego kamieniołomu w Zakrzówka z dzikiej plaży.

Ocena stanu środowiska kulturowego

Zespół śródmiejski różnicuje się znacznie pod względem jakości, będącej skutkiem uwarunkowań historycznych i funkcjonowania organizmu miejskiego. W skali wartości kompozycyjnych, historycznych i symbolicznych naczelnym miejscem, jako skończona kreacja, zajmuje Stare Miasto wraz ze Wzgórzem Wawelskim. Ze względu na średniowieczną genezę i pozostałości jedyne w Polsce miasta żydowskiego wyróżnia się również Kazimierz, jednakże wykazuje obecnie duży procent zniszczenia tkanki urbanistycznej i zabudowy. Wysokim walorem architektonicznym charakteryzuje się przestrzeń wielkomiejska Śródmieścia z dominującą stylistyką XIX-wieczną, z okazałymi budowlami użyteczności

publicznej wzdłuż I i II Obwodnicy. Zaniebane dotychczas Podgórze zyskuje na atrakcyjności ze względu na malownicze położenie między Bulwarami Wisły a pasmem Krzemionek, jednakże jego zabudowa należy do skromniejszych pod względem estetycznym i jest słabsza technicznie. Ulokowany w jego pobliżu przemysł spowodował znaczną degradację przestrzeni. Nieporównywalną, wysoką wartość przestrzenną i architektoniczną posiada najstarsza część Nowej Huty, z jednolitą stylistycznie, monumentalną architekturą utrzymaną w duchu socrealizmu. Dębniki posiadają skromny zespół zabudowy zabytkowej skoncentrowany przede wszystkim wokół trójkątnego Rynku, pozostały obszar charakteryzuje się słabiej zdefiniowaną strukturą urbanistyczną. Wysokie wartości krajobrazowe o walorach widokowych na zespół staromiejski oraz wzgórze Sikornika i Lasu Wolskiego zawiera otwarta przestrzeń Błoni Krakowskich. Jest to jedyna w Europie "łąka pośród miasta", wcinająca się głębokim klinem w centrum Krakowa, stanowiąca bezpośrednie przejście od struktury wielkomiejskiej do zielonych terenów rekreacyjnych.

Do ważnych elementów urbanistycznego dorobku miasta należą place, stanowiące jeden z najistotniejszych elementów budujących przestrzeń kulturalnej i komercyjnej aktywności publicznej, często o charakterze reprezentacyjnym.

Do wytyczonych w planach lub będących pozostałościami dawnych lokacyjnych rynków, należą: Rynek Główny ("salon miasta" - stanowiący centrum o wyjątkowej randze, plac Matejki (będący częścią dawnego rynku Kleparza), plac Wolnica – (będący częścią dawnego rynku Kazimierza), plac Dominikański (dawnie centrum osady przedlokacyjnej), Rynek Podgórski, Rynek Dębnicki, plac Inwalidów, plac Axentowicza, plac Centralny w Nowej Hucie (o niedokończonej kreacji przestrzennej).

W ramach kolejnych regulacji urbanistycznych powstawały przestrzenie o charakterze placów handlowych: Nowy, Na Stawach, Stary i Nowy Kleparz, przy Hali Targowej.

W wyniku wyburzeń dokonywanych w I poł. XIX w., głównie średniowiecznych kościołów, powstały place: Słowiański, Szczepański, Św. Marii Magdaleny, Św. Ducha, Wszystkich Świętych; po likwidacji cmentarzy powstały plac Mariacki i plac w pobliżu klasztoru Bernardynów; plac Niepodległości w Podgórzu utworzono po wyburzeniu dawnych koszar a Rondo Mogiłskie po wyburzeniu fortu.

W rozwidleniu dróg tworzyły się samoczynnie przestrzenie otwarte o charakterze placów: w rejonie klasztoru Norbertanek na Zwierzyńcu, plac Kossaka, plac Na Groblach. Formę placu otrzymywały niektóre poszerzone odcinki ulic: plac Biskupi i ulica Szeroka.

W okresie powojennym, wskutek nieprzemyślanych wyburzeń, utworzyły się pozbawione oprawy architektonicznej: plac Bohaterów Getta (w wyniku wyburzeń wokół placu Zgody), place po wschodniej i zachodniej stronie Dworca Głównego oraz rynek w Borku Fałęckim.

Szczególne wartości przestrzenne dla miasta mają nabrzeża Wisły z powstałymi w początkach XX wieku bulwarami – do dzisiaj pozostają niedokończone, a we wschodnim odcinku zaniebane.

Poza obszarem śródmiejskim, na terenach dawnych wsi, zachowany jest na ogół pierwotny układ przestrzenny i pozostałości zabudowy regionalnej. Najważniejszymi przykładami są Bronowice Małe, Krzesławice i Mogiła.

Oceniając stan środowiska kulturowego wymienić należy wartościowe zespoły przestrzenne wymagające rewitalizacji:

- Kazimierz z uwzględnieniem obszaru Starej Gazowni i Elektrowni,
- Stare Podgórze ze szczególnym uwzględnieniem Placu Bohaterów Getta
- Dębniki,
- „starą” Nową Hutę z Placem Centralnym,
- Ludwinów - po obu stronach ujścia Wilgi do ul. Konopnickiej,

- Tereny obozów w Płaszowie i w kamieniołomie Liban wraz z Krzemionkami z kopcem Krakusa (oraz rezerwatem przyrody Bonarka i obiektami starych prochowni),
- zespół zabudowy uzdrowskiej w Swoszowicach wraz z Parkiem,
- Osiedla „kolejowe” (w Płaszowie na ptn od ul. Bieżanowskiej, w Bieżanowie w rozwidleniu trasy kolejowej linii na Tarnów i Wieliczkę),
- Borek Fałęcki,
- Osiedle robotnicze Modrzejówka w rejonie ulicy Mazowieckiej i Alei Grottgera.

Uwarunkowania sprzyjające i ograniczające

sprzyjające

- unikalne, o najwyższej wartości zespoły i obiekty zabytkowe, wzbogacone o walory historyczne i symboliczne
- urozmaicone ukształtowanie terenu, na którym usytuowane jest miasto
- wysoka jakość wielu publicznych przestrzeni miejskich
- wyjątkowa pozycja miasta w świadomości rodaków, przez których postrzegane jest jako dobro ogólnonarodowe i skarbnica jego dziedzictwa
- wpis na I Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, co ma duże znaczenie promujące miasto na arenie międzynarodowej; jest także powodem dumy jego mieszkańców, przyczyniając się do podnoszenia ich świadomości w zakresie szacunku dla przestrzeni oraz konieczności jej ochrony i harmonijnego kształtowania

występowanie rezerw powierzchniowych w centrum miasta, w tym możliwości uzupełnień i adaptacji w ramach dawnej zabudowy

- działania restrukturyzacyjne w przemyśle wpływające na zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska
- prace na rzecz rozpoznania i ochrony dziedzictwa Krakowa, prowadzone przez bardzo liczne środowisko konserwatorów i historyków sztuki, kontynuujące znakomite dziewiętnastowieczne tradycje tej dyscypliny w Krakowie
- rokroczne napływanie do miasta środków finansowych Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków

ograniczające

- przebieg przez Śródmieście tras komunikacyjnych obsługujących ruch międzydzielnicowy, powodujący drgania, hałas i chaos estetyczny
- wysokie zanieczyszczenie wywołane przez przemysł i tzw. niską emisję oraz transport, powodujące wiele zniszczeń, szczególnie elewacji i pomników
- degradacja techniczna substancji zabytkowych postępująca na skutek niedostatków finansowych, powodujących problemy związane z możliwością utrzymania obiektów w dobrym stanie i przeprowadzaniem remontów (w tym konserwatorskich), spowodowana przez: - uregulowania ustawowe w sprawie najmu lokali, skutkujące niedostatkami środków finansowych pochodzących z czynszów, - zbyt skromne, nieadekwatne do potrzeb, środki finansowe, którymi dysponuje samorząd na rewaloryzację zabytków i rewitalizację obszarów zdegradowanych, - nieuregulowane stosunki prawne i własnościowe nieruchomości (szczególnie często występujące na Kazimierzu)
- brak precyzyjnych zapisów prawa lub możliwości skutecznej egzekucji przepisów dotyczących ochrony zespołów i obiektów zabytkowych oraz nieprawidłowego kształtowania ich najbliższego otoczenia (prawo budowlane oraz przepisy wykonawcze –

w tym m.in. w zakresie wysokości budynków, ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym - w tym m.in. nieprecyzyjne zapisy odnoszące się do stref ochrony konserwatorskiej, w ustawie o ochronie dóbr kultury - brak przepisów wykonawczych dotyczących „pomnika historii” oraz trybu powoływania „parków kulturowych”)

- działania inwestorskie kierujące się maksymalizacją zysku i nieuwzględniające uwarunkowań środowiska kulturowego
- chaotyczne realizacje w dziedzinie reklam i szyldów oraz małej architektury
- przekształcanie się centrum miasta w obszar komercyjny powodujący odpływ mieszkańców i prowadzący do powstawania obszarów wyludnionych poza godzinami pracy, skutkujący zmianą socjalnej struktury i pogorszeniem się bezpieczeństwa
- brak miejscowych planów zagospodarowania zapewniających ochronę przestrzeni miejskich a także określających sposoby zagospodarowania zespołów i obiektów ujętych w ewidencji konserwatorskiej oraz zasięg stref ochrony dóbr kultury, sylwety miasta i krajobrazu oraz zasad w nich obowiązujących
- brak skutecznych programów operacyjnych w zakresie ochrony i kształtowania środowiska kulturowego
- brak monitorowania przestrzeni miasta i analizy zachodzących w niej zmian

4. Kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego Krakowa

4.1. Rozwój funkcji metropolitalnych

Realizacja głównego celu rozwoju - wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności Miasta jako europejskiego ośrodka kultury, nauki i sztuki, turystyki, a także nowoczesnej technologii - wymaga przede wszystkim wykorzystania tych uwarunkowań Miasta, które już dziś stanowią jego najsilniejsze walory, a także podjęcia działań na rzecz rozwoju funkcji metropolitalnych⁸², które w przyszłości przesądzać będą o jego znaczeniu.

Procesy integracji europejskiej, wzrost kontaktów międzynarodowych (politycznych, społecznych, naukowych i gospodarczych), rozwój turystyki (w tym turystyki specjalizowanej, m.in. pielgrzymkowej), owocować będą wykształcaniem się w Europejskiej Sieci Miast ośrodków specjalizujących się w realizacji tych funkcji. Kraków ma wielką szansę dołączyć do tego grona pod warunkiem przyspieszenia i koncentracji działań zmierzających do stałego podnoszenia konkurencyjności i rangi Miasta.

Do najważniejszych kierunków działań w tym zakresie zaliczyć należy:

- wspieranie rozwoju wyższych uczelni i ośrodków naukowych w powiązaniu z ośrodkami wysokich i czystych technologii,
- wspieranie rozwoju instytucji kultury,
- **wspieranie rozwoju turystyki oraz bazy rekreacyjnej, uzdrowskiej i pielgrzymkowej,**
- wspieranie rozwoju funkcji administracyjnych oraz funkcji gospodarczo-finansowych,
- pozyskiwanie inwestorów i realizacja inwestycji o znaczeniu metropolitalnym.

Rozwój wyższych uczelni i ośrodków naukowych

Potencjał intelektualny Krakowa oraz tradycje ośrodka akademickiego zobowiązują do podjęcia działań mających na celu umocnienie znaczenia tych funkcji.

Nowe inwestycje w zakresie nauki – budowy, rozbudowy, adaptacje i modernizacje prowadzone we wszystkich uczelniach krakowskich - stwarzają podstawy do umocnienia funkcji Krakowa jako centrum naukowo – akademickiego.

~~Poza istniejącymi obecnie tradycyjnymi ośrodkami akademickimi do kluczowych obszarów rozwojowych nauki należą:~~

- ~~III Kampus UJ w Psychowicach,~~
- ~~II Kampus AGH w Mydlnikach,~~
- ~~Obszar Politechniki Krakowskiej w Czyżynach,~~
- ~~Obszar rozwojowy Collegium Medicum w Prokocimiu.~~

Wśród działań wspomagających inwestycje z zakresu nauki głównym zadaniem Miasta jest:

- realizacja ogólnomiejskiej infrastruktury technicznej związanej z funkcjonowaniem uczelni,
- wspieranie rozwoju infrastruktury informatycznej i telekomunikacyjnej,
- zapewnienie dostępności komunikacyjnej i łączności z centrum za pośrednictwem środków transportu zbiorowego, a w szczególności szynowego,

⁸² Trafas K., Zborowski A. „Metropolia Krakowa. Krakowski obszar metropolitalny”

- realizacja w ramach projektów miejskich wspólnych przedsięwzięć na rzecz rozwoju przestrzeni publicznych w obszarach rozwojowych,
- sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- udostępnianie terenów dla inwestycji w obszarach aktywizacji zgodnie z polityką Miasta.

Rozwój ośrodków nowoczesnych i czystych technologii

Kraków aspiruje do roli centrum rozwoju sektora nowoczesnych technologii. Przyciągnięcie inwestycji w dziedzinie wysokich technologii, nieinwazyjnych dla środowiska przyrodniczego i kulturowego, stworzy nowe możliwości zatrudnienia wysoko-wykwalifikowanej kadry rekrutującej się spośród absolwentów krakowskich uczelni oraz będzie impulsem dla uruchomienia, we współpracy ze światem nauki, procesów innowacyjnych w krakowskich firmach.

Integracja działań ośrodków naukowych i ośrodków wysokich technologii będzie dynamizowała rozwój nowoczesnych systemów, efektywny transfer technologii poprzez podjęcie wspólnych działań mających na celu bezpośrednie wykorzystanie doświadczeń i możliwości środowiska naukowego przez firmy i ośrodki badawcze oraz szybkie zastosowanie (wdrażanie) wyników badań naukowych w praktyce.

Jednym z podstawowych przedsięwzięć, które już teraz integrują środowiska naukowe i firmy związane z przemysłem wysokich technologii jest Krakowski Park Technologiczny.

Na terenie Parku mogą być lokalizowane firmy i ośrodki badawcze zajmujące się:

- rozwijaniem i transferem nowych technologii,
- wdrażaniem nowych technologii do produkcji,
- produkcją opartą na technologiach proekologicznych i high-tech (w tym biotechnologie, systemy informatyczne itp.),
- projektowaniem i wytwarzaniem związanym z szeroko pojętą ochroną środowiska (w tym niekonwencjonalnymi źródłami energii).

Głównymi działaniami Miasta ukierunkowanymi na tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków nowoczesnych technologii będą:

- wspieranie rozwoju Krakowskiego Parku Technologicznego poprzez współpracę w zakresie pozyskiwania firm chcących inwestować w specjalnej strefie ekonomicznej,
- wspieranie powstawania i rozwoju ośrodków wysokich technologii, ~~w szczególności na terenie III Kampusu, Politechniki Krakowskiej w Czyżynach, II Kampusu AGH, obszaru CM w Prokocimiu oraz~~ na terenach uczelni niepaństwowych,
- wspieranie powstawania innych ośrodków innowacji, jak również współpracy między szkolnictwem wyższym, instytucjami badawczo-rozwojowymi oraz sektorem prywatnym,
- opracowanie i wdrożenie programu wspierania rozwoju ośrodków nauki, innowacyjności i kreatywności oraz sektora wysokich technologii,
- koordynacja i zapewnienie spójności polityki samorządu z politykami ośrodków naukowych i instytucji rozwojowych związanych z rozpowszechnianiem wiedzy, takich jak promocja innowacji, oświata, szkolenia zawodowe i uzupełniające, rozwój badań i technologii,
- przygotowanie atrakcyjnych ofert terenowych dla potencjalnych inwestorów sektora nowoczesnych technologii,
- promocja powiązań i współpracy pomiędzy firmami w celu stworzenia regionalnego rynku transferu technologii i wymiany doświadczeń,

- tworzenie jak najlepszych warunków dostępności komunikacyjnej Miasta zarówno z poziomu światowego i europejskiego, regionalnego i lokalnego, jak również usprawnienie funkcjonowania systemów transportowych w samym Krakowie,
- rozbudowa miejskiej infrastruktury komunalnej zapewniającej systemowy rozwój ośrodków akademickich i ośrodków rozwoju wysokich technologii,
- wspomaganie rozwoju infrastruktury technicznej w zakresie informatyki i łączności umożliwiającej szybki „dostęp do wiedzy”.

Rozwój instytucji kultury

Bezpośredni związek ze wzrostem atrakcyjności Krakowa ma rozwój jego funkcji kulturalnych. Silne środowisko artystyczne Krakowa ~~skupione wokół Akademii Sztuk Pięknych, Akademii Muzycznej, Wyższej Szkoły Teatralnej~~, a także wybitne indywidualności artystyczne i samodzielne grupy nie znajdują wystarczającej bazy i warunków do prezentacji dorobku twórczości. Artystyczny klimat Krakowa nie jest wystarczający w przypadku organizowania imprez najwyższej rangi, a także imprez masowych.

~~Do najpilniejszych zadań należą więc:~~

- ~~rozbudowa Opery i Operetki przy ul. Lubież,~~
- ~~budowa Wielofunkcyjnej Hali Widowiskowo-Sportowej, o standardzie umożliwiającym organizację imprez widowiskowych i sportowych o znaczeniu międzynarodowym i krajowym,~~
- ~~budowa Centrum Koncertowo-Kongresowego umożliwiającego organizację festiwałów i imprez kulturalnych o znaczeniu międzynarodowym.~~

Działania Miasta na rzecz rozwoju funkcji kulturalnych:

- ~~wspieranie realizacji Opery i Operetki,~~
- ~~opracowanie planu miejscowego i wspieranie budowy Centrum Kongresowo-Koncertowego,~~
- ~~ustalenie lokalizacji i wspieranie budowy Wielofunkcyjnej Hali Widowiskowo-Sportowej,~~
- wspieranie organizacji wysokiej rangi imprez kulturalnych,
- poprawa infrastruktury służącej działaniom kulturalnym,
- rozpowszechnianie, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, informacji o kulturze i o możliwościach zapoznania się z dziedzictwem kulturowym Krakowa.

Rozwój funkcji administracyjnych i gospodarczych

Ranga Miasta jako stolicy regionu wymaga inwestycji umożliwiających sprawne funkcjonowanie samorządu na poziomie lokalnym i regionalnym, obsługę mieszkańców Krakowa i regionu, a także inwestorów pragnących realizować swe zamierzenia w Krakowie i okolicach. Nowe zadania, w tym zakresie stworzy przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i związane z tym faktem konieczne procesy dostosowawcze. Decydujące dla metropolitalnych aspiracji Krakowa będzie w tej sytuacji przystosowanie Miasta do przyjęcia nowych instytucji międzynarodowych. Miasto przygotowuje atrakcyjne oferty terenowe dla lokalizacji instytucji politycznych i społecznych organizacji międzynarodowych. Podjęte zostaną działania zmierzające do przyciągnięcia dalszych, znaczących na rynkach światowych firm i korporacji finansowych i gospodarczych.

Działania na rzecz rozwoju funkcji administracji i biznesu:

- ~~powstanie Samorządowego Centrum Administracyjnego Krakowa,~~

- wspieranie lokalizowania w mieście siedzib instytucji międzynarodowych (UE) oraz firm otoczenia biznesu,
- wspomaganie rozwoju infrastruktury technicznej w zakresie informatyki i łączności oraz wykorzystywanie technologii społeczeństwa informacyjnego w pracy instytucji publicznych i gospodarczych,
- wspieranie powstania centrum wystawienniczego i targowego dającego możliwość organizowania imprez artystycznych i handlowych o różnym profilu i zasięgu,
- ~~wspomaganie relokacji zakładów przemysłowych z obszaru śródmiejskiego na tereny rewitalizacji obszarów przemysłowych, w tym w szczególności w obszar Kraków-Wschód,~~
- ~~wspieranie lokalizowania subcentrów logistycznych w obszarze Miasta, a w szczególności w obszarze Kraków-Wschód (np. Ruszeza, Centrum HTS).~~

Rozwój funkcji turystyki

Kraków oraz jego otoczenie posiada niekwestionowane walory, które czynią go celem podróży. **Rozwój turystyki będzie następował w następujących kierunkach:**

- turystyka wycieczkowa, której celem są kulturowe atrakcje Krakowa, ~~w tym Kazimierza~~
- turystyka tranzytowa, dla której Kraków jest atrakcyjnym miastem na trasach podróży do Wieliczki, Zakopanego, Oświęcimia i Wadowic i w kierunku Karpat.
- turystyka biznesowa, której celem są ośrodki naukowe, biznesowe, kongresy i sympozja
- **turystyka pielgrzymkowa związana z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia oraz mającym powstać na terenie „białych mórz” Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”, a także z innymi ośrodkami kultu religijnego.**

Według prognoz po chwilowym spadku liczba odwiedzających Kraków będzie rosła. Przyczyni się do tego między innymi fakt integracji z Unią Europejską i co za tym idzie większa promocja Miasta w świecie i Europie. Zmieni się struktura odwiedzin Krakowa z jednodniowych wycieczek w kierunku wzrostu pobytów kilkudniowych.

Szczególne znaczenie dla rozwoju turystyki mieć będzie rosnąca liczba pielgrzymów do sanktuarium Bożego Miłosierdzia, a także rosnące zainteresowanie Krakowem – ośrodkiem nauki i biznesu.

Działania na rzecz rozwoju funkcji turystycznych:

- ~~działania na rzecz wzrostu dostępności Krakowa poprzez rozbudowę zewnętrznego układu drogowego, kolei regionalnej oraz Portu Lotniczego Kraków Balice,~~
- wspieranie rozwoju bazy hotelowej,
- **działania na rzecz zagospodarowania terenów w rejonie Sanktuarium Bożego Miłosierdzia oraz na terenie „białych mórz” w celu powstania Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”,**
- ~~budowa centrum kongresowego, o programie właściwym dla rangi Krakowa jako centrum kultury, umożliwiającego obsługę kongresów o znaczeniu międzynarodowym,~~
- ~~opracowanie programu aktywizacji Bulwarów Wiślanych,~~
- wprowadzenie atrakcyjnych ofert w zakresie kultury, wypoczynku, rekreacji i sportu,
- wykreowanie nowych produktów turystycznych poprzez zapewnienie funkcjonowania i rozwijanie kompleksowego systemu informacji turystycznej i kulturalnej, w tym nowoczesnej, interaktywnej sieci informacji internetowej,
- aktywna promocja Miasta.

Rozwój funkcji uzdrowiskowej Swoszowie i przyrodoleczniczej Matecznego

Metropolitalną rangę Krakowa podnosi położone w jego granicach Uzdrowisko Swoszowice i Zakład Przyrodoleczniczy Mateczny. Ich rozwój będzie miał duże znaczenie dla rozwoju turystyki w Krakowie.

Uzdrowisko „Swoszowice” mieści się w starych wyeksploatowanych obiektach wymagających kapitalnego remontu lub rekonstrukcji.

Opracowane plany rozwoju uzdrowiska przewidują podjęcie działań zmierzających do rozwoju istniejącego kompleksu. Do podstawowych przedsięwzięć w tym zakresie należą: uporządkowanie strefy ochronnej Zakładu Przyrodoleczniczego, modernizacja obiektów oraz budowa kompleksu szpitalno-sanatoryjnego, wprowadzenie właściwej gospodarki wodno-ściekowej oraz rozbudowa infrastruktury technicznej i drogowej, uporządkowanie istniejącego parku i otoczenia oraz nadanie odpowiedniego wyglądu estetycznego Zakładowi i jego otoczeniu.

Ujęcia artezyjskie Matecznego zlokalizowane są w zabytkowym parku, stanowiącym niewielką wyspę zieleni wśród uprzemysłowionej dzielnicy Podgórze. Teren parku ograniczony jest drogami E-7 i E-4 o wysokim natężeniu ruchu. Jedynie od strony północnej Zakład Przyrodoleczniczy Mateczny sąsiaduje z terenem zielonym. Występowanie artezyjskich nieskażonych wód leczniczych w centrum uprzemysłowionej dzielnicy Krakowa — Podgórze, jest ewenementem na skalę europejską. Niezbędne jest więc podjęcie odpowiednich prac dla wyznaczenia obszarów zasilania i ochrony złoża wód leczniczych Mateczny.

Działania Miasta wspomagające ochronę oraz rozwój Uzdrowiska Swoszowice i Zakładu Przyrodoleczniczego Mateczny:

- opracowanie i wdrożenie programu operacyjnego i projektów miejskich w celu wspierania rozwoju funkcji uzdrowiskowych,
- opracowanie planu miejscowego,
- wspomaganie rozwoju infrastruktury,
- realizacja koniecznych inwestycji drogowych.

Inwestycje o znaczeniu metropolitalnym

Poprzez aktywną politykę Miasta we współpracy z sektorem państwowym i prywatnym zostaną przygotowane i rozpoczęte inwestycje służące podnoszeniu rangi Miasta jako Europejskiego Centrum Kultury, miejsca spotkań i kontaktów politycznych i gospodarczych, centrum turystycznego, ośrodka nauki oraz nowoczesnej wytwórczości i innowacji o znaczeniu międzynarodowym.

Do najważniejszych zadań inwestycyjnych o znaczeniu dla metropolitalnej rangi Krakowa zalicza się:

- Parki Technologiczne,
- Nowe Centrum w rejonie Krakowskiego Centrum Komunikacyjnego,
- Port Lotniczy Kraków-Balice,
- Centrum Kongresowe,
- III Kampus Uniwersytetu Jagiellońskiego,
- Papieska Akademia Teologiczna w ramach III Kampusu UJ,
- Centrum Wystawiennicze i Targowe,
- Wielofunkcyjna Hala Widowiskowo-Sportowa,
- Opera i Centrum Koncertowe (alt. Centrum Koncertowo-Kongresowe),

- ~~Ośrodki rekreacji i sportu (Zakrzówek, Przylasek Rusiecki, Bagry, Krakowskie Centrum Sportów Wodnych),~~
- ~~Samorządowe Centrum Administracyjne Krakowa.~~
- oraz działania inwestycyjne w obszarach:
- w rejonie Sanktuarium Bożego Miłosierdzia oraz na terenie „białych mórz” Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”,
- ~~Uzdrowiska Swoszowice i Zakładu Przyrodoleczniczego Mateczny.~~

Zapewnienie warunków przygotowania i realizacji inwestycji o znaczeniu metropolitalnym wymaga przede wszystkim:

- ustalenia hierarchii i kolejności przygotowania i podejmowania inwestycji
- pozyskania inwestorów (opracowania montażu finansowego)
- przygotowania planów działań w ramach projektów miejskich
- sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- przygotowanie terenów dla inwestycji.

Prowadzone będą także działania wspierające inne inwestycje o znaczeniu metropolitalnym, które wzmacniać będą rangę i prestiż Miasta jako ośrodka nauki, nowoczesnych technologii i kontaktów międzynarodowych.

4.2. Kształtowanie struktury przestrzennej miasta

Analiza uwarunkowań oraz przyjęta wizja rozwoju miasta stanowią podstawę do sformułowania następujących kierunków kształtowania struktury przestrzennej miasta:

- racjonalnego wykorzystania przestrzeni miasta, polegającego na intensyfikacji zainwestowania z uwzględnieniem lokalnych wartości przyrodniczych i kulturowych oraz potrzeb mieszkańców
- uczytelnienia struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta ukierunkowanego na wzrost jego atrakcyjności i podniesienia jakości przestrzeni publicznych
- dekoncentracji usług w celu zapewnienia lepszego do nich dostępu mieszkańcom

Przekształcenia struktury przestrzennej zgodnie z przyjętymi kierunkami wymagają sformułowania szczegółowych ustaleń i zasad, które odniesiono do wyodrębnionych elementów struktury:

1. Granicy terenów przeznaczonych do zabudowy.
2. Głównych elementów kształtujących strukturę przestrzenną:
  - ~~centrum miejskiego,~~
  - ~~głównych ulic śródmiejskich,~~
  - ~~głównych ciągów miejskich,~~
  - ~~miejskich centrów wielofunkcyjnych,~~
  - kluczowych obszarów rozwoju ~~gospodarczego,~~ kulturowego i ~~naukowo-technologicznego,~~
  - kompleksów zieleni.
3. Stref miasta o zróżnicowanej intensyfikacji zagospodarowania:
  - strefy miejskiej ~~wraz z obszarem śródmieścia,~~
  - ~~strefy przedmieść.~~

~~Ustalono również szczegółowe kierunki i zasady dla:~~

- zagospodarowania wyodrębnionych kategorii terenów,
- ochrony i kształtowania przestrzeni publicznych,
- ~~rehabilitacji zabudowy blokowej,~~
- ~~rewitalizacji wybranych obszarów przemysłowych,~~
- ~~rewitalizacji historycznych zespołów urbanistycznych Kazimierza i Starego Podgórza.~~

---

1. Granica terenów przeznaczonych do zabudowy

W celu konkretyzacji struktury przestrzennej miasta, a także zapobieganiu niekontrolowanemu jej rozprzestrzenianiu się, zostaje wyznaczona w studium **granica terenów przeznaczonych do zabudowy**, rozgraniczająca tereny otwarte od zabudowanych (zainwestowanych) i przeznaczonych do zainwestowania oraz określająca dopuszczalny ich zasięg.

Wewnątrz obszarów przeznaczonych do zainwestowania należy uwzględnić tereny istniejących i projektowanych parków, ogrodów miejskich, skwerów, placów i alei jako tereny otwarte, służące zachowaniu lokalnych wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Granica ma charakter orientacyjny, a jej ostateczny przebieg zostanie ustalony w planach miejscowych.

2. Główne elementy kształtujące strukturę przestrzenną Miasta

Centrum miejskie

~~Centrum miejskie, wokół którego ukształtowane jest śródmieście, skupia nie tylko funkcje usługowe i administracyjne, ale przede wszystkim koncentruje publiczne życie miasta. Warunkiem funkcjonowania centrum jest jego atrakcyjna przestrzeń publiczna, powszechnie akceptowana przez mieszkańców, czytelność układu urbanistycznego oraz różnorodność i jakość programu usługowego. Taką rolę będzie pełniło Stare Miasto, Kazimierz, a w przyszłości także i Podgórze. Ze strukturą historycznych dzielnic funkcjonalnie i kompozycyjnie zintegrowany zostanie układ przestrzenny Nowego Centrum Miasta powiązane z centrum komunikacyjnym, tworząc różnorodne w wyrazie i klimacie centrum miasta metropolitalnego.~~

~~Role dzielnicowego centrum pełni będzie również tradycyjne centrum Nowej Huty w rejonie Placu Centralnego. Powiązane ze strukturą Starego Krakowa ciągami miejskimi jest szansą na ukształtowanie autentycznej przestrzeni życia publicznego w rozwijającej się wschodniej części miasta. Układ przestrzenny zabudowy, powiązanej z terenami otwartymi sprzyja rozwojowi różnorodnych miejskich funkcji publicznych i komercyjnych, wymaga jednak zaprogramowanych długofalowych przekształceń, wspieranych przemianami strukturalnymi w całej dzielnicy. Podstawowy kierunek zmian w zagospodarowaniu tego obszaru to przede wszystkim systematyczne kształtowanie i ochrona przestrzeni publicznej, funkcjonującej w oparciu o atrakcyjny program usługowy.~~

Główne ulice śródmiejskie

~~Wyodrębnione w strukturze przestrzennej miasta ulice o charakterze śródmiejskim to rozchodzące się promieniście od Starego Miasta:~~

- ~~— ciąg ulicy Karmelickiej i Królewskiej do Bronowic~~
- ~~— ciąg ulic Zwierzynieckiej i Kościuszki do Salwatora~~
- ~~— ciąg ulic Stradom-Krakowska~~
- ~~— ulica Lubiec do Ronda Mogińskiego~~
- ~~— ulica Starowiślna~~
- ~~— ulica Długa~~
- ~~— ulica Pawia~~

~~oraz na Podgórzu — ciąg ulic: Kalwaryjska, Limanowskiego.~~

~~Ulice te pełnią w układzie urbanistycznym miasta rolę nie tylko komunikacyjną, ale przede wszystkim kompozycyjną i funkcjonalną. Ogniskują one program publiczno-usługowy, którego koncentracja i różnorodność kształtuje wizerunek miasta, a także przesądza o dużej~~

atrakcyjności inwestycyjnej, konsumpcyjnej i turystycznej terenów położonych w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Wyjątkiem jest ulica Pawia, której przyszłą rolę, jako ulicy śródmiejskiej, urzeczywistni dopiero powiązanie z powstającym tzw. „Nowym Miastem”. Ulice te, ukształtowane jako tradycyjne ulice z zabudową mieszkalno-usługową, stanowią wnętrza urbanistyczne o wyraźnie publicznym charakterze, których skala i czytelność kompozycji przestrzennej skutkuje dominacją ruchu pieszego. Niezależnie od tego ulice śródmiejskie stanowią układ komunikacyjny, łączący śródmieście z terenami pozostałych dzielnic miasta.

Główne kierunki zagospodarowania ulic śródmiejskich to:

- porządkowanie i konserwacja zabudowy tworzącej pierzeje ulic
- modernizacja i przekształcenia zabudowy o niskiej wartości estetycznej, historycznej i kompozycyjnej
- intensyfikacja funkcji publicznych i komercyjnych w pierzei zabudowy ulicy
- porządkowanie małej architektury, oświetlenia i reklam
- porządkowanie i modernizacja nawierzchni ulic w dostosowaniu do ich charakteru

Główne ciągi miejskie

Wyodrębnione w strukturze przestrzennej miasta główne ciągi miejskie to:

- ciąg ulicy Konopnickiej do Ronda Matecznego
- ciąg ulicy Powstańców Warszawy
- ciąg ulicy Grzegorzeckiej na odcinku od Hali Targowej do Ronda Grzegorzecznego
- ciąg ulic Monte-Cassino—Kapelanka—Grota Roweckiego
- ciąg ulic Mogilska—Al. Jana Pawła II
- ciąg ulicy Al. Solidarności
- ciąg ulic Wadowicka—Zakopiańska
- ciąg ulicy Wielickiej od Starego Podgórza do ul. Kamińskiego
- ciąg ulicy Al. Pokoju
- ciąg ulicy 29-go Listopada
- ciąg ulic Brodowicza—Pilotów.

Są one elementami struktury, które już obecnie tworzą szkielet układu przestrzennego miasta, albo w przyszłości będą stanowiły najistotniejsze powiązania wewnątrz tkanki miejskiej. Są to ciągi komunikacyjne, obudowane bogatym programem usług o charakterze ogólnomiejskim, który z uwagi na skalę i charakter obsługiwany jest przede wszystkim poprzez komunikację kołową i szynową, a tylko w skali lokalnej poprzez ruch pieszy. Przestrzeń ta stawia wysokie wymagania w zakresie funkcjonalnym, a także w zakresie utrzymania i ukształtowania jakości kompozycji urbanistycznej i architektonicznej.

Główne kierunki zagospodarowania ciągów miejskich to:

- kształtowanie ciągów ulic o charakterze usługowym, jako wnętrza urbanistycznych o atrakcyjnej formie i wysokiej jakości architektury budynków, obiektów małej architektury, zieleni, nawierzchni, oświetlenia itp.;
- dążenie do różnorodności funkcjonalnej związanej głównie z usługami o charakterze miejskim i administracją;
- rozbudowa powiązań komunikacyjnych (pieszych i kołowych) zapewniających dostępność zlokalizowanego tam programu usług oraz powiązań z obszarami sąsiednimi;
- lokalizacja, w formie obudowy ciągów, inwestycji o ważnym znaczeniu dla miasta i dzielnicy.

Miejskie centra wielofunkcyjne

Wyodrębnione centra miejskie to obszary istniejącej i projektowanej koncentracji usług, powstające w oparciu o zlokalizowane tu wielkoprzestrzenne obiekty handlowe:

- Obszar Bronowice Wielkie Wschód
- Obszar Solway
- Obszar Czyżyny
- Obszar Olsza
- Obszar Dąbie M1 Selgros
- Prokocim

Mają one szczególnie znaczenie dla koncentracji różnorodnego programu usługowego, wymagającego dobrej dostępności komunikacyjnej i dużej powierzchni terenu, a w przyszłości również alokacji niektórych funkcji publicznych i lepszej ich integracji z węzłami transportowymi. Kreują całkiem nową formę przestrzeni publicznych, odpowiadających współczesnym oczekiwaniom, stając się nie tylko centrami usługowymi, ale również miejscem kontaktów i spędzania wolnego czasu. Wraz z ciągami miejskimi, po wzmożeniu udziału funkcji publicznych, tworzyć będą system organizujący strukturę przestrzenną głównie na poziomie miejskim i metropolitalnym. Ze względu na swoją specyfikę centra miejskie ogniskują aktywność ekonomiczną opartą na partycypacji kapitału prywatnego i publicznego, służącą dynamicznemu rozwojowi obszarów i terenów sąsiednich.

Główne kierunki zagospodarowania centrów miejskich to:

- dążenie do zwiększania różnorodności funkcjonalnej związanej głównie z usługami komercyjnymi, a także usługami o charakterze publicznym
- kształtowanie wewnątrz zespołów zabudowy przestrzeni o charakterze publicznym jako wnętrz urbanistycznych o bogatym programie, wysokiej jakości architektury i kompozycji urbanistycznej oraz wyposażonych w tereny zielone o charakterze miejskich zieleńców, bulwarów lub alei
- rozbudowa powiązań komunikacyjnych, a w szczególności tworzenie warunków dla integracji różnych systemów transportu publicznego (kolej, tramwaj, autobus) z transportem kołowym i pieszym, w powiązaniu z systemem parkowania.

Kluczowe obszary rozwoju gospodarczego

Wyodrębnione obszary aktywizacji gospodarczej to:

- Centrum Administracyjne HTS
- otoczenie Portu Lotniczego Kraków Balice
- Zabłocie.

Stanowią one niewykorzystany potencjał i szansę dla lokalizacji inwestycji i przedsięwzięć wpływających znacząco na rozwój ekonomiczny miasta. Tu powinna nastąpić koncentracja działalności gospodarczej, związanej ze specyfiką poszczególnych obszarów, wspierana i stymulowana przez władze miasta za pomocą programów operacyjnych i projektów miejskich, wykorzystujących udział kapitału prywatnego w przekształcaniach i rozwoju obszarów.

Główne kierunki zagospodarowania wyodrębnionych obszarów:

- **Centrum Administracyjne HTS** to obszar, który stanowić będzie w przyszłości nowe wielofunkcyjne centrum usługowo-administracyjne aktywizujące wschodnią część miasta. Obszar ten wymaga przede wszystkim przebudowy i działań rewitalizacyjnych, opartych o kompleksową koncepcję funkcjonalno-przestrzennego zagospodarowania obiektów i terenów. Celem jest stworzenie tu zespołu urbanistyczno-architektonicznego o dużej

atrakcyjności ogólnomiejskiego programu funkcjonalnego i wysokiej jakości kompozycji, powiązanej ze strukturą dzielnicy i miasta.

- ~~Obszar otoczenie Portu Lotniczego Kraków Balice~~ jest szansą na lokalizację wielofunkcyjnego zespołu zabudowy związanej z funkcjonowaniem lotniska. Stanowi on miejsce potencjalnej lokalizacji funkcji targowych i wystawienniczych. Powstająca zabudowa zorientowana powinna zostać na obsługę turystyczną oraz obsługę biznesu. Obszar ten wymaga przede wszystkim uporządkowania i powiązania układu komunikacji kołowej i szynowej w sposób umożliwiający sprawne powiązanie centrum miasta z Portem Lotniczym oraz kompleksowe rozwiązanie układu funkcjonalno-kompozycyjnego. Dla prawidłowego zagospodarowania tych terenów niezbędne będzie podjęcie wspólnych działań koordynacyjnych z gminami ościennymi.
- ~~Zabłocie~~ jest terenem poprzemysłowym i sposób jego zagospodarowania wymaga przede wszystkim kompleksowych działań rewitalizacyjnych. Z uwagi na dogodne położenie terenu w bezpośrednim sąsiedztwie centrum miasta, obszar ten stanowi szansę lokalizacji zabudowy związanej z różnorodną działalnością biznesu, funkcjami publicznymi oraz nauką. Przekształcenia istniejącej struktury powinny zatem zmierzać do wykorzystania i adaptacji najbardziej wartościowych, zachowanych elementów zagospodarowania oraz do uzupełnienia układu nową zabudową związaną z usługami i nowoczesną produkcją. Kompleksowy program zagospodarowania obszaru wymaga rozwiązania w pierwszej kolejności problemów własnościowych, komunikacyjnych i infrastrukturalnych. Nieodzownym elementem programu będzie również ustalenie w planie miejscowym zasad kompozycji przestrzennej dla tego obszaru, uwzględniającej jego ważne w krajobrazie miasta usytuowanie na brzegu Wisły.

Kluczowe obszary rozwoju kulturowego

Wyodrębnione obszary aktywności o znaczeniu kulturowym to:

- Sanktuarium Bożego Miłosierdzia wraz z Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”,
— ciąg terenów wzdłuż ulicy Monte Cassino od Ronda Grunwaldzkiego w kierunku Zakrzówka,
— Bulwary Wisły.

Już obecnie obszary te kształtują i w najbliższej przyszłości kształtować będą tożsamość miasta, wpływając na wzrost jego atrakcyjności i znaczenia w skali metropolitalnej. Będą one równocześnie stanowić o wizerunku miasta i pełnić rolę promocyjną, dlatego wymagają szczególnie przemyślanych działań w zakresie zagospodarowania przestrzennego.

Główne kierunki zagospodarowania wyodrębnionych obszarów:

- **Sanktuarium Bożego Miłosierdzia** wymaga przede wszystkim wyposażenia w sprawny system komunikacyjny służący obsłudze pielgrzymów poprzez rozwiązanie komunikacji w bezpośrednim otoczeniu sanktuarium oraz dogodnych powiązaniach zewnętrznych. Ten dynamicznie rozwijający się obszar wymaga również wprowadzenia kompleksowych zasad kształtowania zabudowy w terenach sąsiadujących z miejscem pielgrzymek, w sposób zapewniający funkcjonalność i ład przestrzenny rozwijającej się infrastruktury towarzyszącej, mający zapobiec chaosowi przestrzennemu. Istotne jest powiązanie obszaru z pobliskimi terenami komercyjnymi i rekreacyjnymi, a w szczególności z przyszłym Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się” na terenie „białych mór”, gdzie będzie mogło być realizowane min. poszerzenie i wzbogacenie funkcji podstawowych związanych z pobliskim Sanktuarium Bożego Miłosierdzia oraz z turystyką pielgrzymkową.
- ~~Obszar pomiędzy Rondem Grunwaldzkim a Zakrzówkiem~~ to potencjalne miejsce lokalizacji obiektów usług publicznych o znaczeniu metropolitalnym i miejskim takich jak

Centrum Kongresowo-Koncertowe. Będzie ono wiązać – za pośrednictwem promenady miejskiej – centrum miasta z obszarem rekreacyjnym Zakrzówka oraz pośrednio z III Kampusem UJ w Pychowicach. Program usług o charakterze publicznym powinien zostać uzupełniony usługami komercyjnymi w dziedzinie obsługi biznesu. Wymaga ukształtowania funkcjonalnej i harmonijnej przestrzeni ulicy o charakterze miejskim, z architekturą oraz elementami zagospodarowania najwyższej jakości, tworzącymi kompozycyjne powiązanie z Wisłą i Wawelem oraz pozostałymi elementami kształtującymi krajobraz tej części centrum miasta.

- **Bulwary Wisły** obejmują urbanistyczne wnętrze doliny Wisły na odcinku od klasztoru SS Norbertanek na Zwierzyńcu do mostu Kotlarskiego. Obszar wyodrębniony zostaje w celu ukształtowania harmonijnego, atrakcyjnego wnętrza doliny rzeki w najbardziej reprezentacyjnej części centrum miasta. Zagospodarowanie obszaru będzie ukierunkowane na komponowanie krajobrazu miejskiego w ścisłym powiązaniu z rzeką. Pierzeje zabudowy usytuowanej na brzegach rzeki wymagają otwarcia w kierunku do Wisły. Wysokość zabudowy powinna uwzględniać panoramę miasta i ekspozycję najbardziej znaczących jej elementów. Usługi lokalizowane w zabudowie mogą wykorzystywać przestrzeń pomiędzy linią zabudowy, a bulwarami wiślanymi na atrakcyjne zagospodarowanie związane głównie z obsługą ruchu turystycznego (gastronomia, kultura, informacja itp.). Zagospodarowanie to musi zostać podporządkowane ochronie krajobrazu, ochronie ekspozycji obiektów zabytkowych i panoramy miasta oraz terenów otwartych. Elementem kompozycji musi stać się również zieleni oraz mała architektura. Realizacja wszystkich przedsięwzięć w tym obszarze podlegać będzie regulacjom ustalonym w projekcie miejskim.

Kluczowe obszary rozwoju naukowo-technologicznego

Wyodrębnione obszary aktywizacji naukowo-technicznej to:

- III Kampus UJ w Pychowicach
- Obszar Czyżyny-Dąbie
- Park Technologiczny w Branicach
- II Kampus AGH w Mydlnikach

Obszary te odgrywać będą kluczową rolę w rozwoju Krakowa, jako ośrodka naukowego i ośrodka rozwoju nowoczesnych technologii. Jako znaczące koncentracje funkcji związanych z nauką, techniką i przemysłem determinować będą zagospodarowanie nie tylko w najbliższym sąsiedztwie, ale również w skali całego miasta.

Główne kierunki zagospodarowania poszczególnych obszarów to:

- **Powstający III Kampus UJ** wymaga realizacji przyjętych założeń planu koordynacyjnego i konsekwentnej kontynuacji procesów zagospodarowania. Celem jest uzyskanie tu wysokiej jakości przestrzeni o zdefiniowanej kompozycji urbanistycznej, funkcjonalnym układzie zabudowy oraz komunikacji, a także zagospodarowanie terenów otwartych przy uwzględnieniu atrakcyjnych powiązań widokowych i panoram. Uzupełnienia wymaga powiązanie kampusu z terenami sąsiednimi – Zakrzówkiem i Parkiem na Skalach Twardowskiego, terenami otwartymi Pychowie i Bodzowa oraz terenami osiedli mieszkaniowych w rejonie ul. Kobierzyńskiej.
- **Czyżyny-Dąbie** są obszarem położonym pomiędzy historycznym układem przestrzennym Krakowa a Nową Hutą. Koncentracja w tym miejscu ważnych funkcji związanych z nauką i nowoczesnym przemysłem, uzupełnionych inwestycjami o charakterze publicznym zintegruje te dwie odrębne struktury, a tym samym wpłynie na zrównoważenie rozwoju przestrzennego miasta. Już teraz znajduje się tu Specjalna Strefa Ekonomiczna – Park Technologiczny Politechniki Krakowskiej, a obszar posiada

~~niewykorzystane rezerwy terenów. W Czyżynach rekomendowana jest lokalizacja parku technologicznego, przedstawicielstw krajowego biznesu, instytucji rządowych, targów międzynarodowych, hoteli, regionalnych centrów handlowych i kulturalnych wyższych uczelni, a także hali widowiskowo-sportowej i Samorządowego Centrum Administracyjnego. Zagospodarowanie obszaru ukierunkowane będzie na kształtowanie reprezentacyjnej przestrzeni o najwyższym standardzie funkcjonalnym oraz urbanistyczno-architektonicznym.~~

- ~~▪ **Park Technologiczny w Branicach** jest perspektywnym obszarem lokalizacji nowoczesnego przemysłu, ośrodków nauki oraz funkcji towarzyszących. Podstawowym warunkiem zagospodarowania obszaru jest stworzenie odpowiedniej dostępności komunikacyjnej i systemu powiązań przyszłego programu ze strukturą miasta i regionu. Dopiero po zapewnieniu takich warunków możliwe będzie ukształtowanie obszaru, jako centrum nowoczesnego przemysłu, techniki i technologii.~~
- ~~▪ **II Kampus AGH** projektowany w Mydlnikach jest przyszłościowym terenem lokalizacji obiektów związanych z działalnością uczelni. Zagospodarowanie tego terenu wymaga opracowania koncepcji programowo-przestrzennej, w celu ukształtowania zespołu o wysokiej jakości układu urbanistycznego, uwzględniającego uwarunkowania ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu oraz powiązanie z terenami sąsiednimi i strukturą miasta.~~

Tereny otwarte o charakterze publicznym

Tereny otwarte, pełniące rolę organicznego tworzywa spajającego elementy struktury przestrzennej miasta, to przede wszystkim te obszary, które pełnią lub pełnić będą rolę nie tylko przyrodniczą, ale przede wszystkim publiczną. Najważniejsze z nich to te, które posiadają charakter ogólnomiejski:

- system „Parków Rzecznych”
  - ~~obszary tzw. „zachodniego klina zielonego”~~
  - ~~Krzemionki~~
- Parki miejskie **i kulturowe**
  - ~~łąki nowohuckie~~

„Zielone” obszary otwarte, wyodrębnione jako ważne elementy struktury przestrzennej miasta, obejmują te fragmenty systemu przyrodniczego, które w sposób wyraźny organizują przestrzeń publiczną miasta. Są one podstawowymi komponentami środowiska przyrodniczego i krajobrazu miasta, a równocześnie stanowią tradycyjne obszary rekreacji i odpoczynku mieszkańców. Konieczność respektowania zasad zrównoważonego rozwoju sprawia, że muszą one zostać na trwałe włączone w strukturę przestrzenną miasta, jako tereny wolne od zabudowy, umożliwiające kontakty społeczne i powszechne korzystanie z zasobów środowiska.

Główne kierunki zagospodarowania obszarów to:

- ochrona przed uszczuplaniem zachowanych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, stanowiących o ich wartości i atrakcyjności
- odtwarzanie zdegradowanych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych
- kształtowanie niezbędnej infrastruktury służącej publicznemu wykorzystaniu obszarów dla celów rekreacji i wypoczynku mieszkańców

3. Strefy o zróżnicowanej intensyfikacji zagospodarowania

W celu realizacji zasady "miasta zwartego" i określenia struktury obszarów zabudowanych wyodrębnia się strefy o zróżnicowanych zasadach zagospodarowania.

Strefa miejska

- Obszar objęty granicą strefy stanowią ~~centralnie położone zurbanizowane obszary rozlokowane wokół historycznego centrum miasta~~, obszary dzielnic południowych w rejonach intensywnej zabudowy mieszkaniowej i produkcyjnej, ~~intensywnie zainwestowane obszary dzielnic wschodnich (łącznie z Centrum Administracyjnym HTS)~~
- Celem ustanowienia strefy jest określenie przestrzennego zasięgu obszarów kształtowanych jako przestrzeń o typowo miejskim charakterze: zwartych, intensywnie zainwestowanych, charakteryzujących się wielofunkcyjnością struktury, wysoką atrakcyjnością urbanistyczną i jakością architektury, terenów o dobrej dostępności komunikacyjnej, wyposażonej w program usług właściwych randze miasta. W strefie tej lokalizowane będą obiekty i instytucje kształtujące „miejskość” i podkreślające metropolitalną i regionalną rangę miasta.
- Kierunki zmian w zagospodarowaniu obszarów położonych w strefie miejskiej to przede wszystkim:
  - intensyfikacja zainwestowania przy równoczesnym zachowaniu i ochronie istniejących zespołów zieleni publicznej, placów miejskich i ciągów zieleni,
  - restrukturyzacja i modernizacja zdegradowanych obszarów z wymianą lub rehabilitacją zabudowy i rekompozycją układów urbanistycznych,
  - porządkowanie ekstensywnie wykorzystanej przestrzeni, zagrożonej chaosem urbanistycznym drogą reparcelacji gruntów i scaleń,a także
  - wykorzystanie zachowanych terenów otwartych, szczególnie tych położonych wzdłuż rzek i potoków, dla kształtowania publicznie dostępnych parków miejskich,
  - zachowanie istniejących struktur o wysokich wartościach kulturowych poprzez utrwalenie historycznie ukształtowanych układów urbanistycznych oraz utrzymanie architektonicznego charakteru zabudowy właściwego poszczególnym dzielnicom, jednostkom lub zespołom.

~~W ramach tej strefy wyodrębnia się dodatkowo obszar śródmieścia, który obejmuje:~~

- ~~— Stare Miasto w granicach drugiej obwodnicy wraz z kwartałami zabudowy usytuowanymi wzdłuż głównych ulic śródmiejskich~~
- ~~— Stradom i Kazimierz~~
- ~~— Stare Podgórze~~
- ~~— Nowe Centrum Miasta~~
- ~~Celem wyodrębnienia tego obszaru spośród otaczającej tkanki miejskiej jest określenie terenu wyraźnie wyróżniającego się ilością, różnorodnością i proporcją funkcji o charakterze publicznym, w którym koncentrują się najważniejsze dziedziny życia publicznego, a sposób użytkowania przestrzeni ma zdecydowanie odmienny charakter od pozostałych obszarów miasta.~~
- ~~Kierunki zmian i przekształceń terenów położonych w tym obszarze to:~~
  - ~~— utrzymanie mieszkaniowo-usługowego charakteru zabudowy ze szczególnym uwzględnieniem ochrony zasobów mieszkaniowych decydujących o żywotności obszaru~~
  - ~~— intensyfikacja wykorzystania przestrzeni poprzez atrakcyjne zagospodarowanie istniejących rezerw terenowych oraz rezerw tkwiących w istniejącej zabudowie~~

- rewitalizacja zdegradowanej zabudowy
- dbałość o wysoki standard i jakość urbanistyczno-architektoniczną nowej, modernizowanej i przekształcanej zabudowy, harmonijnie wkomponowanej w historyczną tkankę
- porządkowanie małej architektury, reklam i oświetlenia wg ustalonych formalnie reguł
- zachowanie przestrzeni publicznych i podnoszenie ich jakości poprzez komponowanie wnętrz urbanistycznych
- bezwzględne wyeliminowanie możliwości lokalizowania zabudowy tymczasowej, zabudowy niedostosowanej gabarytem i intensywnością do charakteru przestrzeni śródmiejskiej, bądź powodującej chaos przestrzenny
- zapewnienie użytkownikom strefy właściwych standardów komunikacyjnych, szczególnie dojazdów komunikacją zbiorową oraz warunków parkowania

Strefa przedmieść – Zielony pierścień Krakowa

- Obszar strefy obejmuje tereny położone pomiędzy granicą strefy miejskiej a granicą administracyjną miasta⁸³ charakteryzujące się układem przestrzennym typowym dla terenów podmiejskich i wiejskich. W granicach strefy znajdują się:
  - zespoły zabudowy, głównie mieszkalnej, ukształtowane w oparciu o historyczne układy urbanistyczne dawnych wsi, rozlokowane wzdłuż tradycyjnych traktów i dróg
  - tereny otwarte o wysokich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, stanowiące otulinę przyrodniczą miasta, mające bardzo ważne znaczenie dla warunków środowiskowych miasta.
- Celem ustanowienia strefy jest wyodrębnienie zewnętrznych obszarów miasta charakteryzujących się przestrzenią o atrakcyjnym, otwartym krajobrazie, dużym udziałem terenów zielonych, z enklawami zabudowy mieszkalnej o niskiej intensywności. Strefa, określana „zielonym pierścieniem Krakowa” stanowić ma naturalną ochronę środowiska miasta i krajobrazowe tło dla intensywnej miejskiej struktury.
- Kierunki zagospodarowania przestrzennego strefy to przede wszystkim:
  - zachowanie otwartych przestrzeni o wysokich wartościach krajobrazowych, w tym szczególnie płaszczyzn widokowych i panoram oglądanych z punktów i ciągów widokowych
  - bezwzględna dbałość o utrwalenie zachowanych zasobów i odtworzenie powiązań przyrodniczych
  - zachowanie wartościowych historycznych układów urbanistycznych i ukształtowanych tradycyjnych zespołów zabudowy dawnych wsi podkrakowskich
  - kształtowanie nowych skupionych zespołów zabudowy o niskiej intensywności, podporządkowane ochronie przyrodniczej i krajobrazowej
  - ograniczenie zainwestowania o wysokiej intensywności oraz zainwestowania związanego z produkcją, przemysłem i wytwórczością na rzecz zabudowy mieszkalnej i usługowej.

⁸³ Ograniczenie strefy przedmieść do granicy administracyjnej miasta wynika tylko z formalnego układu kompetencji gminy Kraków.

4. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania wyodrębnionych kategorii terenów*

W celu ochrony komfortu życia mieszkańców a także tworzenia warunków zrównoważonego rozwoju funkcjonalnego oraz wzmocnienia krystalizacji struktury przestrzennej i funkcjonalnej miasta na poziomie lokalnym i metropolitalnym, w granicach miasta wyznaczone zostają następujące kategorie terenów o zróżnicowanych kierunkach zagospodarowania:

~~MW — tereny o przeważającej funkcji mieszkaniowej wysokiej intensywności~~

~~MN — tereny o przeważającej funkcji mieszkaniowej niskiej intensywności~~

MU - tereny o przeważającej funkcji mieszkaniowo-usługowej

UP - tereny o przeważającej funkcji usług publicznych

UC - tereny o przeważającej funkcji usług komercyjnych

~~P — tereny o przeważającej funkcji produkcyjnej~~

ZP - tereny zieleni publicznej

~~ZF — tereny zieleni fortecznej~~

~~ZO — tereny otwarte (w tym rolnicza przestrzeń produkcyjna)~~

~~ZL — tereny zieleni leśnej~~

~~IT — tereny urządzeń infrastruktury technicznej~~

KT - główne korytarze drogowo uliczne

Dla wskazanych powyżej kategorii terenów określa się zakres przeznaczenia terenu, główne kierunki zagospodarowania oraz warunki i standardy wykorzystania terenów. Uzupełnieniem dla tych ustaleń są treści ustaleń dla wyznaczonych stref związanych z ochroną kulturową, ochroną krajobrazu, ochroną przyrodniczą ~~oraz ustalenia dotyczące rehabilitacji zabudowy mieszkalnej, rewitalizacji zabudowy przemysłowej a także programów aktywizacji~~. Granice ww. kategorii zagospodarowania terenów, uwidocznione na rysunku nr K1, należy traktować jako orientacyjne a ich skorygowany przebieg określony będzie w planach miejscowych, zgodnie z zasadami określającymi spójność planów z polityką zawartą w Studium.

~~MW — TERENY O PRZEWAŻAJĄCEJ FUNKCJI MIESZKANIOWEJ WYSOKIEJ INTENSYWNOŚCI~~

~~1) — Główne funkcje:~~

- ~~— zabudowa mieszkalna i mieszkalno-usługowa o wysokiej intensywności wraz z:~~
- ~~— niezbędnymi obiektami i urządzeniami służącymi realizacji celów publicznych na poziomie lokalnym;~~
- ~~— obiektami i urządzeniami usług komercyjnych służącymi zaspokojeniu potrzeb mieszkańców obszaru.~~

~~2) — Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:~~

- ~~— kształtowanie zespołów intensywnej zabudowy mieszkalnej wyposażonej w program usług publicznych zapewniający wyposażenie na poziomie przyjętych standardów~~
- ~~— utrwalenie istniejących lub ukształtowanie nowych lokalnych przestrzeni publicznych opartych o sieć usług, system terenów zieleni publicznej i związanych z lokalnym układem komunikacyjnym;~~

* Ustalone wskaźniki dotyczą obszaru „białych mórz” (Uchwała Nr XXIII/280/07 Rady Miasta Krakowa z dnia 10 października 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa w rejonie Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach oraz w sprawie zmiany niektórych innych uchwał).

- dostosowanie wielkości programu i form zabudowy do lokalnych warunków (charakteru zabudowy, ilości mieszkańców, układu przestrzennego).

3) Warunki i standardy wykorzystania terenu:

- orientacyjna intensywność zabudowy mieszkalnej i usługowej:
  - — max 0,85 ÷ 1,0 w strefie przedmieś
  - — 1,0 ÷ 1,9 w strefie miejskiej i śródmiejskiej,lub określona w planach miejscowych za pomocą innych parametrów odpowiadających specyfice terenu,
- w sytuacjach uzupełniania istniejącej zabudowy pojedynczymi obiektami należy zachować lokalny gabaryt budynków oraz zasady kompozycji urbanistycznej, a także bilans terenu zapewniający realizację funkcji towarzyszących na poziomie przyjętych standardów,
- usługi publiczne i komercyjne mogą być lokalizowane wyłącznie w parterach budynków mieszkalnych,
- zakaz lokalizacji obiektów produkcyjnych oraz otwartych placów magazynowych,
- zapewnienie ilości miejsc parkingowych na poziomie 1 mp/1 mieszkanie przy maksymalnym ograniczeniu terenów parkingów na poziomie terenu,
- systemowe rozwiązania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i ciepłownictwa,
- zapewnienia prawidłowej obsługi komunikacyjnej i powiązań z układem komunikacyjnym miasta

MN — TERENY O PRZEWAŻAJĄCEJ FUNKCJI MIESZKANIOWEJ NISKIEJ INTENSYWNOŚCI

1) Główne funkcje:

- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wraz z:
- niezbędnymi obiektami i urządzeniami służącymi realizacji celów publicznych na poziomie lokalnym,
- obiektami i urządzeniami usług komercyjnych, służącymi zaspokojeniu potrzeb mieszkańców na poziomie lokalnym.

2) Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- realizacja zabudowy jednorodzinnej⁸⁴ w gabarycie i formie oraz układzie zgodnym z warunkami i tradycją lokalną,
- porządkowanie i rozbudowa istniejących układów przestrzennych, ze szczególnym uwzględnieniem racjonalnych podziałów gruntów i wytyczania lokalnych układów komunikacyjnych,
- przekształcenia terenów o układzie własności gruntów typowych dla obszarów rolniczych w tereny zabudowy miejskiej drogą scaleń i reparcelacji gruntów,
- kształtowanie nowych zespołów zabudowy o czytelnym układzie i kompozycji przestrzennej, uwzględniających konieczność lokalizowania ogólnodostępnych przestrzeni publicznych
- uzupełnienie funkcji mieszkalnych zabudową usługową komercyjną z wykluczeniem: obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² inwestycji powodujących zagrożenie dla jakości środowiska i warunków życia, a także sprzecznych z charakterem lokalnym istniejącej zabudowy (pod względem formy i skali).

3) Warunki i standardy wykorzystania terenu:

- intensywność zabudowy nie przekraczająca
0,4 w strefie przedmieś

⁸⁴ -definicja zabudowy jednorodzinnej wg §3, pkt 2 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

- ~~0,85 w strefie miejskiej i śródmiejskiej,~~
- ~~lub określona w planach miejscowych za pomocą innych parametrów odpowiadających specyfice terenu;~~
- ~~– wysokość zabudowy – 8 m do najwyższego gzymsu i 13 m do kalenicy a w obszarze ZJK – 9 m do kalenicy dla zabudowy 1,5 kondygnacji i 11 m do kalenicy dla zabudowy 2,5 kondygnacji;~~
- ~~– w sytuacjach realizacji nowych zespołów lub znaczącej rozbudowy już istniejących (przewidywany przyrost liczby ludności ponad 50%) należy zapewnić spełnienie przyjętych standardów dostępności do usług;~~
- ~~– systemowe rozwiązania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej;~~
- ~~– zapewnienia prawidłowej obsługi komunikacyjnej i powiązań z układem komunikacyjnym miasta~~

MU – TERENY O PRZEWAŻAJĄCEJ FUNKCJI MIESZKANIOWO-USŁUGOWEJ

1) Główne funkcje:

- zabudowa mieszkalna, mieszkalno-usługowa i usługowa

2) ~~Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego~~

- ~~– określają ustalenia dla obszaru Śródmieścia~~

3) Warunki i standardy wykorzystania terenu:

- ~~– minimalna intensywność zabudowy mieszkalnej i usługowej 1,2 lub określona w planach miejscowych za pomocą innych parametrów odpowiadających specyfice terenu;~~
- wykluczenie lokalizacji obiektów produkcyjnych,
- gabaryt i linia zabudowy obiektu dostosowany do zabudowy sąsiedniej.
- zapewnienia prawidłowej obsługi komunikacyjnej i powiązań z układem komunikacyjnym miasta

4) Wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu dotyczące obszaru „białych mórz”

- minimalny wskaźnik powierzchni czynnej biologicznie – 50 %,
- maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy – 35 %,
- maksymalna wysokość zabudowy – 18 m.

UP – TERENY O PRZEWAŻAJĄCEJ FUNKCJI USŁUG PUBLICZNYCH

1) Główne funkcje:

- zabudowa usługowa – obiekty i urządzenia służące realizacji celów publicznych, w szczególności w dziedzinie administracji, oświaty, zdrowia, opieki społecznej, **kultu religijnego**, kultury, sportu i rekreacji, a także zieleni publicznej.

2) Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- kształtowanie zabudowy związanej z realizacją programu infrastruktury społecznej na poziomie przyjętych standardów.
- powiązanie układu przestrzennego i zabudowy z systemem elementów krystalizujących strukturę przestrzenną na poziomie lokalnym i miejskim: ~~ulic śródmiejskich, głównych ciągów miejskich~~, osi kompozycyjnych, punktów i ciągów widokowych oraz istniejących i projektowanych przestrzeni publicznych,
- wykorzystanie terenów otwartych do kształtowania zieleni publicznej powiązanej z usługami oraz włączonych w system przyrodniczy miasta.

3) Warunki i standardy wykorzystania terenu:

- intensyfikacja istniejącej zabudowy usługowej (rozbudowa i uzupełnianie zabudowy) możliwa pod warunkiem zachowania przyjętych standardów dotyczących dostępności terenów otwartych i terenów zieleni
- zapewnienia prawidłowej obsługi komunikacyjnej i powiązań z układem komunikacyjnym miasta

4) Wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu dotyczące obszaru „białych mórz”

- minimalny wskaźnik powierzchni czynnej biologicznie – 50 %,
- maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy – 40 %,
- maksymalna wysokość zabudowy – 30 m, z dopuszczeniem możliwości lokalizacji dominandy lub akcentu o wysokości nie przekraczającej 60 m.

UC – TERENY O PRZEWAŻAJĄCEJ FUNKCJI USŁUG KOMERCYJNYCH

1) Główne funkcje:

zabudowa usługowa – obiekty i urządzenia umożliwiające realizację przedsięwzięć komercyjnych (w tym istniejące i projektowane targowiska) wraz z możliwym uzupełniającym programem mieszkaniowym wielorodzinnym

2) Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- racjonalne wykorzystanie terenu dla realizacji różnorodnego programu usługowego z uwzględnieniem przyjętych w studium zasad kształtowania struktury przestrzennej
- kształtowanie zabudowy w sposób tworzący miejską przestrzeń o wysokiej jakości architektury i układu urbanistycznego
- zabudowa kształtowana z uwzględnieniem charakteru miejsca oraz powiązań ze strukturą miasta

3) Warunki i standardy wykorzystania terenu:

- intensyfikacja zabudowy usługowej (rozbudowa i uzupełnianie zabudowy) możliwa pod warunkiem zachowania przyjętych standardów dotyczących dostępności terenów otwartych i terenów zieleni
- zapewnienia prawidłowej obsługi komunikacyjnej i powiązań z układem komunikacyjnym miasta

4) Wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu dotyczące obszaru „białych mórz”

- minimalny wskaźnik powierzchni czynnej biologicznie – 50 %,
- maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy – 40 %,
- maksymalna wysokość zabudowy – 30 m, z dopuszczeniem możliwości lokalizacji dominandy lub akcentu o wysokości nie przekraczającej 60 m.

~~P – TERENY O PRZEWAŻAJĄCEJ FUNKCJI PRODUKCYJNEJ~~

~~1) Główne funkcje:~~

- ~~– zabudowa związana z produkcją, wytwórczością i przetwórstwem,~~
  - ~~– zabudowa przemysłowa,~~
  - ~~– zabudowa magazynowa, składy, obiekty handlu hurtowego,~~
  - ~~– zabudowa usługowa, obiekty i urządzenia umożliwiające realizację przedsięwzięć komercyjnych,~~
- ~~wraz z zielenią urządzoną o charakterze izolacyjnym.~~

~~2) Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:~~

- ~~– kształtowanie nowoczesnych zespołów zabudowy przemysłowej i produkcyjnej o racjonalnie wykorzystanej przestrzeni, uporządkowanym układzie urbanistycznym i zabudowie o wysokiej jakości, poprzez:~~
  - ~~— lokalizację nowych zespołów~~
  - ~~— rehabilitację i modernizację zdegradowanej substancji,~~
  - ~~— intensyfikację wykorzystania przestrzeni w ekstensywnie zagospodarowanych terenach,~~
  - ~~— wykorzystanie istniejących rezerw terenowych.~~

3) Warunki i standardy wykorzystania terenu:

- ~~– konieczność zachowania terenów zieleni urządzonej o powierzchni min. 10% powierzchni ogólnej terenu, kształtowanej jako zielen izolacyjna,~~
- ~~– zapewnienie pełnego wyposażenia w infrastrukturę techniczną,~~
- ~~– zapewnienia prawidłowej obsługi komunikacyjnej i powiązań z układem komunikacyjnym miasta.~~

ZP – TERENY ZIELENI PUBLICZNEJ

1) Główne funkcje:

- ogólnodostępne tereny otwarte w formie ogrodów i parków miejskich (w tym parki rzeczne, ~~ogród botaniczny~~, park ekologiczny), ogrodów działkowych wyposażone w: ciągi spacerowe, place, aleje, bulwary, promenady, ścieżki rowerowe, terenowe urządzenia sportu i rekreacji (place zabaw, boiska itp.), ciek i zbiorniki wodne, a w obszarze „białych mórz” również parki związane z kultem religijnym wraz z obiektami i urządzeniami,

– cmentarze.

2) Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- ukształtowanie miejskiego systemu zieleni publicznej (w przeważającej części ogólnodostępnej) w oparciu o istniejące zasoby przyrodnicze,
- urządzenie terenów zieleni jako przestrzeni publicznych o wysokich walorach estetycznych, przyrodniczych, funkcjonalnych i krajobrazowych,
- ~~– urządzenie ogrodu botanicznego,~~
- zagospodarowanie terenów objętych ochroną prawną zgodnie z ustalonymi dla nich przepisami oraz planami ochrony,
- obejmowanie ochroną prawną terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych,
- urządzenie parku ekologicznego jako obiektu dydaktyczno-rekreacyjnego,
- ~~– rolnicze użytkowanie zespołów łąkowych i terenów rolnych pełniących jednocześnie funkcje zieleni publicznej,~~
- kształtowanie łączności przestrzennej ciągów pieszych i rowerowych terenów ZP i ZO, ze szczególnym uwzględnieniem zieleni nadrzecznej w obrębie parków rzecznych (~~Park Wisły, Park Wilgi, Park Drwinki, Park Rudawy, Park Prądnika, Park Dłubni, Park Potoku Kościelnickiego~~),
- ~~– rekultywacja i uporządkowanie Parku Zdrojowego w Swoszowicach,~~
- ~~– kształtowanie zespołów rekreacji nadwodnej w oparciu o zbiorniki wodne w terenach poeksploatacyjnych,~~
- ~~– zalesienie terenów ze szczególnym uwzględnieniem wyznaczonej strefy zwiększania lesistości,~~
- ~~– różnicowanie wyposażenia terenu w urządzenia parkowe (ścieżki, place, obiekty rekreacyjne) w zależności od położenia w strefie wielkomiejskiej, miejskiej~~

~~i przedmieście, odległości od zespołów zabudowy mieszkaniowej, ogólnomiejskiej, bądź lokalnej rangi parku a także walorów przyrodniczych danego terenu;~~

3) **Warunki i standardy wykorzystania terenu:**

- wykluczenie wszystkich form użytkowania obniżających wartość i wielkość zasobów przyrodniczych,
- kształtowanie zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych jako skwerów, szpalerów drzew oraz ekranów obniżających uciążliwość dróg,
- ~~ukształtowanie w ciągu Kanału Krakowskiego zieleni niskiej;~~
- kształtowanie zieleni z uwzględnieniem warunków ustalonych dla wyodrębnionych kanałów przewietrzania miasta,
- ustalenie dostępności terenów dla rekreacji w parku ekologicznym z uwzględnieniem ochrony wartości przyrodniczych,
- zagospodarowanie terenów nadrzecznych z uwzględnieniem wymagań ochrony przeciwpowodziowej oraz roli tych terenów jako ciągów ekologicznych
- budowa niezbędnych ciągów infrastruktury technicznej z zachowaniem zasad ochrony terenów zielonych.

4) **Wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenu dotyczące obszaru „białych mórz”**

- minimalny wskaźnik powierzchni czynnej biologicznie – 70 %,
- maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy – 20 %,
- maksymalna wysokość zabudowy – 30 m,

~~ZF — TERENY ZIELENI FORTECZNEJ~~

~~1) — Główne funkcje:~~

~~— zespoły zieleni związanej z istniejącymi obiektami dawnej Twierdzy Kraków wykorzystywanymi dla lokalizacji usług publicznych lub usług komercyjnych, w tym kultury, turystyki i rekreacji.~~

~~2) — Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:~~

~~— ochrona i konserwacja zachowanych oraz rekonstrukcja brakujących elementów układu urbanistycznego a także substancji architektonicznej fortów i innych obiektów fortyfikacyjnych,~~
~~— ochrona, konserwacja i odtworzenie zieleni fortecznej oraz układu dróg rokadowych, a także form ziemnych fortyfikacji,~~
~~— wykorzystanie i adaptacja obiektów dla lokalizacji funkcji usługowych w celu racjonalnego zagospodarowania oraz rehabilitacji zespołów fortecznych i ich otoczenia.~~

~~3) — Warunki i standardy wykorzystania terenu:~~

~~— możliwość restauracji, rekonstrukcji i uzupełnień dokonywanych w ramach ochrony i konserwacji obiektów istniejących, w tym rozbudowy i nadbudowy oraz możliwość budowy nowych obiektów i urządzeń — pod warunkiem uzyskania zgody stosownych służb konserwatorskich,~~
~~— zachowanie i konserwacja zieleni oraz form ziemnych fortyfikacji,~~
~~— możliwość prowadzenia prac związanych z niezbędną modernizacją obiektów fortecznych w zakresie infrastruktury technicznej, w celu ich adaptacji do nowych funkcji — pod warunkiem uzyskania zgody stosownych służb konserwatorskich⁸⁵.~~

⁸⁵ Atlas Twierdzy Kraków, seria II, t. 2 „Z problematyki adaptacji krakowskich fortów” zawiera wytyczne do zagospodarowania fortów pozostających we władaniu Miasta, opracowane w Oddziale Ochrony Zabytków Urzędu Miasta Krakowa

~~ZO — TERENY OTWARTE (W TYM ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA)~~

~~1) — Główne funkcje:~~

~~— łąki, pola uprawne, sady, ogrody, zadrzewienia, zarośla nadrzeczne, bulwary, ciek i zbiorniki wodne.~~

~~2) — Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:~~

~~— utrzymanie i ochrona przed zainwestowaniem niezabudowanych terenów stanowiących elementy systemu przyrodniczego miasta oraz płaszczyzny ekspozycji widokowej;~~

~~— zagospodarowanie terenów objętych ochroną prawną zgodnie z przepisami ustalonymi dla tych terenów oraz planami ochrony;~~

~~— obejmowanie ochroną prawną obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;~~

~~— wprowadzanie zalesień ze szczególnym uwzględnieniem strefy zwiększenia lesistości;~~

~~— udostępnienie terenów jako ciągów spacerowych i rowerowych ze szczególnym uwzględnieniem połączeń z terenami ZP.~~

~~3) — Warunki i standardy wykorzystania terenu:~~

~~— całkowite wykluczenie prawa zabudowy;~~

~~— budowa ciągów infrastruktury technicznej z zachowaniem ochrony walorów krajobrazowych terenów (kablowanie linii)~~

~~ZL — TERENY ZIELENI LEŚNEJ~~

~~1) — Główne funkcje:~~

~~— lasy wraz z niezbędnymi obiektami obsługi gospodarki leśnej oraz urządzeniami udostępniania rekreacyjnego lasów.~~

~~2) — Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:~~

~~— zagospodarowanie lasów zgodne z ich ochronnymi funkcjami na podstawie planów urządzenia lasów;~~

~~— urządzenie lasów jako terenów rekreacyjnych (parków leśnych) w zakresie nie kolidującym z zadaniami gospodarki leśnej i nie zagrażającym walorom przyrodniczym;~~

~~— obejmowanie ochroną prawną lasów o najwyższych walorach~~

~~IT — TERENY URZĄDZEŃ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ~~

~~1) — Główne funkcje:~~

~~— obiekty i urządzenia służące: zaopatrzeniu w wodę, odprowadzaniu i oczyszczaniu ścieków, gospodarce odpadami, zaopatrzeniu w energię (gazową, elektryczną, ciepłą), łączności oraz wyodrębnione tereny usług i urządzeń komunalnych, wraz z niezbędnym zapleczem.~~

~~2) — Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego:~~

~~— realizacja określonych imiennie inwestycji infrastrukturalnych.~~

~~3) — Warunki i standardy wykorzystania terenu:~~

~~— ograniczone użytkowanie wynikające z charakteru inwestycji (określone na etapie decyzji o inwestycji i w wyniku OOS).~~

KT – TERENY PODSTAWOWYCH KORYTARZY DROGOWO ULICZNYCH

Zapewniają obszar realizacji podstawowego układu komunikacyjnego określonego w studium w kategoriach

A — autostrady i drogi ekspresowe

GP — drogi główne przyspieszone

G — drogi główne

Z — drogi zbiorcze

Szerokości linii rozgraniczających mają zapewnić możliwości techniczne realizacji elementów systemu drogowego w określonych kategoriach wraz z towarzyszącą infrastrukturą techniczną i wyposażeniem z uwzględnieniem uwarunkowań lokalnych.

W planach miejscowych i decyzjach administracyjnych należy uwzględnić lokalizację, oraz warunki dla realizacji i przebudowy innych elementów systemu transportu, jak linie tramwajowe, przystanki, pętle, dworce i parkingi - wskazanych w studium.

W planach miejscowych i decyzjach administracyjnych należy uwzględnić zasady kształtowania przestrzeni publicznych oraz intensyfikacji zainwestowania w rejonach wokół przystanków szybkiej kolei aglomeracyjnej, określonych izochronami dojść pieszych 400 m.

Ponadto, rozwiązania w zakresie systemu dróg lokalnych i parkingów, nie określonych w studium, winny nawiązywać do wyznaczonego w studium miejskiego układu drogowo – ulicznego.

~~Wzdłuż trasy autostrady określono strefę ponadnormatywnego oddziaływania autostrady⁸⁶:~~

~~W granicach tej strefy, w planach miejscowych i w decyzjach administracyjnych należy dostosowywać dotychczasowe przeznaczenia, oraz ustalać warunki zabudowy z uwzględnieniem wyłączeń i ograniczeń określonych w wydanych decyzjach o ustaleniu lokalizacji autostrady. W obszarach objętych granicą terenów przeznaczonych do zabudowy o przeważających funkcjach mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych oraz usług publicznych, które równocześnie położone są w ww. strefie oddziaływania autostrady – dopuszcza się inne funkcje, w szczególności usług komercyjnych, przy uwzględnieniu ww. ograniczeń, pod warunkiem nie naruszania innych ustaleń studium.~~

Do wszystkich kategorii użytkowania mają zastosowania ustalenia przyjęte w Studium dla stref:

- ~~miejskiej (w tym obszaru śródmieścia) i przedmieść,~~
  - ~~ochrony sylwety Miasta oraz~~ ochrony i kształtowania krajobrazu,
~~— ochrony wartości kulturowych,~~
  - kształtowania systemu przyrodniczego,
- a także standardów parkowania i obsługi komunikacyjnej.

---

⁸⁶ zasięg III strefy uciążliwości (150 m od zewnętrznej krawędzi jezdni) wg wydanych decyzji o ustaleniu lokalizacji autostrady

5. Kierunki ochrony i kształtowania przestrzeni publicznych

Przestrzeń publiczną definiuje się jako powszechnie dostępne układy, w rozumieniu przestrzennym ukształtowane przez obiekty architektury wokół ulic, placów, miejsc, związanych z użytkowaniem publicznym, miejsc związanych z wydarzeniami historycznymi, kulturowymi lub tradycją, wraz z elementami tworzącymi obudowę tych przestrzeni (pierzemami zabudowy i elewacjami obiektów), a także niebędące wnętrzami urbanistycznymi powszechnie dostępne obszary o szczególnych walorach krajobrazowych, kulturowych, przyrodniczych.

Miasto, w rozumieniu struktury przestrzennej, podlega stałym przeobrażeniom, które dotyczą praktycznie wszystkich jego stref, od śródmieścia poprzez strefę miejską aż do przedmieść.

Część z wyżej wymienionych stref ma charakter skryzalizowany, łatwy do zdefiniowania, posiadający tożsamość funkcjonalną i przestrzenną. Do tych obszarów należą: centrum miasta, główne ulice śródmiejskie, niektóre główne ciągi miejskie, część terenów zielonych - parków miejskich, błoni czy bulwarów wiślanych. Obszary te funkcjonują na co dzień jako podstawowa kanwa stref ruchu, stanowiąc przestrzeń życiową mieszkańców miasta.

Szczególnie ważne jest ustalenie dla nich odpowiedniego programu, zasad geometrii w planie i w przestrzeni, a także określenie sposobów integracji obszarów publicznie ważnych.

Integracja przestrzeni publicznych wynika również z potrzeby zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców poprzez eliminację stref „martwych”, opuszczonych, niechętnie uczęszczanych, podlegających stopniowej degradacji, która osłabia ich atrakcyjność dla celów użyteczności publicznej.

Najważniejsze przestrzenie publiczne Miasta zawarte są w obrębie głównych elementów tworzących strukturę przestrzenną Krakowa:

- ~~–centrum miejskiego,~~
  - ~~–głównych ulic śródmiejskich,~~
  - ~~–głównych ciągów miejskich,~~
  - ~~–miejskich komercyjnych centrów wielofunkcyjnych,~~
  - kluczowych obszarów aktywizacji ~~gospodarczej,~~ kulturowej ~~i naukowo-technicznej,~~
  - ważnych terenów zielonych,
- a także w rejonach wokół przystanków szybkiej kolei aglomeracyjnej (SKA).

~~Niektóre z nich są ukształtowanymi i zdefiniowanymi ulicami i placami wewnątrz historycznej struktury. Tam działania będą się koncentrować na ochronie istniejących wartości.~~

~~Do najważniejszych z tych obszarów należy tkanka historyczna miasta z jej bogatym programem funkcji i unikalną strukturą przestrzenną. Warunkiem zachowania takiego stanu atrakcyjności jest utrzymanie bogactwa funkcjonalnego, a w nim równowagi pomiędzy przestrzenią zamieszkiwania a terenami oraz budynkami publicznie dostępnymi. Metoda uzupełnienia tkanki urbanistycznej musi podlegać zasadzie „dobrej kontynuacji”, rozumianej tak w kategorii regulacji urbanistycznej jak i trzeciego wymiaru. Ochrona sylwety miasta jest ważnym atrybutem dla kontynuacji tradycji miejsca i wykorzystania jej do budowy nowych wartości. Zasada kompozycji na progu „stare nowe” to wykorzystanie sylwety dla kreowania zamknięć perspektywicznych obszarów interwencji przestrzennej.~~

Przestrzeń publiczna nie może być zaśmiecana przypadkowymi urządzeniami i reklamą. Studium nakazuje, by ten aspekt uwzględnić szczególnie poprzez zapis prawa lokalnego. Charakter reklam, urządzeń terenowych i małej architektury winny kreować wysoki poziom estetycznych rozwiązań, kształtujących dobry gust i smak społeczeństwa, a w konsekwencji kulturę miejsca.

Nowe przestrzenie publiczne zostaną dopiero ukształtowane w ramach tworzonych struktur wewnątrz obszarów aktywizacji, a także w otoczeniu przystanków SKA, w rejonach określonych izochroną dojścia pieszego 400 m.

W stosunku do nich należy sformułować szczegółowe wytyczne uwzględniające interes publiczny w zagospodarowaniu przestrzeni. Muszą one stać się przedmiotem szczególnej promocji miasta we współpracy pomiędzy sektorem publicznym i społecznym, przy zaangażowaniu sektora prywatnego w proces budowy i finansowania. Sektor publiczny powinien przygotować bazę informacyjną popartą profesjonalnym planowaniem i projektami urbanistycznymi, sektor społeczny powinien się określić w zakresie pożądanego programu, a sektor prywatny winien znaleźć maksymalne poparcie pierwszych dwóch dla realizacji indywidualnych celów gospodarczych i biznesowych.

Zasady budowania nowych przestrzeni publicznych muszą uwzględniać rolę istniejącego, historycznego kontekstu urbanistycznego, ale i przyszłego kontekstu, jakim są projekty urbanistyczne i wytyczne planistyczne.

Główne kierunki ochrony i kształtowania przestrzeni publicznych:

- intensyfikacja atrakcyjnych funkcji publicznych,
- niedopuszczenie do degradacji „obudowy” przestrzeni,
- uporządkowanie informacji wizualnej (w tym reklam i szyldów),
- wyposażenie w elementy małej architektury,
- tworzenie społecznie akceptowalnej estetyki przestrzeni,
- tworzenie warunków komfortu przebywania,
- kształtowanie nawierzchni wnętrza,
- tworzenie warunków pieszej dostępności.

6. Kierunki rehabilitacji zabudowy blokowej

~~Zabudowa wielorodzinna Krakowa powstała w okresie lat 60-80, ukształtowana w formie wielkoblokowych osiedli mieszkaniowych, wymaga przekształceń mających na celu zatarcie istniejących kontrastów w stosunku do tradycyjnie kształtowanej zabudowy miejskiej oraz podniesienie estetyki i „humanizacji” osiedli.~~

~~Ustala się strefę rehabilitacji zabudowy blokowej w celu podniesienia jakości życia mieszkańców w osiedlach wielkoblokowych z lat 60-80 oraz w celu rewitalizacji i kształtowania zwartego układu przestrzennego tych osiedli, a także właściwego rozmieszczenia funkcji usługowych. Wyznaczenie strefy służyć będzie:~~

- ~~zatrzymaniu tendencji do ucieczki aktywnych gospodarzo, zamożniejszych grup społeczeństwa do osiedli peryferyjnych lub poza granice miasta;~~
- ~~pełnemu wykorzystaniu infrastruktury technicznej i społecznej;~~
- ~~podniesieniu atrakcyjności użytkowej i przestrzennej istniejących przestrzeni publicznych;~~
- ~~lepsze wykorzystaniu zasobów mieszkaniowych i terenowych.~~

~~Wyznaczona strefa obejmuje 11 osiedli o łącznej powierzchni 432 ha. Są to:~~

- ~~1. Osiedle Azory~~
- ~~2. Osiedle Prądnik Czerwony~~
- ~~3. Osiedle Olsza II~~
- ~~4. Osiedle Ugorek~~
- ~~5. Osiedle Podwawelskie~~
- ~~6. Osiedle Bieńczyce~~
- ~~7. Osiedle Na Wzgórzach~~
- ~~8. Osiedle Na Stoku~~
- ~~9. Osiedle II Pułku Lotniczego~~
- ~~10. Osiedle Dąbie~~
- ~~11. Osiedle Na Kozłowie~~

~~W miarę realizacji polityki przestrzennej i posiadanych środków, przedsięwzięciami rehabilitacyjnymi powinny być objęte różne rodzaje istniejących koncentracji mieszkalnictwa. Za szczególnie ważne uznano:~~

- ~~• obszary zabudowy mieszkaniowej usytuowane w bezpośrednim sąsiedztwie lub wewnątrz przestrzeni publicznych o metropolitalnym i reprezentacyjnym znaczeniu oraz przy najbardziej ruchliwych trasach miasta i trasach transportu zbiorowego (to jest w obszarach strategicznych i ciągach wielofunkcyjnych),~~
- ~~• obszary „blokowisk” zrealizowanych w technologii uprzemysłowionej, usytuowane jw., dla których proces rehabilitacji będzie ekonomicznie i technicznie konieczny,~~
- ~~• inne wybrane osiedla zabudowy mieszkaniowej.~~

~~Osiągnięcie określonych dla strefy celów wymagać będzie ukierunkowania zagospodarowania przestrzennego obszarów poprzez podjęcie działań na rzecz:~~

- ~~• poprawy estetyki i standardu technicznego budynków (kolorystyka, detal, zwieńczenia dachy, docieplenia itp.);~~
- ~~• wprowadzenia urządzonej zieleni wysokiej i zakomponowania zieleni niskiej;~~
- ~~• wzbogacenia obszaru tzw. małą architekturą o wysokim poziomie technicznym i estetycznym, dbałości o atrakcyjne nawierzchnie, urządzenia ciągów spacerowych, placów i ścieżek rowerowych;~~
- ~~• wzbogacenia obszarów o brakujące elementy infrastruktury społecznej oraz wyposażenia w podstawowe usługi;~~
- ~~• podniesienia jakości przestrzeni urbanistycznej poprzez uczytelnienie zasad kompozycji, wyodrębnienie i porządkowanie przestrzeni publicznych oraz podniesienie ich jakości i atrakcyjności.~~

~~Uznaje się za konieczne przystąpienie do sporządzenia w ciągu najbliższych lat programów rehabilitacji wyżej określonych obszarów, szczególnie tych, które zagrożone są dalszą techniczną i społeczną degradacją oraz leżących w obrębie lub bezpośrednim sąsiedztwie strefy miejskiej, przestrzeni publicznych, ciągów aktywizacji.~~

~~W ramach tych programów powinny zostać opracowane:~~

- ~~• kompleksowa analiza uwarunkowań i ich synteza, a następnie założenia przedsięwzięcia wraz z powołaniem koordynatora i przygotowaniem ogólnego planu rehabilitacji;~~
- ~~• harmonogram działań rehabilitacyjnych zgodny z ustaleniami „programu rehabilitacji”;~~
- ~~• program działań własnych władz miasta w zakresie pomocy prawnej, udostępniania informacji, modernizacji infrastruktury i urządzania przestrzeni publicznych oraz renowacji własnego zasobu — jako zadań realizacyjnych wspomagających innych inwestorów i zachęcających ich do wysiłku finansowego;~~
- ~~• koncepcja zagospodarowania terenu zawierająca:
  - ~~— zasady kompozycji przestrzennej;~~
  - ~~— rozwiązanie układu komunikacyjnego z określeniem linii rozgraniczających, charakterystycznych przekrojów ulic oraz urządzeń komunikacji publicznej i parkowania, a także bilans parkingowy;~~
  - ~~— bilans i sposób zaopatrzenia w media oraz odprowadzania ścieków;~~
  - ~~— granice projektowanej zabudowy oraz granice terenów przeznaczonych pod obiekty i urządzenia służące zaspokajaniu potrzeb mieszkańców, a także tereny pod niezbędne ulice wewnętrzne i place oraz na przestrzenie publiczne;~~
  - ~~— układ zieleni;~~
  - ~~— gabaryty budynków, formę dachu, charakter elewacji;~~
  - ~~— zasady etapowania przedsięwzięcia;~~
  - ~~— bilans terenu i podstawowe wskaźniki urbanistyczne, w szczególności wyposażenia w infrastrukturę społeczną i usługi podstawowe;~~~~

- ~~projekty architektoniczno-budowlane remontów, przebudowy i nowych obiektów.~~
- ~~Programy i projekty wymienione wyżej winny uwzględniać:~~
- ~~— zasady polityki przestrzennej gminy określone w Studium,~~
  - ~~— podniesienie standardów urbanistycznych i mieszkaniowych do poziomu określonego w Studium, w szczególności w zakresie:~~
    - ~~— parkowania,~~
    - ~~— zieleni i rekreacji przydomowej,~~
    - ~~— wyposażenia w usługi podstawowe i infrastrukturę społeczną,~~
  - ~~— oraz uwarunkowania naturalne i kulturowe miejsca.~~
- ~~Wskazuje się Osiedle Podwawelskie jako obszar, gdzie winna być przeprowadzona pilotowa operacja rewitalizacyjna ze względu na eksponowane położenie w mieście.~~

7. Kierunki rewitalizacji obszarów przemysłowych

~~W celu rekultywacji i wykorzystania terenów trwale zainwestowanych, w których procesy degradacji przestrzennej prowadzą do postępującej dekapitalizacji zabudowy i gruntów, proponuje się podjęcie działań kompleksowych przekształceń funkcjonalno-przestrzennych. Wskazuje się trzy główne obszary: Kraków Wschód, Zabłocie i Płaszów.~~

~~Główne kierunki działań w tych obszarach to:~~

- ~~skoncentrowanie działań rewitalizacyjnych i modernizacyjnych w wyodrębnionych obiektach i zespołach istniejącej zabudowy w celu dostosowania ich do rynkowych potrzeb w zakresie standardów i funkcji użytkowych, a także dla kształtowania układu urbanistycznego,~~
- ~~wykorzystanie gruntów dla nowych form użytkowania i realizacji inwestycji zgodnych z przyjętymi programami restrukturyzacji obszaru,~~
- ~~integracja przestrzenna i funkcjonalna obszarów z terenami sąsiednimi poprzez utrwalanie istniejących i tworzenie nowych powiązań komunikacyjnych, infrastrukturalnych, kompozycyjnych, widokowych oraz przyrodniczych.~~

~~Dla realizacji tych zamierzeń uznaje się za niezbędne:~~

- ~~sporządzenie kompleksowych długofalowych programów restrukturyzacji i rekultywacji terenów, ukierunkowanych na ekonomiczną aktywizację obszarów w powiązaniu z koncepcjami przekształceń funkcjonalno-przestrzennych,~~
- ~~projektowanie zagospodarowania przestrzeni w oparciu o kompleksowe koncepcje urbanistyczne, zawierające ustalenia odnośnie programu funkcjonalnego, kompozycji przestrzennej, szczegółowych zasad kształtowania zabudowy, a także komponowania zieleni,~~
- ~~ustalenie szczegółowych regulacji przestrzennych w drodze sporządzania planów miejscowych,~~
- ~~identyfikację elementów zagospodarowania wartościowych pod względem kulturowym i zachowaniu ich po rewaloryzacji do wyeksponowania jako atrakcyjnych w układzie przestrzennym,~~
- ~~ustalenie szczegółowych zasad integracji przekształcanych obszarów ze strukturą miasta, a w szczególności: powiązań komunikacyjnych i infrastrukturalnych, funkcjonalnych, widokowych i kompozycyjnych, a także powiązań przyrodniczych i społecznych,~~
- ~~inicjowanie wzrostu atrakcyjności i konkurencyjności rynkowej przewidzianych do zainwestowania obszarów przez podniesienie poziomu obsługi w zakresie infrastruktury technicznej i dostępności komunikacyjnej,~~
- ~~komponowanie i kształtowanie przestrzeni publicznych w oparciu o grunty stanowiące własność miasta,~~

- systematyczną i stałą kontrolę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym obszarów oraz analizę zmieniających się uwarunkowań,
- opracowanie programu promocji obszarów dla pozyskiwania inwestorów i realizacji inwestycji z zakresu nowoczesnych technologii, komercji, nauki i innych.

Kraków-Wschód

Ustala się obszar Kraków-Wschód obejmujący teren Huty im. Tadeusza Sendzimira i tereny wokół Huty za strefę przemysłową przeznaczoną do lokowania inwestycji o charakterze przemysłowym, handlowym i usługowym, a także o charakterze administracyjno-usługowym w zakresie potrzeb publiczno-prywatnych.

Przyjęty w Studium kierunek działań opiera się na założeniach tzw. projektu „otwarcia Huty”, który zakłada, że obszar „ogrodzony”, niezbędny do prowadzenia produkcji stali i wyrobów stalowych, ulegnie znacznemu zmniejszeniu (o ok. 500 ha).

Tereny uwolnione w wyniku „otwarcia Huty” będą mogły być wykorzystane przede wszystkim do prowadzenia działalności o charakterze przemysłowym (tereny uzbrojone, rozwinięta infrastruktura), jak również działalności usługowej (drobna wytwórczość, składy, magazyny itp.).

Z zasadniczego obszaru aktywizacji przemysłowej wydzielony zostaje teren położony od strony bramy nr 1 Huty, ze względu na:

- możliwość włączenia istniejącego układu drogowego Huty w system dróg publicznych (zwłaszcza jako przedłużenie ulicy Ptaszyckiego — tzw. stara trasa niepołomicka i Alei Solidarności);
- możliwość szybkiego przygotowania terenów poprzemysłowych Huty do ponownego gospodarczego wykorzystania (po wcześniejszym ich przygotowaniu polegającym na wyburzeniu wyeksploatowanej byłej Stalowni Martenowskiej);
- możliwość wykorzystania dla celów miejskich i regionalnych istniejących budynków i budowli (w tym przede wszystkim budynków administracyjnych Z i S dyrekcji Huty, obiektów byłego Wydziału ciepłego, czynnego budynku administracyjnego stalowni martenowskiej) oraz istniejącej dobrze rozwiniętej infrastruktury energetycznej i kolejowej do nowej działalności gospodarczej;

za ważne czynniki stymulujące dalszy rozwój strefy przekształceń Kraków-Wschód uznaje się:

- zwiększenie dostępności terenów w strefie przemysłowej wokół Huty im. Tadeusza Sendzimira poprzez przyjęcie do realizacji w tym obszarze koncepcji nowego układu komunikacyjnego: budowa Trasy Nowohuckiej do połączenia z autostradą A4 i budowa wschodniego obejścia wraz z planowanym układem dróg zbiorczych;
- zlokalizowanie w Pleszowie, licencjonowanego składowiska odpadów przemysłowych stałych (w rejonie tego składowiska koniecznym jest umożliwienie przejęcia — w drodze zamiany lub nabycia od właścicieli innych niż prywatni tj. gminy lub Skarbu Państwa — działek z przeznaczeniem ich na teren parkingowo-spedycyjny, konieczny do obsługi produktów wytwarzanych z zasobów składowiska);
- dokonywanie relokacji zakładów z centrum Krakowa i z innych obszarów miejskich, na teren strefy przemysłowej wokół Huty im. Tadeusza Sendzimira i tereny uwalniane w wyniku realizacji programu „otwarcia Huty”;
- lokalizacja zakładu termicznej utylizacji odpadów komunalnych spełniającego normy ochrony środowiska, przy wykorzystaniu pod jego budowę terenów Huty;
- zabezpieczenie terenu Kanału i Basenu Portowego przy tzw. Kanale Południowym, wraz z tym Kanałem, jako obiektów wodnych o znaczeniu strategicznym dla potrzeb gospodarki wodnej Huty

- wyznaczenie w strefie przemysłowej Huty im. T. Sendzimira terenu przyszłego Parku Technologicznego, zlokalizowanego w Branicach po północnej i południowej stronie ul. Igołomskiej (droga Kraków-Cło) oraz uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego już istniejącej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Zabłocie

Ustala się obszar Zabłocia, położony we wschodniej części Podgórza pomiędzy ul. Dekerta, liniami kolejowymi a Wisłą, jako strefę usługowo-przemysłową do lokowania zespołu centrów: targowo-biznesowych, naukowo-kulturalnych oraz zakładów produkcyjnych opartych na nowoczesnych technologiach. Długoletnie zaniedbania tego obszaru zrodziły sytuację wymagającą zdecydowanych działań w celu rewitalizacji i wykorzystania jego walorów do zaktywizowania w sferze gospodarezej, a także uzyskania na tym cennym terenie efektów funkcjonalno-przestrzennych;

za ważne czynniki stymulujące rozwój strefy przekształceń Zabłocie uznaje się:

- wyjątkową atrakcyjność lokalizacyjną – centralne położenie względem Podgórza i Śródmieścia w bezpośrednim styku z brzegami Wisły (ekspozycja widokowa z bulwarów i ciągów komunikacyjnych),
- dostępność w oparciu o pełen zakres dogodnych powiązań komunikacyjnych, zarówno: kolejowych (istniejące linie i planowany przebieg Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej) jak i drogowych z przeprawami mostowymi i wodnych,
- opracowaną (Krakowskie Centrum Inwestycyjne S.A.) nową koncepcję zagospodarowania obszaru wskazującą tereny dla realizacji atrakcyjnych programów inwestycyjnych: EXPO CENTER – centrum targowo-konferencyjne z zapleczem biurowym i hotelowym przy ul. Romanowicza, centrum życia kulturalnego i biznesowego – FABRYKA SCHINDLERA (kompleks przy ul. Lipowej), centra biurowo-usługowe (ul. Zabłocie i ul. Lipowa), wyższa uczelnia (ul. Herlinga Grudzińskiego), inkubator przedsiębiorczości (pomiędzy torami kolejowymi a ul. Przemysłową), proekologiczne zakłady produkcyjne oparte na nowoczesnych technologiach,
- powołanie stowarzyszenia właścicieli nieruchomości z obszaru Zabłocia, celem skupienia i koordynacji wysiłków dla rewitalizacji terenu, pozyskiwanie funduszy, prowadzenie działań lobbingsowych itp.,
- zainteresowanie inwestorów krajowych i zagranicznych (pozyskiwanie środków na infrastrukturę, realizacja inwestycji w formule prywatno-publicznej).

Płaszów

Ustala się obszar Płaszowa w części Podgórza i Biechanowa, położony na północ od terenów kolejowych, jako strefę wielofunkcyjną o zróżnicowanym programie (tereny mieszkaniowe, rekreacji i wypoczynku oraz tereny restrukturyzowanych obszarów przemysłowych). Działania te mają na celu uzyskanie atrakcyjnej pod względem funkcjonalno-przestrzennym jednostki urbanistycznej, o wysokiej atrakcyjności i aktywności społeczno-gospodarezej;

za ważne czynniki stymulujące rozwój strefy przekształceń Płaszów uznaje się:

- atrakcyjność dla celów rekreacyjno-wypoczynkowych ze względu na położenie wzdłuż brzegu Wisły i ze względu na bliskie sąsiedztwo naturalnych zbiorników wodnych o dużej czystości wód i znaczących walorach przyrodniczych (Staw Płaszowski, Bagry) oraz w oparciu o wartości kulturowe całego obszaru Płaszowa,
- zwiększenie dostępności i zapewnienie dogodnych powiązań z innymi dzielnicami poprzez planowane nowe inwestycje drogowe (Trasa Nowopłaszowska, Trasa Bagrowa w tunelu, Trasa Nowohucka),

- skupienie istniejącego zainwestowania przemysłowo-magazynowego na znacznej powierzchni co stwarza możliwość prowadzenia restrukturyzacji w sposób kompleksowy tworząc jednolity, uporządkowany wyraz przestrzenny obszaru o wysokim standardzie architektury, z możliwością komponowania wnętrz urbanistycznych dla realizacji bogatych programów usługowo-produkcyjnych (centra wystawiennicze i zakłady produkcyjne wg nowoczesnych technologii).

8. Kierunki rewitalizacji historycznych zespołów urbanistycznych Kazimierza i Starego Podgórze

W celu ochrony oraz racjonalnego wykorzystania obszarów Kazimierza i Starego Podgórze, w których występują najwyższe i wysokie wartości kulturowe, a które wymagają zahamowania degradacji obiektów i przestrzeni zabytkowej, proponuje się podjęcie działań rehabilitacyjnych i rewitalizacyjnych:

Kazimierz

Unikalny charakter dzielnicy związany jest z występowaniem znaczącego zespołu zabytków, w tym wielu wywodzących się z kultury judaistycznej.

Kazimierz wymaga ożywienia i przywrócenia aktywności funkcjonalnej, jego obszar doskonale nadaje się do lokalizacji prestiżowych instytucji miejskich i biznesowych. Ważną funkcją wymagającą rozwoju i odpowiedniego wyposażenia materialnego jest turystyka, która ma w tym miejscu charakter specyficzny, nierzadko religijny i refleksyjny. Utrwalające się na tym obszarze zdarzenia kulturalne (festiwale, muzea) posiadają wysoki poziom artystyczny, skierowany do wymagającego odbiorcy i funkcja ta winna być podtrzymywana i rozwijana.

Rehabilitacji, poprawy jakości i wizerunku wymagają przestrzenie publiczne, przede wszystkim plac Wolnica, ul. Szeroka i plac Nowy. Na obszarze Kazimierza znajdują się wartościowe zabytki techniki (zespoły Starej Gazowni i Elektrowni), które po ustaniu ich podstawowej funkcji, objąć należy ochroną i zagospodarować. Dużym walorem przestrzennym, wymagającym wykorzystania jest atrakcyjne położenie Kazimierza na zakręcie Wisły, wzdłuż XIX-wiecznych bulwarów.

Wśród występujących tu problemów do najpoważniejszych, hamujących rozwój i sprzyjających dekapitalizacji technicznej, należą nieuregulowane stosunki prawne i własnościowe dotyczące nieruchomości.

Stare Podgórze

Wielkim atutem Podgórze jest jego malownicze położenie pomiędzy Wisłą a skalistymi stokami Krzemionek.

Obszar ten wymaga aktywizacji funkcjonalnej i znaczącej rehabilitacji przestrzennej. Nadaje się do lokalizacji różnorodnych funkcji miejskich i biznesowych. Ważną rolę mogą odegrać wysokie i nie w pełni wykorzystane walory przyrodnicze, które wymagają działań ochronnych, porządkujących i integracyjnych. Część z nich znajduje się w zasięgu postulowanego w studium parku kulturowego Krzemionki Podgórskie.

Starannie przestrzennie ukształtować i uporządkować należy plac Bohaterów Getta wraz z Apteką Pankiewicza, który jest miejscem szczególnie tragicznie zapisanym w historii.

Poprawy jakości wymagają pozostałe przestrzenie publiczne – Rynek Podgórski, Plac Niepodległości, Park Serkowskiego, bulwary nad Wisłą a uporządkowania i starannego ukształtowania teren dawnego portu solnego. Uwagi wymagają zabytki przemysłu, w tym najstarsza Elektrownia w Krakowie. Ochronie podlegać winien zespół zabytkowej willowej zabudowy na wzgórzu Lasoty.

za ważne czynniki stymulujące potrzebę rewaloryzacji tych obszarów należy uznać:

- zasoby o najwyższych i wysokich wartościach kulturowych, w tym religijnych, symbolicznych i tradycyjnych;
- atrakcyjność krajobrazową;
- położenie w strefie śródmiejskiej;
- bardzo wysoką dostępność komunikacyjną;
- występowanie rezerw terenowych;

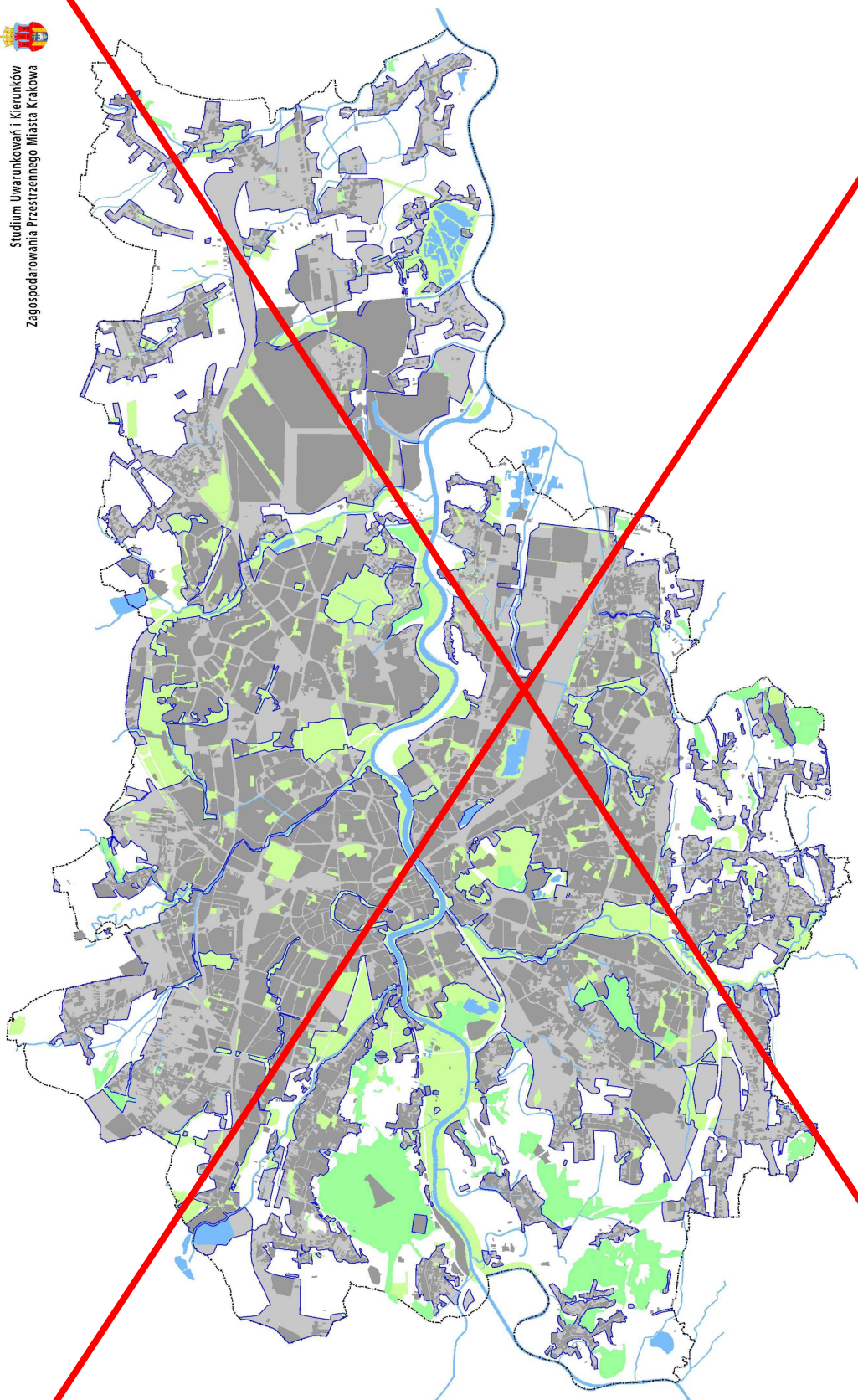
przygotowując projekty rewitalizacji Kazimierza i Starego Podgórze należy uwzględnić przyjęte w niniejszym studium kierunki i zasady:

- kształtowania strefy miejskiej, a w szczególności obszaru śródmieścia;
- kształtowania głównych ulic śródmiejskich, w tym ciągu ulic Stradom — Krakowska, Starowiślna, ciąg ulic Limanowskiego i Kalwaryjska;
- ochrony i kształtowania przestrzeni publicznych;
- wynikające ze strefy ochrony wartości kulturowych;
- wynikające ze strefy ochrony sylwety Miasta;

ponadto:

- uwzględnić opracowania urbanistyczno-konserwatorskie wykonane dla omawianych terenów (wraz z zatwierdzonymi wnioskami konserwatorskimi stanowiącymi podstawę działań urbanistycznych w danych rejonach), będące w posiadaniu Oddziału Ochrony Zabytków Urzędu Miasta Krakowa;
- budując programy rewitalizacji powyższych dzielnic zabezpieczyć należy utrzymanie wysokiego procentu funkcji mieszkaniowej, aby postępujący wraz z rozwojem wzrost wartości nieruchomości nie skutkował wyludnieniem się tych obszarów.

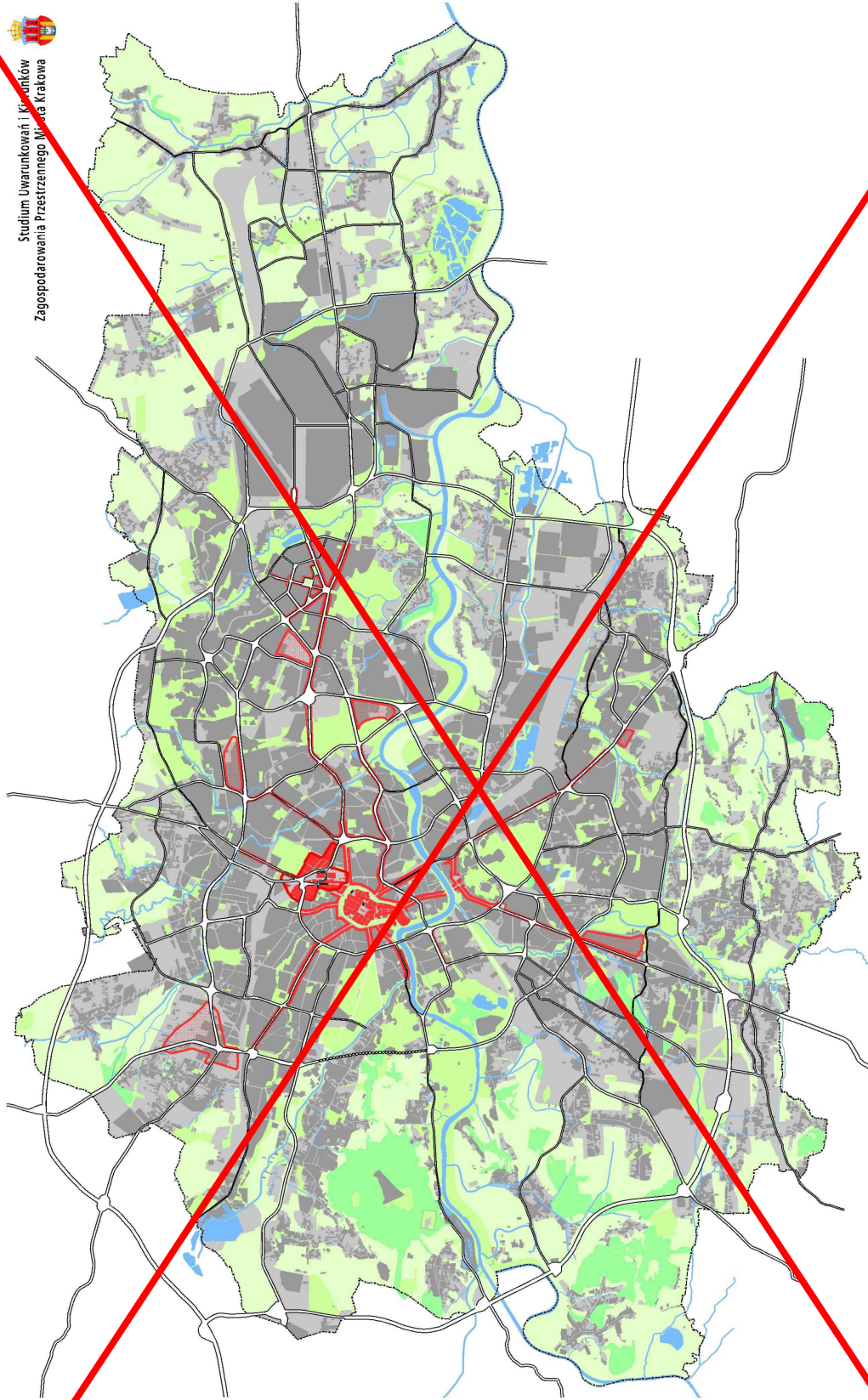

- granice miasta
- tereny przeznaczone do zabudowy i zainwestowania
- tereny zabudowane i zainwestowane
- lasy
- ciek i zbiorniki wodne
- zieleni urządzona (parkowa, ogrodowa, fortecjna, skwery, zieleńce)

**GRANICA TERENÓW PRZEZNACZONYCH
DO ZABUDOWY I ZAINWESTOWANIA**

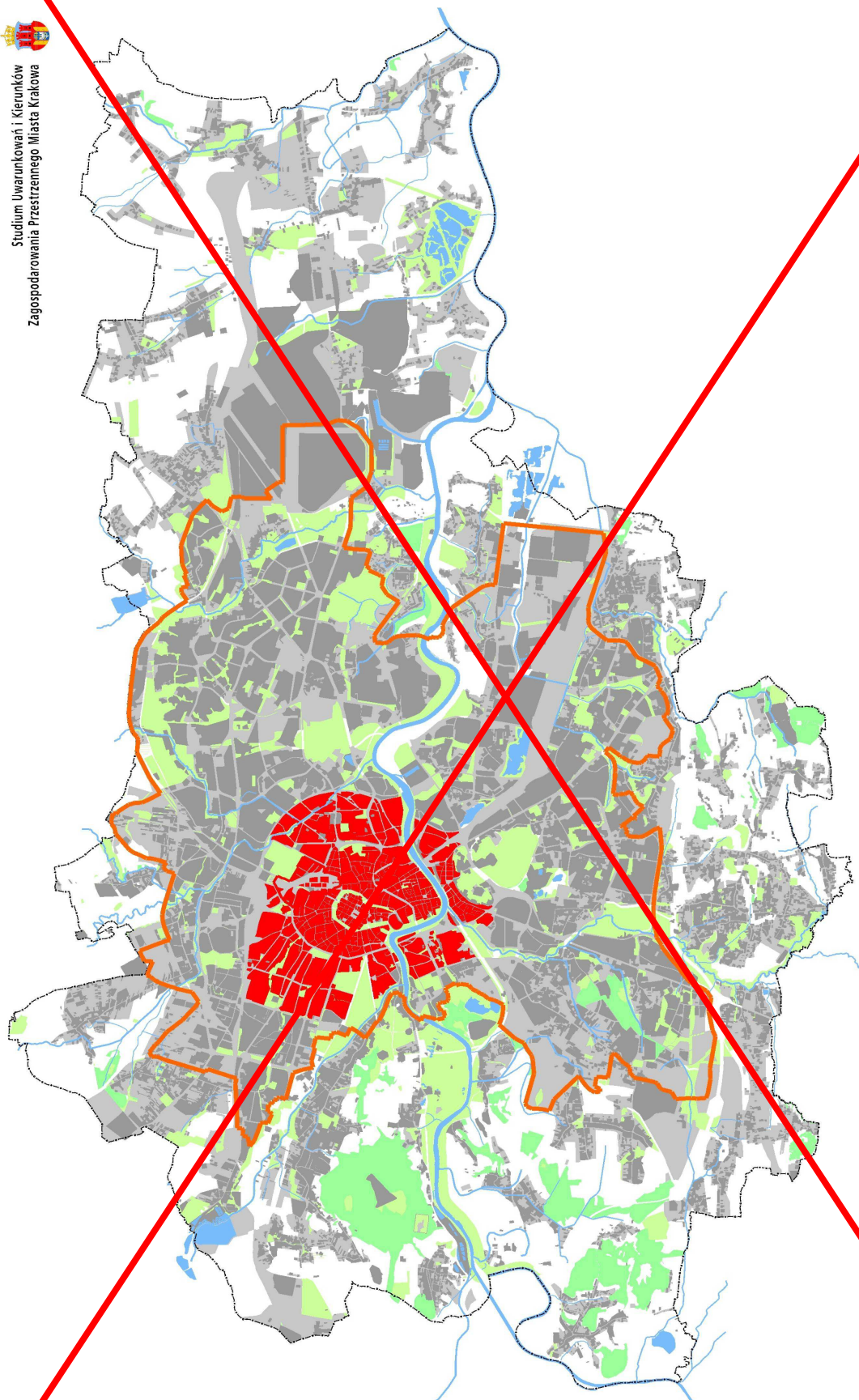

STRUKTURA MIASTA

- granice miasta
  - ▬ tereny przewidziane do zabudowy i zaimwestowania
  - ▬ tereny zabudowane i zaimwestowane
  - ▬ ciek i zbiorniki wodne
  - ▬ lasy
  - ▬ zieleni urządzonej (parkowa, ogrodowa, fortecjna, skwery, zieleńce)
-
- ▬ ELEMENTY KSZTAŁTUJĄCE STRUKTURĘ PRZESTRZENNĄ
  - ▬ główne ulice śródmiejskie
  - ▬ główne ciągi miejskie
  - ▬ centrum miejskie
-
- ▬ miejskie centra wielofunkcyjne
  - 1. Bronowice
  - 2. Solny
  - 3. Olża
  - 4. Czyszyń
  - 5. Dabie - M1 - Selgros
  - 6. Prokocim

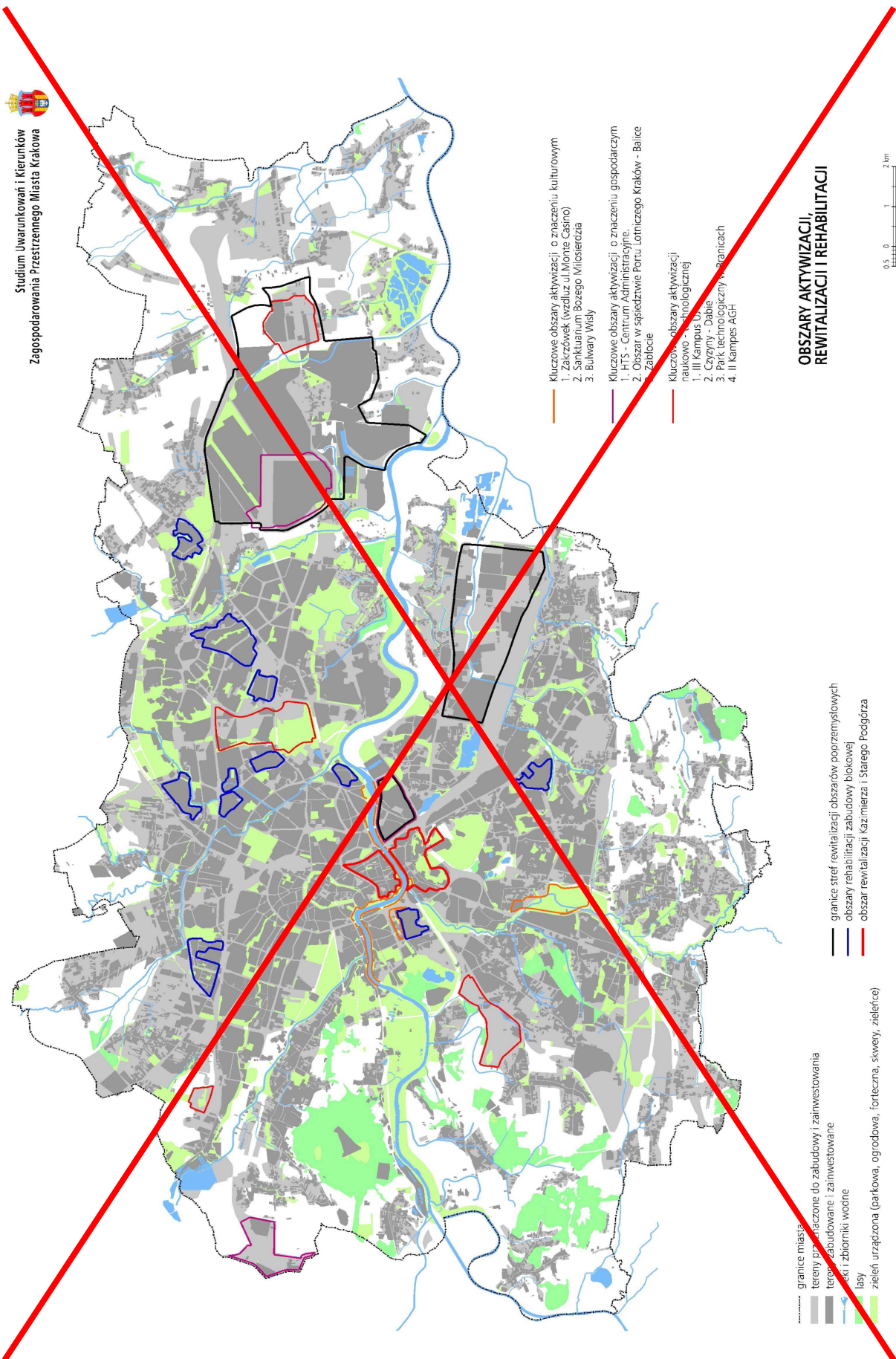

granicę miasta
strefy przeznaczone do zabudowy i zagospodarowania

strefy zabudowane i zagospodarowane
cieki i zbiorniki wodne
lasy
zieleń urządzona (parkowa, ogrodowa, fortecza, skwery, zieleńce)

STREFY STRUKTURALNE MIASTA

**OBSZARY AKTYWIZACJI
REWITALIZACJI I REHABILITACJI**

- Kluczowe obszary aktywizacji o znaczeniu kulturowym
  1. Zakrzówek (wzdłuż ul. Monte Casino)
  2. Sanktuarium Bożego Miłosierdzia
  3. Bulwary Wisły
- Kluczowe obszary aktywizacji o znaczeniu gospodarczym
  1. HTS - Centrum Administracyjne
  2. Obszar w sąsiedztwie Portu Lotniczego Kraków - Balice
  3. Zabłocie
- Kluczowe obszary aktywizacji naukowo-technologicznej
  1. III Kampus UJ
  2. Czyżyny - Dąbie
  3. Park technologiczny w granicach
  4. II Kampus AGH

- granice stref rewitalizacji obszarów poprzemysłowych
- obszary rewitalizacji zabudowy blokowej
- obszar rewitalizacji Kazimierza i Starego Podgórza

- granice miasta
- tereny oznaczone do zabudowy i zainwestowania
- tereny zabudowane i zainwestowane
- rzeki i zbiorniki wodne
- lasy
- zieleni urządzonej (parkowa, ogrodowa, forteczna, skwery, zielonice)

4.3. Ochrona i kształtowanie dziedzictwa kulturowego

Do najważniejszych celów polityki przestrzennej zaliczyć należy zachowanie unikalnych wartości środowiska kulturowego oraz przeciwdziałanie przeobrażeniom struktury i sposobom zagospodarowania, które mogą stanowić zagrożenie dla jego wyjątkowych walorów, składających się na tożsamość Miasta.

Celem jest również racjonalne, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, wykorzystanie możliwości, jakie zasoby dziedzictwa kulturowego stwarzają dla zaspokajania potrzeb i rozkwitu współczesnego Miasta o funkcji metropolitalnej.

Działania w obrębie środowiska kulturowego służyć mają jego ochronie i kształtowaniu, niejednokrotnie uzupełniać je będą zadania rehabilitacyjne i rewitalizujące. Działania te poprzedzone muszą być rozpoznaniem zasobów i identyfikacją uwarunkowań.

Zasadą polityki przestrzennej jest integracja działań na rzecz ochrony i kształtowania wartości kulturowych z działaniami na rzecz ochrony i kształtowania wartości środowiska naturalnego. Przedmiotem tej polityki są układy urbanistyczne, zespoły i obiekty objęte ochroną prawną na podstawie przepisów szczególnych (wpisane do rejestru zabytków i na Listę Pamięci Narodowej) oraz pozostałe reprezentujące wysokie walory kulturowe, w tym figurujące w ewidencji konserwatorskiej.

Główne kierunki ochrony wartości kulturowych to:

- Tworzenie warunków zintegrowanej ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego.
- Kształtowanie nowych wartości kulturowych i przyrodniczych Miasta.
- Wykorzystanie istniejącego dziedzictwa w celu zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej i promocji turystycznej Miasta, wzmacniającej jego szanse rozwojowe.

Ich realizacja wymaga respektowania zasad:

- wynikających z istniejących przepisów prawa powszechnego⁸⁷:
  - ochrony zabytków wpisanych do rejestru zabytków,
  - ochrony miejsc wpisanych na Listę Pamięci Narodowej,
  - ochrony stanowisk archeologicznych ujętych w rejestrze,
  - ochrony zabytków ujętych w ewidencji konserwatorskiej,
  - ochrony przyrody i krajobrazu,
- wynikających z przyjętego prawa lokalnego.

~~W celu konkretyzacji przyjętych kierunków, w ramach kompetencji samorządu, przyjmuje się następujące działania:~~

~~W celu zachowania wyjątkowych walorów kulturowych istniejących układów urbanistycznych, zespołów zabudowy, pojedynczych obiektów architektonicznych i założeń zieleni, a także kształtowania nowych, wartościowych składników środowiska kulturowego wyznacza się strefę ochrony wartości kulturowych. Obejmuje ona, obok zabytkowego Śródmieścia oraz zabytkowych zespołów i pojedynczych obiektów chronionych z mocy prawa, również zespoły i obiekty o wysokich wartościach kulturowych i historycznych, znaczące dla kształtowania tożsamości miejsca w skali miejskiej i lokalnej.⁸⁸~~

⁸⁷ Następujących ustaw: o ochronie dóbr kultury, o ochronie przyrody, prawo ochrony środowiska.

⁸⁸ Działania w strefie ochrony wartości kulturowych na obszarach położonych w granicach udokumentowanych i eksploatowanych złóż kopaliny odnoszą się do terenów poeksploatacyjnych.

Z uwagi na niejednorodny stan zachowania zasobów zawartych w strefie i wynikający stąd zróżnicowany zakres koniecznych działań oraz sposoby ich realizacji, w ramach strefy wyróżnia się następujące kategorie:

Domnacji — obejmującą zespoły i obiekty kulturowe o najwyższych i wysokich wartościach, zachowane w układzie i substancji, gdzie głównymi działaniami jest ekspozycja i ochrona zasobów. Wśród kierunków działań przeważa konserwacja i remonty. Występuje ograniczona możliwość nowych kreacji architektonicznych — pojedynczych obiektów — podporządkowanych układowi urbanistycznemu i lokalnemu kontekstowi zabytkowemu.

Rewaloryzacji — obejmującą zespoły i obiekty kulturowe o najwyższych i wysokich wartościach, o przewadze zachowanych w układzie i substancji, gdzie głównymi działaniami jest ochrona, rehabilitacja a także wzbogacenie funkcjonalne i estetyczne przestrzeni publicznych oraz dalsze uzupełnianie struktury. Wśród kierunków działań należy wymienić konserwację, remonty i odtworzenia części obiektów a także możliwość nowych kreacji architektonicznych z zachowaniem i uzupełnieniem układu urbanistycznego, przy utrzymaniu równowagi i spójności zabytkowych i współczesnych elementów.

Integracji — obejmującą wartościowe zespoły i obiekty kulturowe o znacznym stopniu degradacji technicznej znajdujące się w zdeintegrowanej przestrzeni, gdzie głównymi działaniami jest ochrona zachowanych elementów, restrukturyzacja funkcjonalna i formalna oraz rekompozycja przestrzenna. Wśród kierunków działań wymienić należy konserwację, remonty i adaptacje istniejącej substancji oraz kształtowanie zespołów i układów z wprowadzeniem nowych elementów, respektujących i asymilujących istniejące wartości urbanistyczne i architektoniczne.

Wszelkie działania w strefie **ochrony wartości kulturowych** o charakterze konserwatorskim i inwestorskim wymagają respektowania zasad współczesnej doktryny konserwatorskiej, a także uzgodnień ze stosownymi służbami konserwatorskimi.

W celu ochrony obszarów, które tworzą unikalną sylwetę Krakowa i wymagają wprowadzenia całkowitego zakazu zainwestowania (w terenach otwartych) lub ograniczeń gabarytowych — pozwalających na właściwą ochronę sylwety — w terenach przewidzianych do zainwestowania, wyznacza się **strefę ochrony sylwety Miasta**.

Strefa obejmuje swym zasięgiem elementy struktury przestrzennej, które tworzą unikalną sylwetę Miasta:

- Wzgórze Wawelskie wraz z zakolem Wisły,
- historycznie ukształtowane Śródmieście,
- Kazimierz i Stradom,
- Stare Podgórze,
- Stare Dębniki,
- charakterystyczne wzniesienia Krakowa —
  - Zrąb Sowińca, Wzgórze Tynieckie, Pogórze Bodzowa i Kostrza, Krzemionki Podgórskie,
  - oraz bezpośrednio przedpola tych wzniesień —
    - zachodnią część doliny Wisły, Chełm, Wolę Justowską wraz z doliną Rudawy.

~~Ochrona sylwety Miasta wymaga działań ukierunkowanych na:~~

- ~~▪ zintegrowanie ochrony i kształtowania środowiska kulturowego i przyrodniczego w kontekście ochrony sylwety~~
- ~~▪ ochronę oraz utrzymanie i podkreślenie w kompozycjach urbanistycznych swoistych cech budowy formy architektonicznej układów i zespołów zabudowy, w tym zachowanie lokalnych gabarytów i charakteru architektury istniejącej i projektowanej;~~
- ~~▪ kształtowanie systemu terenów otwartych i rekreacyjnych (z bezwzględną ochroną przed zainwestowaniem terenów stanowiących wartościowe elementy krajobrazu otwartego);~~
- ~~▪ zachowanie oraz rekultywację istniejących zespołów przyrodniczych — zieleni urządzonej i naturalnej, a szczególnie unikalnych wapiennych pagórów zrębowych (Sowińca, Wzgórz Tynieckich, Kostrza, Pychowie i Skał Twardowskiego oraz Krzemionek i Wawelu).~~

~~Działania inwestorskie w strefie wymagają uzgodnień z odpowiednimi służbami konserwatorskimi.~~

W celu ochrony obszarów, które ze względu na konieczność zachowania najcenniejszych widoków i panoram na sylwetę Miasta, wymagają szczególnie starannego kształtowania przestrzeni **wyznacza się strefę ochrony i kształtowania krajobrazu**. W wyodrębnionej strefie wprowadza się zakaz zainwestowania w terenach otwartych oraz komponowanie nowej zabudowy z uwzględnieniem powiązań widokowych w skali lokalnej i miejskiej.

Strefa obejmuje:

- obszary stanowiące bezpośrednie przedpole płaszczyzny ekspozycji oraz odbioru sylwety Miasta

a także

- atrakcyjne krajobrazowo rejony peryferyjne, z których występują wglądy na panoramę Miasta i dalekie widoki na zewnątrz Miasta, a których percepcja odbywa się z ważnych punktów widokowych:
  - wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych,
  - ~~— obszarów wzdłuż północnej granicy Miasta,~~
  - ~~— obszaru Czyżyny, centrum Nowej Huty oraz wschodniej części doliny Wisły,~~
  - ~~— obszarów wzdłuż wlotów ulic Wielickiej i Zakopiańskiej,~~
  - ~~— obszarów ekspozycji widokowej wzdłuż autostrady.~~

Ochrona i kształtowanie krajobrazu w sposób umożliwiający zachowanie atrakcyjnych widoków i panoram Miasta wymaga działań ukierunkowanych na:

- kształtowanie nowej zabudowy harmonijnie powiązanej z otaczającym krajobrazem, dostosowanej i podporządkowanej specyfice miejsca; w przypadku kreowania nowych dominant należy uwzględnić wpływ ich realizacji na odbiór sylwety Miasta (oceniony w oparciu o przeprowadzone ekspertyzy widokowe z określonych punktów widokowych w odniesieniu do skali lokalnej i ogólnomiejskiej),
- ochronę przed zainwestowaniem terenów stanowiących wartościowe elementy krajobrazu otwartego,
- zachowanie i rekultywację wszystkich istniejących zespołów przyrodniczych,
- utrzymanie i podkreślenie w kompozycjach urbanistycznych, indywidualnych cech ukształtowania i zagospodarowania terenów otwartych.

Identyfikuje się najatrakcyjniejsze i najcenniejsze miejsca widokowe

Punkty, ciągi i płaszczyzny widokowe – jako miejsca szczególnej ekspozycji sylwety Miasta a także krajobrazu otwartego, o najwyższej atrakcyjności i znaczeniu dla jego tożsamości – wymagają bezwzględnego zachowania i uwzględniania w działalności planistycznej, projektowej i realizacyjnej.

Z powodu bogatej konfiguracji terenu oraz unikalnych form zainwestowania kulturowego, w Krakowie wiele punktów widokowych Miasta to jednocześnie miejsca budujące jego sylwetę.

Podział miejsc widokowych w Krakowie:

- ~~miejsca stanowiące dalekie wglądy na sylwetę Miasta i dalekie panoramy zewnętrzne:~~
  - ~~– począwszy od Mydlnik, trasy wlotowe ulicami Pasternik, Jasnogórską, 29-go Listopada, Witkowice, Górka Narodowa, Prądnik Czerwony, Mistrzejowice, Wzgórza Krzesławickie, kopiec Wandy, ul. Wielicka (w rejonie Prokocimia), Fort Rajsko, Kosocice, trasa wlotowa z Zakopanego (z kulminacją na Górze Borkowskiej), Skotniki, węzeł autostradowy w Sidzinie, Podgórze Tynieckie, klasztor w Tyńcu, tereny położone wzdłuż zachodniego odcinka autostrady.~~
- ~~punkty i ciągi widokowe położone wewnątrz Miasta – o dużej skali zasięgu widocznych panoram – usytuowane w miejscach, które stanowią wzniesienia i dominanty lub szerokie otwarcia terenowe:~~
  - ~~– Wzgórze Wawelskie, Zrąb Sowińca (z punktami i ciągami widokowymi na kopcu J. Piłsudskiego i T. Kościuszki, w rejonie Panieńskich Skał, klasztoru Kamedułów na Bielanach, willi Szyszko-Bohusza w Przegorzalach, z płaskowyżem Sulnika i aleją Waszyngtona), ponadto rejon Kostrza, Bodzowa i Pychowic, Skały Twardowskiego oraz Krzemionki Podgórskie (Fort św. Benedykta, okolice stacji tv, kopiec Krakusa, Łysa Góra i otoczenie fortów poaustriackich), wieża widokowa sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach,~~
  - ~~– Błonia krakowskie, dolina Wisły (na całym jej odcinku, począwszy od swobodnej linii brzegowej na przestrzeni od Tyńca po Zwierzyniec, dalej, wzdłuż nadrzecznych bulwarów do mostu kolejowego w Płaszowie), mosty na Wiśle – Dębnicki, Grunwaldzki, J. Piłsudskiego oraz Powstańców Śląskich, skarpa wiślana na południe od placu Centralnego w Nowej Hucie.~~

Wymienione miejsca stanowią podstawę do dokonywania analiz widokowych w odniesieniu do planowanych inwestycji.

W celu zachowania i wykorzystania terenów o wybitnych wartościach historyczno-kulturowych (poza obszarem pomnika historii „Krakowa – historycznego zespołu Miasta”) i jednocześnie wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych, na podstawie art. 5 ust. 12 ustawy o ochronie dóbr kultury, wskazuje się ustanowienie **parków kulturowych**. Granice⁸⁹ parków kulturowych wyznacza się na terenach dotychczas wyłączonych z działalności inwestycyjnej. Są to niezwykle atrakcyjne obszary, które mogą być wykorzystane dla rozwoju turystyki i aktywnej rekreacji jako miejsca wypoczynku w otoczeniu przyrody i zabytków. Tworzenie parków kulturowych następuje w oparciu o uchwałę rady gminy, która zarazem precyzuje warunki dopuszczalnej działalności inwestycyjnej na danym terenie⁹⁰. Należy

⁸⁹ Fragmenty parków kulturowych wykraczające poza granice miasta Krakowa muszą być zaakceptowane i ustanowione przez samorzady gmin, na których występują.

⁹⁰ Szczegółowe przepisy wykonawcze znajdują się w przygotowywanym przez Sejm projekcie Ustawy o zabytkach, której uchwalenie zamierzone jest na koniec I półrocza 2003r.

zaznaczyć, że aktywna ochrona otwartych przestrzeni publicznych w mieście i zarządzanie nimi przy wykorzystaniu ich walorów kulturowych jest zgodne z ustawodawstwem europejskim – od Europejskiej Deklaracji o Prawach Miast po międzynarodowe uregulowania konserwatorskie jak Karta Krakowska 2000 – preferującym integrację konserwacji krajobrazu kulturowego z działaniami ekologicznymi, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. W warunkach Krakowa oznacza to harmonijne łączenie i przenikanie się parków kulturowych z zespołem parków rzecznych i parków krajobrazowych, i wraz z ochroną obiektów i zespołów zabytkowych, stanowi integrację działań w środowisku kulturowym i przyrodniczym.

Wskazuje się ustanowienie następujących parków kulturowych:

- **Park kulturowy „Wzgórze Świętej Bronisławy”**, obejmujący okolice Kopca T. Kościuszki i Fortu Kościuszko, Alei Waszyngtona wraz z dziełami obronnymi przy ul. Hofmana/Spadzistej aż po osiedle na Salwatorze – tradycyjne miejsce spacerów i wypoczynku mieszkańców Krakowa, położone blisko centrum, o wybitnych walorach widokowych, gdzie zabytkowe fortyfikacje grupy warownej Fortu Kościuszko stanowią potencjalną możliwość lokalizacji usług turystycznych.
- **Park kulturowy „Lotnisko”**, obejmujący obszar Muzeum Lotnictwa – miejsce aktywnej prezentacji zbiorów wraz z wystawami, zawodami i pokazami lotniczymi oraz modelarskimi, z częścią poświęconą rekreacji w atrakcyjnym, nietypowym krajobrazie kulturowym. (Realizacja zadania jest zaawansowana).
- **Park kulturowy „Krzemionki Podgórskie”** obejmujący grzbiet Krzemionek z kościółkiem i Fortem św. Benedykta, Park Bednarskiego, a także kopiec Krakusa, kamieniołom Liban, obszar dawnego obozu koncentracyjnego Płaszów i lasek Bonarka z przyległym rezerwatem przyrody oraz poaustriackimi prochowniami. Obszar gdzie spletają się malowniczo położone miejsca wypoczynku, znakomite punkty widokowe, atrakcyjne elementy przyrody i krajobrazu kulturowego, a także miejsca martyrologii. Teren stwarza możliwość rekreacji, rozwoju usług kultury i dydaktyki, stanowi także miejsce kontemplacji.
- **Park kulturowy „Rajsko-Kosocice”** obejmuje najważniejszy fragment miejsca II bitwy o Kraków w 1914 r., która zatrzymała napór armii rosyjskiej: Fort Rajsko (największy i jeden z najlepiej zachowanych fortów Twierdzy Kraków) z przyległymi bateriami, zespół fortów w Kosocicach oraz – poza granicami Miasta – lasek „Możdżyny” z zachowanymi umocnieniami polowymi z 1914r. Po adaptacji fortów na cele turystyczne – miejsce rekreacji i turystyki.
- **Park kulturowy „Skotniki – Bodzów”** obejmuje atrakcyjny krajobrazowo obszar, o wybitnych walorach ekspozycyjnych i przyrodniczych z fortami Sidzina, Skotniki, Winnica i ruiną Fortu Bodzów, a także przyległy teren z Górą św. Piotra, Górą Wielkanoc i Górą Winnica. W przyszłości miejsce aktywnej rekreacji, turystyki pieszej, rowerowej i konnej, z zapleczem w zaadaptowanych fortach.
- **Park kulturowy „Skala”** obejmuje część Lasku Wolskiego oraz teren na zachód od niego, z wybitnymi dziełami architektury obronnej: fortami Krępak, Skala i Olszanica oraz bateriami w Lesie Wolskim i przy klasztorze na Bielanych. Załącznikiem przyszłego obszaru aktywnej rekreacji jest już adaptowany Fort Olszanica (hotel, kawiarnia, stadnina), rozpoczęto również adaptację Fortu Krępak na kawiarnię.
- **Park kulturowy „Mydlniki-Tonie”** obejmuje obszar o wysokich walorach krajobrazowych i kulturowych z Fortami Mydlniki, Bronowice Małe, Pasternik, ruinę Fortu Podehruscie oraz Fort Tonie, wraz z bateriami sprzężonymi i zielenią maskującą. Teren, wyłączony obecnie z działalności budowlanej, może stać się miejscem inwestycji ukierunkowanych na rozwój rekreacji i miejsc aktywnego wypoczynku. Aktywizacja

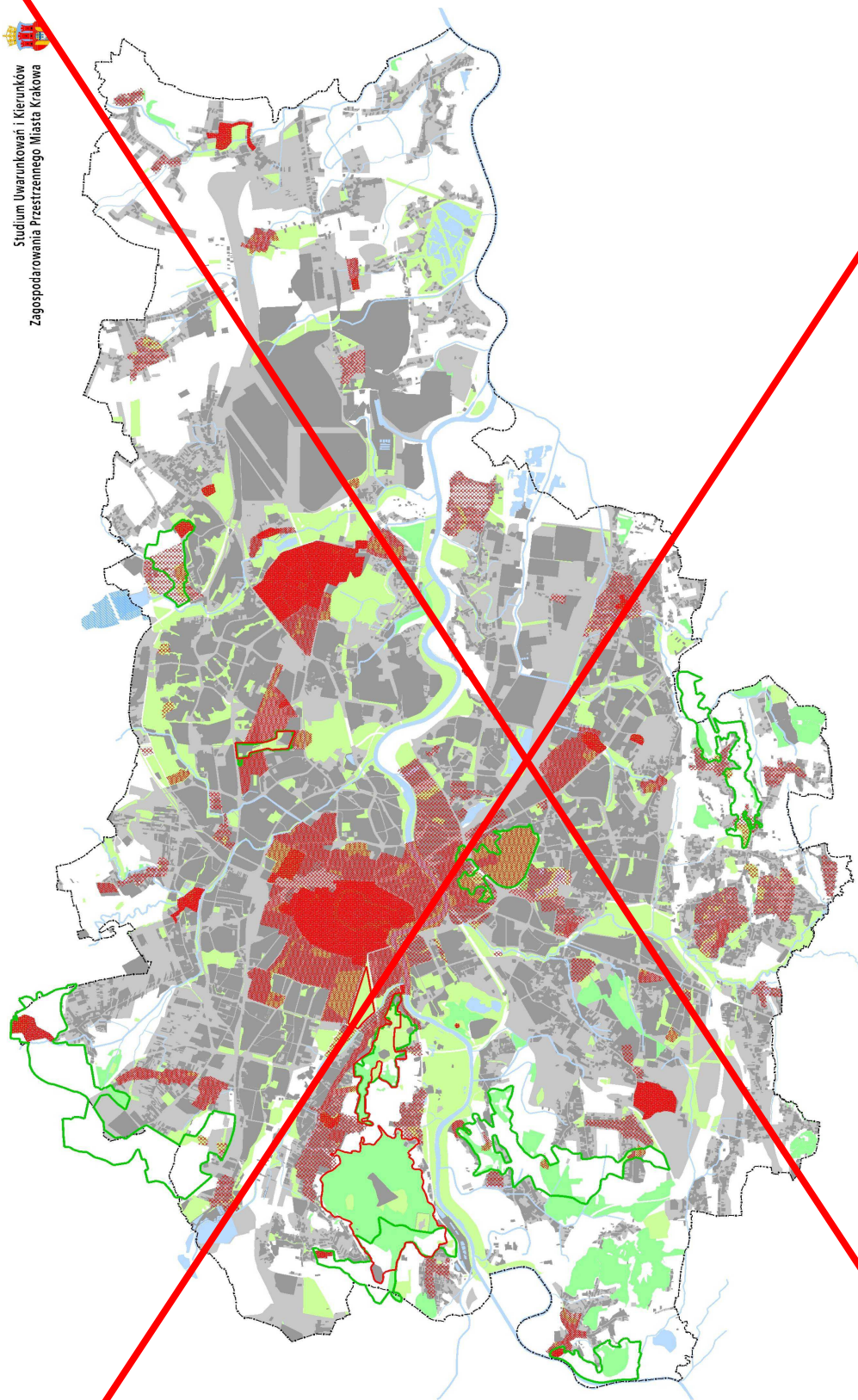
obszaru następować będzie w przypadku likwidacji funkcji wojskowej Fortu Bronowice Małe i poligonu wraz z fortami Pasternik i Podehruscie (poza granicami Miasta):

- ~~Park kulturowy „Fort Dłubnia” jego granice docelowo obejmują obszar od Fortu Krzesławice po Fort Dłubnia, wraz z północnym zboczem wzgórza opadającego ku Zesławicom. Jest to potencjalne miejsce wypoczynku mieszkańców przyległych dzielnic. Załączek przyszłej bazy stanowi będący już w trakcie adaptacji Fort Krzesławice. Działania na obszarze Terenu Górniczego Zesławice, zawierającym się w granicach parku, podejmowane będą sukcesywnie na terenach poeksploatacyjnych.~~
- ~~Park kulturowy „Tyniec” obejmuje teren Opactwa Benedyktynów oraz atrakcyjny krajobrazowo obszar doliny Wisły i wzgórza na zachód od klasztoru. Obszar ten już stanowi znane miejsce rekreacji, wymaga jednak planowego zagospodarowania.~~

W wyniku sformułowanych w studium celów oraz kierunków ochrony i kształtowania środowiska kulturowego wprowadza się następujące **działania i programy**, w tym ochrony prawnej na podstawie przepisów szczególnych:

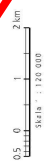
- ~~Przygotowywanie wniosków dla wojewódzkiego konserwatora zabytków o wpis do rejestru zabytków najwartościowszych obiektów ujętych w ewidencji konserwatorskiej.~~
- ~~Aktywne poszukanie możliwości realizacji istniejącego programu adaptacji krakowskich fortów (z uwzględnieniem proponowanego systemu parków kulturowych).~~
- ~~Opracowanie programu rehabilitacji funkcjonalnej i przestrzennej dla Kazimierza oraz Starego Podgórze.~~
- ~~Opracowanie programów kształtowania przestrzeni publicznych w celu poprawy wizerunku i estetyki Miasta (z uwzględnieniem zasad dotyczących kształtowania małej architektury, reklam i szyldów oraz zieleni i nawierzchni).~~
- ~~Przygotowanie programu adaptacji i wykorzystania zabytkowych i historycznych obiektów techniki, po ustaniu ich funkcji produkcyjnych (tam gdzie nie ma wystarczającego rozpoznania poprzedzone studiami), w szczególności w obszarze HTS, Bonarki, Zabłocia, Zakładów Zieleniewskiego, fabryki Peterseima przy ul. Żółkiewskiego, Gazowni oraz Elektrowni na Kazimierzu i na Podgórzu, a także Dworca Towarowego Kraków oraz zespołu dworców Płaszów – Prokocim – Bieżanów i dawnego zespołu wojskowego przy ul. Rakowieckiej.~~
- ~~Opracowanie programu ochrony i podniesienia standardów estetycznych Bulwarów Wiślanych oraz znaczącej aktywizacji funkcjonalnej brzegów i rzeki Wisły.~~
- ~~Przygotowanie projektu i zasad realizacji „Koncepcji oświetlenia ulic i iluminacji śródmieścia Krakowa” ze szczególnym uwzględnieniem dokończenia korekty dla Drogi Królewskiej, Starego Miasta i Kazimierza oraz odcinka Stradom – Krakowska – Stare Podgórze a także Bulwarów Wiślanych.~~

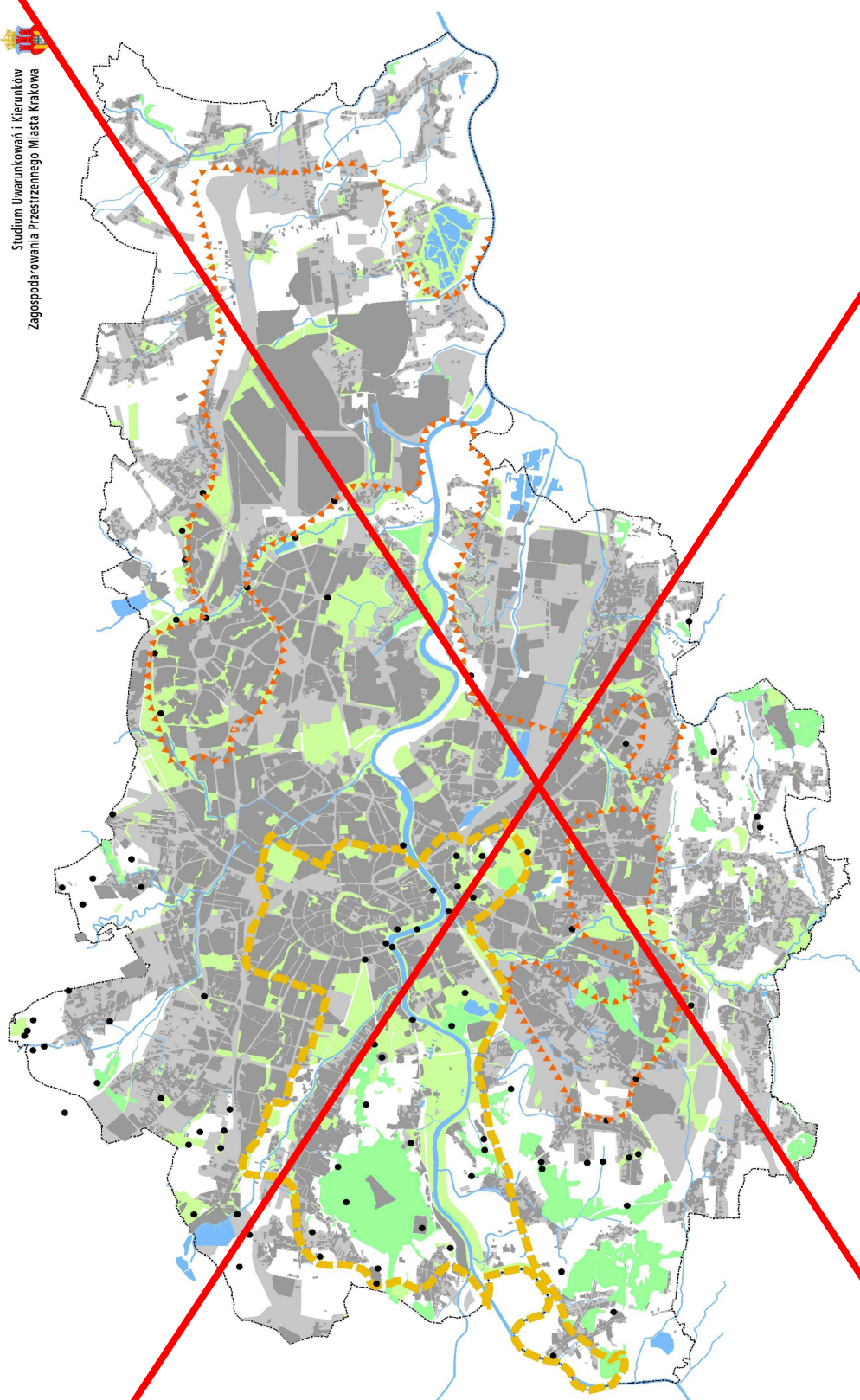

- proponowane parki kulturowe
- STREFA OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH
- dominacji (na obszarach zielonych)
- rewaloryzacji
- integracji
- tereny miasta
- tereny przeznaczony do zabudowy i załmwestowania
- tereny zabudowane i załmwestowane
- cieki i zbiorniki wodne
- łasy
- zielen urządzona (parkowa, ogrodowa, forteczna, skwey, zieleńce)

OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

**OCHRONA SYLWETY
I KRAJOBRAZU MIASTA**

- strefa ochrony sylwety miasta
- strefa ochrony i kształtowania krajobrazu
- punkty widokowe

- granice miasta
- tereny przeznaczone do zabudowy i zainwestowania
- tereny zabudowane i zainwestowane
- ciek i zbiorniki wodne
- lasy
- zieleń urządzona (parkowa, ogrodowa, fortecjna, skwery, zieleńce)

4.4. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego

Nadrzędnym celem jest stworzenie takich warunków gospodarowania środowiskiem, które spełnią wymogi zrównoważonego rozwoju, a także zapewnią wyższą jakość życia mieszkańców i zwiększą atrakcyjność turystyczną miasta, przy zabezpieczeniu środowiska przyrodniczego dla przyszłych pokoleń.

Pierwszoplanowe znaczenie ma poprawa skuteczności zabezpieczenia obszaru miasta przed powodzią i jej negatywnymi skutkami, ze względu na konieczność ochrony dużego skupiska ludzi, mienia, dziedzictwa kulturowego i ochronę środowiska.

Główne kierunki rozwoju i ochrony środowiska przyrodniczego

Polityka przestrzenna w zakresie kształtowania systemu przyrodniczego i ochrony wartości przyrodniczych ma za zadanie:

- zabezpieczenie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych,
- utrzymanie różnorodności biologicznej,
- ochronę wód powierzchniowych i podziemnych oraz poprawę ich jakości,
- ~~ochronę obszarów występowania złóż kopalin,~~
- kształtowanie korzystnych warunków aerosanitarnych,
- zwiększenie dostępu do terenów rekreacyjnych,
- rekultywację terenów zdegradowanych, włączenie ich w strukturę miasta oraz odpowiednie zagospodarowanie,
- realizację zabezpieczeń przeciwpowodziowych zapewniających ograniczenie skutków powodzi,
- poprawę jakości powietrza,
- poprawę klimatu akustycznego.

Zadania te będą realizowane poprzez: ochronę prawną obszarów i obiektów, wyłączenie z zabudowy terenów istotnych dla funkcjonowania środowiska lub wprowadzenie takich standardów zabudowy i zagospodarowania, które będą zabezpieczały przed niekorzystnym ich przekształceniem oraz przyczynią się do eliminacji głównych zagrożeń na terenach o dużej wrażliwości.

Ochrona systemu przyrodniczego miasta polegać będzie na:

- ochronie systemu przyrodniczego przed naporem inwestycyjnym na tereny ważne przyrodniczo, z uwzględnieniem:
  - istniejących wartości przyrodniczych,
  - istniejących wartości kulturowych zieleni,
  - dostępności do terenów rekreacyjnych,
  - warunków aerosanitarnych i znaczącej ich roli w kształtowaniu kanałów przewietrzania miasta;
- dostosowaniu sposobów zagospodarowania do uwarunkowań, mających w dużym stopniu charakter prawny, wynikających z:
  - ~~występowania złóż kopalin i eksploatacji górniczej,~~
  - ustanowionych obszarów ochronnych uzdrowisk,
  - ~~ustanowionych stref ochronnych ujęć wody,~~
  - ~~projektowanych stref ochrony ujęć wód podziemnych i obszarów ochronnych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP),~~
  - ochrony istniejącej i projektowanej infrastruktury przeciwpowodziowej.
- realizacji zabezpieczeń przeciwpowodziowych i ograniczaniu negatywnych skutków powodzi poprzez stosowanie ustaleń i zaleceń wynikających z Lokalnego Planu

Ograniczania Skutków Powodzi i Profilaktyki Powodziowej (uchwała Nr LXVI/554/00 Rady Miasta z dnia 6.12.2000r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Planu Ograniczania Skutków Powodzi i Profilaktyki Powodziowej dla Krakowa).

- podejmowaniu działań mających na celu:
  - poprawę jakości wód Wisły i jej dopływów,
  - ~~– poprawę jakości wód ujmowanych dla zaopatrzenia mieszkańców Krakowa w wodę;~~
  - zachowanie i ochronę istniejącej sieci wodnej naturalnej i sztucznej oraz zbiorników wodnych i stawów;
- podejmowaniu działań mających na celu poprawę jakości powietrza;
- podejmowaniu działań, mających na celu poprawę klimatu akustycznego miasta, w szczególności poprzez zmniejszenie uciążliwości komunikacyjnych;
- uwzględnieniu wytycznych zawartych w art. 73 ustawy Prawo ochrony środowiska, z których wynika:
  - w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu uwzględnia się ograniczenia wynikające z:
    - ~~– ustanowienia w trybie przepisów ustawy o ochronie przyrody parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego, obszaru chronionego krajobrazu, zespołu przyrodniczo krajobrazowego, użytku ekologicznego, stanowiska dokumentacyjnego, pomników przyrody oraz ich otulin;~~
    - ustaleń (w trybie przepisów ustawy Prawo wodne) warunków korzystania z wód dorzecza, warunków korzystania z wód regionu wodnego
    - ~~– utworzenia obszarów ograniczonego użytkowania;~~
  - linie komunikacyjne, napowietrzne i podziemne rurociągi, linie kablowe oraz inne obiekty liniowe przeprowadza się i wykonuje w sposób zapewniający ograniczenie ich oddziaływania na środowisko, w tym: ochronę walorów krajobrazowych, możliwość przemieszczania się dziko żyjących zwierząt;
  - w granicach administracyjnych miasta zabroniona jest budowa zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii. ~~Rozbudowa takich zakładów jest dopuszczalna pod warunkiem, że doprowadzi ona do ograniczenia zagrożenia dla zdrowia ludzi, w tym wystąpienia poważnych awarii;~~
  - ~~– uwzględnienie warunków i zasad zagospodarowania sprecyzowanych w Planach ochrony ZJKP i rezerwatów przyrody zatwierdzonych przez Wojewodę w zapisach planów miejscowych.~~
- uwzględnieniu zapisów ustawy o lasach (art. 20), z których wynika, że w planach zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się ustalenia zawarte w planie urządzania lasu.

Główne kierunki kształtowania systemu przyrodniczego

Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie kształtowania systemu przyrodniczego i ochrony wartości przyrodniczych:

- zachowanie niezabudowanych terenów tworzących system przyrodniczy miasta, dotychczas chronionych ustaleniami planów zagospodarowania przestrzennego
  - ochrona istniejących wartości przyrodniczych i krajobrazowych (~~rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, pomników przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo krajobrazowych, zieleni urządzonej, innych kompleksów zieleni~~);

~~—ochrona systemu terenów otwartych, chroniących cenne elementy środowiska i różnorodność biologiczną;~~

- objęcie nowych obszarów i obiektów o najwyższych wartościach ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody;
- kształtowanie zasięgu i struktury terenów stanowiących system przyrodniczy miasta w oparciu o system hydrograficzny w ścisłym powiązaniu z rzeźbą terenu, formą użytkowania, udostępnienia i sposobu urządzenia gruntu przy uwzględnieniu:
  - wartości przyrodniczych, kulturowych, krajobrazowych:
    - powiększanie istniejących zasobów przyrodniczych miasta - zakładanie nowych terenów zieleni,
    - przywracanie równowagi ekologicznej i walorów przyrodniczych na terenach poeksploatacyjnych i zdegradowanych,
    - realizacja „Kompleksowego programu rozwoju zieleni miejskiej dla Krakowa”⁹¹
    - realizacja parków w oparciu o aktualną listę rankingową,
    - rekompozycja terenów zielonych i zwiększanie ich powierzchni poprzez popieranie zalesiania gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej, nieużytków i terenów zrekultywowanych,
    - rozbudowa systemu terenów otwartych, chroniących cenne elementy środowiska i różnorodność biologiczną, w tym obszarów usytuowanych wzdłuż rzek i cieków wodnych;
  - przebiegu kanałów przewietrzania miasta
  - obowiązek uwzględniania korytarzy ekologicznych przy projektowaniu systemów urbanistycznych;
  - zapotrzebowania na tereny rekreacyjne
  - tworzenie nowych obiektów,
  - zapewnienie dostępności społeczeństwa do istniejących terenów rekreacyjnych o znaczeniu ogólnomiejskim oraz lokalnym;
  - realizacji zasad ochrony wód podziemnych i powierzchniowych,
- ~~—potrzeb ochrony zaprojektowanych stref ochronnych (terenów ochrony pośredniej) ujęć wód leczniczych w uzdrowisku Swoszowice oraz obszarów ochrony głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) po ich udokumentowaniu;~~
- zachowanie ciągłości systemu przyrodniczego w obrębie miasta i połączeń z terenami sąsiednimi
  - współdziałanie z Wojewodą Małopolskim w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, powiększania jego zasobów w obszarach i strefie granic administracyjnych miasta;
- kształtowanie terenów stanowiących system przyrodniczy, zróżnicowanych pod względem formy użytkowania gruntu, sposobu zarządzania, udostępniania i form ochrony.

~~Zgodnie z ustawą z 16.10.1991r. o ochronie przyrody /Dz. U. nr 99 poz.1079 z 02.07.2001r. z późn. zm./ dla obszarów objętych Planem ochrony w terminie jednego roku od dnia wejścia w życie aktu ustanawiającego Plan ochrony sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub dokonuje zmian w obowiązującym planie miejscowym.
Dotyczy to rezerwatów przyrody: Bielańskie Skałki, Skałki Przegorzalskie, Skolezanka, Panięńskie Skały, Bonarka, a także Parków Krajobrazowych: Bielańsko-Tynieckiego, Tenczyńskiego i Dolinek Krakowskich.~~

---

⁹¹ autor prof. A. Böhm z zespołem; projekt przyjęty uchwałą Rady Miasta Krakowa

Obszary objęte ochroną

Obszary o ustanowionej ochronie prawnej

- ~~Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych, w skład którego wchodzi następujące parki: Bielańsko-Tyniecki, Tenczyński, Dolinki Krakowskie.~~
  - ~~Ochrona obszaru realizowana jest na podstawie Rozporządzenia nr 6 Wojewody Krakowskiego z dnia 16 maja 1997 r. w sprawie ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych w województwie krakowskim oraz zatwierdzonego Planu ochrony.~~
- ~~Rezerваты przyrody: Panięskie Skały, Skałki Przegorzalskie, Bielańskie Skałki, Skolezanka, Bonarka.~~
  - ~~Ochrona rezerwatów przyrody realizowana jest na podstawie aktów utworzenia rezerwatów i planów ochrony rezerwatów, a w przypadku ich braku na podstawie Rozporządzenia Wojewody Małopolskiego w sprawie zatwierdzonych jednorocznych zadań ochronnych. Wskazane jest wyznaczenie otulin rezerwatów – pozostaje to w kompetencjach organów rządowych.~~
- ~~Użytek ekologiczny „Uroczysko w Rzasee”.~~
  - ~~Ochrona obszaru realizowana jest na podstawie Rozporządzenia Nr 339 Wojewody Małopolskiego z dnia 21 grudnia 2001 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny.~~
- ~~Pomniki przyrody.~~
  - ~~Na terenie miasta ochroną objętych jest 112 drzew pomnikowych oraz aleja drzew /lipowa/ w Tyńcu, a ponadto Źródło Świętojańskie w Tyńcu i granitowy głaz narzutowy „Rapa Kiwi” przy ul. Spółdzielców. Ochrona pomników przyrody odbywa się na podstawie aktów prawnych powołujących te obiekty.~~
- ~~Obszary górnicze utworzone dla złóż wód leczniczych: „Mateczny” i „Swoszowice”.~~
- ~~Obszary A, B i C ochrony Uzdrawiska Swoszowice.~~
- ~~Tereny ochrony pośredniej ujęć wód podziemnych (w Mistrzejowicach dla potrzeb wodociągu miejskiego oraz „Pasa A” i „Pasa D” dla potrzeb HTS).~~
- ~~Tereny ochrony pośredniej ujęć wód powierzchniowych na Rudawie w Mydlnikach oraz na Sance na Bielanach.~~
- ~~Obszary udokumentowanych złóż kopalin stałych: Bonarka-Łagiewniki, Brzegi, Brzegi II, Brzegi III, Nowa Huta-Zalew, Wolica, Wolica I, Wzgórze św. Piotra, Zesławice.~~
- ~~Obszary występowania zasobów perspektywicznych kruszywa naturalnego we wschodniej części miasta.~~

Obszary proponowane do objęcia ochroną

Obszary miasta cenne przyrodniczo proponowane do objęcia różnymi formami ochrony

- ~~Staw Dąbski oraz Łąki Nowohuckie w pobliżu Placu Centralnego – do objęcia ochroną prawną w formie użytku ekologicznego;~~
- ~~Obszary cenne przyrodniczo w rejonach: Toń (łąki), Sikornika i Lasu Wolskiego z otoczeniem, Koła Tynieckiego, Przegorzał (Salwatora), Kostrza, Bodzowa, Pychowie, Krzemionek (Lasotnica Liban), Tyńca (Wzgórze) – proponowane do objęcia ochroną prawną, dla których powinna być opracowana szczegółowa waloryzacja przyrodnicza i ustanowiona właściwa forma ochrony;~~

~~W przypadku podejmowania zmian sposobów zagospodarowania w odniesieniu do powyższych terenów wymagane jest zasięgnięcie opinii Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody:~~

● **Ponadto:**

- ~~Obszary wzdłuż rzek: Wisły, Białuchy (Prądnika), Rozrywki, Dłubni, Wilgi z dopływami, Rudawy, Potoku Siarzanego, Sudołu, Potoku Kościelnickiego, Drwinki, Malinówki z dopływami i Serafy – chronione będą jako parki rzeczne.~~

- Obszary lasów chronione będą poprzez regulacje zagospodarowania i udostępniania w oparciu o ustawę o lasach oraz ustawę o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
- ~~— Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP): Nr 326 Krzeszowice-Pilica, Nr 450 Dolina rzeki Wisły (Kraków), Nr 451 Subzbiornik Boguciec — planowany obszar ochrony;~~
- ~~— Zaprojektowane tereny ochrony pośredniej ujęć wód leczniczych w Uzdrowisku Swoszowice;~~
- ~~— Zaprojektowany teren ochrony pośredniej dla źródeł Z-1 i Z-2 jurajskich wód zwykłych przy ul. Cechowej;~~
- ~~— Wyznaczona strefy ochronnej dla ujęć wód trzeciorzędowych w Biezanowie dla potrzeb wodociągu w Wieliczce;~~

~~Poza wyżej wymienionym obszarami, przewiduje się objęcie ochroną prawną w formie pomników przyrody ożywionej:~~

- ~~• 19 drzew do uznania przez Wojewodę Małopolskiego oraz~~
- ~~• 53 drzewa do uznania przez Radę Miasta Krakowa.~~

~~Wykaz i charakterystyka obiektów do objęcia ochroną prawną przez Wojewodę Małopolskiego i Radę Miasta Krakowa w formie pomników przyrody zawarte są w Dokumentacji Informacyjnej Studium.~~

Inne obszary cenne przyrodniczo, na których występują chronione gatunki roślin i zwierząt:

- Obszary cenne przyrodniczo w rejonach: ~~Zakrzówka, Tyńca (Bogucianki), Podgórek (Sidziny), Kobierzyna (łąki), Borku Fałęckiego (Solvay), Rajska, Kosocice, Łasku Mogińskiego, Potoku Kościelnickiego, Skał Twardowskiego~~ – ze względu na występowanie gatunków zwierząt i roślin chronionych.
- ~~Obszary stanowiące ostoje gatunków zwierząt chronionych obejmujące: Tyniec (łąki), Staw Płazowski, Skolezanka — rezerwat, Przylasek Rusiecki — zbiorniki wodne, Przegorzały — łąg nadwiślański, Piaski Wielkie — staw, Nowa Huta — torfowisko, Mydlniki — wzgórze nad stawami, Mogiła — oczka wodne, Kostrze — łąki, Koło Tynieckie, Bodzów — Kostrze, Bieńczyce — staw, Bielany — Fort Krępak (wg dokumentacji Małopolskiego Urzędu Województwa — Wydział Środowiska i Rolnictwa).~~

W przypadku podejmowania zmian sposobów zagospodarowania w odniesieniu do powyższych terenów wymagane jest zasięgnięcie opinii Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.

Kierunki rozwoju zieleni wyznaczone na podstawie „Kompleksowego programu rozwoju zieleni miejskiej dla Krakowa”.

Zieleń miejska Krakowa była przedmiotem kompleksowych opracowań. W 1984 r. została sporządzona „Wstępna ocena zasobów zieleni w Krakowie”. W 1996 r. opracowano „Kompleksowy program rozwoju zieleni miejskiej dla Krakowa”. W opracowaniu przeprowadzona została analiza rodzaju i ilości terenów zieleni oraz stanu zarządzania zielenią, a także zostały ustalone kierunki rozwoju zieleni.

Kierunki te zostały Uchwałą nr 764/97 Zarządu Miasta Krakowa z dnia 10.07.1997 r. przyjęte jako wytyczne do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta. Tym samym stały się istotnym uwarunkowaniem dla kształtowania terenów otwartych miasta.

W koncepcji „Kompleksowego programu rozwoju zieleni miejskiej dla Krakowa” zostały ustalone następujące kierunki:

- integracja rozproszonych fragmentów zieleni w ciągły system,
- rozwój systemu zieleni Krakowa przede wszystkim w oparciu o system parków rzecznych ~~i zieleni forteczną,~~
- zieleń towarzysząca mieszkalnictwu, usługom komunikacji oraz zieleni pól i łąk stanowią niezbędne uzupełnianie układu składającego się zasadniczo z parków, ogrodów, terenów sportowych i lasów,
- system zieleni Krakowa należy widzieć jako układ hierarchiczny, w którym istnieją problemy o charakterze ogólnomiejskim, problemy dzielnicowe i problemy lokalne.

Do problemów ogólnomiejskich zaliczono:

- ochronę istniejących zasobów zieleni przez egzekwowanie odpowiednich zapisów prawa powszechnego i lokalnego oraz rozwijanie form tejże ochrony,
- organizację systemu jako całości, w tym:
  - urządzenie „parków rzecznych” ~~Wisły, Rudawy, Prądnika (z dopływami), Dłubni, Potoku Kościelnickiego, Wilgi, Drwinki, Malinówki (z dopływami), a w przypadku rozwoju terytorialnego miasta i odpowiedniego zaprojektowania otoczenia autostrady, także Serafy w oparciu o program operacyjny i wynikające z niego projekty miejskie,~~
  - ~~urządzenie „zachodnich klinów zielonych” prawo i lewobrzeżnego,~~
  - budowę wewnętrznego systemu komunikacji rekreacyjnej, pieszej, rowerowej, wodnej wraz z urządzeniami w oparciu o program operacyjny i wynikające z niego projekty miejskie,
  - ochronę powiązań „systemu zieleni miejskiej” z systemem ekologicznym regionu,
  - budowę powiązań komunikacji rekreacyjnej z atrakcyjnymi obszarami regionu.

~~Do problemów dzielnicowych zaliczono ochronę i urządzenie parków dzielnicowych dla wypoczynku codziennego, dla których proponuje się (do uzgodnienia z radami dzielnic pomocniczych) następujące obiekty: dzielnica I – Planty, dzielnica II – „ogród botaniczny” (po przeniesieniu ogrodu botanicznego do Pychowic w ramach tzw. III Campusu UJ), dzielnica III – „stawy dominikańskie”, dzielnica IV – Park Kościuszki, Wyspiańskiego i Park Krowoderski, dzielnica V – Park Krakowski, Park Jordana, dzielnica V i VI Park Młynówka Królewska, dzielnica VI – fort i tereny otaczające w Mydlnikach oraz Struga Bronowicka, dzielnica VII – Park Decjusza, dzielnica VIII – Park Dębicki oraz „Zakrzówek”, dzielnica IX – Park „Solvay, dzielnica X – Park Zdrojowy w Swoszowicach, park „Las Rakowski” i park leśny we Wróblowicach, dzielnica XI – park w rejonie ul. Białoruskiej, dzielnica XII – Park Lilli Wenedy i Park Rząka, dzielnica XIII – Park Bednarskiego, Park „Płaszów Ogrody” (oraz sąsiedni teren ZS), dzielnica XIV – Park Lotników Polskich, dzielnica XV – zespół parkowy „Mistrzejowice”, dzielnica XVI – Planty „Bieńczykie”, dzielnica XVII – fort Krzesławice, lasek Krzesławicki i tereny otaczające, dzielnica XVIII – Park Żeromskiego i Kopiec Wandy.~~

Do problemów lokalnych zaliczono ochronę i urządzenie ogrodów śródblokowych, zieleńców osiedlowych i ogrodów przydomowych.

Struktura systemu przyrodniczego miasta

Wyznacza się **strefę kształtowania systemu przyrodniczego miasta**, w obrębie której sposób zagospodarowania podporządkowany jest ochronie wartości i zasobów przyrodniczych.

Strefa ta obejmuje następujące zasoby przyrodnicze:

- tereny prawnie chronione,
- lasy,

- tereny o dużych wartościach przyrodniczych wymagające objęcia ochroną prawną,
- dolinę Wisły i jej dopływów z włączeniem parków rzecznych wyznaczonych w „Kompleksowym programie rozwoju zieleni miejskiej dla Krakowa” oraz inwestycje z zakresu zieleni wg obowiązującej listy rankingowej,
- ~~tereny występowania złóż,~~
- tereny o dużych wartościach krajobrazowych,
- obszary zasilania złoża wód leczniczych w uzdrowisku Swoszowice,
- ~~tereny zagrożone powodzią we wschodnich dzielnicach miasta,~~
- ~~niezabudowane tereny położone w zasięgu przewidywanego obszaru ochrony Subzbiornika Bogucice – GZWP nr 451 (dawne tereny ONO i OWO),~~
- większe zespoły zieleni miejskiej,
- główne korytarze przewietrzania miasta.

Poza strefą kształtowania systemu przyrodniczego ochrona środowiska następować będzie przez zachowanie istniejących terenów zieleni i terenów otwartych, kształtowanie zespołów zieleni towarzyszącej zabudowie, przeciwdziałanie zmianie przebiegu koryt cieków, ograniczenie uciążliwości obiektów.

W obrębie strefy kształtowania systemu przyrodniczego wyznacza się:

- tereny chronione przed zabudową obejmujące:
  - lasy,
  - tereny zieleni urządzonej (parki miejskie, zieleńce),
  - ~~tereny otwarte (rolne, zieleń nieurządzona), których fragmenty będą obejmowane ochroną prawną,~~
  - ~~tereny zieleni fortecznej,~~
 (z dopuszczeniem zabudowy służącej obsłudze tego obszaru);
- tereny przeznaczone do zabudowy, w których standardy zabudowy muszą zapewniać wysoki (min. 70%) udział powierzchni biologicznie czynnej⁹² oraz wysoką jakość rozwiązań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, a także niedopuszczenie do powstawania obiektów uciążliwych;
- ~~tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej.~~

~~W granicach Parków Krajobrazowych ZJKP zawierających się w strefie kształtowania systemu przyrodniczego wprowadza się dla osadnictwa wymóg podporządkowania uwarunkowaniom:~~

- ~~przyrodniczym,~~
- ~~krajobrazowym,~~
- ~~historyczno-kulturowym,~~
- ~~urbanistycznym,~~
- ~~architektonicznym.~~

~~W tym zakresie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić warunki i zasady zagospodarowania sprecyzowane w Planach ochrony Jurajskich Parków Krajobrazowych, w szczególności:~~

⁹² przez powierzchnię biologicznie czynną rozumie się część działki budowlanej na gruncie rodzimym, która pozostaje niezabudowana powierzchniowo lub kubaturowo w głąb gruntu, na nim oraz pod nim, nie stanowiąca nawierzchni dojazdów i dojazdów pieszych, pokryta trwałą roślinnością lub użytkowana rolniczo. Za powierzchnię biologicznie czynną nie uznaje się zieleni projektowanej na dachach i ścianach budynków oraz budowli naziemnych i podziemnych, nawierzchni żwirowych, grysowych i ażurowych.

- zachować najcenniejsze zasoby i walory, co wiąże się z wykluczeniem zabudowy w obrębie terenów wskazanych do objęcia ochroną jako obszary o najwyższych wartościach przyrodniczo-kulturowych (strefowanie obszaru, proponowane określenie obszaru krajobrazu otwartego przy wyodrębnieniu obszaru krajobrazu miejskiego);
- uwzględnić określone w Planach ochrony JPK korytarze ekologiczne;
- minimalizować negatywne oddziaływanie zabudowy na otoczenie poprzez wzbogacanie wewnątrz wszystkich jednostek osadniczych systemem terenów czynnych biologicznie;
- utrzymać wartości zabytkowe zespołów urbanistycznych, co wiąże się z ograniczeniami przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ograniczeniami lokalizacji nowych obiektów;
- niezabudowywać terenów stanowiących strefę ekspozycji zespołów i obiektów zabytkowych;
- chronić przed zabudową tereny, na których zlokalizowane zostały stanowiska archeologiczne przed zakończeniem badań archeologicznych;
- kształtować formy architektoniczne nowych obiektów w nawiązaniu do budownictwa tradycyjnego z zastosowaniem charakterystycznych, swoistych cech i z utrzymaniem gabarytu zespołów zabudowy;
- przyjąć jako nadrzędne kryteria wynikające z ochrony krajobrazu w kształtowaniu zespołów osadniczych poprzez:
  - wkomponowanie zabudowy w istniejącą rzeźbę terenu;
  - ochronę ciągów, punktów i przedpoli widokowych;
  - niezabudowywanie eksponowanych widokowo kulminacji terenu;
- utrzymać historycznie ukształtowaną skalę oraz przestrzenną strukturę jednostek osadniczych poprzez:
  - uzupełnianie i kontynuację istniejącego układu funkcjonalno-przestrzennego;
  - porządkowanie zabudowy w obrębie terenów zainwestowanych;
  - wyposażanie w niezbędne obiekty infrastruktury społecznej i technicznej;
- wprowadzić zakaz rozpraszania zabudowy.

Wyznacza się **strefę zwiększania lesistości** obejmującą:

- obszary zagrożone powodzią we wschodniej części miasta;
- strefy ochronne ujęć wód;
- obszar i teren górniczy „Swoszowice”;
- tereny położone w obrębie przewidywanego obszaru ochrony Subzbiornika Bogucice – GZWP nr 451;
- rejon Lasu Wolskiego.

Zaleca się przed zalesieniem terenów zielonych – nieprzydatnych do produkcji rolnej, nieużytków i terenów zrehabilitowanych – dokonanie analizy celowości zalesienia (nie na każdym obszarze wskazane jest wprowadzanie zieleni wysokiej).

W obrębie strefy wskazane jest opracowanie projektu granicy rolno-leśnej zgodnie ze stosowaną procedurą, a następnie realizacja programu zalesień. Realizacja ta będzie wymagać zgodnie z art.14 ust.3 ustawy z dnia 28.09.1991 r. o lasach (Dz.U. z 2000 r. Nr 56 poz. 679 z późn. zmianami) sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

~~Gospodarka — złożami — surowców — mineralnych — oraz — rekultywacja — terenów poeksploatacyjnych~~

~~Złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin⁹³. Eksploatacja winna być prowadzona zgodnie z obowiązującymi przepisami i warunkami koncesji, bez naruszania wartości przyrodniczych obszaru miasta.~~

- ~~• Na terenie miasta prowadzona jest obecnie i kontynuowana będzie eksploatacja złóż:
  - ~~– kruszywa naturalnego Wolica I, Brzegi II, Brzegi III,~~
  - ~~– surowców ilastych ceramiki budowlanej Bonarka — Łagiewniki i Zesławice,~~
  - ~~– wód leczniczych Mateczny i Swoszowice,~~~~
- ~~• Istnieje możliwość podjęcia eksploatacji złoża Brzegi.~~
- ~~• Wskazane jest uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego możliwości poszerzenia prowadzonej obecnie eksploatacji kruszywa naturalnego w Brzegach (na granicy gminy Kraków i Wieliczka) oraz w Wolicy, we wschodniej części miasta, dla zapewnienia zaplecza surowcowego dla miasta. W opracowaniach ekofizjograficznych, sporządzanych dla potrzeb planów miejscowych tych rejonów, należy określić obszary występowania zasobów perspektywicznych kruszywa naturalnego.~~
- ~~• Nie przewiduje się:
  - ~~– eksploatacji złoża wapieni Wzgórza św. Piotra — ze względu na znaczenie tego obszaru w systemie przyrodniczym miasta i lokalizację złoża w obrębie Jurajskich Parków Krajobrazowych. Zgodnie z Planem ochrony ZJKP (zatwierdzonym Rozporządzeniem Wojewody Krakowskiego z dnia 15.10.1998 r.) wprowadzającym zakaz eksploatacji surowców mineralnych na terenie parków w lasach, eksploatacja złoża z uwagi na pokrycie jego obszaru drzewostanem o charakterze leśnym nie może być brana pod uwagę.~~
  - ~~– eksploatacji złoża kruszywa naturalnego Nowa Huta — Zalew (na obszarze złoża planowane jest z inicjatywy miasta utworzenie użytku ekologicznego, z uwagi na występujące tu wartości przyrodnicze ekosystemów łąkowych, cenne siedliska roślinne i gatunki zwierząt).~~~~
- ~~• Należy obejmować rekultywacją wyeksploatowane części złoża, co aktualnie dotyczy złóż: Bonarka — Łagiewniki, Zesławice, Brzegi II, Brzegi III, Wolica (eksploatacja zakończona) i Wolica I. Na terenach eksploatacji kopalin kierunki rekultywacji powinny być dostosowane do charakteru złoża i wyrobiska poeksploatacyjnego. Dla kopalin wydobywanych spod wody właściwy będzie kierunek zagospodarowania wodny, wodno — leśny, wodno — rekreacyjny lub rybacki. Dla pozostałych złóż kierunek rekultywacji powinien być nastawiony na utworzenie i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych jako leśnych i zielonych, w tym także z funkcjami rekreacyjnymi. Rekultywację terenów poeksploatacyjnych należy prowadzić zgodnie z wymaganą decyzją.~~
- ~~• Włączyć zrekultywowane tereny poeksploatacyjne w system działań integracyjnych środowiska kulturowego i przyrodniczego.~~
- ~~• Wykorzystać powstałe wskutek eksploatacji złóż kopalin zbiorniki wodne dla ukształtowania ośrodków rekreacyjnych.~~
- ~~• W związku z zakończeniem eksploatacji złoża soli kamiennej na terenie górniczym „Barycz” prowadzona jest likwidacja zakładu górniczego zgodnie z „Projektem likwidacji kopalni otworowej Barycz”. Prace są prowadzone na podstawie planu ruchu zatwierdzonego przez Okręgowy Urząd Górniczy i polegają na likwidacji otworów eksploatacyjnych oraz podsadzaniu podziemnych komór, a także zabezpieczeniu terenu przed skutkami osiadań. Będą kontynuowane do 2031 r. Ustalono kierunki rekultywacji~~

⁹³ art.125 ustawy Prawo ochrony środowiska

~~gruntów jako: leśny, łąkowo-wodny, z terenami zieleni z roślinnością niską, rolno-likwidowany teren górniczy wykorzystywany jest do rozbudowy wysypiska, z dopuszczeniem lokalizacji w jego obrębie inwestycji funkcjonalnie związanych z wysypiskiem.~~

- ~~• Wskazane jest opiniowanie w Okręgowym Urzędzie Górniczym projektowanych inwestycji na terenie byłego obszaru górniczego „Barycz”, z uwagi na możliwość kolizji z pracami prowadzonymi na podstawie „Planu Ruchu Oddziału Górniczego Eksploatacji Otworowej „Barycz” w likwidacji”.~~
- ~~• Wymagane jest zaostrzenie zasad ochrony złóż kopalin, polegające na przeciwdziałaniu trwałemu zagospodarowaniu obszarów udokumentowanych zasobów, które wykluczyłoby w przyszłości ich wydobycie. Celowe jest również uwzględnienie zasad racjonalnej gospodarki złożem, celem umożliwienia wykorzystania całości udokumentowanej kopaliny.~~

~~Zgodnie z ustawą z 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze, dla terenów górniczych sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, który powinien zapewniać: wykonanie uprawnień określonych w koncesji, bezpieczeństwo publiczne, ochronę środowiska, w tym obiektów budowlanych.~~

Ochrona i korzystanie z wód

Wody powierzchniowe

Główne kierunki działań na rzecz ochrony i właściwego wykorzystania wód to:

- poprawa jakości wód Wisły i jej dopływów,
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- ochrona obrzeży cieków jako niezbędnego filtra biologicznego,
- zachowanie i ochrona istniejącej sieci wodnej naturalnej i sztucznej oraz zbiorników wodnych i stawów,
- ochrona znajdujących się na obszarze miasta zbiorników wodnych wraz z obrzeżami - zagospodarowanie i wykorzystanie do celów rekreacyjnych (kąpieliska, ośrodki sportów wodnych, wędkarstwo),
- ~~• utrzymanie czystości wód w zbiornikach powierzchniowych na obecnym poziomie (Bagry, Przylasek Rusiecki, Zakrzówek),~~
- ~~• konsekwentne i systematyczne wdrażanie zasad ochrony w strefach ochrony ujęć wód powierzchniowych rzek zaopatrujących miasto Kraków w wodę.~~

Realizując powyższe zadania należy kierować się następującymi wskazaniem, wynikającymi z ustawy Prawo wodne:

- należy stosować ograniczenia, zakazy i nakazy wynikające z ustawy Prawo wodne, jak również z decyzji administracyjnych,
- budowa urządzeń do zaopatrzenia w wodę winna być realizowana jednocześnie z rozwiązaniem gospodarki ściekowej,
- sieć kanalizacyjna dla ścieków komunalnych winna być zakończona zbiorowymi oczyszczalniami ścieków, indywidualne oczyszczalnie ścieków dopuszcza się jedynie na obrzeżach miasta o zabudowie rozproszonej, gdzie wskaźnik zaludnienia jest niski. Kraków winien być wyposażony w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych zakończone oczyszczalniami ścieków w terminie do 31 grudnia 2010r - zgodnie z ustaleniami krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (art. 43 i 208 ustawy Prawo wodne).

- należy kojarzyć rozbudowę lokalnych sieci kanalizacji opadowej z tzw. małą retencją, ze względu na potrzebę ochrony wrażliwych terenów (o dużych spadkach z tendencjami do osuwisk) przed gwałtownymi opadami i lokalnymi podtopieniami.

~~Dla umożliwienia likwidacji nieprzewidzianego zanieczyszczenia wód Wisły (w przypadku awarii przemysłowych lub komunikacyjnych), w szczególności toksycznymi środkami przemysłowymi, określono (w porozumieniu z WKPSP oraz MKPSP) lokalizację „pól operacyjnych” dostępnych dla specjalistycznych jednostek w rejonach:~~

- ~~— stopnia „Dąbie”;~~
- ~~— pomiędzy mostem „Wandy” a Yacht Clubem;~~
- ~~— stopnia „Kościuszek”;~~
- ~~— ujścia Rudawy do Wisły.~~

~~Przy sporządzaniu planów miejscowych obejmujących m.in. te rejon wskazane jest utrzymanie i zapewnienie warunków terenowych i komunikacyjnych dostępności tych pól dla jednostek ratownictwa.~~

~~Poprawa jakości wód powierzchniowych wymaga działań ponadlokalnych i to zarówno na obszarze woj. małopolskiego, jak również na szczeblu międzywojewódzkim.~~

~~Niezbędna jest współpraca z samorządami gmin, na terenach których ustanowione zostały strefy ochronne ujęć wód dla zaopatrzenia mieszkańców Krakowa w wodę, w celu poprawy jakości ujmowanych wód.~~

~~Wskazane jest podjęcie działań, we współpracy z samorządami gmin sąsiednich, mających na celu stworzenie bazy dla rekreacji wodnej, rekompensującej zakaz korzystania z wód Zbiornika Dobrezyckiego do celów rekreacyjnych.~~

~~Z uwagi na fakt, że Wisła jest rzeką tranzytową do Krakowa dopływają wody nadmiernie zanieczyszczone przez substancje mineralne z zasolonych wód kopalnianych z górnośląskich kopalni węgla kamiennego. Dlatego celowe jest nawiązanie współpracy z województwem śląskim i przedsięwzięcie zintegrowanych działań na rzecz ochrony wód Wisły.~~

~~Powyższe działania powinny być spójne z ustaleniami planów dotyczących gospodarowania wodami, opracowywanymi w oparciu o ustawę Prawo wodne.~~

~~Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie podjął kroki zmierzające do opracowania planu gospodarowania wodami na obszarze górnej Wisły i warunków korzystania z wód regionu wodnego. Na etapie przygotowania, a także realizacji tego planu niezbędne jest powiązanie gospodarki wodnej ze strategią rozwoju i planem zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego. Wynikające z tych dokumentów warunki i ograniczenia powinny być uwzględnione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.~~

Wody podziemne

~~Celem skutecznej ochrony jakości i zasobów wód zbiorników: GZWP nr 451, GZWP nr 450, GZWP nr 326 niezbędne jest:~~

- ~~• opracowanie dokumentacji hydrogeologicznych, zawierających m.in. projekty obszarów ochrony zbiorników wód podziemnych, które będą podstawą polityki ochrony oraz gospodarowania zasobami wód podziemnych (w przypadku zbiornika GZWP 451 niezbędna jest współpraca z gminami Wieliczka, Niepołomice i Kłaj)~~
- ~~• określenie zasad ochrony GZWP wraz z ograniczeniami zagospodarowania na tych terenach;~~
- ~~• wdrażanie zasad ochrony w ustanowionych strefach ochrony ujęć wód podziemnych.~~

Wody lecznicze

Głównym zadaniem w zakresie ochrony wód leczniczych jest:

- ~~ustanowienie stref ochronnych ujęć wód leczniczych w Swoszowicach w oparciu o istniejący projekt,⁹⁴~~
- ~~wdrażanie zasad ochrony na obszarach leżących w wyznaczonych strefach,~~
- ~~udokumentowanie nowych zasobów wód leczniczych we współpracy z gm. Mogilany i dążenie do utworzenia zespołu uzdrowisk Swoszowice-Lusina,~~
- ~~rezerwacja terenów pod zabudowę uzdrowską,~~
- ~~określenie obszarów zasilania złoża wód leczniczych Mateczny – opracowanie dokumentacji hydrogeologicznej,~~
- ~~objęcie terenu górniczego Swoszowice i Mateczny miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, których ustalenia zapewniają:~~
  - ~~wdrażanie zasad ochrony na obszarach leżących w zaprojektowanych lub ustanowionych strefach ochronnych ujęć wód leczniczych, terenach ochrony uzdrowskiej i obszarach górniczych Swoszowice i Mateczny,~~
  - ~~minimalizację konfliktów między funkcjami mieszkaniowymi i usługowymi,~~
  - ~~ograniczenie zagrożeń ilości i jakości zasobów wód leczniczych spowodowanych wykorzystaniem i zainwestowaniem terenu,~~
  - ~~wysoki udział terenów zieleni,~~
  - ~~kształtowanie wysokich walorów krajobrazowo-estetycznych,~~
- ~~stosowanie rozwiązań technicznych tras i obiektów drogowych zabezpieczających przed powstawaniem zagrożeń wód leczniczych,~~
- ~~wzrost zalesień w oparciu o opracowanie dla terenu górniczego Swoszowice projektu regulacji granicy rolno-leśnej z uwzględnieniem potrzeb wynikających z ochrony wód leczniczych i rozwoju funkcji uzdrowskich.~~

Ochrona przed powodzią

Poprawę skuteczności zabezpieczenia Krakowa przed powodzią i jej negatywnymi skutkami należy realizować poprzez stosowanie ustaleń i zaleceń wynikających z Lokalnego Planu Ograniczania Skutków Powodzi i Profilaktyki Powodziowej, a w szczególności:

- ~~kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie infrastruktury przeciwpowodziowej (art. 85 ustawy prawo wodne), a także kanałów ulgi,~~
- ~~tworzenie możliwości realizacji zbiorników małej retencji na obszarze miasta **lub gmin ościennych** w celu ochrony przed powodzią zagospodarowanych dolin cieków znajdujących się na terenie Krakowa,~~
- ~~kontynuację inwestycji obwałowań na obszarze Miasta (od stopnia wodnego „Kościuszk” do stopnia „Dąbie”) oraz modernizację obwałowań na wschód od stopnia „Dąbie”,~~
- ~~zabezpieczenie rezerwy terenowej dla planowanego „Kanału Krakowskiego” a także polderów zalewowych „Góra Grodzisko” (poj. 4,39 mln m³) oraz „Kraków” (poj. 1,96 mln m³); poldery te, położone na obszarze Miasta wchodzi wraz z 3-ma polderami położonymi powyżej Krakowa w skład systemu pozwalającego wg szacunków obniżyć falę powodziową o ca 40 cm,~~
- ~~wspieranie działań o zasięgu ponadlokalnym, związanych z budową zbiornika Świnna Poręba a także innych zbiorników retencyjnych, usytuowanych w zlewni Wisły powyżej Krakowa, mających wpływ na zmniejszenie zagrożenia powodziowego Miasta,~~

⁹⁴ Radwan J., Porwicz B., Mądry J., Kowalski J., 1997 – Dokumentacja hydrogeologiczna obszarów alimentacji złoża wód leczniczych „Swoszowice”. Przedsiębiorstwo Geologiczne S.A. w Krakowie.

- zapewnienie właściwego poziomu retencji wód opadowych przez zwiększenie powierzchni czynnej biologicznie w obszarach zabudowanych, w tym zwłaszcza na powierzchniach dużych parkingów (~~np. wielkopowierzchniowych obiektów handlowych~~);
- stosowanie ograniczeń (zakazów) wynikających z ustawy prawo wodne (art. 83 i 85) dotyczących wykonywania na wale przeciwpowodziowym lub w jego pobliżu, albo na obszarze bezpośredniego zagrożenia powodzią robót lub innych czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią,
- przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi należy przeprowadzać analizy ograniczeń zabudowy terenów zalewowych wodą $Q_{1\%}$ w oparciu o Lokalny Plan Ograniczania Skutków Powodzi i Profilaktyki Powodziowej. W szczególności dotyczy to ograniczeń realizacji budownictwa mieszkaniowego wysokiej intensywności oraz obiektów mogących stanowić zagrożenie (np. magazyny chemiczne, obiekty gospodarki odpadami itp.). W planowaniu miejscowym należy tworzyć formalno-prawne podstawy dla przekształcenia istniejącej zabudowy, w szczególności mieszkaniowej, położonej na obszarach narażonych na zalanie. Na terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi $Q_{1\%}$ plany miejscowe powinny ustalać między innymi:
  - obszary wymagające wykluczenia zabudowy oraz wykonywania robót i czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią (art. 83 ust 1 i 2 ustawy prawo wodne) tj. tereny bezpośredniego zagrożenia, położone pomiędzy linią brzegową i linią wałów, a także nieobwałowane doliny rzeczne narażone na niebezpieczeństwo powodzi,
  - zasady lokalizacji i ochrony obiektów użyteczności publicznej,
  - ograniczenia lokalizacji obiektów, które mogą stanowić zagrożenie w przypadku powodzi, w szczególności obiektów znacząco wpływających na środowisko,
  - zasady rozwiązań technicznych w obiektach lokalizowanych w strefach zagrożenia,
  - zasady zabezpieczania infrastruktury technicznej.

Ochrona powietrza

Do głównych zadań mających na celu poprawę jakości powietrza należy:

- ograniczenie niskiej emisji ze spalania węgla w piecach domowych i lokalnych kotłowniach, z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania (np. Gminny lub Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej). Przy ogrzewaniu budynków, jako priorytet należy stosować podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, ogrzewanie elektryczne lub wykorzystywać paliwa sprzyjające środowisku.
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia zanieczyszczeń pochodzenia komunikacyjnego.

Sieć monitoringu powietrza powinna nadal stanowić istotne narzędzie planistyczne, pozwalające na wytypowanie obszarów w różnym stopniu zanieczyszczonych. Od jakości parametrów powietrza będzie uzależniony rozwój terenów mieszkaniowych w obszarze tras komunikacyjnych i zakładów przemysłowych.

Ochrona przed hałasem

Zasadniczym zadaniem, mającym na celu poprawę klimatu akustycznego Krakowa, jest zmniejszenie uciążliwości komunikacyjnych. Działania należy podejmować w dwóch kierunkach:

- ograniczenie hałasu u źródła poprzez:
  - przerzucanie ruchu tranzytowego na arterie położone z dala od zabudowy,
  - eliminowanie ciężkiego transportu z centrum miasta,

- optymalizowanie prędkości strumienia pojazdów,
- zwiększenie płynności ruchu przez budowę obszarowego systemu sterowania ruchem,
- poprawę stanu nawierzchni dróg,
- rozbudowę ekologicznych form transportu - ścieżki rowerowe,
- tworzenie priorytetów dla komunikacji publicznej, a w związku z tym stymulowanie zmiany podziału zadań przewozowych w kierunku zwiększenia udziału podróży odbywanych komunikacją publiczną,
- rozbudowę istniejącego układu drogowego, dającego możliwość zmiany organizacji ruchu.
- eliminacja uciążliwości hałasowej na drodze jego propagacji poprzez:
  - odpowiednie kształtowanie przestrzeni w terenach przyległych do systemów transportowych,
  - właściwe projektowanie zabudowy mieszkaniowej (np. z linią garaży od strony drogi, pełniących w ten sposób rolę ekranu akustycznego)
  - budowę ekranów akustycznych, których stosowanie należy jednak ograniczyć do tych miejsc, w których poprawa klimatu akustycznego innymi metodami nie będzie możliwa.

Przy realizacji powyższych zadań należy kompleksowo podchodzić do zagadnień dotyczących rozwoju układu sieci transportowych, w tym poprzez właściwe kształtowanie przestrzeni publicznych i powiększania terenów zielonych w obszarach przyległych.

Uściślenie rozwiązań i parametrów elementów głównego układu sieci transportowych, w tym także szczegółowe warunki realizacji w zakresie ochrony środowiska, powinny być ustalone w ramach miejscowych planów sporządzanych szczególnie dla potrzeb tego układu.

Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wyznaczając tereny o różnych funkcjach lub różnych zasadach zagospodarowania, należy każdorazowo wskazać, które z nich należą do poszczególnych rodzajów terenów zróżnicowanych ze względu na poziom hałasu⁹⁵, z uwzględnieniem informacji dotyczących stanu akustycznego Krakowa, zawartych w mapie akustycznej i opracowanym w oparciu o nią programie ochrony środowiska przed hałasem.

Kształtowanie warunków aerosanitarnych

Kształtowanie korytarzy przewietrzania miasta.

Celem kształtowania korytarzy przewietrzających w mieście jest przeciwdziałanie:

- stagnacji powietrza na rzecz polepszania wentylacji miasta,
- gromadzeniu i narastaniu warstw zanieczyszczonego powietrza (w tym również napływającego spoza granic administracyjnych miasta) na rzecz rozcieńczenia i rozpraszania zanieczyszczeń w atmosferze,
- występowaniu zjawiska wyspy ciepła i stresu termicznego,
- deficytowi tlenu w atmosferze.

Kształtowanie warunków przewietrzania miasta wymaga:

- zachowania wyznaczonych obszarów otwartych tworzących system przyrodniczy,
- uwzględnienia w ustaleniach planów zagospodarowania przestrzennego warunków dotyczących standardów zagospodarowania na terenach wyodrębnionych korytarzy przewietrzających dotyczących zakazu lokalizacji obiektów będących źródłem zanieczyszczeń powietrza oraz utrzymania 70-80% powierzchni zabudowywanych działek jako biologicznie czynnej. Ponadto w poszczególnych korytarzach niezbędne jest:

---

⁹⁵ art.114 ustawy Prawo ochrony środowiska

- ~~Dolina Wisły:~~
  - ~~— kształtowanie zespołów zieleni niskiej z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z zagrożenia powodziowego;~~
- ~~Dolina Rudawy:~~
  - ~~— dominacja zieleni niskiej;~~
- ~~Dolina Prądnika:~~
  - ~~— zakaz lokalizacji zabudowy wysokiej;~~
  - ~~— orientowanie budynków dłuższą osią wzdłuż osi doliny;~~
  - ~~— zakaz zagęszczania zabudowy istniejącej;~~
- ~~Dolina Dłubni:~~
  - ~~— kształtowanie zespołów zieleni z dużym udziałem zieleni niskiej;~~
- ~~Dolina potoku Kościelnickiego i Kościelnicki Stok:~~
  - ~~— kształtowanie zespołów zieleni z dużym udziałem zieleni niskiej;~~
- Dolina Wilgi:
  - kształtowanie zespołu zieleni z udziałem zieleni niskiej, także wzdłuż jej dopływów,
  - orientowanie budynków dłuższą osią równoległe do przeważającej cyrkulacji powietrza,
- ~~Dolina Serafy z Malinówką:~~
  - ~~— orientowanie budynków dłuższą osią równoległe do przeważającej cyrkulacji powietrza;~~
  - ~~— zakaz zabudowy wysokiej;~~
  - ~~— utrzymanie 70-80% powierzchni działek jako biologicznie czynnej;~~
- ~~Obniżenie Toń:~~
  - ~~— zakaz lokalizacji zabudowy wysokiej;~~
- ~~Obniżenie Rozrywka — Wyżyny:~~
  - ~~— utworzenie jednego ciągu zieleni z obszarów dolin Rozrywki i ogrodów działkowych;~~
- ~~Obniżenie Pychowiekie:~~
  - ~~— zakaz wprowadzania zabudowy wysokiej;~~
  - ~~— ograniczanie wprowadzania zieleni wysokiej;~~
- ~~Obniżenie Kobierzyńsko-Kurdwanowskie:~~
  - ~~— kształtowanie zieleni izolacyjnej wzdłuż autostrady;~~
  - ~~— kształtowanie zabudowy równoległe do przeważającej cyrkulacji powietrza.~~
- ~~Podejmowanie starań o korektę przebiegu korytarza powietrznego nalołów na lotnisko Balice.~~

Obniżenie uciążliwości obiektów.

Polityka ograniczenia uciążliwości obiektów obejmuje:

- podejmowanie kompleksowych działań inwestycyjnych i prawnych w stosunku do obiektów istniejących, ~~ze szczególnym uwzględnieniem HTS, dla osiągnięcia poziomu uciążliwości tego zakładu pozwalającego na likwidację strefy ochronnej HTS,~~
- formułowanie w ustaleniach planów zagospodarowania przestrzennego warunków zabudowy i zagospodarowania uniemożliwiających powstawanie obiektów uciążliwych,
- wyznaczenie stref ograniczonego użytkowania dla tras komunikacyjnych oraz obiektów infrastruktury technicznej i komunalnej i dostosowanie sposobu zagospodarowania do warunków obowiązujących w strefach.

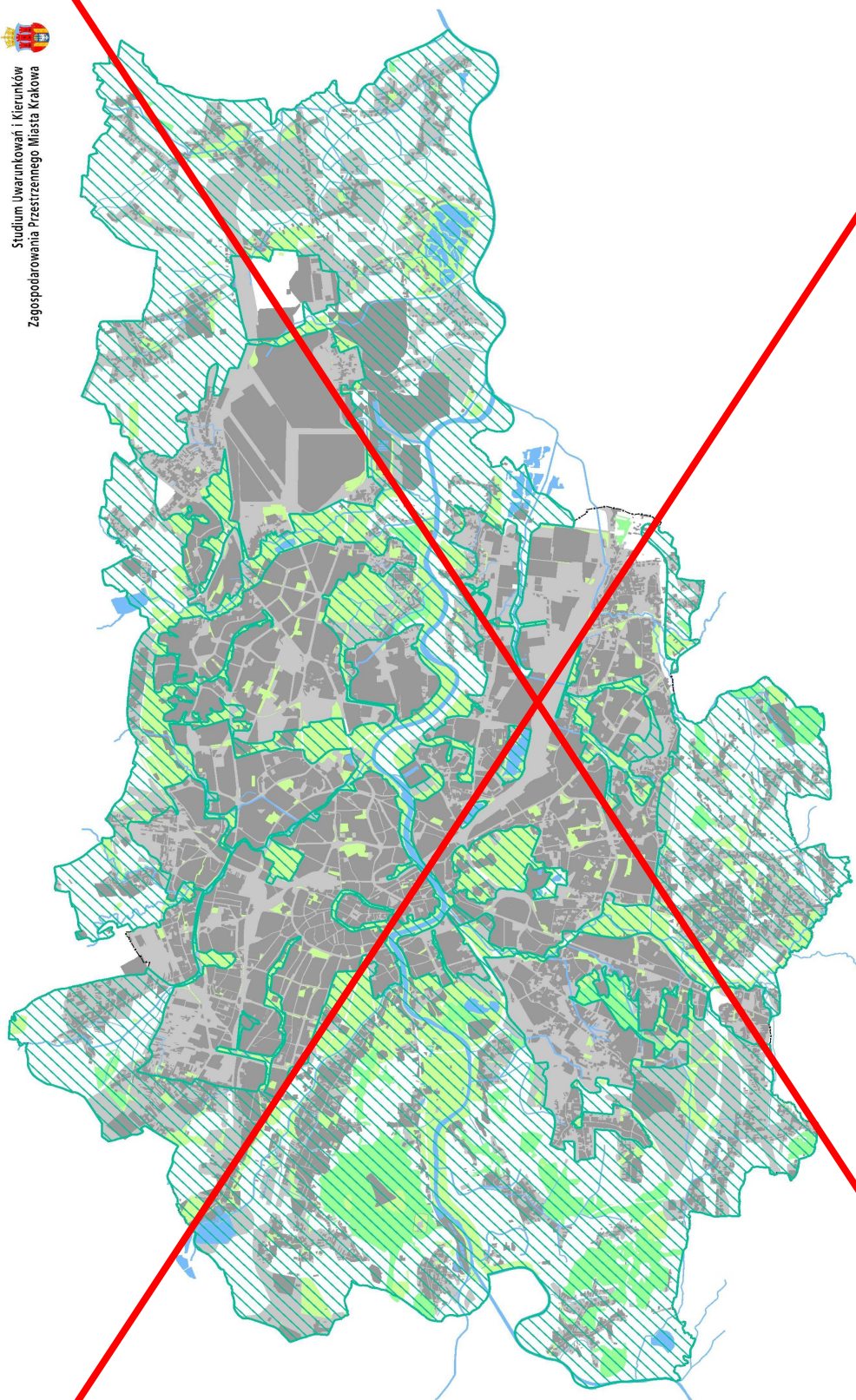
Rolnicza przestrzeń produkcyjna

~~Wyznacza się obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej potencjalnie przydatnej dla prowadzenia działalności rolniczej. W obrębie tego obszaru polityka przestrzenna uwzględniać będzie potrzebę: ochrony zwartych kompleksów terenów rolnych o wysokich wartościach bonitacyjnych do produkcji rolnej, oraz zmiany przeznaczenia terenów rolnych o niższych wartościach pod zalesienie.~~

Wskazania dla planowania miejscowego, programów i polityk operacyjnych.

- ~~nie należy lokalizować przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na obszarach objętych ochroną na podstawie przepisów szczególnych (rezerwaty przyrody, użytki ekologiczne, parki krajobrazowe, tereny uzdrowisk, parki wpisane do rejestru zabytków, obszary stref ochronnych ujęć wód);~~ na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią oraz wzdłuż dolin rzecznych, jak również na obszarach cennych przyrodniczo, a nie objętych ochroną prawną, parkach miejskich nie wpisanych do rejestru zabytków i kompleksów leśnych. Podejmowanie jakichkolwiek przedsięwzięć na obszarach objętych ochroną prawną na mocy ustawy o ochronie przyrody regulowane jest w poszczególnych aktach prawnych o ustanowieniu każdej z tych form ochrony indywidualnie,
- ~~nie dopuszczać do lokalizowania w najbliższym otoczeniu terenów i obiektów o największych wartościach przyrodniczych, krajobrazowych i ekologicznych, wszelkich form użytkowania terenu zagrażających równowadze środowiska.~~
- ~~prorowadzenie wyprzedzającego rozpoznania podłoża budowlanego dla prac planistycznych, celem udokumentowania obszarów o niekorzystnych (utrudniających budownictwo) i korzystnych warunkach zabudowy, z jednoczesnym uwzględnieniem występowania złóż surowców mineralnych na peryferiach miasta, na obszarach nie odgrywających znaczenia w systemie przyrodniczym miasta, w odległości od terenów zurbanizowanych pod kątem zabezpieczenia zaplecza surowcowego dla budownictwa;~~
- ~~w przypadku stwierdzenia braku możliwości dotrzymania standardów jakości środowiska - poza terenami oczyszczalni ścieków, składowiska odpadów komunalnych, kompostowni, tras komunikacyjnych, lotniska, linii i stacji elektroenergetycznych oraz instalacji radiokomunikacyjnej, radionawigacyjnej i radiolokacyjnej - tworzone będą obszary ograniczonego użytkowania. Aktualnie przedstawiono obszar ponadnormatywnego oddziaływania autostrady A-4 tj. III strefę uciążliwości o zasięgu 150 m, ustaloną decyzją ULA, a także strefę ochronną wysypiska odpadów komunalnych w Baryczy o zasięgu 500m, ustaloną decyzją dla Etapu II (tj. aktualnego obszaru wysypiska) oraz planowaną strefę dla Etapu III o zasięgu 500m. Jeżeli oddziaływanie tych inwestycji nie zostanie ograniczone lub wyeliminowane środkami technicznymi lub organizacyjnymi, wówczas powinien zostać utworzony dla nich obszar ograniczonego użytkowania, a wynikające z niego zasady winny być uwzględniane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i w decyzjach o WZiZT.~~

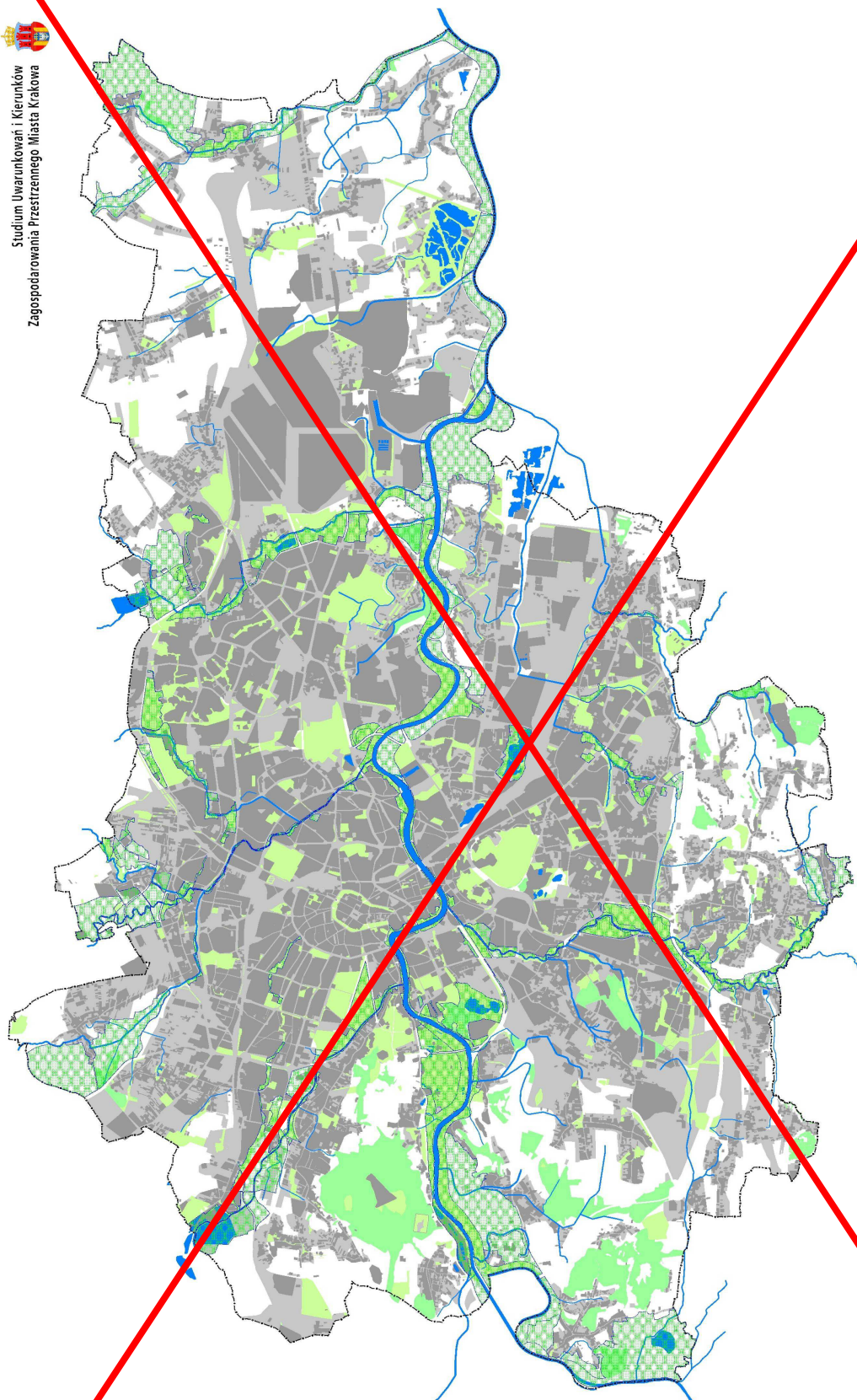

- granice miasta
- ▒ tereny przeznaczone do zabudowy i zainwestowania
- ▒ tereny zabudowane i zainwestowane
- ▒ ciek i zbiorniki wodne
- ▒ lasy
- ▒ teren urządzony (parkowa, ogrodowa, forteczna, skwery, zieleńce)
- ▒ strefa kształtowania systemu przyrodniczego

**STREFA KSZTAŁTOWANIA
SYSTEMU PRZYRODNICZEGO**

SYSTEM PARKÓW REZERWNYCH

planowane parki, rzecze (zieleń urządzona i częściowo urządzona)

- granicz miasta
- tereny przeznaczone do zabudowy i zainwestowania
- tereny zabudowane i zainwestowane
- cieki i zbiorniki wodne
- lasy
- zieleń urządzona (parkowa, ogrodowa, fortecza, skwery, zieleńce)

4.5. Rozwój i modernizacja zasobów mieszkaniowych i infrastruktury społecznej

Jednym z najważniejszych czynników, mających zasadniczy wpływ na rozwój ogólny miasta i decydujących o atrakcyjności jego wizerunku - są warunki życia codziennego, które zależą w szczególności od rozwoju funkcji mieszkaniowej i infrastruktury społecznej, nadążających za zwiększającymi się potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców.

Na rozwój funkcji mieszkaniowej, który winien stanowić istotny priorytet, Miasto może wpływać dwojako: jako właściciel i zarządca części zasobów mieszkaniowych oraz jako podmiot samorządu terytorialnego stymulujący działania sprzyjające temu rozwojowi.

W każdej z tych ról za podstawowe cele Miasta należy uznać:

- poprawę standardów i warunków życia w zabudowie istniejącej,
- rozwój nowego budownictwa mieszkaniowego

Główne kierunki rozwoju funkcji mieszkaniowej i infrastruktury społecznej to:

- tworzenie warunków dla poprawy standardów i warunków życia zarówno w tradycyjnie kształtowanej zabudowie miejskiej ~~jak i w zespołach zabudowy blokowej – poprzez programy rewitalizacji i rehabilitacji,~~
- powiększenie zasobu mieszkań komunalnych (w tym socjalnych), poprzez wykorzystanie własnych gruntów i obiektów oraz inwestycje publiczno-prywatne,
- stymulowanie rozwoju funkcji mieszkaniowej poprzez animowanie działań mających na celu zwiększenie zdolności inwestowania innych podmiotów na rzecz tworzenia i modernizacji zasobów mieszkaniowych,
- stymulowanie rozwoju funkcji mieszkaniowej poprzez wyznaczenie nowych terenów mieszkaniowych, przewidzianych do objęcia planami miejscowymi,
- uzyskanie zarówno w zespołach nowej zabudowy mieszkaniowej jak i w istniejącej tkance miejskiej właściwych wskaźników dostępu do infrastruktury społecznej
- osiągnięcie następujących wskaźników mieszkaniowych na terenie Krakowa⁹⁶:

	wskaźnik kierunkowy
liczba mieszkań/1000 mieszkańców	400,0
liczba osób/1 mieszkanie	2,50
ilość m ² mieszkania/1 mieszkańca	28,0
ilość gosp. domowych/100 mieszkań	100

⁹⁶ Wszystkie wskaźniki podane w tekście (nie opatrzone odrębnymi przypisami) dotyczące mieszkań i infrastruktury społecznej mają charakter postulatywny. Ze względu na brak odpowiednich przepisów przyjęto je w oparciu o analizy uwzględniające m.in.: standardy życia w miastach europejskich, wskaźniki stosowane w dawnych „jednostkach sąsiedzkich”, informacje zawarte w dostępnych publikacjach, w tym: Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej: „Człowiek i środowisko” nr 1-2 z 1998r „Standardy urbanistyczne”, „Zmiany jakości przestrzeni dużych miast w Polsce- Mierniki i metoda oceny”

Rozwój i modernizacja zasobów mieszkaniowych

Działania Miasta jako właściciela i zarządcy budynków mieszkalnych oraz gruntów przeznaczanych na cele mieszkaniowe

Kierunkiem działania Miasta jest takie gospodarowanie mieniem własnym, by efektywnie wykorzystywać istniejące zasoby dla podniesienia ich jakości i wartości rynkowej oraz dla zapewnienia mieszkania tym, którzy nie są w stanie pomóc sobie sami (w tym: najuboższymi warstwom ludności, młodym niezamożnym małżeństwom, mieszkańcom zasobów prywatnych, którzy utracą mieszkania w najbliższych latach).

Dla poprawy standardów i warunków życia w zabudowie istniejącej przyjmuje się działania:

- prowadzenie bieżących prac remontowych i adaptacyjnych,
- działania na rzecz obniżania kosztów związanych ze zużyciem mediów (opracowanie programów termorenowacyjnych, wprowadzanie liczników w ramach przeprowadzanych remontów),

Dla powiększenia zasobów mieszkań komunalnych przyjmuje się działania:

- w zamian za uzyskiwanie mieszkań - wchodzenie aportem gruntowym do TBS-ów budujących tanie mieszkania na wynajem,
  - adaptacje części komunalnych obiektów usługowych, nie przynoszących spodziewanego zysku - na cele mieszkaniowe – gdy pozwala na to struktura obiektu,
  - adaptacje części strychów w budynkach komunalnych na cele mieszkalne – gdy pozwala na to struktura obiektu,
  - wykorzystanie części własnych gruntów pod budowę zespołów mieszkaniowych komunalnych.
- ~~Wyznacza się obszary do realizacji budownictwa komunalnego, stanowiące własność Miasta Krakowa położone w rejonach:~~
    - ~~ulic Kolistej i Lubostroń ok. 8,2 ha,~~
    - ~~ulic Sąsiedzkiej i Zalesie ok. 6,0 ha~~

~~Celem wyznaczenia tych obszarów jest – w szczególności – konieczność zapewnienia mieszkań tym mieszkańcom Krakowa, którzy mogą zostać ich pozbawieni w ciągu najbliższych dwu lat – (3.2.3. Zasoby i tereny mieszkaniowe oraz infrastruktura społeczna). Grunty te mogą być wykorzystane m.in. pod tanie budownictwo modelowe: ekologiczne i energooszczędne, w części można na nich realizować budownictwo socjalne.~~

Działania Miasta jako podmiotu samorządu terytorialnego stymulującego rozwój funkcji mieszkaniowej

Stymulowanie rozwoju funkcji mieszkaniowej wymaga podejmowania przez Miasto m.in. działań takich, jak: inicjowanie programów rehabilitacyjnych wybranych obszarów, promowanie inicjatyw lokalnych, podejmowanie szeregu akcji informacyjnych i konsultacji społecznych, przygotowywanie ofert inwestycyjnych, promocje rozwiązań innowacyjnych, w szczególności budownictwa o niskich kosztach inwestycyjnych i eksploatacyjnych, podejmowanie przedsięwzięć publiczno-prywatnych.

Miasto winno być animatorem działań mającym na celu zwiększenie zdolności inwestowania innych podmiotów na rzecz tworzenia i modernizacji zasobów mieszkaniowych.

Dla poprawy standardów i warunków życia w zabudowie istniejącej przyjmuje się następujące działania:

w zabudowie powstałej do 1945r. i w zespole zabudowy „starej” Nowej Huty

- ~~wspieranie właścicieli podejmujących działania mające na celu poprawę stanu technicznego i wartości istniejących mieszkań i budynków mieszkalnych, poprzez: remonty, wymiany infrastruktury technicznej, modernizacje mieszkań i poprawę ich funkcjonalności, sanacje wnętrz blokowych,~~
- ~~wprowadzenie odpowiednich regulacji ograniczających możliwości przekształcania (szczególnie w śródmieściu) istniejących mieszkań i budynków mieszkalnych na cele usługowe,~~
- ~~wspieranie powiększania zasobów mieszkaniowych przez nadbudowy i poprzez adaptacje powierzchni niemieszkalnych na cele mieszkalne: strychów, lokali usługowych,~~
- ~~sporządzenie programów rewitalizacji Kazimierza i Starego Podgórza~~

w zespołach osiedli wielorodzinnych z lat 60-80-tych

- ~~wspieranie spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych we wszelkich działaniach mających na celu podniesienie jakości istniejącej zabudowy, poprzez: remonty, termorenowacje, poprawę kolorystyki elewacji, modernizacje mieszkań i poprawę ich funkcjonalności, wymiany infrastruktury technicznej,~~
- ~~dokonanie analiz rezerw terenowych, w celu ich wykorzystania wyłącznie pod kątem potrzeb mieszkańców (nie dopuszczalne jest wyprzedawanie tych rezerw bez możliwości kontrolowania przyszłego sposobu zagospodarowania) — działania te winny być poprzedzone konsultacjami społecznymi,~~
- ~~wspieranie inicjatyw adaptowania istniejących budynków i pomieszczeń niemieszkalnych, które nie spełniają już swoich funkcji na cele usługowe i kulturalne,~~
- ~~podnoszenie atrakcyjności użytkowej i estetyki osiedlowych przestrzeni publicznych, poprzez poszerzanie programu funkcjonalnego, kształtowanie małej architektury i zieleni, a także budowę miejsc parkingowych,~~
- ~~Wyznacza się obszary do sporządzenia projektów rehabilitacji dla osiedli:~~
  - ~~Azory,~~
  - ~~Prądnik Czerwony,~~
  - ~~Olsza II,~~
  - ~~Ugorek,~~
  - ~~Bieńczyce,~~
  - ~~Na Wzgórzach,~~
  - ~~Na Stoku,~~
  - ~~II Pułku Lotniczego,~~
  - ~~Podwawelskie,~~
  - ~~Dąbie,~~
  - ~~Na Kozłowie~~

~~Ze względu na szczególnie eksponowane położenie — typuje się Osiedle Podwawelskie do przeprowadzenia modelowej pilotowej operacji rehabilitacyjnej.~~

~~Dla przeprowadzenia działań rehabilitacyjnych Miasto powinno zapewnić: pomoc prawną i finansową, udostępnienie informacji, modernizację infrastruktury i pomoc w urządzaniu przestrzeni publicznych, renowację zasobów własnych jako zachęty dla innych inwestorów.~~

w zabudowie najnowszej

- zidentyfikowanie niezabudowanych terenów komunalnych w najbliższym sąsiedztwie, w celu ich wykorzystania wyłącznie pod kątem potrzeb mieszkańców - działania te winny być poprzedzone konsultacjami społecznymi.

Dla rozwoju funkcji mieszkaniowej przyjmuje się działania:

- dofinansowywanie realizacji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej na nowych terenach mieszkaniowych,
- wspieranie podmiotów budujących tanie mieszkania, pobudzanie odpowiednich inicjatyw inwestorskich,
- ~~poszukiwanie możliwości uzyskiwania dodatkowych powierzchni mieszkaniowych na „blokowiskach” w ramach rehabilitacji i przywracania układów zbliżonych do miejskich np. poprzez domykanie otwartych przestrzeni niższą zabudową usługowo-mieszkalną, wprowadzanie dachów z poddaszem mieszkalnym, etc.~~
- ~~Wyznacza się obszary intensyfikacji zabudowy mieszkaniowej do objęcia planami miejscowymi:~~
  - ~~— Górka Narodowa,~~
  - ~~— Pasternik (Bronowice),~~
  - ~~— Ruczaj: w obszarze mieszczą się tereny przeznaczone do realizacji budownictwa komunalnego, w tym socjalnego.~~~~W obszarach tych ilość gruntów niezabudowanych, które mogą być wykorzystane na cele mieszkaniowe szacuje się na ok. 340 ha.~~

Infrastruktura społeczna

Jednym z najważniejszych parametrów określających komfort życia jest dostęp do usług podstawowych w miejscu zamieszkania, poczucie bezpieczeństwa, możliwość wypoczynku i rekreacji.

Oświata

Ze względu na pełne zaspokojenie potrzeb oświatowych i prognozy demograficznej nie przewidującej zwiększenia przyrostu naturalnego, nie ma konieczności realizacji nowych obiektów oświatowych w zabudowie istniejącej.

Przyjmuje się następujące działania kierunkowe:

- dla zapewnienia prawidłowej opieki i warunków do nauczania dzieciom, należy wszystkie szkoły podstawowe i gimnazja wyposażać w świetlice i sale gimnastyczne,
- dla zapewnienia prawidłowej opieki i warunków do nauczania dla grupy ok. 300 osób w różnym wieku z niepełnosprawnościami sprzężonymi (ruchową i problemami rozwojowymi) ~~należy wspierać działania mające na celu realizację przez Fundację „Szkoła bez barier” szkoły przy ul. Balickiej, spełniającej specjalne warunki pod względem rozwiązań architektonicznych i wyposażenia.~~

Dla nowej zabudowy mieszkaniowej przyjmuje się następujące wskaźniki kierunkowe:

- izochrony (promienie) dojścia do placówek oświaty nie przekraczające odległości:

- żłobki	1000 m
- przedszkola	800 m
- szkoły podstawowe	800-1000 m
- gimnazja	800-1000 m
- licea	30-40 min.
- szkoły zawodowe i technika	30-50 min.

- wielkość placówek oświatowych:
  - żłobki 20 dzieci/oddział 1 dziecko/1 miejsce
  - przedszkola 20-25 dzieci/oddział 1 dziecko/1 miejsce
  - szkoły podstawowe 20-25 uczniów/klasę 1 zmiana
  - gimnazja 20-25 uczniów/klasę 1 zmiana
  - szkoły ponadgimnazjalne 25-30 uczniów/klasę 1 zmiana

Zdrowie i pomoc społeczna

Przyjmuje się następujące działania kierunkowe:

- modernizację części szpitali,
- zwiększenie ilości łóżek na oddziałach onkologicznych,
- kontynuację działań mających na celu zastępowanie działalności Domów Dziecka różnymi formami rodzinnej opieki zastępczej,
- zwiększenie ilości miejsc w domach pomocy społecznej dla osób starych,
- tworzenie nowych miejsc w domach pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie – tak, aby na 10 000 mieszkańców przypadało 14 miejsc⁹⁷,
- tworzenie ośrodków wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zwiększenia ilości miejsc w istniejących, tak, aby na 10 000 mieszkańców przypadało 18 miejsc⁹⁸,
- tworzenie mieszkań chronionych dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- modernizację istniejących obiektów przeznaczonych dla wszelkiego typu pomocy społecznej pod kątem spełnienia wymaganych standardów; wskaźniki kierunkowe izochron dojścia do placówek podstawowej służby zdrowia nie powinny przekraczać odległości 1800 – 2000 m,
- placówki podstawowej opieki zdrowotnej na terenie miasta powinny spełniać następujące wskaźniki zatrudnienia⁴:

świadczeniodawca (co najmniej jeden)	proponowana liczba osób objętych opieką zdrowotną
lekarz rodzinny lub lekarz podstawowej opieki zdrowotnej	2,5 tys. – 3,0 tys. ($\pm 10\%$)
lekarz pediatra zatrudniony w placówce podstawowej opieki zdrowotnej	1,2 tys. – 1,5 tys. ($\pm 10\%$)
lekarz ginekolog	10,0 tys. kobiet w wieku 15-49 lat ($\pm 10\%$)
pielęgniarka środowiskowa - rodzinna	2,5 tys. – 3,0 tys. ($\pm 10\%$)
położna środowiskowa - rodzinna	6,0 tys. kobiet w wieku 15-49 lat ($\pm 10\%$)
pielęgniarka środowiskowa w środowisku nauczania i wychowania	800 – 1000 uczniów ($\pm 10\%$)

Administracja i bezpieczeństwo publiczne

Przyjmuje się następujące działania:

- ~~utworzenie dwu dodatkowych jednostek ratowniczo-gaśniczych: w rejonie III Kampusu UJ i w rejonie osiedla Prądnik Czerwony;~~
- ~~poprawę stanu lokalowego części siedzib Rad Dzielnicowych.~~

Usługi podstawowe publiczne i komercyjne animujące codzienne życie mieszkańców w miejscu zamieszkania: kultura, handel, gastronomia, rzemiosło

⁹⁷ wg wskaźników przyjętych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

⁹⁸ j.w.

~~Problem uatrakcyjnienia miejsca zamieszkania poprzez wprowadzanie wymienionych wyżej funkcji jest szczególnie ważny w zespołach osiedli wielorodzinnych z lat 60–80. W osiedlach tych, stanowiących „sypialnie” miasta, brak atrakcyjnych lokali, kawiarni, klubów, miejsc spotkań, stanowi jeden z czynników powstawania problemów społecznych. Najpoważniejszym problemem jest wprawdzie zagospodarowanie wolnego czasu młodzieży, lecz nie można zapominać o innych grupach wiekowych, w tym w szczególności o ludziach „trzeciego wieku”.
Widzi się potrzebę stopniowego wykorzystywania na cele tego typu usług różnego rodzaju wolnych i zwalnianych obiektów i pomieszczeń.~~

Przyjmuje się następujące działania:

- zapewnienie możliwości korzystania z bibliotek osiedlowych wg wskaźników: 1 biblioteka/10 000 mieszkańców, przy wyposażeniu biblioteki w 3 000 woluminów/1000 mieszkańców,
- zapewnienie możliwości korzystania z placówek upowszechniania kultury typu: lokalne centrum kultury, kluby i inne - wg wskaźnika 8 000 mieszkańców na 1 placówkę,
- rezerwowanie w nowej zabudowie terenów i części parterów budynków mieszkalnych na cele usługowe,

Sport i rekreacja

Przyjmuje się następujące działania:

należy dążyć do osiągnięcia następujących wskaźników:

- zielen urządzona 15 – 18 m²/mieszkańca,
- tereny sportowe 5-7 m²/mieszkańca,
- zielen rekreacyjna 35-40 m²/mieszkańca

Wskaźniki kierunkowe określające możliwości organizowania imprez sportowych w skali Miasta, wg ilości obiektów winny osiągnąć wartości:

- ~~• stadiony 60 000 – 70 000 mieszkańców/1 obiekt,~~
- boiska sportowe 1 500 – 2 000 mieszkańców/1 obiekt,
- pływalnie kryte 35 000 - 40 000 mieszkańców/1 obiekt,
- ~~• lodowiska sztuczne kryte 250 000 – 300 000 mieszkańców/1 obiekt,~~
- korty tenisowe 25 000 – 30 000 mieszkańców/1 obiekt,
- ~~• hale sportowe 45 000 – 50 000 mieszkańców/1 obiekt,~~
- sale ćwiczeń 2 800 – 3 200/mieszkańców/1 obiekt

4.6. Rozwój systemu transportu

Rozwój zrównoważony w transporcie

Racjonalna polityka transportowa uwzględniać musi zapisaną w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zasadę zrównoważonego rozwoju. System transportu oparty o powyższą zasadę winien utrzymywać harmonię układu komunikacyjnego z jego otoczeniem przyrodniczym, kulturowym oraz społeczno-gospodarczym, polegającą na korzystaniu z istniejących zasobów w sposób umożliwiający ciągłość ich użytkowania i zachowania dla przyszłych pokoleń.

System transportowy powinien dążyć do równoprawności użytkowników ruchu: samochodów, komunikacji zbiorowej, rowerowej oraz pieszej - łagodząc konflikty i chroniąc interesy słabszego uczestnika ruchu; w równowadze powinny pozostawać funkcja ruchu i parkowania.

W dziedzinie transportu dla spełnienia warunków zrównoważonego rozwoju, konieczne jest nakładanie ograniczeń, osiąganie kompromisów, dokonywanie wyborów, a także kontrolowanie dostępności ruchu samochodowego do centralnych obszarów Miasta. Ograniczenia te powinny być rekompensowane dobrą obsługą środkami komunikacji zbiorowej oraz dogodnymi warunkami dla ruchu niezmotoryzowanego. Rozwój systemu komunikacji zbiorowej zależy bezpośrednio od poprawy standardu usług tej komunikacji, aby uczynić ją konkurencyjną w stosunku do komunikacji indywidualnej i aby mogła ona pełnić funkcje socjalne dla niezmotoryzowanych mieszkańców oraz substytucyjne wobec samochodu w strefach z ograniczeniami ruchu. Ważna jest także obniżka jednostkowych kosztów eksploatacji. Ponadto komunikacja zbiorowa stymuluje równowagę struktur przestrzennych, gospodarczych i transportowych oraz ich zdolność do rozwoju. Koordynacja polityki władz rządowych i samorządowych (Miasto Kraków, powiaty i Województwo Małopolskie) powinna zmierzać do zagwarantowania transportowi publicznemu atrakcyjności ekonomicznej i użytkowej.

W kształtowaniu polityki komunikacyjnej kluczowe znaczenie ma sterowanie podziałem zadań przewozowych w podróżach osób w mieście. Najbardziej zbliżone do filozofii zrównoważonego rozwoju są dwie przytoczone poniżej opcje.

Opcja o umiarkowanych ograniczeniach w użytkowaniu samochodu posiadająca cechy:

- Udział w podróżach: samochodów 30-35 %, komunikacja zbiorowa 65-70%.
- Konieczne ograniczenia dla ruchu samochodów, ~~zwłaszcza w śródmieściu.~~
- Umiarkowany zakres rozbudowy sieci drogowo-ulicznej, zorientowany na potrzeby komunikacji autobusowej oraz ruchów docelowo-źródłowych i tranzytowych (obwodnice).
- ~~Niewielki program rozbudowy parkingów w centrum.~~
- ~~Wskutek uspokojenia ruchu w centrum wyeliminowanie kongestii w śródmieściu, poprawa warunków środowiskowych i atrakcyjności komunikacji zbiorowej (priorytety w ruchu).~~
- Dość uciążliwe warunki środowiskowe na trasach wylotowych ze śródmieścia.
- Na ogół bez zagrożeń dla substancji kulturowej.

Opcja o znacznych ograniczeniach w użytkowaniu samochodu posiadająca cechy:

- Wysoki udział ruchu niezmotoryzowanego (ok. 40%).
- Udział samochodu w podróżach rzędu 20%, bardzo duże ograniczenia ruchu w śródmieściu, mała użyteczność samochodu.

- Skala rozbudowy sieci drogowo-ulicznej ograniczona do tras dla komunikacji zbiorowej (która przejmuje 80% ruchu zmotoryzowanego) oraz dla przeprowadzenia ruchu tranzytowego.
- Brak dogodnych powiązań samochodem dla relacji międzydzielnicowych.
- Budowa parkingów ograniczona do parkingów strategicznych w dzielnicach obrzeżnych.
- Komunikacja zbiorowa z szeroką ofertą przewozową (dość kosztowna), pozostająca w ostrym konflikcie z ruchem samochodowym.
- Warunki środowiskowe korzystne.

W rozwiązaniach dotyczących polityki transportowej, Studium rekomenduje opcję o umiarkowanych ograniczeniach, która oznacza nieznaczne - w stosunku do stanu istniejącego - zmniejszenie średniego dla Miasta udziału ruchu samochodowego w podróżach, jednakże przy wyraźnym jego zmniejszeniu w Śródmieściu. Ogólny postulat zamrożenia obecnego udziału samochodu osobowego w ruchu miejskim mógłby stanowić etap do przejścia do opcji o znacznych ograniczeniach, którą można już nazwać zgodną z ekorozwojem. Dla tych założeń powinien być wymiarowany układ komunikacyjny Krakowa, w szczególności układ drogowo-uliczny. Konieczna jest zmiana podejścia, w którym dotychczas podstawą wymiarowania układu drogowego był wskaźnik motoryzacji i mobilność samochodu. Posługiwanie się w dalszym ciągu tym wskaźnikiem dla celów prognostycznych może doprowadzić do punktowego przewymiarowania elementów sieci ulicznej (przekroje, węzły). Przy braku możliwości przebudowy całości układu, niewydolność wielu elementów sieci sprawi, że będzie niewykorzystana przepustowość elementów przewymiarowanych.

Model układu transportowego Krakowa

Przyjęte w Studium zasady rozwoju układu transportowego kontynuują zasadnicze kierunki dotychczasowej polityki transportowej. Model tworzą:

- sieć drogowo-uliczna, o strukturze mieszanej, jednakże z przewagą elementów promienisto-obwodnicowych, z wiodącą rolą III obwodnicy (~~przenoszenie powiązań międzydzielnicowych z pominięciem Śródmieścia~~) oraz zewnętrznym - także o charakterze obwodnicowym - układem autostrad (~~przeprowadzenie ruchu tranzytowego oraz rozrządzenie ruchu docelowo-źródłowego~~);
- ~~parkingi strategiczne P+R, zlokalizowane generalnie w sąsiedztwie III i IV obwodnicy, powiązane głównie z liniami tramwajowymi i koleją;~~
- sieć szynowa, kolejowa i tramwajowa, o powiązaniach promienisto-średnicowych wraz z układem koncentrycznym,
- układy ciągów i stref ruchu pieszego oraz trasy ruchu rowerowego.

Studium rekomenduje powiązanie obowiązującego obecnie modelu strefowania podziałem zadań przewozowych, jako funkcji odległości od centrum miasta, z modelem pasmowym, opartym na zasadach dostępności do komunikacji zbiorowej wyrażonej funkcją czasu (szerszy opis tej zasady znajduje się w podrozdziale dot. parkingów).

~~Głównym punktem węzłowym systemu transportowego jest Krakowskie Centrum Komunikacyjne, skupiające kolejowy Dworzec Główny i Centralny Dworzec Autobusowy, integrujące różne środki komunikacji zbiorowej (kolejowej, tramwajowej, autobusowej, lotniczej) o zasięgu kontynentalnym, krajowym, regionalnym i lokalnym w powiązaniu z podstawowym układem drogowym.~~

Kierunki rozwoju poszczególnych systemów i podsystemów

Problematyka sektora transportowego obejmuje następujące systemy gałęziowe:

- system **drogowo-uliczny** - a w nim elementy liniowe (sieć drogowo-uliczna) i punktowo-sieciowe (parkingi, dworce, terminale i pętle autobusowe, przystanki, zaplecze techniczne, punkty przeładunkowe) - wykorzystywany do transportu osób lub towarów przez podsystemy transportowe:
  - **podsystem indywidualnego transportu osób,**
  - **podsystem zbiorowego transportu osób (autobusowy),**
  - **podsystem transportu towarów (ciężarowy),**
- system **szynowy**, a w nim elementy liniowe (linie kolejowe i sieć tramwajowa) i punktowo - sieciowe (dworce, przystanki, elementy systemu zasilania trakcji, zaplecze techniczne, warsztaty itp.), wykorzystywany dla transportu osób lub towarów przez podsystemy transportowe:
  - **podsystem kolejowy**
  - **podsystem tramwajowy,**
- system **pieszy i rowerowy**, a w nim elementy liniowe (sieć połączeń pieszych i rowerowych) i punktowe (punkty widokowe, kładki pieszo-rowerowe, urządzenia dla pieszych i postojowe dla rowerów),
- ~~system **transportu wodnego**, a w nim elementy liniowe (drogi wodne) i punktowe (porty, zaplecze, warsztaty itp.), wykorzystywany dla ruchu osób lub towarów~~
- ~~system **transportu lotniczego**, a w nim elementy liniowe (korytarze powietrzne) i punktowe (porty, zaplecze, warsztaty, obiekty i tereny specjalne zabezpieczenia ruchu i nawigacji itp.) wykorzystywany dla ruchu osób lub towarów.~~

Rozwój systemu drogowo - ulicznego

~~Węzeł dróg zewnętrznych~~

~~Czynnikiem w znacznym stopniu warunkującym rozwój układu drogowo-ulicznego Miasta jest zamiejski układ dróg ruchu szybkiego. W planach rozwoju sieci drogowej Kraków jest węzłem dwóch tego rodzaju dróg: autostrady A4 w relacji Zgorzelec – Wrocław – GOP – Kraków – Rzeszów – granica państwa z Ukrainą oraz drogi ekspresowej S7 Gdańsk – Warszawa – Kielce – Kraków – Chyżne (granica państwa ze Słowacją). Ciągi te mają najwyższe w sensie funkcjonalnym znaczenie krajowe, a równocześnie stanowią połączenia międzynarodowe (odpowiednio E40 i E77).~~

~~**Koncepcja rozwiązania zewnętrznego układu dróg, a w szczególności powiązań autostrady z drogą ekspresową S7, jest przedmiotem wariantowych studiów przebiegu.** Materiały do opracowywanego Planu Zagospodarowania Województwa Małopolskiego zakładają utrzymanie trasy S7 w kierunku południowym w trasie „Zakopianki”. Natomiast wariantowaniu podlega wyprowadzenie trasy na północ z węzła autostradowego „Modlnica”, alternatywnie w rezerwowanym od dawna przebiegu północnego obejścia autostradowego z wyprowadzeniem na północ w kierunku Michałowic, lub w tzw. przebiegu „stycznym” przez Zielonki. W pracach studialnych nad przebiegiem drogi ekspresowej w ciągu trasy S7, prowadzonych aktualnie przez Biuro studiów GDDKiA, zarówno wyprowadzenie na północ jak i na południe (od węzła Sidzina) analizowane jest w trzech wariantach. Odnośnie przeprowadzenia drogi S7 w rejonie Krakowa w niniejszym studium rekomendowany jest następujący jej przebieg: na południe wyjście z węzła Sidzina poprzez zmodernizowaną ul. Krakowską i dalej jako wschodnie obejście Skawiny do Głogoczowa; po północnej stronie Krakowa od węzła z autostradą A4 w rejonie Modlnicy do węzła z ul. 29-go Listopada, dalej do wyjścia na północ. Taki przebieg trasy S7 umożliwia kontynuację północnego obejścia~~

~~Miasta — drogą o kategorii G lub GP (od węzła w rejonie miejscowości Węgrzce) po północnej i wschodniej stronie HTS i dalej — na południe — do autostrady A-4 (lub aż do drogi krajowej nr 4). Alternatywnym przebiegiem odcinka tej trasy w obszarze Dzielnicy XVII mógłby być, przesunięty dalej na północ, przebieg wykorzystujący m.in. ulicę Moreinka, pozwalający obniżyć obciążenie i kategorię ulicy Łowińskiego.~~

~~Zaletami przyjęcia powyższego układu dróg ruchu szybkiego są:~~

- ~~• — relatywnie niskie koszty inwestycyjne,~~
- ~~• — dogodność etapowania,~~
- ~~• — skuteczna ochrona Krakowa przed ruchem tranzytowym,~~
- ~~• — realizacja połączeń w układzie „czwartej” obwodnicy Krakowa,~~
- ~~• — wykorzystanie rezerwowanych w planach gmin korytarzy.~~

~~Dla zapewnienia właściwego poziomu obsługi ruchu zewnętrznego konieczne jest wprowadzenie dodatkowego wylotu na południe w klasie drogi zbiorczej. Proponuje się przedłużenie poza granice Miasta proponowanej w projekcie studium ulicy Tuchowskiej.~~

~~Rozstrzygnięcia w tej sprawie nie leżą w kompetencji Miasta, ale biorąc pod uwagę ich znaczenie dla systemu transportu w Krakowie, należy dążyć do wprowadzenia takich zapisów w planach rozwoju sieci drogowej województwa i kraju.~~

~~Niezależnie od zawartych w Studium rekomendacji uwzględnia się możliwość innego poprowadzenia układu dróg zewnętrznych w sposób, który zostanie ostatecznie ustalony i uzgodniony w ramach prac nad planem województwa oraz w wyniku studiów prowadzonych przez GDDKiA.~~

Układ dróg wewnętrznych

Przyjmuje się utrzymanie dotychczasowych założeń konstrukcji docelowego układu sieci ulic (poza wprowadzeniem korekt po wschodniej stronie Miasta) tj.:

- ~~• trzeciej obwodnicy o parametrach ulicy GP, którą stanowi ciąg ulic: Armii Krajowej — Trasa Zwierzyniecka — Witosa — Nowosądecka — Trasa Nowopłaszowska — Lipska — północny odcinek Trasy Bagrowej (od ul. Lipskiej — przez nowy most na Wiśle — do ul. Nowohuckiej) — Nowohucka — Stella Sawickiego — Okulickiego — Bora Komorowskiego — Lublańska — Opolska.~~
~~Biorąc pod uwagę koszty rozwiązań po stronie wschodniej jako alternatywę wprowadzono trasę w klasie drogi głównej — Trasa Nowopłaszowska — dającą możliwość łatwego przekroczenia bariery urbanistycznej, jaką jest linia kolejowa.~~
- ~~• trasy dublujące istniejące elementy układów promienistych:
  - ~~• — ciąg ulic Z. Herberta i J. Turowicza w stosunku do ul. Zakopiańskiej,~~
  - ~~• — przedłużenie ul. Wita Stwosza jako alternatywa w stosunku do Al. 29-go Listopada,~~
  - ~~• — przedłużenie ul. Grota Roweckiego w stosunku do ul. Kobierzyńskiej,~~
  - ~~• — trasa łącząca łuk alei Armii Krajowej z lotniskiem w Balicach w stosunku do ciągu ul. Królowej Jadwigi i ul. Olszanieckiej,~~
  - ~~• — ul. Wołbromska w stosunku do ciągu ul. Pleszowskiej i ul. Głogera.~~~~
- ~~• Trasy przechodzącej za HTS (jako najbardziej skrajnej trasy N-S po stronie wschodniej Krakowa).~~
- ~~• Trasy Nowohuckiej łączącej ul. Igołomską z południowo-wschodnimi dzielnicami Krakowa, wyprowadzonej do węzła autostradowego w Bieżanowie, i prowadzącej dalej do obwodnicy Wieliczki⁹⁹.~~
- ~~• Trasy Łęgowskiej wyprowadzonej na most Wandy z rozwidleniem na układ dróg zbiorczych.~~

⁹⁹ „Opinia o węzle Bieżanowskim” – Pracownia Studiów GDDKiA, lipiec 2002r.

Parkingi

Polityka parkingowa stanowi niezwykle istotny element polityki komunikacyjnej w obszarach zurbanizowanych i ważny instrument polityki przestrzennej miasta. W sensie operacyjnym jest ona określona przez:

- ~~wyznaczone lokalizacje parkingów strategicznych (Park + Ride),~~
- wskazanie obszarów, na których parkingi stanowią jedno z użytkowań podstawowych oraz obszarów, w których dopuszcza się budowę parkingów w ramach innej funkcji podstawowej,
- dopuszczalne lub zalecane wskaźniki parkowania w wyodrębnionych strefach intensywności zabudowy,
- wyznaczone strefy płatnego parkowania,
- zasady kształtowania przestrzennego parkingów.

Polityka parkingowa polega na dostosowaniu popytu do podaży. Ograniczenia odnosi się nie do podróży w ogólności, lecz do podróży odbywanych samochodem osobowym. Bierze się przy tym pod uwagę fakt komplementarności i substytucyjności komunikacji zbiorowej względem indywidualnej, oraz efektywność stosowania obu sposobów podróżowania w różnych strefach miasta. Dla dalszego rozwoju systemu parkingowego rekomenduje się opcję ograniczanej podaży miejsc parkingowych, za wyjątkiem obszarów peryferyjnych gdzie za równoprawną dopuszcza się opcję pełnej podaży miejsc parkingowych. Przestrzennie zróżnicowanie polityki parkingowej odnosi się nie tylko do stref strukturalnych Miasta, lecz przede wszystkim do korytarzy dogodnej komunikacji zbiorowej. Miarą dostępności do tej komunikacji będzie suma czasu dojścia do przystanku i czasu oczekiwania na pojazd. Zastosowanie tej miary wymagać będzie wyznaczenia w ramach oddzielnego programu lub przy okazji sporządzania planów miejscowych obszarów o trzech strefach dostępności: do 7 minut, od 7 do 15 minut oraz powyżej 15 minut. Dla określenia typu strefy polityki parkingowej należy posługiwać się tabelą I, natomiast rekomendowaną politykę parkingową dla tych stref oraz zalecany rodzaj i intensywność zabudowy podano w tabeli II.

Tabela I. Strefy polityki parkingowej dla Krakowa rekomendowane dla określonego charakteru zabudowy i stopnia dostępności komunikacją indywidualną i zbiorową

Charakter zabudowy - dostępność komunikacją indywidualną (samochodem osobowym)	Dostępność komunikacją zbiorową (suma czasów dojścia i oczekiwania na przystanku w okresach szczytu)		
	< 7 min	7-15 min	> 15 min
Centrum	A	A	A
Pozostałe obszary o zwartej i intensywnej zabudowie			
• zła dostępność samochodem	A	B	B
• względnie dobra dostępność samochodem	B	C	C
Inne obszary			
• zła dostępność samochodem	B	C	C
• względnie dobra dostępność samochodem	C	D	D

Tabela II. Powiązanie stref polityki parkingowej ze wskaźnikami dopuszczalnej liczby miejsc postojowych dla Krakowa oraz z zalecaną funkcją i intensywnością zabudowy

Strefa polityki parkingowej	Maksymalny wskaźnik miejsc postojowych związany z:		Rekomendowana:	
	pracą na 100 zatrudnionych	usługami - na 1000 m ² pow. użytkowej	funkcja zabudowy	intensywność zabudowy
A	5	2	przewaga usług	bardzo wysoka
B	12	5	mieszana, z przewagą usług	bardzo wysoka lub wysoka
C	20	10	mieszana	wysoka lub średnia
D	35 lub -bez ograniczeń	35 lub-bez ograniczeń	mieszana, z przewagą zakładów produkcyjnych	średnia lub niska

Podana wyżej zasada strefowania ma za zadanie zapobiec zwiększeniu zatłoczenia ruchem obszarów centralnych oraz degradowaniu systemu komunikacji zbiorowej. Rekomenduje się opcje z limitowaniem od góry liczby miejsc parkingowych także w strefie D. ~~Ograniczenia te nie odnoszą się jednak do parkingów strategicznych w systemie Park + Ride oraz do parkingów dla mieszkańców.~~

Do czasu dokładnego wyznaczenia na obszarze całego Miasta szczegółowego zasięgu stref A, B, C i D można politykę limitowania miejsc postojowych odnieść do stref zagregowanych, wg określonych w Studium stref strukturalnych Miasta:

- ~~obszar śródmieścia~~
- strefa miejska
- ~~strefa przedmieście~~

	jednostka odniesienia	obszar śródmieścia		strefa miejska		strefa przedmieście	
		zalecane	maksymalne	zalecane	maksymalne	zalecane	maksymalne
MW tereny zabudowy mieszkaniowej o wysokiej intensywności	1 mieszkanie	~~0,5÷0,7~~	-	0,6÷0,9	-	-	-
MN tereny zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności	1 mieszkanie 1 dom	- -	- -	0,8÷1,2 1	- -	~~1,0÷1,2~~ ~~2~~	- -
UP tereny usług publicznych	1000 m ² pow.uż. 100 zatrudnion.	- -	~~5~~ ~~12~~	5÷8 10÷15	10 20	~~8÷12~~ ~~15÷20~~	~~25~~ ~~30~~
UC tereny usług komercyjnych	1000 m ² pow.uż. 100 zatrudnion.	- -	~~5~~ ~~8~~	6÷9 10÷12	12 15	~~10÷15~~ ~~12÷16~~	~~30~~ ~~25~~
PS tereny produkcji	100 zatrudnionych	-	~~10~~	10÷12	15	~~15÷20~~	~~25~~

~~Ponadto należy przyjąć, że inwestycje parkingowe wewnątrz II obwodnicy miejskiej za główny cel mają przywrócenie pierwotnej funkcji istniejącym ciągom komunikacyjnym, tzn. —ciągów pieszych z uzupełniającą rolą komunikacji publicznej. Ich budowa będzie ukierunkowana na eliminację parkowania przyulicznego, a nie na zwiększanie potencjału parkingowego obszaru. W odniesieniu do mieszkańców należy sformułować zasadę polityki wspierania realizacji miejsc postojowych. Stanowi to instrument ochrony funkcji mieszkaniowych w Śródmieściu.~~

Parkingi P + R

~~W celu zachęcenia do korzystania z komunikacji zbiorowej, zwłaszcza przy dojazdach do Śródmieścia, zaprojektowano rozbudowany układ parkingów funkcjonujących w systemie „Park + Ride” (P+R). Na terenie Krakowa przewidziano lokalizację parkingów działających w tym systemie i pełniących funkcję integracji systemu drogowego z systemem komunikacji zbiorowej. Ich funkcjonowanie oparte jest w większości o przesiadkę na tramwaj szybki lub klasyczny, a także na szybką kolej aglomeracyjną, względnie autobus. Szczegółowa ich lokalizacja została pokazana na mapie układu drogowego i systemu komunikacji zbiorowej.~~

~~Parkingi są zlokalizowane na zewnątrz obszaru spodziewanych znacznych utrudnień w ruchu. Ich usytuowanie bezpośrednio przy ulicach klasy głównej lub wyższej sprawia, że są z tych ciągów widoczne przez potencjalnych użytkowników. Zadaniem tych parkingów jest przechwycenie samochodowego ruchu zewnętrznego i przekazanie jego pasażerów do systemu komunikacji zbiorowej.~~

~~Tylko pod tym warunkiem można liczyć na akceptację ograniczeń w dostępności samochodem do Śródmieścia i w parkowaniu w obszarze centralnym Miasta. Wykorzystanie parkingów P+R zależy w znacznym stopniu od skuteczności tych ograniczeń.~~

~~Parkingi autobusowe dla obsługi ruchu turystycznego – przewiduje się parking przy ul. Powiśle oraz parking odstawczy przy ul. Księcia J. Poniatowskiego.~~

~~Parkingi odstawcze dla pojazdów przewożących materiały szczególnie niebezpieczne w tym TSP (Toksyczne Środki Przemysłowe); ich lokalizację przewiduje się: – po wschodniej stronie na terenie HTS (zapewniając dogodne połączenie drogowe poprzez drogę klasy S/G przebiegającą po wschodniej stronie Miasta), – po zachodniej stronie miejsce na parking TSP należy przewidzieć w planach województwa w bezpośrednim sąsiedztwie obejścia autostradowego. Tereny te ze względu na istniejące uzbrojenie będą również wykorzystane sezonowo jako składowiska śniegu.~~

Podsystem transportu indywidualnego

Planowany układ dróg zewnętrznych oraz ulic wewnątrzmijskich w powiązaniu z siecią parkingową służyć będzie w przeważającym stopniu tzw. indywidualnemu transportowi osób przemieszczających się samochodami osobowymi.

Podsystem zbiorowego transportu osób (autobusowy)

~~Przewozy autobusowe dalekiego zasięgu~~

~~Dla obsługi dalekobieżnej regularnej komunikacji samochodowej o zasięgu międzynarodowym oraz krajowym (międzyregionalnym i regionalnym) przeznaczony jest Centralny Dworzec Autobusowy (CDA) – jeden z trzech skupionych w obszarze KCK terminali środków komunikacyjnych. Dwupoziomowy CDA wybudowany zostanie po południowej stronie tunelu tramwajowego, w rejonie ul. Bosackiej, w bezpośrednim powiązaniu z dworcem miejskich autobusów, stanowiącym zespół końcowych przystanków, oraz z układem wyjść pieszych z dworca kolejowego i przystanków tramwaju szybkiego. Przewiduje się, że obciążenie CDA wyniesie ogółem ok. 800 wjazdów/wyjazdów autob./dobę. Z uwagi na ograniczoną pojemność dworca zakłada się, iż będzie on przeznaczony wyłącznie dla przewozów autobusowych o zasięgu ponad aglomeracyjnym (tj. zasięgu międzynarodowym oraz krajowym międzyregionalnym i regionalnym). Przewozy z obszaru aglomeracji planuje się objąć zintegrowanym systemem transportowym, działającym w powiązaniu z systemem miejskiej komunikacji zbiorowej (w szczególności szynowej), z wykorzystaniem zlokalizowanych na zewnątrz obszaru śródmieścia funkcjonalnego terminali autobusowych tzw. strategicznych. Zasady ich organizowania przedstawiono poniżej:~~

Przewozy autobusowe bliskiego zasięgu (tzw. podmiejskie)

Przewozy pasażerskie z obszarów aglomeracji nie objętych systemem Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej (SKA) czy kolei regionalnej do celów położonych w różnych rejonach Krakowa odbywać się będą środkami transportu kołowego. Istotne jest stworzenie w systemie transportowym miasta warunków zapewniających konkurencyjność systemu zbiorowego, w tym wypadku autobusowego, wobec transportu indywidualnego. Realizacja tej polityki będzie wymagała rozbudowy zaplecza dworców autobusowych.

W zakresie funkcjonowania na terenie Miasta komunikacji autobusowej bliskiego zasięgu przyjęto zasadę polegającą na integracji tego systemu z siecią szybkiego transportu szynowego (przeważnie Krakowskiego Szybkiego Tramwaju lub Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej). ~~Punkty przesiadkowe (terminale autobusowe tzw. strategiczne) powinny zostać zlokalizowane w rejonie centrum Miasta, skąd znaczna ilość celów podróży znajduje się w zasięgu dojścia pieszego lub dobrej oferty miejskiego transportu zbiorowego. Dla~~

realizacji tej zasady, podnoszącej atrakcyjność tego podsystemu, ustalono lokalizacje dworców i pętli autobusowych/mikrobusowych:

- Krowdrza Górka (sąsiedztwo pętli tramwajowej) — powiązanie z systemem Krakowskiego Szybkiego Tramwaju (KST);
- rejon Ronda Grunwaldzkiego — powiązanie z systemem KST i miejskim systemem autobusowym;
- węzeł ul. Bronowicka z Al. Armii Krajowej — powiązanie z linią KST i przystankiem kolejowym;
- rejon planowanego przystanku kolejowego Żabiniec (za skrzyżowaniem z małą obwodową) lub rejon planowanego przystanku kolejowego Prądnik Biały Wschód (za ul. Opolską) — powiązanie z systemem SKA i systemem miejskim autobusowym;
- rejon ul. Medweckiego — Rondo Czyżyńskie — powiązanie z systemem KST, tramwajowym i miejskim autobusowym;
- ul. Ujastek przy CA HTS — powiązanie z systemem KST;
- rejon estakady Wielicka Powstańców Śląskich — powiązanie z systemem tramwajowym i miejskim autobusowym oraz systemem SKA;
- rejon ul. Dworcowej, dworzec kolejowy Płaszów — powiązanie z linią KST i systemem SKA;
- os. Kurdwanów (sąsiedztwo pętli tramwajowej Kurdwanów) — powiązanie z linią KST;
- ul. Wadowicka (rejon Matecznego) — powiązanie z systemem tramwajowym i systemem miejskim autobusowym;
- ul. Księcia Józefa (rejon planowanej pętli tramwajowej) — powiązanie z systemem tramwajowym.

Przewozy autobusowe wewnątrzmijskie

Obsługę transportem zbiorowym rejonów Miasta, które nie zostaną objęte zasięgiem planowanych systemów szynowych, realizować będzie zintegrowany z nimi poprzez węzły przesiadkowe **miejski system autobusowy**, w którym wyróżniono główne odcinki sieci:

- ciąg wzdłuż ul. Księcia Józefa — Przegorzaty — Kryspinów;
- Monte Cassino — Zielna — most Zwierzyniecki
- Królowej Jadwigi — Piastowska — Głowackiego — Weissa;
- Aleje Trzech Wieszców — Konopnickiej — Kamińskiego (połączenie z ciągiem Nowohucka — Powstańców Śląskich — Powstańców Wielkopolskich) — Tischnera — Nowotarska;
- ciąg północny Opolska — Lublańska — Meissnera — i dalej ciąg proj. ulicy w przedłużeniu Meissnera w kierunku południowym

System ten wymaga realizacji programu inwestycyjnego pętli lub małych dworców autobusowych, który zapewni poprawę standardów jego funkcjonowania, a tym samym wpłynie na wzrost atrakcyjności i konkurencyjności miejskiego systemu transportu zbiorowego. Dworce/pętla realizujące funkcje przystanków końcowych/węzłów przesiadkowych dla linii autobusowych miejskich (inwestycje nowe):

- ul. Kurniki (zespół przystanków końcowych planowanych w związku z inwestycją KCK);
- strona wschodnia KCK (węzeł integracyjny w rejonie Centralnego Dworca Autobusowego);
- Rondo Grunwaldzkie;
- ul. Krowoderskich Zuchów (w sąsiedztwie pętli tramwajowej Krowdrza Górka);
- ul. Piasta Kołodzieja (w rejonie pętli tramwajowej);

Modernizacji i poprawy standardu wymagają również istniejące, funkcjonujące obecnie obiekty infrastruktury tego systemu.

Planuje się systemowe wykorzystanie i integrację w systemie komunikacji zbiorowej miasta niskopojemnych mikrobusów, szczególnie w obsłudze rejonów peryferyjnych miejskich i podmiejskich o niskiej intensywności zainwestowania (np. w systemie typu „call bus” – „na żądanie”) ~~jak też w obsłudze obszaru zabytkowego centrum (specjalne bezemisyjne pojazdy niskopodłogowe).~~

Podsystem transportu towarów (ciężarowy)

~~W zakresie drogowego transportu ładunków przewiduje się wykorzystanie układu ulic ekspresowych oraz głównych ruchu przyspieszonego. Przewiduje się utworzenie krajowego centrum logistycznego (logistycznego centrum dystrybucji towarów). Jego lokalizacja powinna być przedmiotem oddzielnych studiów specjalistycznych. Jako potencjalne lokalizacje na terenie Miasta bierze się pod uwagę teren stacji Kraków – Nowa Huta lub teren stacji Kraków – Bieżanów i obszary na północ od niej. Funkcją centrum logistycznego byłaby organizacja przewozu, magazynowania i przeładunków towarów. Celem utworzenia centrum jest racjonalizacja przewozów (m.in. zmniejszenie samochodowego ruchu ciężarowego, lepsze wykorzystanie potencjału kolei – przewozy kombinowane, zmniejszenie natężenia ruchu samochodów dostawczych oraz obniżenie kosztów magazynowania.~~

~~Regionalne centrum logistyczne powinno rozwijać się w rejonie Dworca Towarowego PKP lub stacji kontenerowej w Krzesławicach. Lokalizacja ta byłaby kontynuacją obecnie istniejącej bazy składowo – magazynowo – przemysłowej i terminalu kontenerowego.~~

~~Dla obsługi przeładunków w transporcie mieszanym proponuje się lokalizację terminalu kontenerowego (subcentrum logistyczne) w rejonie dworca lotniczego Balice „CARGO”, zapewniając dostęp do autostrady A – 4.~~

~~Należy podjąć niezbędne studia nad problemem przewozu ładunków w skali województwa małopolskiego, celem wyznaczenia lokalizacji regionalnego centrum logistycznego i zapewnienia mu wielomodalnych powiązań transportowych.~~

~~Równocześnie konieczne jest podjęcie studiów nad problemem przewozu ładunków wewnątrz Miasta, którego celem byłoby stworzenie systemu chroniącego obszar wewnątrz trzeciej obwodnicy przed ruchem związanym z przewozami ładunków dużymi samochodami ciężarowymi.~~

Rozwój systemu szynowego

Podsystem kolejowy

Kierunkiem rozwoju komunikacji kolejowej w zakresie służącym realizacji przewozów pasażerskich i towarowych jest:

- ~~uzyskanie szybkich kolejowych powiązań krajowych (powiązanie ze stolicą i z centrami regionalnymi) oraz europejskich; w myśl umów AGC i AGTC – w ruchu pasażerskim uzyskanie w wyniku modernizacji prędkości 160 km/h,~~
- lepsze dostosowanie układu kolejowego do obsługi strefy podmiejskiej i Miasta (równoodstępowy ruch wahadłowy o stosunkowo dużej częstotliwości), dopuszczenie autobusów szynowych na fragmenty sieci kolejowej, a w przyszłości ruchu pojazdów dwusystemowych.

~~Przewiduje się wielofunkcyjne wykorzystanie krakowskiego węzła kolejowego dla ruchu dalekobieżnego, regionalnego i aglomeracyjnego. Przewiduje się minimalizowanie prowadzenia ruchu towarowego przez centrum Miasta, a jedynie jego wprowadzanie z zewnątrz przy wykorzystaniu zewnętrznej obwodnicy.~~

~~Istnieje konieczność poprawy kolejowych powiązań międzyregionalnych, zwłaszcza z konurbacją Górnego Śląska oraz z Zakopanym i Słowacją.~~

~~Funkcjonalność Krakowskiego węzła kolejowego wymaga budowy łącznicy pomiędzy przystankami Kraków-Krzemionki oraz Kraków-Zabłocie, umożliwiającej bezpośrednią relację z linią magistralną na linię w kierunku Skawiny.~~

~~W dalszych pracach należy rozpatrzyć zasadność budowy trzeciego toru na średnicowej linii kolejowej, której przepustowość – z uwagi na prowadzenie pociągów osobowych w ruchu dalekobieżnym, regionalnym i aglomeracyjnym oraz towarowych – może stanowić problem.~~

Dworce i przystanki kolejowe

~~Kolejowy Dworzec Główny jest jednym z trzech skupionych w obszarze KCK terminali środków komunikacyjnych dalekiego zasięgu, zintegrowanych z miejskim systemem transportu zbiorowego. Przyjmować on będzie pociągi pasażerskie wszystkich zasięgów, od międzynarodowego do aglomeracyjnego. W przewozach pasażerskich rolę uzupełniającą wobec Dworca Głównego pełnić będą istniejące i wyznaczone przystanki (dla ruchu pociągów aglomeracyjnych, regionalnych i ponadregionalnych). Umożliwią one dostępność do usług kolejowych bez konieczności dojazdu do Dworca Głównego. Spośród nich wyodrębnione zostaną 4 dworce o znaczeniu drugorzędym: funkcjonujący już Dworzec Płaszów (Kraków Wschodni), Dworzec Batowice (Kraków Północny – dla kierunku Kielec i Warszawa), Dworzec Bronowice (Kraków Zachodni – dla kierunku Katowice), Dworzec Borek Fałęcki (Kraków Południowy – dla kierunku Zakopane). Ich właściwą rolę w systemie zapewnią dobre powiązania z układem miejskiego transportu zbiorowego.~~

Szybka Kolej Aglomeracyjna (SKA)

Kolej w obecnym stanie funkcjonowania (niska częstotliwość, brak równoodstępowego rozkładu jazdy i jednolitego systemu taryfowego oraz niekorzystne powiązania z pozostałymi środkami transportu miejskiego) nie może być traktowana jako środek przewozowy w komunikacji miejskiej a także przewozach tzw. podmiejskich. Potrzeba wdrożenia systemu szynowego opartego na układzie kolejowym z zastosowaniem lekkiego taboru zgłaszana była od dawna w planach urbanistycznych miasta. Prowadzony obecnie proces restrukturyzacji PKP stwarza realną możliwość wprowadzenia nowej technologii wykorzystania infrastruktury kolejowej w systemie szybkiego transportu szynowego.

Przeprowadzone analizy wykazały zasadność i opłacalność wprowadzenia nowego środka transportu szynowego, korzystającego z infrastruktury kolejowej, łączącego Kraków z gminami sąsiednimi, określając optymalny zasięg jego działania w ~~sześciu~~ kierunkach: ~~Kraków-Miechów, Kraków-Krzyszowice, Kraków-Balice,~~ Kraków-Skawina, ~~Kraków-Wieliczka, Kraków-Bochnia.~~ Nowy środek transportu może przejąć ok. 8% podróży z komunikacji indywidualnej i ok. 52% podróży z pozostałych środków komunikacji zbiorowej w relacjach z Krakowem.

Zakłada się zatem skoncentrowanie wspólnych działań organów samorządowych Województwa Małopolskiego oraz Miasta Krakowa we współpracy z PKP PLK, których celem będzie wdrożenie systemu szynowego opartego wyłącznie na układzie kolejowym z zastosowaniem lekkiego taboru kolejowego (autobusu szynowego).

System ten, dla którego przyjęto roboczą nazwę Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej (SKA), stanowić będzie element (podsystem) Zintegrowanego Systemu Transportu Zbiorowego. Sieć Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej na terenie miasta wraz z układem przystanków stanowić będzie szkielet szynowego systemu transportowego dla przewozów pasażerskich wewnątrzmijskich.

Zakłada się następujące etapowanie wdrożenia systemu SKA:

- ~~— I etap — uruchomienie systemu opartego na trzech liniach: Kraków — Skawina, Kraków — Wieliczka, Kraków — Krzeszowice,~~
- ~~— II etap — rozszerzenie systemu do pełnego zakresu tj. uruchomienie trzech następnych linii: Kraków — Miechów, Kraków — Balice, Kraków — Bochnia.~~

Planowany system bazuje na istniejącej infrastrukturze kolejowej, a jego realizacja wiąże się z wprowadzeniem nowej technologii, atrakcyjnego taboru (lekki autobus szynowy) oraz zmodernizacją istniejących i budową nowych przystanków kolejowych. W dalszej perspektywie, w celu podniesienia atrakcyjności systemu poprzez zwiększenie dostępności na terenie Miasta, możliwe będzie przekształcanie linii na kierunkach: ~~krzeszowieckim, skawińskim, miechowskim, bocheńskim~~ - w linie systemu kolejowo-tramwajowego z zastosowaniem lekkiego taboru dwusystemowego.

Dla sprawnego i efektywnego funkcjonowania systemu w obrębie przystanków kolejowych konieczna będzie realizacja elementów infrastruktury transportowej towarzyszącej (węzły przesiadkowe, terminale autobusowe, parkingi, ~~w tym funkcjonujące w systemie P+R~~) integrującej SKA z innymi podsystemami transportowymi.

Istnieje ponadto potrzeba rozwoju struktury przestrzenno-użytkowej miasta tak, aby sprzyjała ona funkcjonowaniu SKA. Obszary wokół przystanków SKA, będących elementami krystalizującymi rozwój przestrzenny, stanowić powinny nowe przestrzenie publiczne, w kształtowaniu których wykorzystać należy możliwości intensyfikacji zainwestowania i stworzenia lokalnych sieci przestrzeni publicznej „zorientowanych” na przystanek.

Podsystem tramwajowy

W zakresie rozwoju systemu szynowego dla realizacji pasażerskich przewozów wewnątrzmijskich rozpatrywano opcje wykorzystania układu sieci kolejowej w powiązaniu z obsługą niektórych ościennych zespołów miejskich (Wieliczka, Skawina) w relacji z Krakowem oraz opcje rozwoju systemu miejskiego transportu zbiorowego z zastosowaniem różnych szynowych środków transportowych. ~~Opcja rozwojowa uwzględniająca wprowadzenie metra została oceniona jako mało prawdopodobna głównie ze względu na wysokie koszty budowy oraz wielkości przewidywanych potoków pasażerskich. Badania i analizy stanu istniejącego oraz wykonane prognozy ruchowe dla różnych opcji rozwoju systemu nie uzasadniają wprowadzenia do planowanego systemu tak kapitałochłonnego środka transportu szynowego jakim jest metro. Opcja ta mogłaby być rozpatrywana jedynie w bardzo odległej perspektywie.~~

Szkielet szynowego systemu transportowego dla przewozów pasażerskich wewnątrzmijskich stanowić będzie sieć SKA (Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej), tramwaju szybkiego i tramwaju konwencjonalnego.

Planowany system tramwajowy zachowuje w całości istniejącą sieć **tramwaju klasycznego**. Położona dogodnie w stosunku do celów i źródeł podróży sieć ta stwarza naturalne możliwości wydzielenia torowiska od pasów przeznaczonych dla pozostałych uczestników ruchu. Z uwagi na standardy jakie osiągane są na sieci tramwaju klasycznego (długi czas przejazdu wynikający z niskiej prędkości komunikacyjnej tj. 16-18 km/h) uznano, iż na wielu kierunkach system ten osiągnął kres zasięgu obsługi i jego planowany rozwój ogranicza się do wydłużenia lub połączenia istniejących odcinków lub końcówek tej sieci:

- ~~▪ Salwator — Trasa Pychowicka — odcinek o długości ok. 2,0 km,~~
- ~~▪ ul. Pawia do połączenia z odc. wychodzącym z tunelu pod PKP — odcinek ok. 0,5 km,~~
- ~~▪ Mistrzejowice — Rakowice — odcinek ok. 4,5 km,~~
- Pętla Kurdwanów - Zakopiańska – odcinek ok.1,2 km.

- —ciąg ul. Lipska—Surzyckiego—Christo Botewa do ul. Półnanki—odeinek ok.4,6 km,
- —ul. Mogilska—Rondo Koemyrzowskie trasą od Mogilskiej w sąsiedztwie terenów PLIVA, pasem startowym b. lotniska w Czyżynach—odeinek ok. 4.8 km.

Łącznie planowany przyrost sieci tramwaju funkcjonującego w tym systemie wynosi ok. 17,6km.

Założono, iż szkielet perspektywnego układu tworzyć będzie **sieć tramwaju szybkiego**, którego bezkolizyjność zagwarantują wydzielone i trwale wygrozdzone torowiska oraz elektroniczny systemu sterowania udzielający szybkiemu tramwajowi priorytetu w ruchu (pierwszeństwo na skrzyżowaniach z sygnalizacją świetlną, samoczynne blokady przejść dla pieszych, a także przejścia tunelowe). Warunkiem uzyskania wysokiej jakości i atrakcyjności systemu jest zastosowanie niskopodłogowego taboru tramwajowego nowej generacji oraz nowoczesnego systemu informacji dla pasażerów. Zakładane parametry funkcjonalne systemu tramwaju szybkiego: prędkość komunikacyjna—24 km/h, zdolność przewozowa—15 tys. osób/h w jednym kierunku.

Docelowy układ sieci Krakowskiego Szybkiego Tramwaju (KST) budowany będzie w oparciu o trzy osie:

• **oś północ-południe**

— długość z odgałęzieniami 28,4 km; przebieg: Krowodrza Górka (z dwoma odgałęzieniami, wschodnim: Krowodrza Górka, Prądnik Biały, Pachońskiego, Górka Narodowa, Bociana—dł. 4,0 km oraz zachodnim: wzdłuż Opolskiej do węzła z ul. Weissa—dł. 1,5 km) pętla Kamienna—Nowa Pawia—Dworzec Główny—tunel pod układem PKP—Lubomirskiego—Rondo Mogilskie—Rondo Grzegórzeckie—most Kotlarski—Trasa Kotlarska—przejście nad układem torowym PKP Kraków Płaszów—wzdłuż Wielickiej—Nowosądecka—Witosa—Kurdwanów (oraz odgałęzienie południowe—Piaski Nowe, Piaski Wielkie, styk osiedli Kurdwanów i Cechowa—dł. 1,3 km)—w ulicy Wielickiej połączenie z drugą nitką tramwaju szybkiego Wielicka—Ćwiklińskiej—Bieżanów—o długości 3,8 km,

▪ **oś wschód-zachód**

— długości ok. 15 km; przebieg: CAHTS—Al. Solidarności—Al. Jana Pawła II—Mogilska—Rondo Mogilskie—KCK—pętla Kamienna—ulica Kamienna—Al. Słowackiego—Plac Inwalidów—Królewska—Bronowicka—os. Widok,

(zaznaczyć tu należy, że wprowadzenie tej trasy w Al. Słowackiego (ode.dł.950 m) warunkowane jest przeprowadzeniem kompleksowej reorganizacji wnętrza ulicy; linia tramwajowa będzie nowym elementem w tym wnętrzu o poprawionych warunkach środowiska i uaktywnionych ciągach pieszych oraz usługowych parterach zabudowy, a nie dodatkiem pogarszającym obecny niezadowolający standard wnętrza).

▪ **oś południowy-zachód—północny-wschód**

— długość ok.17,8 km; przebieg: Czerwone Maki—Campus UJ—os. Ruczaj Zaborze—wzdłuż kanału ulgi—Kapelanka—Monte Cassino—Dietla do mostu Kotlarskiego—wzdłuż Al. Pokoju i Stella Sawickiego do os. Piastów, z przedłużeniem do przystanku kolejowego Batowice.

Pełny zakres realizacji powyższych osi wymaga budowy nowych odcinków:

- dla osi półn—płdn. 4 odcinki sieci o długości łącznie 15,2 km (nie licząc odcinka Rondo Mogilskie—Lubomirskiego—tunel—Kamienna),
- dla osi wschód—zachód 1 odcinek sieci o dł. 950 m (Aleje Słowackiego),
- dla osi półd—zach—półn—wsch 3 odcinków o łącznej długości 9 km.

Dla zapewnienia elastycznego funkcjonowania układu KST wyznaczono odcinki spinające osie główne. Są to:

- —odeinek wzdłuż Al. Pokoju: Rondo Dywizjonu 303—Rondo Czyżyńskie,

- ~~połączenie ciągu Stella Sawickiego z Al. Jana Pawła II w rejonie zespołu Politechnika Czyżyny.~~

Po zrealizowaniu planowanej sieci tramwaju szybkiego planuje się podwyższenie standardów taboru i obsługi dla sieci tramwaju klasycznego.

Rozwój systemu pieszego i rowerowego

Ciągi piesze

Dla rozwoju ciągów i stref dla ruchu pieszego konieczne jest stworzenie dogodnych, krótkich powiązań dla pieszych, zapewnienie dostępności przystanków i dworców komunikacji zbiorowej, eliminacja (na ciągach o intensywnym ruchu pieszym) uciążliwości funkcjonalnych pochodzących od ruchu samochodowego, poprawa bezpieczeństwa pieszych. Ciągi i strefy ruchu pieszego będą urządzone i rozwijane:

- ~~w centrum Miasta,~~

- w centrach dzielnicowych,
- w strefach rekreacji.

~~Kanwą ciągów i stref ruchu pieszego jest układ ulic wyłączonych z ruchu w centrum Miasta, który w przyszłości będzie rozszerzany o promieniste ciągi ulic pieszo-tramwajowych (Długa, Karmelińska, Zwierzyniecka, Krakowska, Starowiślna oraz Kalwaryjska).~~ Dominować będą ciągi piesze o charakterze lokalnym (wewnątrz jednostek strukturalnych). W celu wyeliminowania uciążliwości ruchu ulicznego i wykorzystania niektórych ulic o dużej szerokości w liniach rozgraniczających realizować się będzie pasaże wzdłuż tych ulic. Istotne dla podtrzymania atrakcyjności ruchu pieszego będzie zapewnienie dużej liczby połączeń poprzez budowę pasaży w poprzek zabudowy, kładek ~~(w tym przez Wisłę)~~ oraz bezkolizyjnych przejść w poprzek linii kolejowych i ruchliwych ulic. Wszystkie te działania powinny zapewnić utrzymanie wysokiego (rzędu 30-35%) udziału ruchu pieszego w podróżach.

System rowerowy

Zwiększenie udziału ruchu rowerowego w podróżach miejskich można osiągnąć przez rozwój tras rowerowych, zapewniających bezpieczne, wygodne i atrakcyjne połączenia wszystkich najważniejszych części miasta. Docelowo udział podróży rowerem powinien w Krakowie osiągnąć co najmniej 5-10 proc. wszystkich przejazdów.

System rowerowy Krakowa to: wydzielone drogi rowerowe, ulice uspokojonego ruchu i strefy zamieszkania, pasy rowerowe „pod prąd” uspokojonych ulic jednokierunkowych, minironda, kładki pieszo-rowerowe. System ten powinien docelowo obejmować 100 proc. celów i źródeł podróży i składać się z układu tras głównych, łączących wszystkie najważniejsze części miasta, układu tras zbiorczych, przyjaznego dla rowerów śródmieścia, tras rekreacyjnych (częściowo pokrywających się z głównymi i zbiorczymi) i tras dojazdowych, lokalnych (głównie ulice uspokojonego ruchu, strefy zamieszkania w osiedlach itp.). Trasy te powinny odpowiadać standardom technicznym, wynikającym z „Najlepszej Praktyki” i ustaleń z organizacjami użytkowników.

Kluczowym zadaniem jest wyeliminowanie wąskich gardeł, utrudniających bezpieczny i wygodny przejazd rowerem między dzielnicami Krakowa lub wymuszających bardzo długie objazdy. ~~Szczególnie dotyczy to relacji centrum – dzielnice północne (od Białego Prądnika po Mistrzejowice), częściowo Nowej Huty (rejon ul. Mogińskiej i Al. Jana Pawła II) oraz~~

~~dojazdów na południe Krakowa – Nowego Bieżanowa, Kurdwanowa, Borku Fałęckiego itp. Wszystkie nowe inwestycje w zakresie tras drogowych (o znaczeniu ogólnomiejskim) oraz linii tramwajowych powinny być realizowane z myślą o ułatwieniu ruchu rowerowego przez prowadzenie wydzielonych dróg rowerowych, szczególnie w obszarach, gdzie nie ma możliwości alternatywnego przejazdu rowerem.~~

~~W obszarze centrum uznanym aktualnie za strefę pieszo-rowerową (oraz w przyszłych obszarach satelitarnych o podobnych funkcjach), ciągi rowerowe powinny funkcjonować jako ulice dwukierunkowe. W obszarze między I a II obwodnicą generalną zasadą powinno być przekształcanie istniejących ulic w ciągi charakterystyczne dla strefy zamieszkania oraz stref ograniczonej prędkości i w ten sposób zapewnienie rowerzystom odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa przy utrzymaniu dwukierunkowego ruchu rowerowego bez względu na organizację ruchu samochodowego.~~

~~W obrębie systemu pieszego i rowerowego funkcjonować będą tzw. Zielone Szlaki, integrujące przestrzenie publiczne i tereny zielone, a wśród nich: Zielony Szlak Kraków – Wiedeń, Zielony Szlak Nowa Huta – Dłubnia oraz Szlak Bursztynowy Budapeszt – Kraków.~~

Przebieg tras głównych:

- ~~1. **Trasa Północ – Południe (EuroVelo11):** Zielonki – dr Twardego – Prądnicka – odgałęzienie na Kleparz/Prądnicka – droga techniczna wzdłuż Szybkiego Tramwaju KCK – Starowiślna – Wielicka – Wieliczka~~
- ~~2. **Trasa Wschód – Zachód:** Czerwone Maki – Grota Roweckiego – Kapelanka – Monte Cassino – Bernardyńska – Rynek – Kopernika – Mogilska – al. Jana Pawła II – Ptaszyckiego – Igołomska~~
- ~~3. **Trasa Wschód – Zachód Północna:** Radzikowskiego – Conrada – Opolska – Lublańska – Bora – Komorowskiego – Okulickiego – Andersa – Pl. Centralny – al. Solidarności – CAHTS~~
- ~~4. **Trasa Wschód – Zachód Południowa:** Grzegorzeczka – Al. Pokoju – Bieńczycka – Koemyrzowska do granic miasta (przedłużona w Dietla w przypadku przebudowy ulicy).~~
- ~~5. **Trasa Bulwarów Wisłanych (EuroVelo4):** Tyniec – Wawel – Dąbie – Niepołomice (koronami wałów przeciwpowodziowych na obu brzegach Wisły oraz wzdłuż niektórych ulic – Rybaki, Podgórska, Przy Moście, Rollego jako przebieg alternatywny)~~
- ~~6. **Trasa Centralna:** Kleparz – al. Słowackiego – KCK – Rondo Mogiłskie – Most Kotlarski – Klimeckiego – Saska – Nowosądecka – Witosa (w śladzie przyszłej samochodowej Trasy Centralnej i Szybkiego Tramwaju na Kurdwanów, z przedłużeniem do Zakopiańskiej)~~
- ~~7. **Trasa 29 Listopada:** ul. Warszawska – al. 29 Listopada do granic miasta~~
- ~~8. **Trasa Obwodowa:** Piasta – Kołodzieja, Srebrnych Orłów, Wiślicka, Stella Sawickiego, Nowohucka, Powstańców Śląskich, Powstańców Wielkopolskich, ks. Tischnera, Brożka, Grota Roweckiego, most Pychowicki, ewentualny przebieg w tunelu drogowym, Armii Krajowej, Jasnogórska~~
- ~~9. **Trasa na Kurdwanów:** ul. Konopnickiej, Rondo Matecznego, kładka nad torami PKP, ul. Kamińskiego do skrzyżowania z ul. Wielicką.~~
- ~~10. **Trasa Zakopiańska:** Rondo Matecznego – Wadowicka – Zakopiańska – Opatkowice~~
- ~~11. **Trasa na Mistrzejowice:** w śladzie linii proponowanego tramwaju Rakowice – Mistrzejowice, ks. Jancarza, Srebrnych Orłów, Mikołajczyka~~
- ~~12. **Trasa Nowohucka:** wschodnie obejście Krakowa w śladzie projektowanej drogi od skrzyżowania ul. Ujastek z Łowińskiego do Wieliczki.~~

Rozwój systemu transportu lotniczego

Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków — Balice jest jednym z trzech portów lotniczych w Polsce rozbudowywanych dla ruchu międzynarodowego. Pomimo położenia poza granicami Krakowa, na terenie gminy Zabierzów, posiada ogromne znaczenie dla zwiększenia dostępności Krakowa oraz rozwoju jego metropolitalnych funkcji. Port lotniczy jest systematycznie rozbudowywany od wielu lat, obecne plany przewidują jego rozbudowę o niezbędne obiekty techniczne, a w przyszłości budowę nowego terminalu dla obsługi 4 mln. pasażerów rocznie oraz zwiększenie przewozów cargo. Dla zwiększenia znaczenia portu dużą rolę będzie miała aktywizacja obszaru i rozbudowa funkcji towarzyszących, a także zapewnienie komunikacji portu ze śródmieściem Krakowa.

Dla celów sportowych, turystycznych i biznesowych używane jest lotnisko Aeroklubu Krakowskiego w Pobiedniku, które w całości leży poza obszarem administracyjnym Krakowa, lecz w dobrej dostępności z części wschodniej miasta. Utrzymanie i rozwój tego lotniska będzie służyć rozszerzeniu obsługi komunikacyjnej Miasta i rozwojowi funkcji gospodarczych w obszarze Kraków — Wschód.

Rozwój systemu transportu wodnego

Biorąc pod uwagę istniejące uwarunkowania oraz doświadczenia krajów o długoletnich tradycjach związanych z transportem rzeczny, należy uznać za celowe wykorzystanie istniejącej drogi wodnej na Wiśle do przewozu towarów oraz dla komunikacji pasażersko — wycieczkowej.

Komunikacja pasażersko — wycieczkowa pomiędzy Tyńcem, Salwatozem i stopniem wodnym Dąbie z przystaniami pośrednimi w centrum, a także wodny transport towarowy — są szansą dla rozwoju Miasta. Aby wykorzystać tę szansę należy podjąć działania aktywizujące funkcjonalnie tereny międzywala Wisły oraz promujące transport rzeczny — pasażerski i towarowy — wraz z zapewnieniem niezbędnej infrastruktury dla jego funkcjonowania. Jednym z warunków rozszerzenia możliwości wykorzystania Wisły jako drogi transportu wodnego jest realizacja Kanału Krakowskiego (niezależnie od jego funkcji zabezpieczenia przed powodzią), dla którego wskazane jest utrzymanie rezerwy terenowej.

Wskazania dla planowania miejscowego, programów operacyjnych i projektów miejskich

Opracowania MPZP (oraz WZiZT wydawanych bez oparcia o ustalenia MPZP) będą poprzedzane wytycznymi do obsługi komunikacyjnej terenu uwzględniającymi:

- Potrzebę i zakres opracowania koncepcji obsługi komunikacyjnej obszaru w odpowiednich granicach (często większych od granic opracowania MPZP).
- Ustalenie i określenie sposobu rozwiązania zagadnień uciążliwości komunikacyjnych (hałas, zanieczyszczenie powietrza, wypadkowość - bezpieczeństwo ruchu).
- Potrzebę zastosowania informatycznych narzędzi modelowania zagadnień funkcjonowania systemu transportu i uciążliwości komunikacyjnych.
- Potrzebę i zakres opracowania OOS w problematyce wymaganej dla WZiZT.
- Potrzebę i zakres uzyskania opinii i uzgodnień w odniesieniu do projektowanych rozwiązań obsługi komunikacyjnej obszaru.

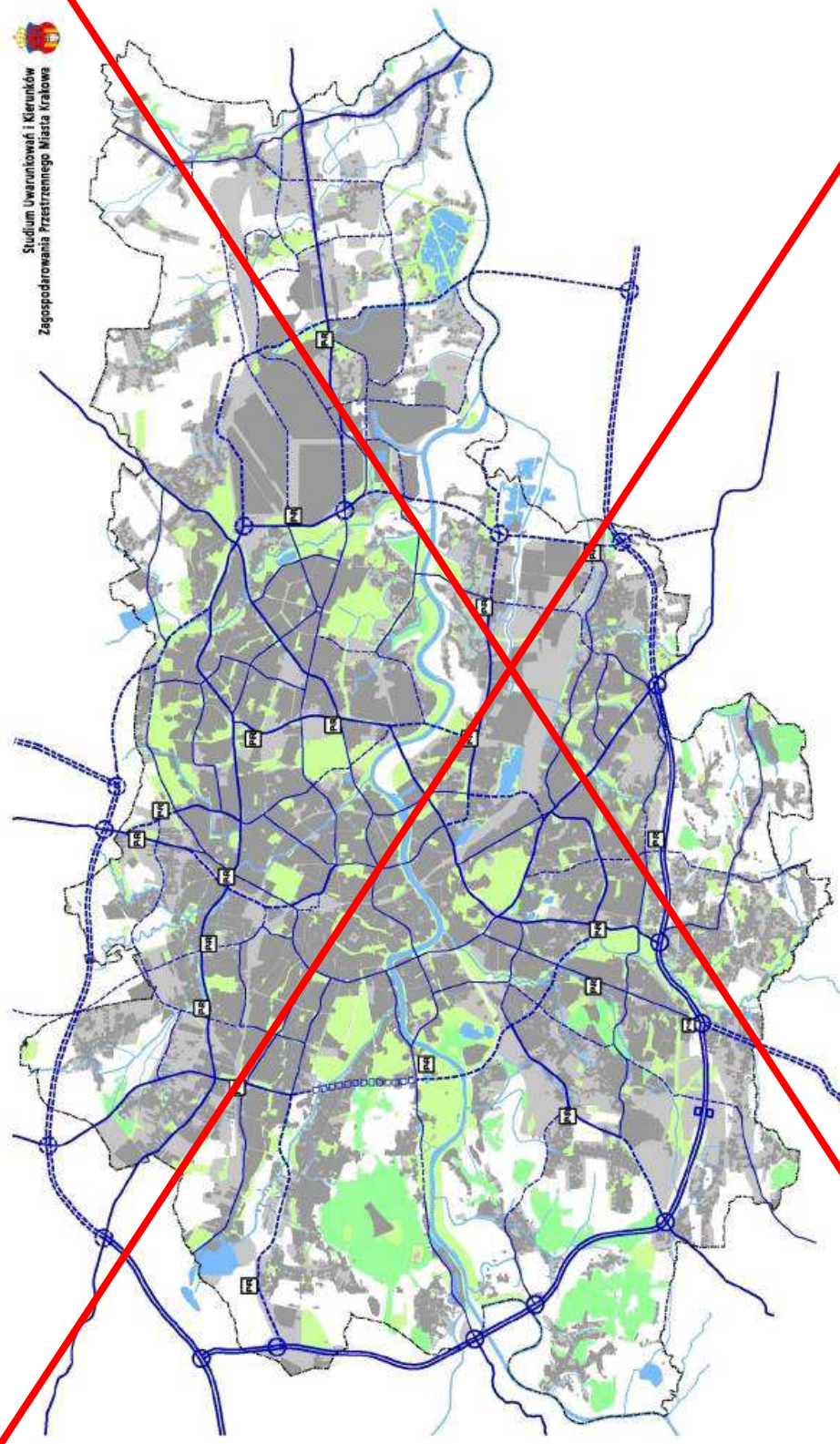
Ponadto dla zrealizowania opisanych powyżej celów rozwoju różnych podsystemów transportu konieczne jest, przy opracowywaniu MPZP, uwzględnienie:

- ~~uwarunkowań wynikających z konieczności ochrony środowiska przed hałasem, poprzez zaadaptowanie zapisów mapy akustycznej oraz zapisów programu ochrony przed hałasem,~~
- ~~uwarunkowań wynikających z prognozy emisji zanieczyszczeń ze źródeł mobilnych,~~
- przy kształtowaniu układu ulic zbiorczych oraz lokalnych należy uwzględnić połączenia obszaru z zaproponowanym w studium układem dróg podstawowych, a w szczególności określić wielkość i rozmieszczenie generatorów ruchu, zapewnić korytarze dla prowadzenia lokalnego transportu publicznego (w tym lokalnego autobusowego o charakterze dowozowym), przewidzieć lokalizację pętli końcowych dla linii miejskich autobusowych oraz uwzględnić korytarze układu ścieżek rowerowych o charakterze lokalnym,
- w kształtowaniu różnych stref w MPZP uwzględnić należy strefy dostępności do komunikacji publicznej w celu określenia wskaźników miejsc postojowych,
- w ramach korytarzowych planów miejscowych, które należy opracować wzdłuż tras ulic GP i G oraz dla stref wokół przystanków kolejowych powinny zostać sformułowane odrębne zasady polityki przestrzennej,
- należy stworzyć instrumenty wiążące uruchomienie działalności inwestycyjnej na określonym obszarze z dostępnością komunikacyjną, istniejącą lub możliwą do uzyskania w bliskiej perspektywie czasowej; wymaga to sterowania w układzie przestrzenno – czasowym procesami rozwoju miasta,
- Etapowanie rozwoju układu transportowego powinno uwzględniać następujące postulaty:
- inwestowanie w transport zbiorowy i urządzenia dla ruchu niemotoryzowanego powinno wyprzedzać inwestowanie w układ drogowo-uliczny,
- układ drogowo-uliczny powinien rozwijać się od zewnątrz do wewnątrz, z budową w pierwszej kolejności elementów obwodnicowych,
- priorytet powinny mieć inwestycje wzmacniające integrację systemu (dworce, węzły przesiadkowe, P+R).

Studium Uwarunkowań i Kierunków
Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa

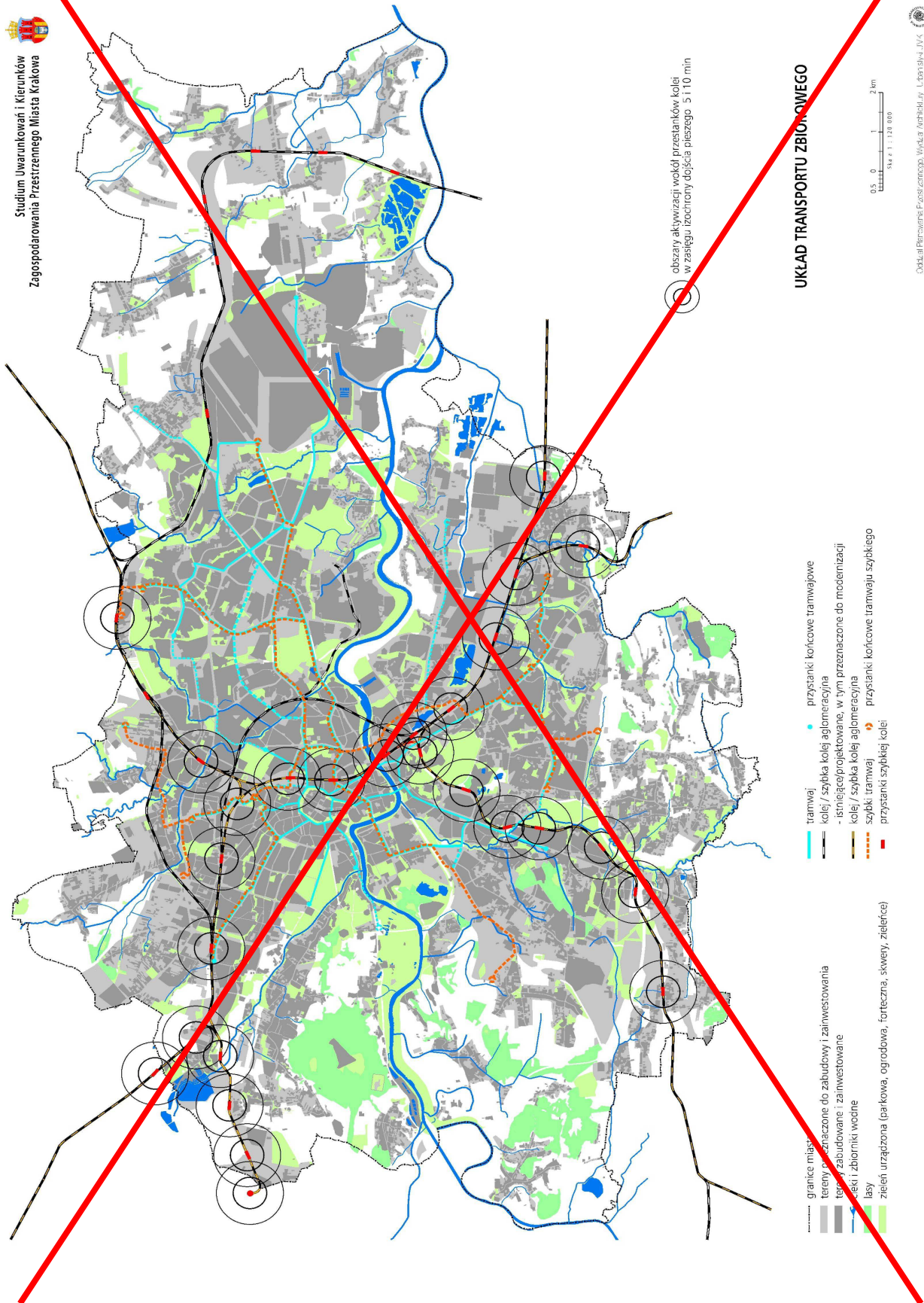

UKŁAD KOMUNIKACJI DROGOWEJ

- granica miasta
- tereny przewidziane do zabudowy i zagospodarowania
- tereny zabudowy i zagospodarowania
- ciekły i szlaki wodne
- wody
- zielone strefy (parkowa, ogrodowa, fortecna, składowa, zielona)
- autostrada i drogi ekspresowe
- isniejące/projektowane, w tym przeznaczone do modernizacji
- drogi główne i główne prognozowane
- isniejące/projektowane, w tym przeznaczone do modernizacji
- wybrane drogi zbiorcze
- isniejące/projektowane, w tym przeznaczone do modernizacji
- tunele
- parking park. & ride

Urząd Miejski w Łagowie, ul. Piłsudskiego 10, 26-100 Łagów, tel. 014 66 10 10 10

4.7. Rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej

Infrastruktura techniczna i komunalna pełni rolę usługową wobec innych obszarów kształtowania zrównoważonego rozwoju Miasta. Przyjmuje się więc, iż jej rozwój będzie polegał na:

- działaniach poprawiających jakość dostarczanych usług w systemach już istniejących poprzez ich modernizację i przebudowę, poprawie niezawodności i standardu realizowanych usług, zmniejszeniu zagrożenia dla środowiska, energooszczędności, poprawie efektywności ekonomicznej i organizacyjnej działania systemów,
- rozbudowie systemów poprzez obejmowanie obsługą obszarów dotychczas nie uzbrojonych a leżących wewnątrz granic zasięgu systemu, a także obszarów na zewnątrz tych granic, niezależnie czy są to obszary już zainwestowane czy przewidywane do zainwestowania.

Zaopatrzenie w wodę

W zakresie sieci zaopatrzenia w wodę rozwój będzie polegał na rozbudowie systemu dystrybucji wody dla umożliwienia rozwoju urbanistycznego Miasta oraz na zapewnieniu niezawodności jego pracy. Określa się następujące kierunki rozwoju:

W zakresie źródeł wody

- ~~popieszenie warunków sanitarnych w strefach ochronnych ujęć wody już istniejących; podjęcie współpracy w tym zakresie z gminami, na terenie których leżą zlewnie rzek będących źródłem zaopatrzenia Miasta~~
- działania dla poprawy jakości wody ujmowanej z rzeki Raby poprzez udział Miasta w Związku Gmin Dorzecza Górnej Raby i Krakowa oraz pomoc w pozyskiwaniu środków z funduszy europejskich na rzecz inwestycji realizowanych w zlewni
- ~~poprawa jakości wody pitnej i zapewnienie jakości wody uzdatnionej zgodnie ze standardami Unii Europejskiej poprzez prawidłową gospodarkę ściekową w strefach ochrony ujęć wody i odpowiednią technologię uzdatniania wody~~
- ewentualne zapewnienie miastu w perspektywie nowych źródeł wody pitnej
- zaopatrzenie miasta w wodę z awaryjnego systemu zaopatrzenia (studnie publiczne, źródła wody pitnej)
- zaopatrzenie miasta w wodę w warunkach specjalnych
- propagowanie oszczędnej gospodarki wodą w zakładach przemysłowych i w gospodarce komunalnej

W zakresie dystrybucji wody

- ~~poprawa niezawodności systemu wodociągowego poprzez zwiększenie rezerw zbiornikowych w północnej części Miasta oraz modernizację i remonty wybranych odcinków sieci magistralnej i rozdzielczej~~
- obniżenie awaryjności pracy sieci i ograniczenie strat ilości wody
- zapewnienie niezbędnej ilości wody dla celów przeciwpożarowych
- niezawodność pracy systemu zaopatrzenia w wodę przez realizację odpowiedniej retencji w zbiornikach wodociągowych, magistralnej sieci wodociągowej w układzie pierścieniowym zapewniającej zaopatrzenie w wodę różnych obszarów miasta z różnych kierunków, zapewnienie odpowiedniego ciśnienia w sieci w strefach wodociągowych podwyższonego ciśnienia (zbiorniki, hydrofornie, pompownie)
- rozbudowa sieci rozdzielczej umożliwiająca zaopatrzenie w wodę obszarów do tej pory pozbawionych wody
- rozbudowa przestrzenna sieci wodociągowej magistralnej i rozdzielczej w rejonach luki infrastrukturalnej oraz przyszłościowo - dla intensywniejszej, przewidywanej zabudowy

na obszarze Kraków-Wschód

- ~~modernizacja lub budowa wodociągu dla zmienionej funkcji obszaru HTS Centrum Administracyjne~~
- ~~centralny system zaopatrzenia w wodę miasta Krakowa w swym docelowym rozwiązaniu jako źródła wody pitnej posiada: ujęcia wód powierzchniowych – Rabę (ujęcie ze zbiornika wody na rzece Rabe w Dobzycach), Rudawę, Dłubnię, Sankę (Bielany), ujęcie wód podziemnych w Mistrzejowicach~~
- ~~w związku z priorytetem zapewnienia bezawaryjnego zaopatrzenia mieszkańców Krakowa w wodę oraz rozwojem miasta należy w perspektywie rozważyć powrót do ujęcia wody z rzeki Wisły oraz ze zbiornika Jurezyce w gminie Skawina~~
- ~~rozbudowa systemu zaopatrzenia w wodę Krakowa umożliwiająca dostarczenie wody do obszarów poza granicami miasta na kierunkach Zielonki, Zabierzów, Kryspinów, Skawina, Mogilany.~~

Gospodarka ściekowa

Rozwój i rozbudowa systemu kanalizacyjnego powinny być dostosowane do rozwoju urbanistycznego Miasta. Cechą pożądaną rozbudowy sieci jest wyprzedzanie inwestycjami kanalizacyjnymi przedsięwzięć związanych z powstawaniem nowych źródeł ścieków.

Docelowy system kanalizacji dla Miasta obejmować będzie:

- dwa centralne układy kanalizacji (w systemie ogólnospławnym, a na obrzeżach w systemie rozdzielczym)
  - układ Krakowa - z centralną oczyszczalnią ścieków w Płaszowie
  - ~~układ Nowej Huty (przejmujący również docelowo z terenów Krakowa lewobrzeżną zlewnię Białuchy poprzez Kolektor Dolnej Terasy Wisły) – z centralną oczyszczalnią ścieków Kujawy~~
- ~~lokalne układy kanalizacji z lokalnymi oczyszczalniąmi ścieków (w systemie rozdzielczym): Bielany, Tyniec, ZOO, Skotniki, Sidzina, Kostrze, Łuczanowice-Wadów~~

Stworzenie pewnego, niezawodnego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków z całości miasta oraz systemu odprowadzania wód opadowych, zapewniającego ochronę walorów i zasobów środowiska będzie realizowane poprzez:

- zapewnienie niezawodności pracy systemu:
  - odpowiedni stopień oczyszczania - technologię oczyszczania na centralnych i lokalnych oczyszczalniach ścieków
  - odpowiednią gospodarkę osadami po oczyszczeniu ścieków
  - rozbudowę sieci kolektorów kanalizacyjnych i deszczowych
  - obniżenie awaryjności urządzeń sieciowych
- zapewnienie Miastu możliwości odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, przemysłowych i wód opadowych zgodnie z obowiązującymi standardami ochrony środowiska
  - rozbudowę i modernizację oczyszczalni Płaszów
  - modernizację centralnych systemów kanalizacji
  - modernizację lokalnych systemów kanalizacji
- rozbudowę systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych, przemysłowych i wód opadowych dla umożliwienia dalszego rozwoju urbanistycznego Miasta a szczególnie zapewnienia uzbrojenia nowych terenów dla inwestycji
  - rozwiązywanie problemów kanalizacji w obszarach peryferyjnych poprzez lokalne systemy kanalizacji z lokalnymi oczyszczalniąmi ścieków
  - rozbudowę centralnych systemów kanalizacji
  - ~~budowę systemu centralnego lub lokalnego dla skanalizowania terenów~~

- ~~• mieszkaniowych w obszarze Kraków Wschód~~
- ~~▪ modernizację lub budowę systemu kanalizacji dla zmienionej funkcji obszaru HTS Centrum Administracyjne~~
- ~~• po zrealizowaniu rozbudowy oczyszczalni ścieków stworzenie warunków dla możliwości przyjęcia dodatkowej ilości ścieków z terenu gmin sąsiadujących z miastem~~

Gospodarka wodami opadowymi

Odprowadzanie wód opadowych realizowane będzie na terenie Miasta w 3 podsystemach:

- system kanalizacji ogólnospławnej
- system kanalizacji opadowej; w celu ochrony odbiorników należy rozważyć budowę podziemnych zbiorników retencyjnych
- dla pozostałych terenów odprowadzenie wód opadowych do istniejących rowów bądź do gruntu (zabudowa indywidualna)

Stworzenie sprawnego systemu odprowadzania wód opadowych będzie realizowane:

- w zakresie usprawnienia funkcjonowania istniejącego systemu odwodnieniowego poprzez:
  - regulację cieków wodnych z uwzględnieniem małej retencji; dostosowanie przekroju ich koryt do zwiększonych przepływów wynikających z rozwoju budownictwa i zmiany infrastruktury w zlewni
  - odbudowę strategicznych rowów odwadniających
  - budowę nowych ciągów kanalizacji opadowej i modernizację istniejących
  - bieżące utrzymanie wszystkich elementów systemu dla zapewnienia ich drożności
- w zakresie prawidłowego funkcjonowania, rozwoju i aktywizacji miasta poprzez:
  - uporządkowanie gospodarki wodnej i ochronę przeciwpowodziową
  - likwidację lokalnych podtopień
  - stworzenie warunków dla skutecznego odprowadzenia do odpowiedniego odbiornika wód opadowych z obszarów zurbanizowanych
  - stworzenie warunków dla odwodnienia terenów przewidzianych pod zabudowę

Gospodarka ciepła

W zakresie systemu ciepłowniczego rozwój będzie polegał na zapewnieniu poprawy niezawodności i właściwych parametrów jakościowych dostawy energii cieplnej dla odbiorców. Określa się następujące kierunki rozwoju:

- kontynuację budowy spieć pierścieniowych; ich wykonanie wpłynie na zwiększenie możliwości wyboru źródła, a tym samym poprawi możliwości odbioru ciepła z poszczególnych źródeł; nastąpi także znaczne polepszenie niezawodności dostawy ciepła
- podłączanie nowych odbiorców – w związku z nowo powstającą zabudową oraz w związku z likwidacją kotłowni opalanych paliwem stałym:
  - podłączenie nowych odbiorców zlokalizowanych w obszarach obsługiwanych przez miejską sieć ciepłą wymaga budowy krótkich odcinków przyłączy oraz węzłów przyłączeniowych, a także wybudowanie nowej sieci rozdzielczej i węzłów ciepłych
  - podłączenie nowych odbiorców zlokalizowanych poza obecnym zasięgiem sieci ciepłej wymaga rozbudowy systemu przesyłowego
- ~~• dla przyszłych terenów zabudowy mieszkaniowej Kraków Wschód, Pasternik i zabudowy komercyjnej w otoczeniu Portu Lotniczego Kraków – Białce konieczne będzie zapewnienie dostawy ciepła poprzez rozbudowę sieci przesyłowych, bądź w oparciu o rozwiązania lokalne z wykorzystaniem alternatywnych nośników energii~~
- zwiększenie sprzedaży ciepłej wody użytkowej

- kontynuację likwidacji źródeł niskiej emisji; w wyniku likwidowanych kotłowni opalanych paliwem stałym część odbiorców zostanie przyłączonych do miejskiej sieci ciepłowniczej
- wykreowanie źródeł energii zapewniających niezawodność, odpowiednie warunki ekologiczne i ekonomiczne (w tym szersze wykorzystanie odnawialnych źródeł energii)
- kontynuację przedsięwzięć termomodernizacyjnych w obiektach mieszkalnych, użyteczności publicznej, przemysłowych.

Elektroenergetyka

Rozwój wszystkich sieci systemu zaopatrzenia miasta w energię elektryczną będzie zmierzał nie tylko do ich zagęszczenia lub zwiększenia zasięgu, lecz także będzie polegał na modernizacji sieci i obiektów. Określa się następujące kierunki rozwoju:

- dla terenów obrzeży miasta konieczne jest przeprowadzenie różnych form modernizacji i rozbudowy systemu elektroenergetycznego; w szczególności należy ~~rozbudować stacje Wanda i Luboza, jak również zrealizować rozbudowę infrastruktury 110/SN (10-GPZ-ów)~~
- rozbudowa stacji transformatorowych 15/0,4 kV oraz linii SN i nn odbywać się będzie na bieżąco, stosownie do rozwoju urbanistycznego i potrzeb odbiorców; na rozbudowę stacji transformatorowych 15/0,4 kV, ~~zwłaszcza w rejonie centrum~~, wpływać będzie dążenie do likwidacji źródeł niskiej emisji poprzez zastosowanie energii elektrycznej dla celów grzewczych
- rozwój sieci średniego i niskiego napięcia, jej rozbudowa i modernizacja, będą następowały na wszystkich obszarach, na których występują obecnie niedobory dostaw mocy, w tym między innymi potrzebnej do ogrzewania akumulacyjnego (~~szezególnie dla terenów: Kraków Wschód, Pasternik i otoczenia Portu Lotniczego Kraków – Balice~~)
- w niektórych obszarach, zwłaszcza na terenach podmiejskich o dużej intensywności rozbudowy i w strefie centrum, konieczna jest rozbudowa sieci nn.

Gazownictwo

Z uwagi na przewidywany przyrost zapotrzebowania na gaz, niezbędna będzie rozbudowa systemu gazowniczego w zakresie umożliwiającym pokrycie zwiększonego zapotrzebowania. Wzrost zużycia gazu do celów grzewczych przewiduje się z uwagi na konwersję na gaz szeregu istniejących na terenie miasta kotłowni na paliwo stałe i pieców węglowych oraz przyjęcie założenia, iż około 50 % nowej zabudowy będzie realizowane z założeniem ogrzewania tym nośnikiem energii.

Określa się następujące kierunki rozwoju:

- budowa nowych stacji redukcyjnych I stopnia oraz modernizacja stacji istniejących
- budowa nowych odcinków magistralnych gazociągów średnioprężnych
- sukcesywna rozbudowa i modernizacja sieci gazowych rozdzielczych średniego i niskiego ciśnienia
- ~~dla obszaru Kraków Wschód budowa przesyłowej magistrali średnioprężnej oraz sieci rozdzielczej~~

Telekomunikacja

W rozwoju systemu komunikacji i przesyłu danych niezbędne jest osiągnięcie europejskich standardów gęstości abonentów telefonicznych i internetowych, poprawa niezawodności, jakości i prędkości transmisji oraz ograniczenie niekorzystnego oddziaływania na krajobraz miasta obiektów radiowych telefonii komórkowej (wież i masztów antenowych), przy równoczesnym niedopuszczeniu do spowolnienia procesów rozwojowych sieci poszczególnych operatorów.

Określa się następujące kierunki rozwoju:

- kontynuowanie dotychczasowych intensywnych działań operatorów sieci, polegających na dynamicznej rozbudowie i modernizacji systemów telekomunikacyjnych, w szczególności światłowodowej
- wspieranie przez Miasto realizacji nowoczesnych sieci telekomunikacyjnych
- wspieranie rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, a także wyrównanie dysproporcji w zakresie dostępu i wykorzystania Internetu oraz innych technik informatycznych
- zapewnienie dostępu do Internetu w miejscach publicznych m.in. biblioteki, domy i centra kultury
- bardziej efektywne, wspólne wykorzystywanie przez różnych operatorów już wzniesionych w mieście konstrukcji i istniejących wysokich budowli (zredukowanie tym samym do niezbędnego minimum liczby nowo wznoszonych konstrukcji).

Gospodarka odpadami

Kierunki rozwoju systemu gospodarki odpadami winny być kształtowane zgodnie z „Programem gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Kraków” przyjętym Uchwałą Rady Miasta Krakowa nr CXX/1074/98 z dnia 10 czerwca 1998r. Główne kierunki rozwoju systemu gospodarki odpadami winny uwzględniać poprawę standardu realizacji usług dla mieszkańców, rozszerzenie zasięgu obsługi oraz zminimalizowanie negatywnych oddziaływań na środowisko i ludzi.

Działania dotyczące problematyki gospodarki odpadami winny skupiać się na następujących zadaniach:

- dalszej poprawie standardu świadczonych usług, w tym na zwiększeniu częstotliwości odbioru odpadów, umożliwieniu segregacji odpadów „u źródła” oraz poprawie techniki ich transportu
- zaktualizowaniu i doprecyzowaniu zasad wydawania pozwoleń na działalność w zakresie wywozu odpadów komunalnych, w świetle najnowszych przepisów
- ~~kontynuacji prac inwestycyjnych oraz realizacji zaleceń wynikających z ustanowienia strefy ochronnej wokół składowiska odpadów Barycz, dla dalszego minimalizowania oddziaływania na środowisko i ludzi~~
- ~~rozbudowie składowiska Barycz – etap III~~
- wdrożeniu systemu kompleksowej utylizacji odpadów w kierunku dostosowania do wymogów Unii Europejskiej (część zadań finansowana jest ze środków Unii Europejskiej - Program ISPA), obejmującego:
  - zintensyfikowanie selektywnej zbiórki odpadów z docelowym objęciem tym programem obszaru całego Miasta
  - wprowadzenie sortowania odpadów
  - ~~budowę zakładu sortowniczego~~
  - ~~budowę kompostowni odpadów zielonych~~
  - wdrożenie gospodarki niebezpiecznymi odpadami wyselekcjonowanymi z odpadów komunalnych
  - ~~budowę zakładu termicznej utylizacji odpadów pozostałych po segregacji oraz budowę stacji przeładunkowych odpadów~~
- ~~zorganizowaniu stałego miejsca składowania śniegu z ulic~~
- konsekwentnej likwidacji istniejących „dzikich” składowisk odpadów
- ~~budowie grzebowiska dla zwierząt~~

- ~~integracji i współpracy krakowskiego systemu gospodarki odpadami z gminami ościennymi, która winna doprowadzić do zbudowania systemu regionalnego, szczególnie w zakresie specjalistycznych technologii; głównie termicznej utylizacji odpadów~~
- założeniu - w dalszej perspektywie – potrzeby wybudowania nowego składowiska odpadów przetworzonych (co zgodne jest z nową dyrektywą Unii Europejskiej w tym zakresie)

~~Po opracowaniu studium wykonalności dla realizowanego II etapu Programu gospodarki odpadami komunalnymi w Krakowie zostaną opracowane szczegółowe kierunki dalszego postępowania z odpadami, w tym:~~

- ~~sposób zagospodarowania odpadów wielkogabarytowych~~
- ~~sposób zagospodarowania odpadów niebezpiecznych wchodzących w strumień odpadów komunalnych~~
- ~~sposób zagospodarowania odpadów budowlanych i por remontowych~~
- ~~możliwości termicznego przekształcenia odpadów~~
- ~~możliwości zagospodarowania osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków i stacji uzdatniania wody~~
- ~~wdrożenia systemu monitoringu gospodarki odpadami.~~

Cmentarnictwo

~~Kierunki rozwoju cmentarnictwa zostały określone Uchwałą Rady Miasta nr CXIX/1050/98 z dnia 3 czerwca 1998 roku. Uchwała określiła następujące kierunki inwestycji cmentarnych:~~

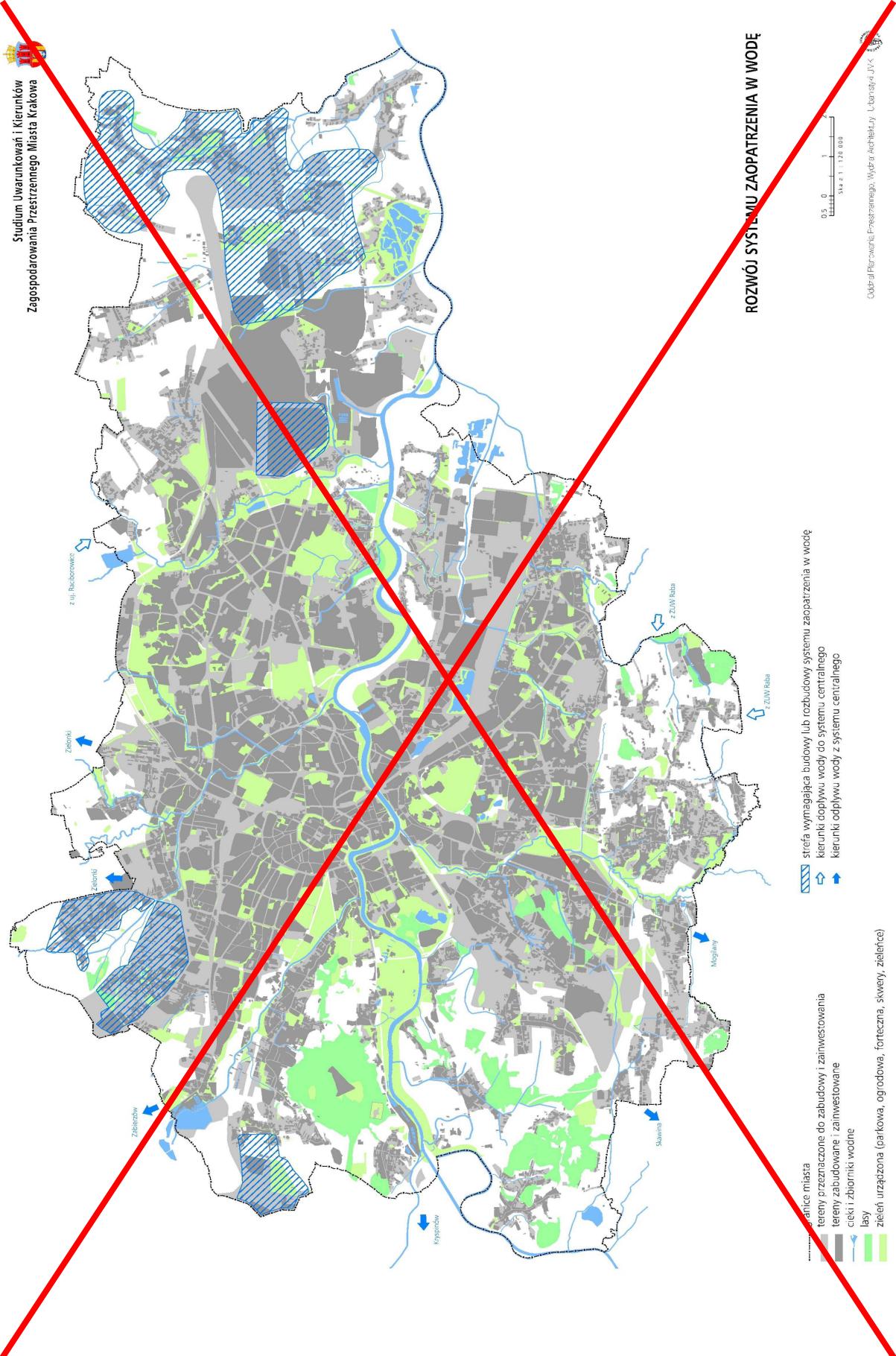
- ~~dogęszczenie istniejących cmentarzy~~
- ~~poszerzenie istniejących cmentarzy~~
- ~~budowę nowych cmentarzy.~~

~~Harmonogram realizacji zamierzeń inwestycyjnych uwzględnia zachowanie pewnej rezerwy miejsc grzebalnych i obejmuje okres do 2018 roku.~~

- ~~do rozbudowy przewiduje się następujące cmentarze w rejonach: Prądnik Czerwony, Grębałów, ul. Bieżanowska, Kobierzyn – Lubostroń, Mydlniki, Pychowice~~
  - ~~program budowy nowych cmentarzy obejmuje: cmentarz w Ruszczy, cmentarz przy ul. Wielickiej, cmentarz w Podgórkach Tynieckich (jako rezerwa do realizacji po 2018 r.).~~
- ~~W dalszej kolejności przewidziana jest rozbudowa 2 cmentarzy parafialnych: przy ul. Półnanki i przy ul. Olszanieckiej.~~

~~Ustalenia przywoływanej Uchwały przewidują również dopuszczenie wprowadzenia alternatywnej formy chowania zmarłych poprzez spopielenie zwłok. Budowa spopieliarni wymaga podjęcia decyzji o jej lokalizacji, wielkości oraz towarzyszącej infrastrukturze (może ona z uwagi na stosunkowo niewielką kubaturę i niewyróżniającą się formę architektoniczną być zlokalizowana np. na terenie cmentarza Prądnik Czerwony).~~

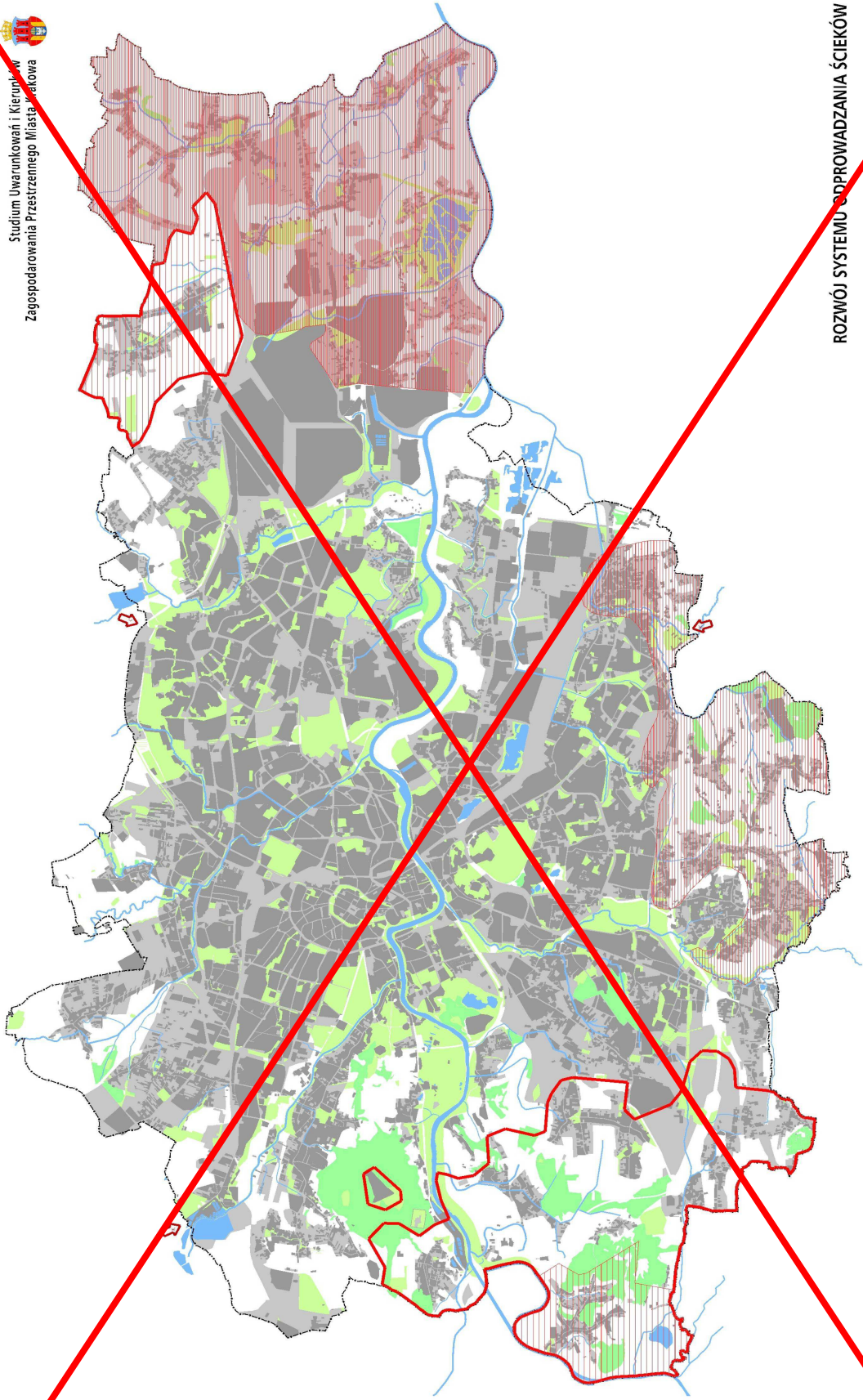

ROZWÓJ SYSTEMU ZAOPATRZENIA W WODĘ

- strefa wymagająca budowy lub rozbudowy systemu zaopatrzenia w wodę
- kierunki dopływu wody do systemu centralnego
- kierunki odpływu wody z systemu centralnego

- granice miasta
- tereny przeznaczone do zabudowy i zainwestowania
- tereny zabudowane i zainwestowane
- cieki i zbiorniki wodne
- lasy
- zieleni urządzonej (parkowa, ogrodowa, fonteczna, skwery, zieleńce)

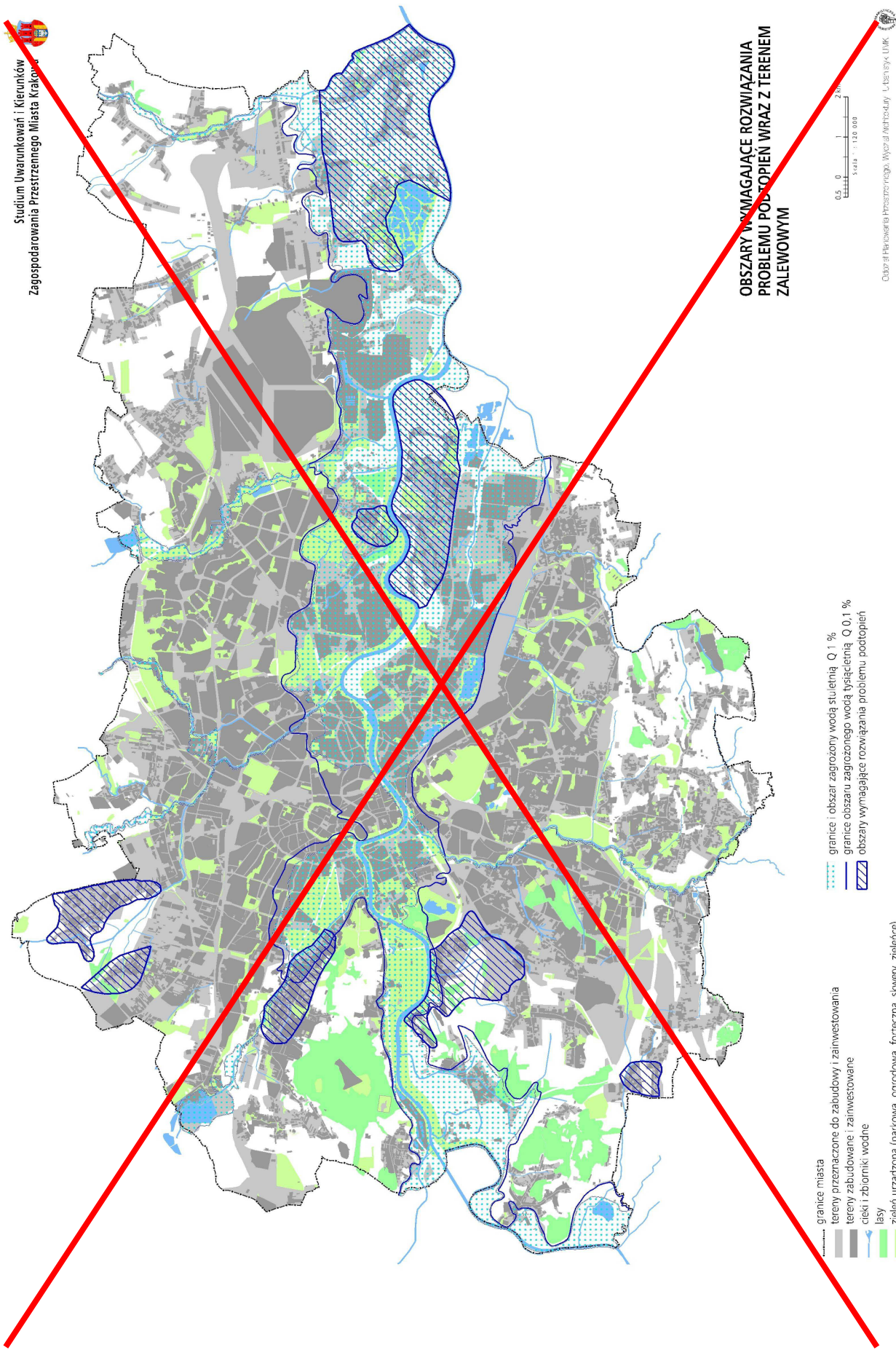
ROZWÓJ SYSTEMU ODPROWADZANIA ŚCIEKÓW

- teren proponowany do uzbrojenia w systemach lokalnym lub centralnym
- obszar do skanalizowania w systemie centralnym
- obszary kanalizowane w systemach lokalnych projektowane
- granica obszarów kanalizowanych w systemach lokalnych
- kierunki dopływu ścieków do kanalizacji

- granice miasta
- tereny przeznaczone do zabudowy i zainwestowania
- tereny zabudowane i zainwestowane
- ciek i zbiorniki wodne
- lasy
- zielen urządzona (parkowa, ogrodowa, forteczna, skwery, zieleńce)

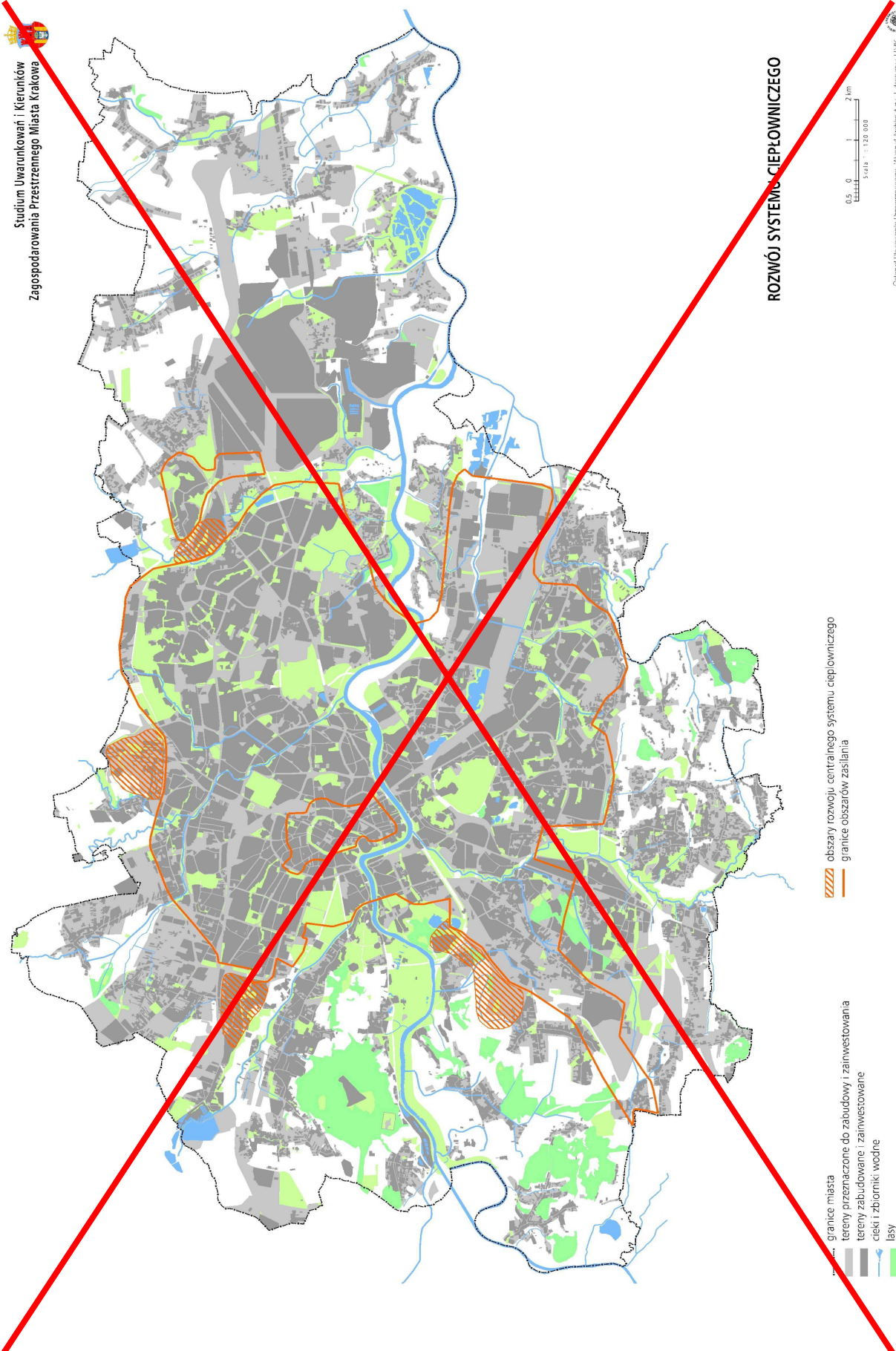

- granice i obszar zagrożony wodą stuletnią Q 1 %
  - granice obszaru zagrożonego wodą tysiąclenną Q 0,1 %
  - obszary wymagające rozwiązania problemu podtopień
-
- granice miasta
  - tereny przeznaczone do zabudowy i zainwestowania
  - tereny zabudowane i zainwestowane
  - ciek i zbiorniki wodne
  - lasy
  - zieleni urządzonej (parkowa, ogrodowa, forteczna, skwery, zielence)

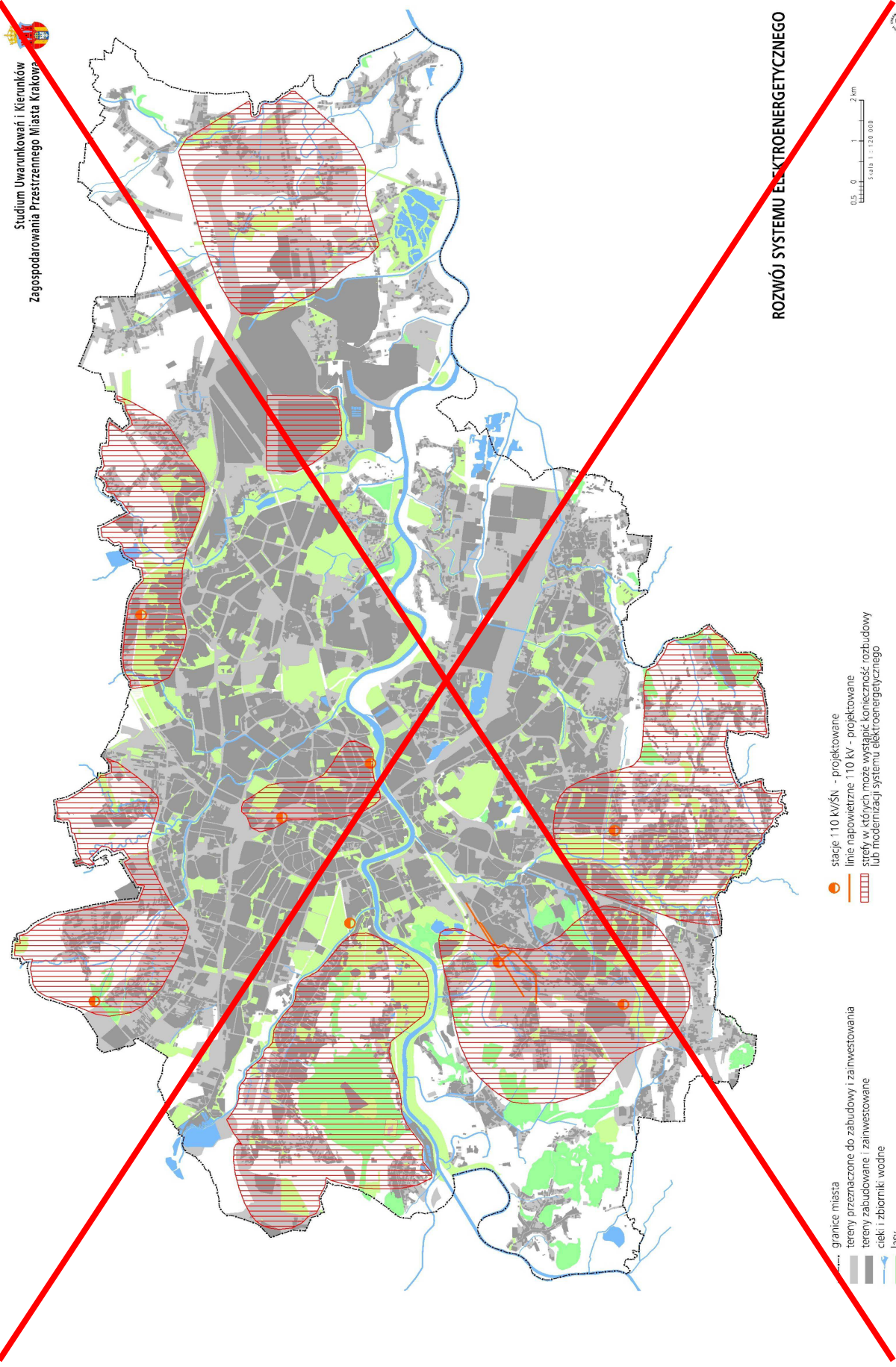
ROZWÓJ SYSTEMU CIEPŁOWNICZEGO

 obszary rozwoju centralnego systemu ciepłowniczego
 granice obszarów zasilania

 granice miasta
 tereny przeznaczone do zabudowy i zainwestowania
 tereny zabudowane i zainwestowane
 ciekły i zbiorniki wodne
 lasy
 zieleni urządzonej (parkowa, ogrodowa, fortecjna, skwery, zieleńce)

0,5 0 1 2 km
 Skala : 1:20 000

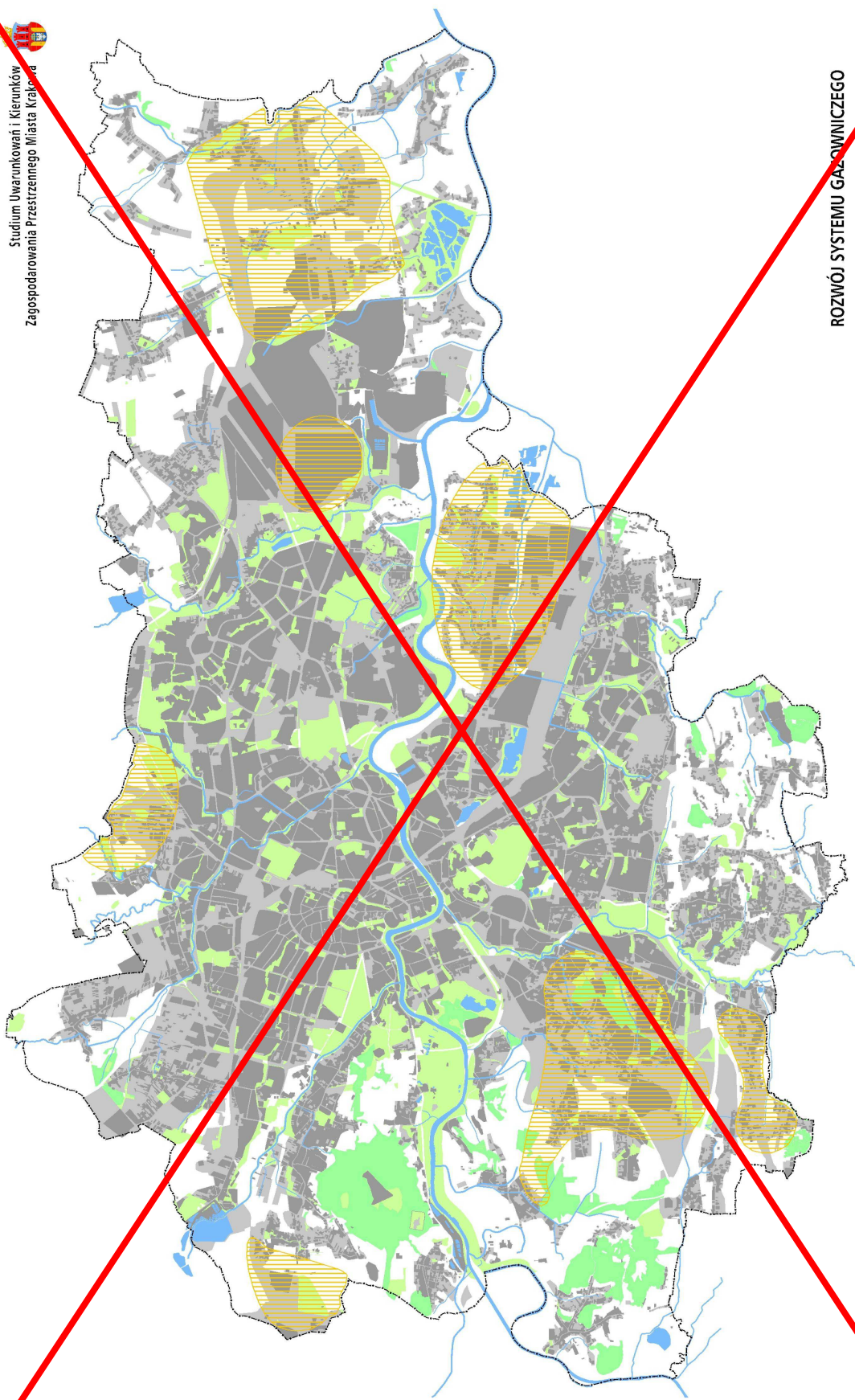

0,5 0 1 2 km
Skala 1 : 120 000

ROZWOJ SYSTEMU ELEKTROENERGETYCZNEGO

- stacje 110 kV/SN - projektowane
- linie napowietrzne 110 kV - projektowane
- strefy w których może wystąpić konieczność rozbudowy lub modernizacji systemu elektroenergetycznego

- granice miasta
- tereny przeznaczone do zabudowy i zainwestowania
- tereny zabudowane i zainwestowane
- ciek i zbiorniki wodne
- lasy
- zieleń urządzone (parkowa, ogrodowa, fortecna, skwery, zieleńce)

ROZWÓJ SYSTEMU GAZOWNICZEGO

- strefa wymagająca budowy lub modernizacji systemu gazowniczego
- granice miasta
- tereny przeznaczone do zabudowy i zainwestowania
- tereny zabudowane i zainwestowane
- ciek i zbiornik wodne
- lasy
- zieleni urządzonej (parkowa, ogrodowa, forteczna, skwery, zieloniec)

5. Realizacja polityki przestrzennej

Realizacja polityki przestrzennej następuje poprzez wykorzystanie i zastosowanie instrumentów przewidzianych przepisami prawa ogólnie obowiązującego oraz takich, które, jako właściwe przyjmie i ustanowi samorząd, działając w ramach swoich uprawnień.

Oprócz „standardowych” instrumentów realizacji polityki przestrzennej, jakimi są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu powinny być przygotowane i wykorzystane instrumenty dla:

- wyboru, lokalizacji i realizacji inwestycji publicznych,
- interwencji Miasta w obszarach aktywnej polityki gminy,
- współpracy pomiędzy różnymi poziomami administracji publicznej i prywatnymi inwestorami,
- bazy informacji służącej wspomaganie zarządzania Miastem, w szczególności gospodarowaniu przestrzenią, gospodarką gruntami i procesami inwestycyjnymi,
- promocji Miasta.

5.1. Planowanie miejscowe

Podstawowym instrumentem realizacji polityki przestrzennej są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego stanowiące, zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym, przepisy gminne ustalające m.in. przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu¹⁰⁰. Do ustanawiania tych przepisów, jako aktów prawa miejscowego uprawnia gminę ustawa o samorządzie gminnym¹⁰¹.

Zadaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest w szczególności ustanowienie regulacji prawnych i standardów zapewniających jakość przestrzeni Miasta, ochronę interesów publicznych oraz warunki prawno-przestrzenne rozwoju, w tym realizacji inwestycji. Plan miejscowy, jako akt prawa lokalnego stanowi podstawę formułowania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu w decyzjach administracyjnych. Jest także odniesieniem dla innych rozstrzygnięć i opinii, uwarunkowanych zgodnością z jego ustaleniami.

~~Stan prawny w planowaniu przestrzennym po dniu 1 stycznia 2003 r.~~

~~Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym plany zagospodarowania przestrzennego uchwalone przed dniem 1 stycznia 1995 roku utraciły moc z dniem 1 stycznia 2003 roku. Stan ten dotyczy 98,6% powierzchni obszaru Miasta, co oznacza, że obecnie prawie cały obszar Miasta jest pozbawiony regulacji prawno-przestrzennych stanowiących podstawy dla wspomnianych decyzji administracyjnych i rozstrzygnięć.~~

~~Po dniu 1 stycznia 2003 r., w obszarze Miasta zachowały moc i obowiązują tylko te plany (i zmiany planów), które zostały uchwalone po 1 stycznia 1995 r. Są to:~~

- ~~— zmiana planu ogólnego dotycząca Obszarów Urządzeń Komunikacyjnych,~~
- ~~— plan obszaru Olsza w rej. ulic: Generała Bora Komorowskiego i Księży Pijarów,~~
- ~~— plan osiedla Pychowice,~~
- ~~— zmiana planu ogólnego obejmująca „17 zmian planu ogólnego”;~~

¹⁰⁰ Art. 4 ust. 1 i art. 7 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (jednolity tekst - Dz.U. z 1999 r. Nr 15 poz.139 - ze zmianami).

¹⁰¹ Art. 18 ust. 2 i art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz.1591 - ze zmianami).

- plan zagospodarowania przestrzennego Bieńczyce-Plac Targowy,
- zmiana planu ogólnego dla obszaru przy ul. Podgórkii Tynieckie,
- zmiana planu szczegółowego os. Skotniki dla obszaru publicznych usług kultury,
- zmiana planu ogólnego dla obszaru przy ul. Szczegów,
- zmiana planu szczegółowego os. Wróblowice dla obszaru przy ul. Wróblowickiej,
- zmiana planu szczegółowego os. Skotniki w obszarze po wschodniej stronie ul. Grzegorzewskiej.

Plany te obejmują łącznie powierzchnię 457,89 ha, tj. 1,4% obszaru Miasta. Szczegółowe informacje o planach obowiązujących zawarto w części Uwarunkowania, w punkcie Dotychczasowe przeznaczenie terenów.

Sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Od uchwalenia Miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa z 1994 roku podejmowano sukcesywnie prace nad planami miejscowymi wskazanymi w tym planie jako tzw. „plany uszczegółowione”. Podejmowano także sporządzanie innych planów miejscowych i zmian planów — w wyniku analizy wniosków w tym zakresie oraz w wyniku podejmowanych inicjatyw planistycznych Zarządu Miasta i Rady Miasta.

Aktualnie sporządzane są 72 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (w tym zmiany planów)¹⁰² obejmujące łącznie powierzchnię 9228,4 ha, tj. 28,2% obszaru Miasta. Plany te znajdują się na różnych etapach zaawansowania procedur planistycznych, przy czym ponad połowa — na etapach wstępnych (lub przed zawarciem umów z wykonawcami). Obszary sporządzanych planów (i zmian planów) są zróżnicowane wielkościami — od 0,2 ha do 1104 ha. Prace i procedury planistyczne znajdują się na zróżnicowanych etapach zaawansowania i trwają od 9 miesięcy (dla niewielkich obszarowo planów sporządzanych siłami własnymi Urzędu) do kilku lat (dla większych obszarów). Poniżej przedstawiono zbiorczą informację „statystyczną” o stopniu zaawansowania sporządzania planów. Pełne zestawienie zostało zawarte w Materiałach Informacyjnych Studium.

Sporządzane plany miejscowe, jako podjęte przed uchwaleniem Studium, stanowią jedno z uwarunkowań, istotnych dla dalszych działań planistycznych określanych w Studium. Z formalnego punktu widzenia sporządzanie tych planów jest faktem (uwarunkowaniem) prawnym wynikającym z podjętych uchwał Rady Miasta Krakowa. Zasięg obszarowy sporządzanych planów miejscowych określono na rysunku dotyczącym planowania miejscowego.

W odniesieniu do sporządzanych planów pojawiają się nowe okoliczności prawne w związku z uchwaleniem w dniu 13 lutego 2003 r. przez Sejm RP ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ustawa ta wprawdzie nie przeszła jeszcze pełnego procesu legislacyjnego (prace Senatu RP, podpisanie przez Prezydenta RP), nie mniej należy już liczyć się z jej regulacjami w zakresie przepisów przejściowych, a dotyczących procesów sporządzania planów miejscowych, kontynuowanych w momencie jej wejścia w życie. Zapisy art. 85 ust. 2 stanowią m.in., że w stosunku do sporządzanych planów, co do których formalna procedura znajduje się co najmniej na etapie ogłoszonego już obwieszczenia i zawiadomienia o wyłożeniu projektu planu do publicznego wglądu, dalsze sporządzanie planu podlega przepisom dotychczasowej ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, zaś w stosunku do planów o niższym stopniu zaawansowania — przepisom nowej ustawy. Oznacza to,

¹⁰² Przez określenie „sporządzane” rozumie się stan formalny wynikający z podjętych uchwał Rady Miasta Krakowa w sprawie przystąpienia do sporządzenia ..., niezależnie od tego w jakim stopniu zaawansowania znajdują się prace i procedury planistyczne.

że dalsze sporządzanie tych planów będzie musiało być poprzedzone analizą w zakresie ich problematyki, możliwości kontynuacji prac w nowym trybie i ew. potrzeby powtórzenia lub uzupełnienia niektórych czynności planistycznych (w tym nawet zmiany uchwały inicjującej przystąpienie do sporządzania planu).

Konieczność takiej analizy powoduje, że w Studium podejmuje się ocenę możliwości i celowości kontynuacji sporządzania podjętych planów.

Przyjmując jako punkt odniesienia przywoływaną wyżej regulację nowej ustawy określa się:

Plany miejscowe, których dalsze sporządzanie będzie prowadzona wg procedury wynikającej z obecnej ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym.

lp.	Ozn. planu	Nazwa obszaru planu (zmiany planu)	powierzchnia obszaru planu
PLANY WSKAZANE DO KONTYNUACJI (w dotychczasowej problematyce i granicach)			
1	8	Trasa Zwierzyniecka	94,0
2	9	Krzyszewice	104,0
3	10	Przylasek Rusiecki	333,0
4	12	Salwator	54,0
5	14	Strzelnica	93,6
6	15	Chelm Zakamycze	112,0
7	16	Kasztanowa	162,6
8	17	Rondo Koemyrzowskie	0,4
9	19	Czyżyny—Pas Startowy	43,0
10	20	Ujście Wilgi	40,6
11	29	rejon ul. Witkowskiej	3,1
12	31	os. Skotniki po zach. stronie ul. Dobrowolskiego — od ul. Kozienickiej do ul. Starzyńskiego	4,6
13	32	rejon ul. J. Hallera	2,4
14	36	rejon ul. Stojałowskiego	5,7
15	45	Witkowiec Głogowa	2,0

Plany miejscowe, których dalsze sporządzanie będzie prowadzona wg procedury wynikającej z nowej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

lp.	Ozn. planu	Nazwa obszaru planu (zmiany planu)	powierzchnia obszaru planu
PLANY WSKAZANE DO KONTYNUACJI (wymagające dostosowania problematyki i procedury do wymagań nowej ustawy)			
1	2	Bronowice Małe	287,0
2	3	Przegorzały (plan w wyniku rozstrzygnięcia NSA wymaga ponownego wyłożenia do publicznego wglądu)	159,0
3	5	Krakowskie Centrum Komunikacyjne	62,0
4	13	Piastowska Focha	31,0
5	18	Barycz-Soboniewice	434,0
6	21	Obszar Koncentracji Usług Opatkowice-Sidzina	236,0
7	24	Obszar Koncentracji Usług Bronowice-Wielkie Wschód	162,0
8	25	Opatkowice Wschód	85,0

9	26	Opatkowiec Zachód	224,0
10	27	obszar ograniczony ul.: Świętego Wawrzyńca, Starowiślną, Podgóorską i Gazową	7,1
11	33	-obszar Tyniecka Winnicka	39,0
12	37	Osiedle Cechowa	62,0
13	38	GPZ-Kurdwanów	3,3
14	39	Kurdwanów-Park Osiedlowy	5,0
15	40	Trasa Nowopłaszowska	63,4
16	42	rejon ul.: Kantora-Ostatnia	22,0
17	43	Zakrzówek	214,4
18	44	rejon ul.: Srebrnych Orłów, Wawelska i Gen. F. Kleeberga	7,7
19	47	Sidzina-Południe	158,0
20	48	Sidzina-Północ	194,5
21	51	III Kampus UJ-Zachód	30,4
22	52	III Kampus UJ-Wschód	132,9
23	61	rejon ul.: Skotnicka-Działowskiego	123,8
24	62	obszar Drożdżowa-Bogucicka	14,0
25	63	rejon Bagry w Płaszowie	47,0
26	67	Batowice Zachód	43,2
27	68	Kliny-Gadomskiego	80,6
28	69	Kliny-Zachód	30,2
29	70	Trasa Nowohucka	218,7
PLANY WSKAZANE DO KOREKTY GRANIC (w tym zmiany uchwały o przystąpieniu)			
1	1	~~Swoszowice (uwzględnienie granic terenu górniczego, w tym możliwości zmniejszenia i podziału obszaru planu)~~	491,5
2	54	os. Lubocza	243,0
3	55	os. Wadów	510,0
4	56	os. Kościelniki	671,0
5	57	os. Wyciąże	282,0
6	58	Specjalna Strefa Ekonomiczna i Park Technologiczny	129,0
7	59	Strefa południowa ograniczona ulicami: Igołomską, Ujastek i Ptaszyckiego, kanałem, rz. Wisłą i rz. Dłubnią	1105,0
8	60	Huta im. T. Sendzimira i tereny bezpośrednio przyległe ograniczone granicami osiedli Krzesławice, Lubocza i Wadów, kanałem, oraz ulicami: Igołomską, Ujastek i Ptaszyckiego i rz. Dłubnią	960,0

Plany miejscowe wskazane do przeprowadzenia analizy w zakresie zasadności i celowości dalszego sporządzania.

lp.	Ozn. planu	Nazwa obszaru planu (zmiany planu)	powierzchnia obszaru planu
PLANY WSKAZANE DO ODSTĄPIENIA OD SPORZĄDZANIA (po przeprowadzeniu analizy celowości dalszego sporządzania i zgodności z kierunkami określonymi w studium)			
1	7	~~2 zmiany Planu Ogólnego (dot. „obszaru strategicznego Olsza” i terenu przy Al. Przyjaźni~~	41,8
2	4	~~ul. Tyniecka—ul. Praska~~	86,0
3	6	~~obszar ograniczony ul. M. Dąbrowskiej, ul. Medweckiego, ul. Bieńczyką i al. Jana Pawła II~~	5,9
4	11	~~KS Nadwiślan~~	1,7
5	22	~~rejon ul. Benedyktowicza~~	20,8
6	23	~~rejon ul. Wodociągowej~~	28,0
7	28	~~obszar przy ul. Petöfięgo~~	8,5
8	30	~~obszaru przy ul. Borsuczej~~	4,0
9	34	~~rejon ul.: Wrocławska-Raławicka Łokietka (możliwe rozstrzygnięcie dec. wżizt)~~	11,6

10	35	rejon ul. Armii Krajowej (możliwe rozstrzygnięcie dec. wzist)	15,8
11	41	Młaskotów (możliwe rozstrzygnięcie dec. wzist)	0,24
12	46	obszar pomiędzy ul.: Białoruską i Nowosądecką	0,5
13	49	rejon ul. Sołtysowskiej	5,4
14	50	rejon ul. Golikówka	34,0
15	53	rejon ul. Odmogile	7,2
16	64	odeinek ul. Lipska – ul. Wielicka (bezprzedmiotowy)	11,4
17	65	obszar przy ul. Koszykarskiej (możliwe rozstrzygnięcie dec. wzist)	1,0
18	66	rejon ul.: Kołetek-Sukiennicza-Dietla (możliwe rozstrzygnięcie dec. wzist)	1,2
19	71	obszar przy ul. Wielickiej (możliwe rozstrzygnięcie dec. wzist)	4,4
20	72	rejon ul.: Chelmska, Junacka	0,4

~~W Studium przyjmuje się następujące zasady uwzględnienia sporządzanych planów miejscowych:~~

- ~~1) wprowadza się do Studium rozwiązania planistyczne (podstawowe dyspozycje przestrzenne):~~
  - ~~a) zawarte w projektach sporządzanych planów, które przeszły już co najmniej proces ustawowych uzgodnień, zapewniając w ten sposób ich spójność z polityką przestrzenną określaną w Studium,~~
  - ~~b) zawarte w projektach sporządzanych planów (nie poddanych jeszcze procesowi uzgodnień ustawowych), lub w koncepcjach projektów planów, które zostały zaakceptowane i przyjęte jako podstawa do realizacji dalszych faz procedury planistycznej, ograniczając w ten sposób ryzyko ich niespójności z polityką przestrzenną określaną w Studium,~~
- ~~2) przyjmuje się, że sporządzanie planów, dla których nie przygotowano jeszcze rozwiązań pozwalających na przeanalizowanie i wprowadzenie do Studium, lecz cel i przedmiot ich sporządzenia został potwierdzony w Studium może być kontynuowane:~~
  - ~~a) w dotychczasowych granicach i problematyce,~~
  - ~~b) lub (w części) w zmienionych granicach (w tym z ograniczeniem zasięgu lub podziałem na mniejsze obszary),~~
- ~~3) przewiduje się, że sporządzanie niektórych planów (i zmian planów), niezależnie od stopnia zaawansowania, może okazać się niecelowe lub bezprzedmiotowe w przypadkach:~~
  - ~~a) kiedy w obszarze planu lub otoczeniu nastąpiły przemiany, przesądzenia lub pojawiły się nowe uwarunkowania uzasadniające zmianę ich granic lub odstąpienie od ich sporządzania,~~
  - ~~b) kiedy ich przedmiot (w obecnej sytuacji prawnej braku obowiązującego planu) może być rozstrzygnięty indywidualną decyzją administracyjną.~~

Obszary wyznaczone do sporządzenia (nowych) miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Przepisy ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym ustalające obowiązek określenia w studium obszarów wymagających sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zawarte w art. 6 ust. 5 pkt 7 tej ustawy, wskazują tylko dwie kategorie obszarów, dla których sporządzanie planów jest obowiązkowe:

- na podstawie przepisów szczególnych,
- ze względu na istniejące uwarunkowania.

Równocześnie, w art. 13 ust. 1 tej ustawy wyszczególniono rodzaje obszarów, wymagających obowiązkowego sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W oparciu o katalog wynikający z obu wymienionych przepisów określa się poniżej obszary, dla których powinny zostać sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Ustalając obszary wskazane do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przyjęto podejście uwzględniające nie tylko kategorie planów ustalone ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym, lecz również katalog potrzeb związanych z realizacją celów rozwoju Miasta.

~~1) Obszary, dla których obowiązek sporządzenia planu wynika z przepisów szczególnych:~~

~~• z ustawy prawo geologiczne i górnictwo¹⁰³:~~

~~tereny górnicze: Bonarka, Brzegi, Brzegi III, Wolica, Wolica I, Zesławice I, Mateczny, Swoszowice.~~

~~Od obowiązku sporządzenia planów miejscowych dla terenów górniczych można odstąpić, jeżeli „przewidywane szkodliwe wpływy na środowisko będą nieznaczne”¹⁰⁴. Do odstąpienia od tego obowiązku wymagana jest stosowna uchwała Rady Miasta, podjęta po odpowiedniej ocenie. Uzasadnione jest podjęcie takich działań w odniesieniu do wszystkich terenów górniczych, gdzie eksploatacja złóż jest prowadzona metodą odkrywkową. Można przyjąć, że obowiązek poeksploatacyjnej rekultywacji (nakładany w decyzjach koncesyjnych) jest wystarczającą regulacją dla kierunków przyszłego zagospodarowania. Podobne postępowanie jest wskazane dla terenu górniczego wód mineralnych Mateczny, w obszarze którego obecne zainwestowanie i zabudowa nie stanowią zagrożenia i ograniczenia dla eksploatacji złoża z wyjątkiem najbliższego otoczenia uzdrowiska i ujęcia wód. Z tego względu oraz z uwagi na potrzebę zapewnienia warunków przestrzennych dla tego miejsca jako przestrzeni publicznej, proponuje się alternatywnie, mniejszy obszar do sporządzenia planu miejscowego, obejmującego tylko ten zasięg.~~

~~W odniesieniu do terenu górniczego Swoszowice obszarem planu miejscowego powinien być objęty cały teren górniczy. Jako alternatywne wskazuje się ograniczenie obszaru planu (jeśli zostałaby podjęta stosowna uchwała Rady Miasta Krakowa) do zasięgu pokrywającego się w zasadzie z granicami dotychczas sporządzanego planu obszaru Swoszowice. Możliwe jest także jeszcze większe ograniczenie obszaru planu, lub podział na dwa obszary – odpowiednio do zasięgu strefy B Uzdrowiska oraz granic projektowanych terenów ochrony pośredniej ujęć wód leczniczych.~~

~~• z ustawy o ochronie przyrody¹⁰⁵: – ustanowione obszary ochrony przyrody, dla których zostały lub zostaną sporządzone i zatwierdzone plany ochrony:~~

~~• rezerваты przyrody: Bielańskie Skałki, Skałki Przegorzalskie, Skończanka, Panieńskie Skały, Bonarka,~~

~~• parki krajobrazowe: Bielańsko-Tyniecki, Tenczyński, Dolinki Krakowskie.~~

~~Plany te powinny być podjęte dla tych obszarów lub ich części, które nie są objęte planami obecnie sporządzanymi, w terminie 1 roku od zatwierdzenia planów ochrony poszczególnych rezerwatów i parków.~~

~~2) Obszary, na których przewiduje się realizację:~~

~~• zadań wojewódzkich w zakresie ponadlokalnych i regionalnych celów publicznych objętych programami uchwalonymi przez Sejmik Województwa,~~

~~• zadań rządowych służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych objętych programami zadań rządowych służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.~~

¹⁰³ Art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnictwo

¹⁰⁴ Art. 53 ust. 6 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnictwo

¹⁰⁵ Art. 13a ust. 7 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody

~~W tym zakresie, z formalnego punktu widzenia, aktualnie nie ma obowiązku wyznaczenia obszarów dla realizacji ponadlokalnych i regionalnych celów publicznych, ponieważ programy te są dopiero tworzone i nie zostały jeszcze zatwierdzone przez właściwe organy, lub ich zakres nie obejmuje zadań umiejscowionych na obszarze Miasta.~~

~~Nie mniej, w Studium określono zadania i inwestycje o istotnym, ponadlokalnym (także metropolitalnym) znaczeniu dla osiągnięcia celów rozwoju Miasta. Są to zadania i inwestycje publiczne, publiczno-prywatne oraz prywatne, których realizacja (niezależnie czy posiadają one formalnie znaczenie lokalne czy ponadlokalne) powinna podlegać skoordynowanej polityce przestrzennej Miasta, Województwa i Państwa.~~

~~Dla większości tych inwestycji niezbędne będzie sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wyznacza się w tym zakresie obszary kluczowe, w których zlokalizowane są pojedyncze inwestycje wraz z otoczeniem, lub ich kompleksy:~~

- ~~● Centrum Administracyjne HTS,~~
- ~~● obszar otoczenia Portu Lotniczego Kraków-Balice,~~
- ~~● „Nowe Centrum” (w obszarze sporządzanego planu dla Krakowskiego Centrum Komunikacyjnego, przy czym granica planu może wymagać korekty),~~
- ~~● III Kampus Uniwersytetu Jagiellońskiego w rejonie Pychowic (obszar pokrywa się z obszarami 2-ech sporządzanych planów: „III Kampus UJ – Wschód”, „III Kampus UJ – Zachód”),~~
- ~~● obszar Czyżyny-Dąbie (w tym park technologiczny Politechniki Krakowskiej),~~
- ~~● II Kampus AGH (położony w obszarze sporządzanego planu Bronowice Małe).~~

~~Ponadto, dla realizacji planowanych zadań Polskich Linii Kolejowych S.A.:~~

- ~~● łącznica kolejowa (estakada) Kraków-Zabłocie – Kraków-Podgórze,~~
- ~~● doprowadzenie linii kolejowej do Portu Lotniczego Kraków-Balice.~~

3) Obszary, na których przewiduje się zadania dla realizacji lokalnych celów publicznych.

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, określając obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego m.in. dla lokalnych celów publicznych nie wymaga aby w studium wskazywano te plany, ich granice i terminy przystąpienia do ich sporządzania. Oznacza to, że decyzja samorządu powinna nastąpić z odpowiednim wyprzedzeniem w stosunku do planowanych terminów przygotowania i realizacji konkretnego zadania inwestycyjnego. Na podstawie dotychczasowych doświadczeń można przyjąć, że wyprzedzenie to powinno wynosić 2 – 3 lat.

Dla wszystkich zadań obejmujących realizację celów publicznych wymagane jest sporządzenie planu miejscowego¹⁰⁶. Wymóg ten nie oznacza jednak, że wszystkie one muszą być wskazane w Studium. Ustawa nie ogranicza możliwości podejmowania planów miejscowych w innych obszarach niż wskazano w studium, w tym także dla zadań realizujących cele publiczne.

Ze względu na decydujące znaczenie podstawowego układu komunikacyjnego warunkującego rozwój poszczególnych kluczowych obszarów, wyznaczonymi obszarami planów miejscowych dla poszczególnych elementów tego układu objęto najważniejsze trasy drogowe i uliczne o przesądzonych (na poziomie ustaleń Studium) przebiegach. Uznano za niezbędne wskazanie tych planów również w sposób graficzny, z uwagi na ich obszarowy i funkcjonalny związek z obszarami innych planów miejscowych, zarówno aktualnie sporządzanych jak i wskazywanych do sporządzenia na podstawie ustaleń Studium.

¹⁰⁶ sytuacja ulegnie zmianie po wejściu w życie ustawy z dnia 13 lutego 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, bowiem o lokalizacji i warunkach zabudowy dla inwestycji celu publicznego będzie można rozstrzygać w trybie decyzji administracyjnej, także w przypadku braku planu miejscowego.

W bliższym lub dalszym horyzoncie czasowym niezbędna będzie realizacja elementów podstawowego systemu drogowo-ulicznego Miasta (drogi i ulice kategorii GP, G, Z), w zakresie których wskazuje się do sporządzenia plany miejscowe obejmujące:

- ~~północny odcinek trasy Zwierzynieckiej – przejście tunelowe (zadanie częściowo objęte sporządzanym planem dla tej trasy);~~
- ~~południowy odcinek trasy Zwierzynieckiej – Pychowickiej (od Wisły do ul. Nowotarskiej zadanie częściowo objęte sporządzanym planem Zakrzówek);~~
- ~~trasa Nowopłaszowska (zadanie objęte sporządzanym planem dla tej trasy);~~
- ~~trasa Nowohucka (zadanie objęte sporządzanym planem dla tej trasy oraz fragmentarycznie planem os. Krzesławice);~~
- ~~odcinek łączący ul. Surzyckiego i ul. Nowohucką;~~
- ~~przedłużenie ul. Galicyjskiej (równoległe do ul. Siewnej – zadanie częściowo objęte sporządzanym planem KCK);~~
- ~~ulice: Gen. Grota Roweckiego, Bobrzyńskiego – do węzła autostradowego Sidzina;~~
- ~~trasa po północnej i wschodniej stronie HTS (połączenie trasy S7 z ul. Igołomską);~~
- ~~trasa Surzyckiego – Rybitwy – Botewa;~~
- ~~przedłużenie Al. Armii Krajowej do Portu Lotniczego Kraków – Balice;~~
- ~~przedłużenie ul. Boruty Spiechowicza do ul. Podbipięty;~~
- ~~odcinek Trasy Centralnej – od ul. Nowohuckiej do ul. Lipskiej.~~

Pozostałe, istotne elementy układu komunikacyjnego są objęte sporządzanymi lub wskazanymi do sporządzenia planami miejscowymi i nie wymagają w tym zakresie wyodrębniania obszarów tras drogowych i ulicznych.

Sporządzenia planów miejscowych będą wymagać, jako istotne elementy systemu transportu zbiorowego, odcinki planowanych linii tramwajowych (przyrost sieci istniejących):

- ~~tramwaju szybkiego:
  - ~~Krowodrza Górka – Prądnik Biały – Pachońskiego – Górka Narodowa – korytarz po zach. stronie Al. 29 Listopada;~~
  - ~~wzdłuż ul. Opolskiej do węzła z ul. Weissa;~~
  - ~~Rondo Grzegorzeckie – Trasa Kotlarska, most Kotlarski, przejście nad układem kolejowym Płaszów do Wielickiej;~~
  - ~~odgałężenie Witosza – Piaski Nowe – Piaski Wielkie – Kurdwanów – os. Cechowa;~~
  - ~~Al. Słowackiego – odcinek Długa – Pl. Inwalidów;~~
  - ~~Rondo Dywizjonu 303 – Stella Sawickiego – wzdłuż Okulickiego – do Srebrnych Orłów (wraz ze spięciem Stella Sawickiego z Jana Pawła II w rejonie Politechniki w Czyżynach);~~
  - ~~os. Piastów – Batowice przystanek kolejowy;~~
  - ~~Kapelanka wzdłuż Kanalu Krakowskiego do os. Ruczaj Zaborze – III Kampus UJ;~~~~
- tramwaju tradycyjnego:
  - ~~Mistrzejowice (pętla tramwajowa) – Bohomolea – Dobrego Pasterza – Lublańska – Olsza II – Rakowice (pętla tramwajowa);~~
  - ~~Mogilska (w sąsiedztwie terenów Pliva) – Spadochroniarzy – pas startowy Czyżyny – Rondo Koemyrzowskie;~~
  - ~~Lipska – Surzyckiego – Christo Botewa (do ul. Półlanki);~~
  - ~~Salwator – Ks. Józefa – trasa Pychowicka;~~
    - ~~Kurdwanów – Zakopiańska (w sąsiedztwie sanktuarium Bożego Miłosierdzia);~~
  - ~~Brozka – Kapelanka – Grota Roweckiego.~~

Poza zadaniami inwestycyjnymi z zakresu komunikacji drogowo-ulicznej i tramwajowej, obowiązkowego sporządzenia planów miejscowych będą wymagać zadania inwestycyjne z zakresu obiektów użyteczności publicznej (w tym lokalnej infrastruktury usługowej) oraz infrastruktury technicznej i komunalnej. W ramach ustaleń Studium nie określa się obszarowo planów miejscowych niezbędnych dla przygotowania i realizacji tych zadań, przyjmując że przystąpienie do ich sporządzania będzie następować sukcesywnie, z odpowiednim wyprzedzeniem wynikającym z wieloletnich programów inwestycyjnych.

Z kategorii obszarów, dla których sporządzenie planów miejscowych będzie zapewniało ochronę i realizację celów publicznych wskazuje się obszary:

- ~~Obsz Płaszów wraz z otoczeniem (realizacja ochrony terenu Obozu i szczególnych wartości jego otoczenia w związku z wpisem do rejestru zabytków);~~
- obszar „białych mórz” wraz z mającym powstać Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”;
- ~~poldery zalewowe wskazane w Lokalnym Planie Ograniczenia Skutków Powodzi i Profilaktyki Powodziowej¹⁰⁷:~~
  - ~~polder „Kraków”;~~
  - ~~polder „Góra Grodzisko”.~~

4) Obszary wskazane do zabudowy mieszkaniowej, w tym przewidziane do uzupełnienia i doposażenia w infrastrukturę usługową.

~~W tym zakresie wyznacza się:~~

- ~~obszar Pasternik;~~
- ~~obszar Górka Narodowa;~~
- ~~obszar Ruczaj – Zaborze – Zalesie (w tym tereny przeznaczone dla mieszkaniowego budownictwa komunalnego i socjalnego);~~
- ~~obszar realizowanych scaleń – rejon ul. Pylnej;~~
- ~~obszar realizowanych scaleń – rejon Skotniki;~~
- ~~ponadto obszary osiedli: Swoszowice, Wróblowice (objęte prawie w całości terenem górniczym „Swoszowice”) oraz Zbydniowice i Rajsko. Granic obszarów tych planów nie wyznacza się na mapie K5. Ich ustalenie powinno nastąpić po dokonaniu analiz uwzględniających w szczególności granice terenu górniczego oraz granice sporządzanych w tych rejonach planów miejscowych.~~

5) Obszarów, dla których sporządzenie planu jest obowiązkowe ze względu na istniejące uwarunkowania nie wskazuje się w Studium.

~~Ustalenie obszarów tej kategorii (dla których może być niezbędne sporządzanie planów miejscowych powinno nastąpić w wyniku określonych w Studium programów operacyjnych lub projektów miejskich dotyczących:~~

- ~~aktywizacji gospodarczej, kulturowej, naukowo-technologicznej;~~
- ~~rewitalizacji terenów przemysłowych;~~
- ~~rewitalizacji historycznych zespołów urbanistycznych;~~

~~a także programów mieszkaniowych:~~

- ~~rehabilitacji zabudowy blokowej z lat 60–80;~~
- ~~budownictwa mieszkań komunalnych i socjalnych.~~

¹⁰⁷ Uchwała Nr LXVI/554/00 Rady Miasta z dnia 6.12.2000 r.

Zasady ustalania i korekt granic obszarów wskazanych do sporządzenia planów

Granice obszarów planów wskazanych do sporządzenia powinny być doprecyzowane w oparciu o analizę poprzedzającą przystąpienie do sporządzania planu, uwzględniającą:

- powiązania funkcjonalne i strukturalne,
- uwarunkowania ekofizjograficzne i powiązania przyrodnicze,
- powiązania infrastrukturalne i komunikacyjne.

Korekty granic obszarów planów (lub podział na mniejsze obszary) są możliwe jeśli:

- 1) analiza granic podejmowanego planu wykaże zasadność wyodrębnienia lub etapowania prac planistycznych, a podjęcie planu w mniejszym obszarze nie spowoduje ograniczenia możliwości koordynacji rozwiązań lub ryzyka naruszania proporcji w standardach dotyczących całości obszaru wskazanego w Studium,
- 2) sporządzenie samodzielnego planu na części większego obszaru związane jest z koniecznością przygotowania inwestycji publicznej o wyodrębnionym charakterze i zasięgu,
- 3) konieczność przystąpienia do sporządzania planu wynika ze złożenia w tym obszarze wniosku o wydanie decyzji o WZiZT; w takim przypadku możliwe jest wyodrębnienie obszaru mniejszego niż wskazany w Studium, pod warunkiem spełnienia wymagań określonych w pkt 1,
- 4) rozszerzenie obszaru planu uzasadniają złożone w bezpośrednim sąsiedztwie granic planu wnioski o sporządzenie planu lub wnioski o wydanie decyzji o WZiZT,
- 5) rozszerzenie obszaru planu uzasadnione jest włączeniem w obszar planu terenów będących własnością publiczną.

Zapewnienie spójności planów miejscowych ze Studium

Zapewnienie spójności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z polityką przestrzenną określoną w Studium oznacza: zapewnienie zgodności zasad zagospodarowania ustalanych w planach miejscowych z zasadami określonymi w Studium.

Zapewnienie spójności oznacza w szczególności zapewnienie zgodności z określonymi w Studium:

- celami rozwoju,
- zasadami zrównoważonego rozwoju przestrzennego Krakowa i kształtowania ładu przestrzennego,
- granicą terenów przeznaczonych do zabudowy,
- głównymi kierunkami zagospodarowania dotyczącymi:
  - głównych elementów kształtujących strukturę przestrzenną Miasta,
  - kluczowych obszarów rozwoju,
  - terenów otwartych o charakterze publicznym,
- kierunkami zagospodarowania wyodrębnionych kategorii obszarów,
- zasadami zagospodarowania i kształtowania zabudowy i przestrzeni w strefach:
  - zróżnicowanej intensyfikacji zagospodarowania,
  - ~~ochrony wartości kulturowych,~~
  - ~~ochrony sylwety Miasta,~~
  - ochrony i kształtowania krajobrazu.

Dopuszcza się w planach miejscowych korekty określonej w studium granicy pomiędzy terenami otwartymi, a przeznaczonymi do zabudowy i zainwestowania (o której mowa w rozdziale 4.2. pkt 1. „Granica terenów przeznaczonych do zabudowy”) a także linii

rozgraniczających pomiędzy wyodrębnionymi kategoriami terenów, pod warunkiem realizacji zasad zrównoważonego rozwoju i kształtowania ładu przestrzennego określonych dla Krakowa w studium, a w szczególności :

- nienaruszalności najcenniejszych elementów systemu przyrodniczego,
- nie rozpraszania zabudowy i tworzenia zwartych zespołów zabudowy,
- integralności zagospodarowania przestrzennego oraz infrastruktury drogowej i technicznej
- respektowania ustaleń dla stref określonych w studium.

Standardy regulacji przestrzennych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Poza obowiązującymi wymaganiami określonymi w przepisach ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym oraz wynikającymi z przepisów szczególnych, określa się rozszerzony, niezbędny dla realizacji polityki przestrzennej Miasta zakres regulacji planistycznych które powinny być zawarte w ustaleniach i w rysunkach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- uwzględnienie stref i obszarów działań oraz ograniczeń wynikających z polityki przestrzennej, w tym ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego,
- określenie terenów wymagających scaleń, celów i zasad ich przeprowadzenia,
- określenie obszarów zadań służących realizacji celu publicznego, w tym wskazanych do objęcia projektami miejskimi,
- ustalenie wskaźnika intensywności zabudowy,
- określenie zasad sytuowania budynków i obiektów (orientacja w odniesieniu do stron świata lub otaczającej zabudowy),
- określenie linii zabudowy i przebiegu ogrodzeń,
- ustalenie szczegółowych sposobów i standardów kształtowania zabudowy, w tym:
  - gabarytów poziomych i pionowych,
  - formy przekryć i dachów,
  - zasad kształtowania elewacji, wystroju i zewnętrznych urządzeń elewacji,
- określenie zasad ochrony i kształtowania przestrzeni publicznych, oraz zasad powiązań terenu inwestycji z przestrzeniami publicznymi,
- określenie zasad i sposobów kształtowania terenów zielonych i otwartych oraz wykorzystania powierzchni wód,
- ustalenie zakresu i warunków zmiany ukształtowania terenu,
- określenie ilości miejsc parkingowych na działce (terenie inwestycji), a w tym udziału powszechnie dostępnych miejsc parkingowych na terenach (prywatnych) usługowych i produkcyjnych,
- określenie warunków zapewniających utrzymanie równowagi przyrodniczej, w tym:
  - minimalnej wielkości działki,
  - udziału (procentowego) powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki,
  - stosunku (procentu) zainwestowania działki do jej powierzchni lub wielkości (udziału procentowego) powierzchni biologicznie czynnej w ogólnej powierzchni działki,
  - sposobu wykorzystania i zagospodarowania niezainwestowanej części terenu (działki) z określeniem rodzaju i form kształtowania zieleni.

Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

Nowe uwarunkowania prawne, tj. brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na prawie całym obszarze Miasta powoduje, że decyzje o WZiZT będą wydawane w szczególnym trybie określonym w art. 44 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym¹⁰⁸.

W odróżnieniu do decyzji o WZiZT wydawanej na podstawie planu, która jest jego realizacją, a jej ustalenia są w zasadniczej części „przytoczeniem” ustaleń planu (dla większych obszarów), decyzja o WZiZT wydawana „bez planu” zastępuje ustalenia planu miejscowego, ale tylko w zakresie wynikającym ze złożonego wniosku. Formułowane w niej warunki zabudowy i zagospodarowania terenu mają charakter „imienny”, tj. dotyczą wyłącznie wnioskowanej inwestycji i terenu nią objętego.

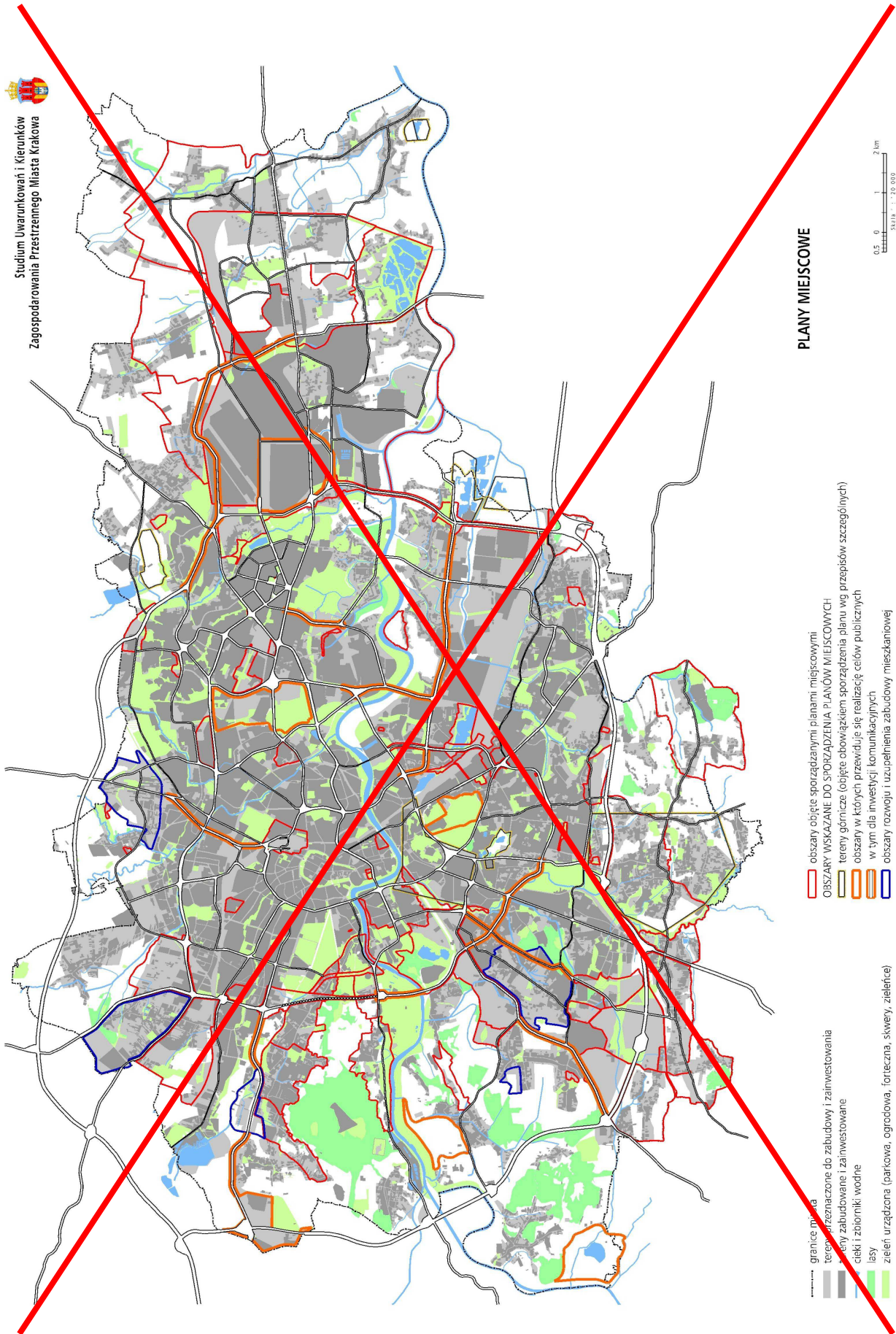
Przyjmując, że decyzje o WZiZT są także instrumentem realizacji zagospodarowania przestrzennego, konieczne jest wykorzystanie w ich formułowaniu możliwości wynikających z zapisu art. 1. ust. 2 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, określającego jakie m.in. zagadnienia uwzględnia się w zagospodarowaniu przestrzennym:

- wymagania ładu przestrzennego, urbanistyki i architektury,
- walory architektoniczne i krajobrazowe,
- wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także wymagania osób niepełnosprawnych,
- wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury,
- walory ekonomiczne przestrzeni i prawo własności,
- potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa.

Wykorzystanie tych zapisów powinno dać możliwość rozszerzenia zakresu warunków o charakterze merytorycznym, formułowanych w decyzjach „bez planu”, a tym samym zabezpieczających w szerszym niżby wydawało się zakresie warunki kształtowania ładu przestrzennego, harmonii z otoczeniem i zrównoważonego rozwoju.

---

¹⁰⁸ przepisy dotyczące decyzji o WZiZT ulegną istotnym zmianom po wejściu w życie ustawy z dnia 13 lutego 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

PLANY MIEJSCOWE

- obszary objęte sporządzanymi planami miejscowymi
- obszary WSKAZANE DO SPORZĄDZENIA PLANÓW MIEJSCOWYCH
- tereny górnicze (objęte obowiązkiem sporządzenia planu wg przepisów szczególnych)
- obszary w których przewiduje się realizację celów publicznych w tym dla inwestycji komunikacyjnych
- obszary rozwoju i uzupełnienia zabudowy mieszkaniowej

- granice miasta
- tereny przeznaczone do zabudowy i zainwestowania
- tereny zabudowane i zainwestowane
- cieki i zbiorniki wodne
- lasy
- zielenie urządzone (parkowa, ogrodowa, forteczna, skwery, zieleńce)

5.2. Gospodarowanie mieniem komunalnym

Publiczna gospodarka gruntami¹⁰⁹ ma znaczenie dla:

- ochrony interesów publicznych,
- redukcji konfliktów,
- ochrony terenów otwartych,
- prowadzenia polityki mieszkaniowej,
- rozwoju gospodarczego miasta,
- zapewnienia wpływu na kształtowanie przestrzeni miasta,
- równowagi rynku nieruchomości.

Miasto powinno posiadać w dyspozycji zasób gruntów umożliwiający skuteczną realizację polityki przestrzennej i inwestycyjnej.

Zasoby nieruchomości mające podstawowe znaczenie dla gospodarowania przestrzenią to zasoby komunalne. Skarb Państwa jest wprawdzie właścicielem znacznego procentu gruntów na terenie Miasta, lecz są to głównie nieruchomości zainwestowane, bądź oddane w użytkowanie wieczyste czy trwałe zarząd - przy obecnym ustawodawstwie trudno dostępne dla przeprowadzania zmian w sposobie zagospodarowania.

Powiększenie zasobów mienia komunalnego

Zasoby Miasta można powiększać poprzez stosowanie następujących instrumentów:

- **wywłaszczenia**

Ten sposób pozyskiwania gruntów może być stosowany w wyjątkowych przypadkach tzn. tylko wówczas, jeżeli nieruchomość nie może być nabyta w drodze umowy, gdyż negocjacje z właścicielem nie dały pozytywnego rezultatu.

Wywłaszczenie może zostać dokonane wyłącznie na rzecz podmiotów publicznych – Miasta lub Skarbu Państwa. Dopuszczalne jest wyłącznie wówczas, gdy dokonywane jest na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem.

- **zamiany gruntów**

Miasto może własne atrakcyjnie usytuowane tereny, ale przeznaczone na cele niepubliczne, zamieniać z właścicielami, na których terenie ma być usytuowana inwestycja publiczna, bądź posiadających nieruchomości znajdujące się w innych terenach stanowiących strefy zainteresowania Miasta.

Sz szczególnie korzystne, do wykorzystania na przyszłe wymiany, jest posiadanie w zasobach komunalnych działek przeznaczonych w planach miejscowych pod budownictwo jednorodzinne, których kształt pozwala na realizację budynku, bez konieczności dokonywania podziałów i scalania.

Odrębnym rodzajem zamiany jest pozyskiwanie nieruchomości w zamian za zaległości podatkowe.

- **pierwokupy**

Pierwokup jest szczególną formą pozyskiwania gruntów i to prawo przysługuje wyłącznie Prezydentowi Miasta. Miasto może dokonać pierwokupu jedynie w przypadkach sprzedaży:

- nieruchomości nabytej uprzednio od Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego,
- prawa użytkowania wieczystego niezabudowanej nieruchomości gruntowej, nabytej uprzednio przez sprzedawcę od Skarbu Państwa albo jednostek samorządu terytorialnego,

---

¹⁰⁹ źródło - „Vademecum gospodarki przestrzennej” – Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej – 2000r. opracowane pod kierunkiem Z. Ziobrowskiego,

- nieruchomości położonej na obszarze przeznaczonym w planie miejscowym na cele publiczne,
- nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków lub prawa użytkowania wieczystego takiej nieruchomości.
- nabycia
- darowizny

Za kryteria pozyskiwania gruntów drogą wymiany, pierwokupu i nabycia, uznaje się:

- położenie na rezerwach terenowych pod funkcje publiczne nie podlegające wyłączeniom ze względu na odległą w czasie realizację, w tym w szczególności nieruchomości wyłączonych z produkcji rolnej – pozostawienie ich w rękach prywatnych w sytuacji braku planu stwarza niebezpieczeństwo zablokowania inwestycji publicznej,
- ~~położenie w obszarach kluczowych,~~
- położenie w obszarze zieleni publicznej,
- położenie w sąsiedztwie mienia komunalnego, co daje możliwość utworzenia nieruchomości o wielkości bądź kształcie korzystniejszym do zagospodarowania,
- położenie w obszarach przeznaczonych do scalenia, dla uzyskania ustawowo wymaganego udziału gruntów własności komunalnej, a następnie podejmowanie scaleń i tą drogą pozyskiwanie części gruntów (10-15% powierzchni objętej scaleniami) na cele publiczne,
- ~~położenie w zdegradowanych obszarach przemysłowych, przeznaczonych do rewitalizacji,~~
- tworzenie rezerwy terenów na wypadek sytuacji awaryjnych.

Niezależnie od powyższego w trybie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska, na żądanie właściciela dokonywane są wymiany bądź zakupy nieruchomości położonych w strefie ochronnej lub na terenie zieleni miejskiej.

Narzędzia wskazane do stosowania

- scalenia

Scalenia umożliwiają pogodzenie interesów osób fizycznych z interesem publicznym oraz prawidłowe zagospodarowanie terenu w sytuacji niekorzystnych istniejących podziałów geodezyjnych. Niezależnie od obszarów planów miejscowych, w których możliwość przeprowadzania scaleń jest zagwarantowana ustawą o gospodarce nieruchomościami, proces scaleń należy przeprowadzić w szczególności w:

  - ~~obszarach przemysłowych zdegradowanych przeznaczonych do rewitalizacji,~~
  - obszarach wyznaczonych w studium na cele mieszkaniowe,
- **oddawanie nieruchomości gminnych w użytkowanie wieczyste**

Posiadanie odpowiednich zasobów własności gminnej pozwala m in. na stosowanie skutecznego narzędzia, jakim jest oddawanie mienia w użytkowanie wieczyste, jeżeli konieczne jest osiągnięcie jednego z następujących celów:

  - kontroli sposobu i terminów zagospodarowania nieruchomości komunalnych,
  - uatrakcyjnienia oferty inwestycyjnej Miasta,
  - osiągnięcia wysokich opłat rocznych ze względu na spodziewany wzrost wartości nieruchomości,
  - wprowadzenie dodatkowych (oprócz ceny) kryteriów przetargowych, takich, jak: koncepcja projektowa i zgodność funkcji z preferencjami gminy, a następnie wpisanie stosownych warunków do umowy, daje również większy, niż to wynika z zapisów planu miejscowego wpływ na kształtowanie przestrzeni miasta,

- **tworzenie zasobu nieruchomości przeznaczonych do dokonywania zamian lub rekompensat,**
- **uzyskiwanie funduszy przez aktywną sprzedaż właścicielom i użytkownikom wieczystym przyległych nieruchomości - małych działek niezbędnych do poprawienia warunków zagospodarowania ich nieruchomości, a które nie mogą być zbyte jako nieruchomości odrębne,**
- **sprzedaż małych działek nie mających istotnego znaczenia dla polityki Miasta,**
- **określenie sposobu ograniczania negatywnych skutków długotrwałej rezerwacji terenu pod cele publiczne, poprzez dzierżawienie gruntów na cele tymczasowe do czasu ich docelowego zagospodarowania,**
- **tworzenie spółek gminy z innymi podmiotami w celu realizacji zadań publicznych,**
- **wyznaczanie nowych obszarów do scaleń i wtórnego podziału na działki,**
- **gromadzenie, porządkowanie i przetwarzanie informacji o stanie mienia komunalnego: położeniu, wartości rynkowej, sposobie zagospodarowania,**
- **udostępnianie zasobów gminnych pod budownictwo mieszkaniowe – zgodnie z polityką Miasta.**

5.3. Programy operacyjne i projekty miejskie

Nowe możliwości programowania i modelowania rozwoju miasta pozwalają angażować do tych procesów - poza samorządem Miasta - zainteresowane instytucje i organy rządowe i samorządowe (działające na wyższym, ponadlokalnym poziomie struktur administracji publicznej) oraz inwestorów sfery pozapublicznej. Uzasadniają one podjęcie przez samorząd Miasta działań mających na celu opracowanie i wdrożenie nowych zasad i instrumentów stymulowania procesów przekształceń przestrzennych i społeczno-gospodarczych Krakowa.

Osiągnięcie założonych w Studium celów (przy coraz realniejszej możliwości pozyskania na realizację zadań miejskich środków z funduszy Unii Europejskiej oraz innych środków pomocowych, a także udziału środków osób prywatnych) oznaczają konieczność podjęcia wspólnych i systemowych działań władz samorządowych, administracji wyższego szczebla, zainteresowanych instytucji i organizacji, oraz włączenia do nich także osób prywatnych.

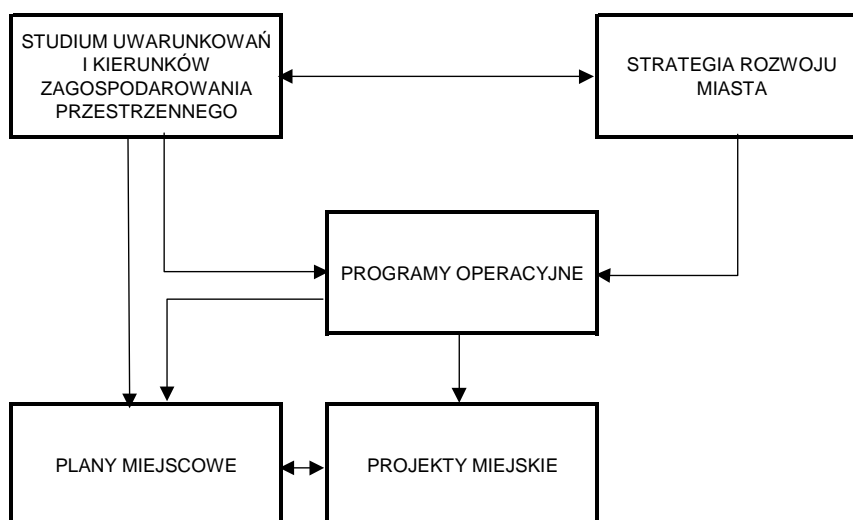
Wymaga to również przyjęcia odpowiednich rozwiązań organizacyjnych, prawnych i finansowych, a zwłaszcza konsekwentnej realizacji programów operacyjnych i wynikających z nich projektów miejskich.

Studium wskazuje na konieczność weryfikacji funkcjonujących lub opracowania nowych programów operacyjnych. Wynika to z jednej strony z potrzeby zapewnienia spójności programów ze Studium, a z drugiej zaplanowania dynamicznego rozwoju Miasta w horyzoncie średniookresowym.

Programy operacyjne to dokumenty tworzone dla poszczególnych (wybranych) obszarów funkcjonowania miasta, ustalające cele i zasady rozwoju oraz wieloletnie plany zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, określone w aspekcie czasowym, finansowym i organizacyjnym.

Opracowanie i wdrożenie programów umożliwi podjęcie spójnych działań w celu:

- równoważenia rozwoju społeczno-gospodarczego
- podniesienia standardów świadczenia usług publicznych
- harmonizowania rozwoju przestrzennego

Na bazie programów operacyjnych będą tworzone projekty miejskie, służące realizacji celów publicznych a także takich, które ze względu na rangę i charakter mogą być za takie uznane.

Odpowiednie przygotowanie i montaż pozwoli projektom miejskim stać się najważniejszym instrumentem stymulowania rozwoju miasta.

Idea realizacji projektów miejskich wypływa z nowych uwarunkowań jakie towarzyszą gospodarce finansami publicznymi. Z jednej strony sytuacja finansowa Miasta, a z drugiej procesy integracji z Unią Europejską wymuszają podjęcie takich rozwiązań organizacyjnych, które będą służyły systemowemu i kompleksowemu rozwojowi Krakowa, przy koncentracji zasobów finansowych. Obecnie praktycznie żadne większe przedsięwzięcie rozwojowe nie może być finansowane jedynie z budżetu Miasta, w związku z tym powinien zostać wykształcony taki mechanizm sterowania, który poprzez opracowane oferty inwestycyjne zapewni możliwość pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania (fundusze pomocowe UE, środki prywatne itp.). Tylko kompleksowo i wieloaspektowo przygotowane przedsięwzięcia uruchamiają efekty dźwigniowe (efekty ich realizacji są większe niż zaangażowane ze strony Miasta środki) i mogą być realizowane przy zaangażowaniu środków zewnętrznych.

Projekty miejskie to schematy działań dla realizacji konkretnego zamierzenia lub rozwiązania problemu rozwojowego, wskazanego w programie operacyjnym. Będą one realizowane zarówno przy pełnym finansowym i organizacyjnym udziale miasta jak i przy współpracy miasta z innymi jednostkami sektora publicznego lub prywatnego.

Przyjęcie do realizacji projektu miejskiego oznaczać będzie konieczność opracowania odpowiedniego schematu zadań inwestycyjnych i/lub działań nieinwestycyjnych, który określi cele i zakres projektu, ramy organizacyjne (planowany montaż instytucjonalny) i finansowe (planowany montaż finansowy), planowany horyzont czasowy realizacji projektu oraz proponowane działania w sferze marketingowej.

Kolejność realizacji projektów zależeć będzie od ich stanu przygotowania, pilności realizacji oraz możliwości realizacji w aspekcie finansowym i własnościowym.

Taka formuła zarządzania realizacją projektów miejskich umożliwi miastu bardziej efektywne osiągnięcie celów określonych w Studium oraz umożliwi realizację większej ilości projektów niż w przypadku, gdyby były one realizowane jedynie przy finansowaniu z budżetu miasta.

Przyjęcie formuły projektów miejskich pozwoli na lepsze powiązanie finansowe objętych nimi zadań ze źródłami z funduszy UE.

W Studium zostały zidentyfikowane najważniejsze projekty związane z kierunkami rozwoju przestrzennego. Priorytet realizacji dotyczy projektów związanych z kluczowymi obszarami aktywizacji. Należy przyjąć, że Kraków powinien mieć taki zasób przygotowanych projektów, który pozwoli na ich wykorzystanie w zależności od okoliczności zewnętrznych.

Proponuje się podjęcie następujących programów operacyjnych i projektów miejskich:

	programy operacyjne	wybrane projekty miejskie
1	Program aktywizacji gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> -Obszar Huty im. T. Sendzimir -Obszar w sąsiedztwie PL-Kraków-Balice -Zabłocie - Centrum wystawiennicze i targowe -Samorządowe Centrum Administracyjne -Krakowskie Centrum Komunikacyjne
2	Program rewitalizacji terenów przemysłowych	<ul style="list-style-type: none"> -Kraków-Wschód -Zabłocie -Płaszów
3	Program aktywizacji naukowo-technologicznej	<ul style="list-style-type: none"> -III Kampus-UIJ -Obszar Czyżyny-Dąbie -Park Technologiczny w Branicach -II Kampus-AGH - Regionalny rynek transferu technologii - Parki technologiczne
4	Program rozwoju bazy turystycznej, rekreacyjnej i sportowej	<ul style="list-style-type: none"> -Zakrzówek -Przylasek Rusiecki - Bagry -Obiekty Twierdzy Kraków -Krakowski Ośrodek Sportów Wodnych -Wielofunkcyjna Hala Widowiskowo-Sportowa -Uzdrowsko Swoszowice i Mateczny
5	Program ochrony i kształtowania przestrzeni publicznych	<ul style="list-style-type: none"> -Obszar śródmieścia (ochrona funkcji mieszkaniowych, kreowanie kompozycji urbanistyczno-architektonicznych) -Miejskie centra wielofunkcyjne - Poprawa wizerunku Miasta (w tym reklam i szyldów), kształtowanie małej architektury i zieleni -Iluminacja Miasta (Śródmieście oraz Bulwary Wiślane)
6	Program rewitalizacji dzielnic historycznych	<ul style="list-style-type: none"> -Kazimierz -Stare Podgórze
7	Program zintegrowanej ochrony dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	<ul style="list-style-type: none"> -Park kulturowy—Lotnisko w Czyżynach -Park kulturowy—Wzgórze Świętej Bronisławy -Park kulturowy—Krzemionki-Podgórskie
8	Program aktywizacji kulturowej	<ul style="list-style-type: none"> - Tereny wokół Sanktuarium Bożego Miłosierdzia -Obszar pomiędzy Rondem Grunwaldzkim a Zakrzówkiem -Bulwary Wisły -Centrum Koncertowo-Kongresowe -Rozbudowa Opery i Operetki przy ul. Lubiec -Adaptacja i wykorzystanie zabytkowych obiektów techniki
9	Program gospodarowania mieniem komunalnym	<ul style="list-style-type: none"> - Baza danych mienia komunalnego
10	Program wspierania budownictwa mieszkaniowego	<ul style="list-style-type: none"> - Baza danych zasobów mieszkaniowych -Przywracanie warunków rozwoju terenów mieszkaniowych w obszarze Kraków—Wschód -Rehabilitacja zabudowy blokowej z lat 60—80 (np. os. Podwawelskie)
11	Program budownictwa mieszkań komunalnych i socjalnych	<ul style="list-style-type: none"> -Ruczaj Zaborze—Zalesie
12	Program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami	<ul style="list-style-type: none"> -Park Płaszów—Ogród -Park Rozrywka -Park Drwinka - Kompostownia odpadów -Sortownia odpadów -Spalarnia odpadów
13	Lokalny plan ograniczania skutków powodzi i profilaktyki powodziowej	<ul style="list-style-type: none"> - Podwyższenie obwałowań
14	Program rozwoju i modernizacji układu drogowego	<ul style="list-style-type: none"> -Trasa Centralna -Trasa Nowopłaszowska - Trasa Zwierzyniecka -Trasa Nowohucka - Trasa Łęgowska - Ścieżki rowerowe - System parkingów, w tym P+R -Satelitarne Dworce Autobusowe (Bronowiec, Mateczny; - Powstańców Śląskich/Wielkopolskich, Medweckiego) -Centra logistyczne
15	Program rozwoju transportu szynowego	<ul style="list-style-type: none"> -Sieć Krakowskiego Szybkiego Tramwaju - Modernizacja i rozbudowa sieci tramwaju tradycyjnego - Szybka Kolej Aglomeracyjna wraz z infrastrukturą towarzyszącą
16	Program zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków	<ul style="list-style-type: none"> - Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni Płaszów
17	Program inwestycji cementarnych	<ul style="list-style-type: none"> - Spopielarnia zwłok
18	Program doposażenia w infrastrukturę terenów zainwestowanych	<ul style="list-style-type: none"> - Lokalne Inicjatywy Inwestycyjne (projekty w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej)

5.4. Promocja

Poprzez promocję i marketing Miasta skierowane do mieszkańców i gości Krakowa, oraz do podmiotów gospodarczych (miejscowych i spoza Miasta), realizowane będą następujące cele:

- informowanie o Mieście, planach jego rozwoju, ich realizacji i skutkach,
- podnoszenie świadomości obywatelskiej mieszkańców (poprzez przystępne wyjaśnianie zasad funkcjonowania i kierunków rozwoju Miasta, a także przejrzystość kompetencyjną i decyzyjną władz Miasta),
- pozyskiwanie społeczności lokalnych oraz aktywnych grup formalnych i nieformalnych dla realizacji planów rozwoju Krakowa,
- podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej Miasta i przyciąganie kapitału oraz inwestorów
- kreowanie wizerunku Miasta jako miejsca przychylnego inwestorom pod każdym względem (ekonomicznym, lokalizacyjnym, społecznym i bytowym),
- podnoszenie atrakcyjności turystycznej w celu zwiększenia liczby gości odwiedzających Miasto.

Działania promocyjne i marketingowe związane ze Studium zostaną podzielone na dwa segmenty:

- promocję Studium:
  - podjęte zostaną działania informacyjne przedstawiające znaczenie Studium oraz wizję rozwoju Krakowa i planowane rozwiązania wraz z ich skutkami dla Miasta i społeczności lokalnych
  - osobny program informacyjny i promocyjny zostanie skierowany do inwestorów i przedsiębiorców z Krakowa oraz spoza Miasta
  - szczególnie eksponowane będą elementy Studium stymulujące gospodarczy i turystyczny rozwój Miasta
- promocję przez realizację zapisów Studium:
Zostają wyznaczone obszary i obiekty strategiczne dla promocji Miasta -
  - ~~— Zabytki Starego Miasta,~~
  - ~~— Kazimierz,~~
  - ~~— Nowa Huta,~~
  - ~~— Stare Podgórze,~~
  - ~~— Krzemionki Podgórskie oraz teren byłego obozu koncentracyjnego w Płaszowie,~~
  - sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach oraz sąsiadujące z nim niezagospodarowane tereny (hałdy) po zakładach Solvay,
  - ~~— zespół fortyfikacji Twierdzy Kraków wraz z drogami rękodrownymi,~~
  - ~~— zespół starej zabudowy w Bronowicach Małych,~~
  - ~~— zbiory muzealne zgromadzone na terenie Krakowa,~~
  - ~~— dolina Wisły ze szczególnym uwzględnieniem Bulwarów Wiślanych,~~
  - parki krakowskie i Błonia,
  - ~~— kopce: T. Kościuszki, J. Piłsudskiego, Wandy, Krakusa — wraz z ich otoczeniem,~~
  - ~~— rekreacyjne zbiorniki wodne: Zakrzówek, Przyłasek Rusiecki, Bagry,~~
  - ~~— Krakowskie Centrum Sportów Wodnych.~~

Kreowanie szczególnie korzystnych warunków dla promocji i wykorzystania walorów wymienionych powyżej obszarów i obiektów realizować się będzie poprzez:

- aktywną politykę w zakresie lokalizowania na ww. obszarach inwestycji miejskich, które mogą przyczynić się do wzrostu ich atrakcyjności funkcjonalnej,

a w szczególności stwarzanie preferencyjnych warunków dla inwestycji tworzących infrastrukturę turystyczną i gospodarczą,

- wspieranie na ww. obszarach rozwoju infrastruktury: sportowej, dla organizacji imprez masowych, dla turystyki kwalifikowanej,
- wspieranie realizacji na ww. obszarach atrakcyjnych inicjatyw (imprez masowych, kulturalnych, artystycznych itp.) oraz przenoszenie na ww. obszary występujących już miejskich przedsięwzięć o charakterze rozrywkowym,
- podjęcie działań na rzecz poprawy estetyki Miasta (szczególnie w zakresie czystości, stanu zieleni miejskiej oraz uporządkowania reklam i elewacji budynków),
- podjęcie działań dla poprawy bezpieczeństwa na ww. obszarach.

W promocji Krakowa zostaną uwzględnione najciekawsze i najatrakcyjniejsze walory dzielnic Miasta. Dla ich wykorzystania zostaną stworzone szczególne warunki, poprzez wspieranie przez Miasto aktywności dzielnic na rzecz współdziałania przy realizacji przedsięwzięć promocyjnych.

Zostaną wypracowane jednolite i uproszczone zasady umieszczania elementów wizualnej promocji Miasta i informacji turystycznej.

Dzięki realizacji planowanych projektów osiągnięte zostaną zaplanowane cele promocyjne Miasta, a w szczególności:

- wykreowanie wizerunku Krakowa, w którym dobrze i wygodnie się mieszka,
- zbudowanie klimatu zaufania społecznego dla władz Miasta podejmujących działania w imię dobra jego mieszkańców,
- odwrócenie negatywnej tendencji w dynamice napływu inwestycji krajowych i zagranicznych do Krakowa,
- odwrócenie negatywnej tendencji w rozwoju ruchu turystycznego,
- stworzenie wizerunku Krakowa jako miejsca atrakcyjnego turystycznie, bezpiecznego, przyjaznego gościom oraz oferującego bardzo różnorodne i niezwykle atrakcyjne możliwości spędzenia czasu,
- utrwalenie i rozbudowa wizerunku Krakowa w Europie i na Świecie jako miasta bogatego w tradycję, miasta wielu kultur, ośrodka naukowego i artystycznego najwyższej rangi,
- wykreowanie wizerunku Krakowa jako znanego ośrodka akademickiego w Europie Środkowej i Wschodniej,
- umocnienie pozycji Krakowa jako stolicy Małopolski – regionu zawierającego tak znaczące dla dziedzictwa światowego miejsca jak Oświęcim i Wieliczka (wpisane na listę UNESCO), oraz regionu o unikalnych, niepowtarzalnych w skali kraju, zasobach kulturowych oraz walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

ANEKS

Realizacja polityki przestrzennej określonej w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa, wymaga oprócz wdrożenia instrumentów wskazanych w dokumencie – podjęcia działań towarzyszących i wspomagających (formalnych i organizacyjnych).

Działania wewnętrzne

- aktualizacja lub sporządzenie nowego dokumentu Strategii Rozwoju Miasta,
- aktualizacja i weryfikacja obowiązujących dokumentów o charakterze programów operacyjnych,
- analiza i program sporządzania i kontynuacji sporządzania planów miejscowych,
- przeprowadzenie analizy dotychczas złożonych wniosków w sprawie sporządzenia lub zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- utworzenie sprawnej struktury organizacyjnej realizującej zadania planowania przestrzennego,
- organizacja i podjęcie systemowych działań w zakresie przygotowania nowych programów operacyjnych i projektów miejskich związanych z realizacją polityki przestrzennej,
- utworzenie (i aktualizowanie) baz informacyjnych (np. MSIP) dla potrzeb planowania przestrzennego, programów operacyjnych i projektów miejskich (urbanistyki operacyjnej),
- ~~— przygotowanie i podjęcie (wg ustaleń programu operacyjnego) uchwał RMK o utworzeniu „parków kulturowych” (działania uzależnione od uchwalenia nowej ustawy o ochronie dóbr kultury),~~
- ~~— przygotowanie i podjęcie (wg ustaleń programu operacyjnego) uchwał RMK o utworzeniu „zespołów przyrodniczo-krajobrazowych”,~~
- ~~— przygotowanie i podjęcie (w oparciu o analizy) uchwał RMK o odstąpieniu od obowiązku sporządzenia planów miejscowych dla terenów górniczych,~~
- ~~— przygotowanie wniosków o wpis do rejestru zabytków, najwartościowszych obiektów i zespołów ujętych w ewidencji konserwatorskiej,~~
- ~~— przygotowanie wniosków i uchwał RMK o objęcie ochroną prawną pomników przyrody ożywionej (19 drzew do uznania przez Wojewodę Małopolskiego, 53 drzewa do uznania przez RMK),~~
- wprowadzenie regulaminu zasad umieszczania obiektów komunikacji wizualnej w obszarach przestrzeni publicznych Miasta.

Działania zewnętrzne

- ~~— kontynuowanie działań na rzecz utworzenia Krakowskiego Metropolitalnego Obszaru Regionalnego,~~
- ~~— nawiązanie współpracy z gminami Zabierzów i Liszki oraz Zarządem Województwa w celu koordynowania zagospodarowania w otoczeniu Międzynarodowego Portu Lotniczego Kraków-Balice,~~
- ~~— nawiązanie współpracy w zakresie zarezerwowania w planach miejscowych przedłużenia „Trasy Tuchowskiej” poza autostradę A 4, na obszarze gminy Świątniki Górne i dalej w kierunku południowym; współdziałanie z zainteresowanymi gminami, Zarządem Województwa Małopolskiego (uwzględnienie w planie zagospodarowania przestrzennego województwa), Wojewodą Małopolskim, GDDKiA,~~
- ~~— nawiązanie współpracy w zakresie zarezerwowania w planach miejscowych korytarza dla przebiegu drogi „po wschodniej stronie HTS” wraz z powiązaniem tej drogi z autostradą~~

~~A-4 w rejonie Niepołomic, a także alternatywnego powiązania tej trasy z drogą krajową Nr 4; współdziałanie z zainteresowanymi gminami, Zarządem Województwa Małopolskiego (uwzględnienie w planie zagospodarowania przestrzennego województwa), Wojewodą Małopolskim, GDDKiA);~~

- podjęcie ustaleń z PKP Polskie Linie Kolejowe w sprawie możliwości i warunków wykorzystania infrastruktury kolejowej w obsłudze Miasta i strefy podmiejskiej, w tym przyszłościowego uruchomienia kolei aglomeracyjnej a także wprowadzenia ruchu tramwajowego na układ kolejowy,
- ~~— nawiązanie współpracy i podjęcie studiów dla wyznaczenia regionalnego centrum logistycznego (współdziałanie z Zarządem Województwa Małopolskiego, Wojewodą Małopolskim, GDDKiA);~~
- ~~— podjęcie współpracy w zakresie realizacji inwestycji dla ochrony przeciwpowodziowej Krakowa – małe zbiorniki retencyjne, obszary polderowe – poza obszarem Miasta;~~
- ~~— współpraca w zakresie ochrony przeciwpowodziowej z gminami Wielka Wieś (Rudawa), Zielonki (Prądnik, Sudół Rozrywka), Michałowice (Dłubnia);~~
- ~~— podjęcie współpracy na rzecz ochrony wód Wisły – wystąpienie wraz z zainteresowanymi Gminami oraz Stowarzyszeniem Ochrony Dorzecza Górnej Raby – do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie o opracowanie „Projektu warunków korzystania z wód dorzeczy: Raby, Rudawy, Dłubni, Sanki i Wisły”;~~
- ~~— współdziałanie ze Stowarzyszeniem Ochrony Dorzecza Górnej Raby na rzecz ochrony zlewni rzeki Raby i Zbiornika Dobezyckiego;~~
- ~~— porozumienie i współpraca z pozostałymi gminami w zakresie zachowania głównych powiązań przyrodniczych i głównych kanałów przewietrzania;~~
- ~~— nawiązanie współpracy z gminami sąsiednimi na rzecz akceptacji ustanowienia parków kulturowych, których część obszaru wykracza poza granice Miasta;~~
- ~~— porozumienie i współpraca z gminą Igołomia Wawrzeńczyce dla zapewnienia bezpiecznych i skoordynowanych możliwości aktywizacji lotniska w Pobiedniku, jako potencjalnego terenu przeznaczonego dla organizacji imprez masowych;~~
- ~~— wystąpienie z wnioskami (na podstawie uchwał RMK) o wpis do rejestru zabytków, najwartościowszych obiektów i zespołów ujętych w ewidencji konserwatorskiej;~~
- ~~— wystąpienie z wnioskami (na podstawie uchwał RMK) o objęcie ochroną prawną pomników przyrody ożywionej (19 drzew);~~
- ~~— wystąpienie z wnioskiem o ustanowienie stref ochronnych ujęć wód leczniczych w Swoszowicach (w oparciu o istniejący projekt).~~

BIBLIOGRAFIA I DOKUMENTY WYKORZYSTANE PRZY SPORZĄDZANIU STUDIUM

- Analiza scenariuszy rozwoju infrastruktury drogowej Miasta Krakowa pod względem narażenia ludności na zanieczyszczenia komunikacyjne. Prognoza na rok 2025 - AIRBE s. c. 2003
- Atlas Miasta Krakowa – UJ UMK - red. Trafas K. - PPWK Kr-ów, W-wa, Wrocław 1988
- Atlas Twierdzy Kraków seria II t. 2. Z problematyki adaptacji krakowskich fortów - red. Janczykowski J. – UMK OOOZ Kraków 2002
- Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2001 r. - oprac. zbiorowe pod red. Przeniosło S. - Ministerstwo Środowiska PIG Warszawa 2002
- Bogdanowski J. - Warownie i zieleń twierdzy Kraków – WL Kraków 1979
- Code de l'Urbanisme - 2000
- Człowiek i środowisko nr 1-2. Standardy urbanistyczne, kwartalnik Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej - Warszawa 1998
- Dawne Zakłady Rzemieślnicze i Przemysłowe Krakowa - red. Duda J., Dyba O., Pochwała S. - Kraków 2000
- Dąbrowska BudziŃo K. - Wśród panoram Krakowa - WL Kraków 1990
- Dąbrowski J. - Kraków studia nad rozwojem miasta - WL Kraków 1957
- Dobrowolski T. - Sztuka Krakowa - Kraków 1978
- Dzieje Krakowa - red. Bieniarzówna J., Małecki J.M.
  - t. I. - Wyrozumski J. - Kraków do schyłku wieków średnich - Kraków 1992
  - t. II. - Bieniarzówna J., Małecki J.M. - Kraków w wiekach XVI-XVIII - Kraków 1984
  - t. III. - Bieniarzówna J., Małecki J.M. - Kraków w latach 1796-1918 - Kraków 1979
  - t. IV. - Kraków w latach 1918-1939 - oprac. zbiorowe - Kraków 1997
  - t.V. - Chwałba A. - Kraków w latach 1939-1945 - Kraków 2002
- Gyurkovich J. - Znaczenie form charakterystycznych dla kształtowania i percepcji przestrzeni. Wybrane zagadnienia kompozycji w architekturze i urbanistyce - PK seria architektura Kraków 1999
- Historyczne wnętrza urbanistyczne. Materiały z seminarium - Toruń 19-20 września 2001 - Warszawa 2001
- Kadłuczka A.- Ochrona zabytków architektury, t. I. Zarys doktryn i teorii - Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków Kraków 2000
- Katalog map wielkoskalowych Krakowa - red. Odlanicka-Poczobutt M. - Kraków 1981
- Kawulak M., Nieć M., Salamon E. - Mapa geologiczno - gospodarcza Polski 1:50 000, arkusz Kraków (973) - PIG Warszawa 1997
- Kawulak M., Nieć M., Salamon E. - Objaśnienia do mapy geologiczno - gospodarczej Polski 1:50 000, arkusz Kraków (973) - PIG Warszawa 1997
- Kawulak M., Nieć M., Salamon E. - Mapa geologiczno - gospodarcza Polski 1:50 000, arkusz Myślenice (996) - PIG Warszawa 1997
- Kawulak M., Nieć M., Salamon E. - Objaśnienia do mapy geologiczno - gospodarczej Polski 1:50 000, arkusz Myślenice (996) - PIG Warszawa 1997
- Kleczkowski A. S., Kowalski J., Myszka J. - Mapa hydrogeologiczna obszaru Krakowa skala 1:25 000 - Kraków 1994
- Kleczkowski A. S. i inni - Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony, 1:500 000 - AGH Kraków 1990
- Kleczkowski A.S., Myszka J., Stopa J., Solecki T. - Krakowskie artezyjskie źródła wód pitnych z wapieni jury - AGH Kraków 1994

- Kompleksowe Badanie Ruchu dla miasta Krakowa – Badanie kordonowe na wlotach drogowych i kolejowych - PK Zakład Systemów Komunikacyjnych 2001
- Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Monitor Polski Nr 26, poz. 432 z dnia 16 sierpnia 2001 r
- Koncepcja programowo–przestrzenna sieci ulic w rejonie os. Kliny - Pracownia Planowania i Projektowania Systemów Transportu ALTRANS 2002
- Konferencja Narodów Zjednoczonych w sprawie osiedli ludzkich - HABITAT II - Ministerstwo Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa - Warszawa 1996
- Krakowski szybki tramwaj - Linia N-S - Biuro Rozwoju Krakowa przy współpracy Instytutu Badawczego Dróg i Mostów w Warszawie i „Elektroprojektu” w Łodzi 1996
- Krakowskie Centrum Komunikacyjne - Plan Koordynacyjny - UMK Wydział Architektury czerwiec 1996
- Kraków rozszerzenie granic 1909-1915 - wyd. Rolle K. prezydent miasta Kraków 1931
- Metodologia i planowane efekty restrukturyzacji szpitali w Polsce - Centrum Organizacji i Ekonomiki Ochrony Zdrowia Warszawa 1999
- Miasto historyczne. Potencjał dziedzictwa - red. Broński K., Purchla J., Zuziak Z. - Międzynarodowe Centrum Kultury Kraków 1997
- Międzynarodowa Konferencja Konserwatorska Kraków 2000 - red. Kadłuczka A. - PK Wydział Architektury IHAiKZ 2000
- Mydel R.- Rozwój urbanistyczny Miasta Krakowa po drugiej wojnie światowej - Wydawnictwo i Drukarnia Secesja Kraków 1994

Myszka J.- Piętra i poziomy wodonośne obszaru Krakowa. W służbie polskiej geologii. str. 43-52 - AGH Kraków 1992

Narodowy Plan Rozwoju

- Nowa Karta Ateńska 1998 – Zasady Planowania Miast przyjęte przez Europejską Radę Urbanistów - wyd. Towarzystwa Urbanistów Polskich Warszawa 1998
- Nowolecki A.- Nowy wykaz ulic, placów, kościołów i właścicieli domów miasta Krakowa, jego przedmieść [...] - Kraków 1884
- Obliczenia symulacyjne ruchu pasażerskiego dla roku 2004 w ZSTZ – DKST - Pracownia Planowania i Projektowania Systemów Transportu ALTRANS 1999

Ocena stanu zanieczyszczenia gleb Województwa Małopolskiego metalami ciężkimi i siarką - opr. zbiorowe pod red. Tokarz M., Turzański K.P. - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza - Biblioteka Monitoringu Środowiska Kraków 1999

- Opracowanie sieci i więzby dla ruchu kołowego na rok 1998 - Oddział SITK w Krakowie październik 1998
- Polska Statystyka Publiczna – Miasta Wojewódzkie – podstawowe dane statystyczne - sierpień 2002 r. - strona internetowa
- Podsystem transportu drogowego Miasta Krakowa w ramach Założeń systemu transportowego w Studium zagospodarowania przestrzennego województwa krakowskiego - Pracownia Planowania i Projektowania Systemów Transportu ALTRANS grudzień 1996
- Polityka w zakresie budownictwa mieszkaniowego (ze szczególnym uwzględnieniem mieszkań komunalnych) 1993 r.

Poręba E. - Mapa geologiczno – gospodarcza Polski 1:50 000, arkusz Wieliczka (997) – PIG Warszawa 1997

Poręba E. - Objasnienia do mapy geologiczno – gospodarczej Polski 1:50 000, arkusz Wieliczka (997) - PIG Warszawa 1997

- Prognoza ruchu pasażerskiego dla ZSTZ – Dwusystemowy Krakowski Szybki Tramwaj (rok 2002, 2012) - Pracownia Planowania i Projektowania Systemów Transportu ALTRANS 1999
- Prognoza zerowa dla ruchu rekreacyjnego, Pracownia Planowania i Projektowania Systemów Transportu ALTRANS październik 1997
- Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego Województwa Małopolskiego na lata 2004-2006
- Projekt Krakowskiego Szybkiego Tramwaju – Raport Końcowy - Price Waterhouse 1998
- Projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru koncentracji usług Bronowice Wielkie Wschód 2002
- Projekt obsługi parkingowej miasta Krakowa - Pracownia Planowania i Projektowania Systemów Transportu ALTRANS 1997
- Projekt systemu rowerowego w Krakowie - Oddział SITK w Krakowie 1997
- Purchla J. - Jak powstał nowoczesny Kraków - WL Kraków 1990
- Radwan J., Porwisz B., Mądry J., Kowalski J. - Dokumentacja hydrogeologiczna obszarów alimentacji złożeń wód leczniczych „Swoszowice” - PG S.A. Kraków 1997
- Raport o stanie Miasta 2001 rok - Bednarczyk E., Bodnar J., Duda M., Fedor Z., Gorczyca W., Grodecki M., Kasprzycka H., Latosińska H., Mancewicz A., Owsiany M., Piątkowski W., Sennik A., Wyczarski T., Zięba E., Żak M., wyd. Prezydent Miasta Krakowa 2002
- Raport o stanie środowiska naturalnego Miasta Krakowa w latach 1994-1998, stan aktualny i tendencje - oprac. zbiorowe pod red. Turzańskiego K. P. i Pauli – Wilgi J. - WIOŚ w Krakowie, UMK - Biblioteka Monitoringu Środowiska Kraków 1999
- Raport o stanie środowiska naturalnego Miasta Krakowa za lata 1999-2001 z analizą porównawczą pięciolecia 1994-1998 - oprac. zbiorowe pod red. Turzańskiego K. P. i Pauli – Wilgi J.- WIOŚ w Krakowie, UMK - Biblioteka Monitoringu Środowiska Kraków 2002
- Raport Organizacja Komunikacji zbiorowej - DHV Polska Sp. z o. o. 2001
- Raport Studium wykonalności Tramwaju Dwusystemowego - DHV Polska Sp. z o.o.2001
- Regionalny Bank Danych Hydrogeologicznych HYDRO Nr 2 - PIG Oddział Karpacki w Krakowie
- Strategia Rozwoju Krakowa - Uchwała Nr XXXIII\235\99 RMK z dnia 20 października 1999 r.
- Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego - Uchwała Nr XXIII/250/2000 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 sierpnia 2000 r.
- Studium „Określenie optymalnego zasięgu działania Dwusystemowego Krakowskiego Szybkiego Tramwaju (DKST)” - Pracownia Planowania i Projektowania Systemów Transportu ALTRANS 2002
- Studium przebiegu i kolejności realizacji tras mostowych w Krakowie, Biuro Rozwoju Krakowa przy współdziałaniu Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Oddział w Krakowie oraz Instytutu Badawczego Dróg i Mostów w Warszawie 1995
- Studium racjonalizacji organizacji transportu zbiorowego w Krakowie i taryfikacji opłat za przewozy - Biuro Inżynierii Transportu (BIT) w Poznaniu styczeń 1997
- Studium sieci transportowej południowych osiedli Krakowa - Pracownia Planowania i Projektowania Systemów Transportu ALTRANS 2002
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa (projekt) wraz z merytoryczną dokumentacją studium, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Oddział w Krakowie, 1999 – 2001

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obszaru Kraków–Wschód - PK 1998
  - Studium Wykonalności „Wykorzystanie linii kolejowych w układzie komunikacyjnym miasta” - PK 1999
  - Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Krakowskiego - Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Oddział Kraków 1998
  - Symulacyjne obliczenia potoków ruchu dla wariantów układu drogowego do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krakowa - WGKiOŚ UMK 2003
  - Tomkowicz S. - Ulice i place Krakowa w ciągu dziejów. Ich nazwy i zmiany postaci - Kraków 1926
- Urbańska A. - Mapa geologiczno – gospodarcza Polski 1:50 000, arkusz Niepołomice (974) - PIG Warszawa 1997
- Urbańska A. - Objasnienia do mapy geologiczno – gospodarczej Polski 1:50 000, arkusz Niepołomice (974) - PIG Warszawa 1997

Vademecum gospodarki przestrzennej - oprac. zbior. pod kierunkiem Z. Ziobrowskiego - Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Oddział Kraków 2000

W 60 wskaźników dookoła zdrowia - pod red. Adama Koziarkiewicza - Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia Warszawa 2000

- Wdrożenie systemu informatycznego SATCHMO oraz opracowanie „prognozy zerowej” dla komunikacji zbiorowej - Oddział SITK w Krakowie październik 1998
- Wolne Królewskie Miasto Podgórze, Płaszów-Rybitwy-Przewóz, Zarys przemian historycznych - red. Żółciak J. - Rada Dzielnicy XIII Kraków 1996
- Wyniki Kompleksowego Badania Ruchu w Krakowie, prognozy „0” i modele ruchu - Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Oddział Kraków 1996
- Wyżykowski A.- Podstawy działań przestrzennych i programowych w procesie rewaloryzacji ośrodków miast zabytkowych - PK seria architektura z. 42, zeszyt naukowy nr 2 Kraków 1985
- Polska – Zintegrowany program operacyjny rozwoju regionalnego 2004-2006 (projekt) – przyjęty przez KIE w dniu 14 lutego 2003 r.
- Zmiany jakości przestrzeni dużych miast w Polsce. Mierniki i metoda oceny - oprac. Zbiorowe - Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Oddział Kraków 1999
- Zuziak Z.- Strategie rewitalizacji przestrzeni śródmiejskiej - PK seria architektura Kraków 1998